

PROGRAMMABEGROTING

2022-2025

Programmabegroting 2022

Gemeente De Wolden

Bezoekadres: Raadhuisstraat 2
7921 GD Zuidwolde

Postadres: Postbus 20
7920 AA Zuidwolde

Telefoon: 14 0528
E-mail: gemeente@dewolden.nl
Internet: www.dewolden.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	3
Leeswijzer	5
Kerngegevens	7
Deel A. Beleidsbegroting	8
Programmaplan.....	8
Programma's	10
01 De Wolden gastvrij, initiatiefrijk en stimulerend.....	10
02 De Wolden een veilig thuis	18
03 Duurzaam leven in De Wolden.....	24
04 De Wolden onderneemt	36
05 De Wolden aantrekkelijk en aangesloten.....	45
06 De Wolden ontwikkelt met kleur en talent.....	54
07 Gezond meedoen in De Wolden	66
08 De Wolden actief en opgeruimd	75
09 Algemene dekkingsmiddelen	83
10 Overhead.....	93
11 Vennootschapsbelasting.....	97
12 Onvoorzien uitgaven.....	98
13 Mutaties reserves	100
Recapitulatie per programma	102
Paragrafen	103
Lokale heffingen.....	104
Onderhoud kapitaalgoederen	113
Het wegenbeheersprogramma	114
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	118
Bedrijfsvoering.....	124
Financiering	125
Verbonden partijen.....	132
Grondbeleid.....	145
Sociaal domein.....	148
De Verdieping	155
Deel B. Financiële begroting	157
Overzicht van baten en lasten financieel resultaat 2022	159
Uiteenzetting van de financiële positie	161
Uitkomsten meerjarenraming 2022-2025	167
Bijlagen	169
Lijst met producten per programma.....	169
College van burgemeester en wethouders	171
Samenstelling gemeenteraad	176
Vaststellingsformulier	177

Inleiding

De vastgestelde jaarplancyclus schrijft voor dat het college de programmabegroting 2022 aanbiedt met een financiële vooruitblik tot en met 2025. Het is de laatste begroting die het huidige college aan u presenteert. De begroting toont onze inzet op weg naar het realiseren van het lopende collegeprogramma 'Duurzaam, doen en dichtbij'.

In de afzonderlijk opgestelde aanbiedingsbrief gaan we verder in op de direct van belang zijnde financiële ontwikkelingen voor 2022 en de daarop volgende jaren.

Voortraject

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben de gemeenteraden met een brief van 11 mei 2021 geïnformeerd over een aantal onderwerpen met betrekking tot het financieel provinciaal toezicht, waarvoor zij uw aandacht vragen. Deze brief is kort daarop via iBabs aan de raad ter informatie voorgelegd.

Op 17 en 24 juni jl. heeft de raad op hoofdlijnen kennisgenomen van financiële ontwikkelingen, speerpunten en andere van belang zijnde informatie uit de kadernota 2022-2025 en de herziene versie van de 'Nota reserves en voorzieningen 2022-2025'. De begroting 2022 is mede opgesteld op basis van die stukken en verder uitgaande van bestaand beleid.

In het meerjarenperspectief is dit beleid doorgerekend naar de jaren 2022 tot en met 2025. Voor zover speerpunten in de kadernota 2022 (zie pagina 3) op geld waren gezet, zijn de financiële gevolgen daarvan meegeteld in de totaalcijfers van de nu voorliggende programmabegroting 2022.

De financiële gevolgen van de in de begroting 2022 t.o.v. de kadernota **nieuw** opgenomen speerpunten zijn, voor zover niet anders vermeld, nog **niet** verwerkt in deze meerjarenraming. In de aanbiedingsbrief zijn de financiële gevolgen hiervan samengevoegd. Het college gaat daar niet alleen nader in op de spanning tussen de ambities en de beschikbare financiële ruimte, maar geeft ook aan op welke wijze daarmee om te gaan waardoor de ambities redelijk in stand kunnen blijven.

Verder zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) de programma's uitgewerkt in prioriteiten/speerpunten van beleid. Daarnaast besteden we bij de opstelling van de jaarstukken doorlopend aandacht aan de inhoud van het BBV.

Financiële mutaties sinds de behandeling van de Kadernota 2022

Het saldo in meerjarenperspectief ten opzichte van de Kadernota 2022 is onder andere veranderd door de volgende oorzaken op hoofdlijnen:

- doorwerking meicirculaire 2021 inzake het gemeentefonds;
- gevolgen begrotingswijzigingen t/m nr. 5 van 2021;
- structurele gevolgen (voor zover bekend) Bestuursrapportage van 2021;
- aanpassing bijdragen gesubsidieerde instellingen, w.o. de verbonden partijen;
- aanpassing kapitaallasten;
- mutaties loon- en prijspeil met doorwerking naar derden;
- ramingen leges en huuropbrengsten;
- update budgetten a.g.v. herijking sociaal domein (inclusief bezuinigingsmaatregelen);
- verwerking enkele aangeleverde mutaties organisatie-eenheden;
- afstemming doorrekening opbrengst rioolrechten en afvalstoffenheffing.

In onderstaand overzicht treft u beknopt en op hoofdlijnen het financiële resultaat aan volgens de concept programmabegroting 2022:

Meerjarenraming 2022-2025 (bedragen x € 1.000)

UITKOMSTEN IN MEERJAREN-PERSPECTIEF VOLGENS 'PROGRAMMABEGROTING 2022' (bedragen x € 1.000)				
Jaarschijf	2022	2023	2024	2025
Actuele stand volgens besluitvorming Kadernota 2022 (blz. 8 aanbiedingsbrief)	377 V	241 V	202 V	394 V
<i>Mutaties:</i>				
- kapitaallasten nieuwe investeringen, incl. treasury	57 N	92 V	90 V	83 V
- mutaties gemeentefonds (o.a. meicirculaire 2021)	417 V	230 V	78 V	179 V
- verwerking herijking sociaal domein incl. aanvullende middelen t.b.v. de jeugdzorg	7 V	76 N	75 N	75 N
- eigen gemeentesecretaris	55 N	41 N	41 N	41 N
- leges, begraafrecht, ozb, beheer/onderhoud sport, etc	19 V	25 V	27 V	28 V
- bijdragen verbonden partijen, subsidies, etc.	390 N	406 N	388 N	446 N
- Grex en overige gronden c.a., mutaties riolering, afval, griffie, diversen	1 V	18 V	15 V	45 V
Saldo concept programmabegroting 2022-2025 (N = nadelig)	319 V	83 V	92 N	167 V

In de eerste cijferopstelling van de conceptbegroting 2022 zijn de structurele mutaties voortvloeiende uit de 'Kadernota 2022' dus al meegenomen. Aanvullende structurele mutaties zullen, voor zover van toepassing, te zijner tijd administratief nog in een afzonderlijke begrotingswijziging 2022 aan u worden voorgelegd (o.a. de gevolgen van de septembercirculaire gemeentefonds 2021 en van de behandeling van deze begroting in de raad). De overige hiervoor genoemde mutaties hebben wij in de aanbiedingsbrief verder toegelicht.

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat de concept begrotingscijfers **exclusief** de uitzettingen t.o.v. de kadernota nieuw aangeleverde speerpunten, voor alle jaarschijven een positief saldo vertonen, behalve voor 2024. Het structurele voordelige saldo in de concept exploitatiebegroting wordt bepaald door het saldo in jaarschijf 2025, te weten afgerond **€ 167.000**.

Oordeel provincie Drenthe

Het jaarlijkse gesprek tussen de provincie en de gemeenteraad over het financieel toezicht heeft plaatsgevonden op 8 september 2021. Hoewel het een positief gesprek was, heeft de toezicht-houder voor b.v. de actualisatie van de onderhoudsplannen kapitaalgoederen wel nog speciale aandacht gevraagd. De raad ontvangt een verslag van dit gesprek.

Leeswijzer

Dit boekwerk met de verschillende begrotingsstukken van de raad kent twee delen. In Deel A is de 'Beleidsbegroting' opgenomen. In deel B is de 'Financiële begroting' uitgewerkt. Zoals gebruikelijk is ook nu een afzonderlijke aanbiedingsbrief opgesteld.

Als toelichting op de verschillende onderdelen van de programmabegroting vermelden we nog het volgende.

KERNGEGEVENS

Hierin zetten we een aantal algemene gegevens van onze gemeente op een rij gezet. We splitsen de gegevens in een sociale, fysieke en financiële structuur.

BELEIDSBEGROTING

Programmaplan

Onze missie en visie en de uitgewerkte programma's vormen samen het 'Programmaplan'. Per programma geven we aan welke beleidsfuncties daaronder vallen en wat de beoogde maatschappelijke effecten en doelen zijn. Vervolgens geven we aan wat de gemeente daarvoor in de nieuwe raadsperiode gaat doen en welke speerpunten in 2022 aan de orde zijn. Ook tonen we per programma de baten en lasten alsmede in voorkomende gevallen het nieuwe beleid met eventueel bijbehorende investeringen. In de aanbiedingsbrief gaan we hierop nog afzonderlijk in.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De wetgever schrijft voor dat het programmaplan ook een overzicht bevat van de algemene dekkingsmiddelen. Hieronder rangschikken we onder meer de diverse gemeentelijke belastingen, de uitkering uit het gemeentefonds, beleggingen, de rente van reserves, en dergelijke.

Overzicht overhead

Het BBV schrijft voor dat de gemeente onderscheid moet maken in de kosten die we maken bij de uitvoering van het primaire proces en de kosten wegens ondersteuning van dit proces. De kosten voor het primaire proces nemen we op in de verschillende programma's en alle lasten voor de ondersteuning van dit proces in het 'overzicht overhead'.

Heffing vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 bestaat voor gemeenten de plicht om over de 'winst' die wij maken op ondernemersactiviteiten winstbelasting (vennootschapsbelasting) te betalen.

Onvoorziene uitgaven

Een ander onderdeel van het programmaplan is het bedrag dat we ramen voor onvoorzien. In de primitieve begroting hebben we daarvoor verschillende bedragen opgenomen. Naast een algemene post voor onvoorzien hebben we een stelpost geraamd wegens vrijval kapitaallasten van bedrijfsmatige investeringen.

Ook is hieronder een cumulerende stelpost wegens kapitaallasten/nieuw beleid geraamd van € 220.000 per jaar. Dit bedrag is gebaseerd op een investeringsvolume van afgerond € 4 miljoen per jaar, een rentepercentage van 0,5% en een 20-jarige afschrijvingstermijn. Doordat in 2022/2023 een omvangrijke investering is gepland wegens realisatie van het 'Huis voor Sport & Cultuur' in Zuidwolde, is de beschikbare investeringsruimte voor de komende jaren al voor een belangrijk deel ingevuld. Voor wat betreft de jaarschijf 2025 e.v. is, zoals ook al op pagina 82 is vermeld in de kadernota 2022, vooralsnog geen nieuwe stelpost geraamd. Bij de samenstelling van het collegeprogramma na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 zal dan aan de hand van de actuele financiële situatie van de gemeente, op dat moment worden beoordeeld wat voor de nieuwe collegeperiode t/m 2025 de mogelijkheden zijn voor het doen van nieuwe investeringen.

Mutaties reserves

Het sluitstuk van de financiën in de beleidsbegroting vormen de toevoegingen en onttrekkingen aan en van de reserves.

Paragrafen

In de paragrafen behandelen we onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Het is als het ware een dwarsdoorsnede van de begroting. Via deze paragrafen kan de raad de beleidsuitgangspunten vaststellen.

FINANCIËLE BEGROTING**Overzicht van baten en lasten en financieel resultaat 2022**

In dit overzicht zijn de baten en lasten en het saldo gerangschikt per programma. Ook is het voorgeschreven dat we het resultaat tonen, voor- en nadat stortingen of onttrekkingen uit (een) reserve(s) heeft (hebben) plaatsgevonden. Daarbij brengen we ook de geraamde incidentele baten en lasten in beeld.

Financiële positie

We geven een algemene beschrijving van de financiële positie. Daarnaast gaan we in op onze uitgangspunten voor de opstelling van de begrotingsstukken en de daaruit voortvloeiende dekkingvoorstellen. Ook stippen we in het kort het verloop van de investeringen, financiering alsmede het verloop van de reserves en voorzieningen aan.

Meerjarenraming en de toelichting

Onderdeel van de financiële begroting vormt de uitkomst van de meerjarenramingen 2022–2025 met toelichting.

BIJLAGEN

We hebben onder andere als bijlage een lijst toegevoegd met producten per programma, een overzicht met de samenstelling van de bestuursorganen en het vaststellingsformulier van de begroting.

Voor de onderbouwing van de verschillende ramingen en als toelichting op de financiële positie, zijn verschillende staten opgemaakt. Deze zijn in een afzonderlijk boekwerk opgenomen net als de productenramingen 2022 voor het college van burgemeester en wethouders. Deze beide boekwerken leggen we voor de raad bij de stukken ter inzage.

Kerngegevens

Gegevens per 1 januari van elk jaar	2021		2022	
A: Sociale structuur	(Volgens primitieve begroting 2021)		(Volgens primitieve begroting 2022)	
Aantal inwoners (prognose volgens peildatum 01-01-2022)				
- < 20 jaar		5.125		4.707
- van 20 t/m 64 jaar		13.282		13.264
- van 65 t/m 74 jaar		3.314		3.451
- van 75 jaar en ouder		2.635		3.119
Totaal		24.356		24.541
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden **				
- personen tot pensioengerechtigde leeftijd		250		250
Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de: **				
- IOAW		26		26
- IOAZ		3		3
- BBZ		2		2
Aantal tewerkgestelden in sociale werkvoorzieningschappen/geplaatste aja's***		78		71
Aantal unieke jeugdigen**		362		551
Aantal unieke wmo- (oud en nieuw) **		1.233		1.392
B: Fysieke structuur				
Oppervlakte van de gemeente, waarvan		22.635 ha.		22.635 ha.
- binnenwater		195 ha.		195 ha.
- historische stads- en dorpskern		0 ha.		0 ha.
Aantal woonruimten:****				
- woningen/wonen		10.460		10.541
- logies		624		624
Gemiddelde woningbezetting		2,35		2,35
C: Financiële structuur				
Financiële structuur (x € 1.000) uit de primitieve begroting***	Totaal	Per inw.	Totaal	Per inw.
- Gewone lasten (totaal programma's incl. overhead c.a.)	55.033	2.260	55.782	2.273
- Opbrengst belastingen en heffingen (zie lokale heffingen)	10.676	438	11.091	452
- Alg.uitkering gemeentefonds, incl. 3D-taakdecentralisaties en inclusief extra middelen jeugd	33.501	1.375	37.283	1.519
- Vaste schuld per 1 januari	18.708	768	22.438	914
- Reserves en voorzieningen per 1 januari	39.983	1.642	41.229	1.680
- Boekwaarde geactiveerde investeringen per 1 januari *****	68.838	2.826	75.741	3.086
- Financieringsoverschot (+)/tekort (-) per 1 januari	-6.147	-252	-12.074	-492
- Gewaarborgde geldleningen per 1 januari	43.276	1.777	41.428	1.688

* Het betreft hier de laatste aantallen uit de specificaties algemene uitkering.

** De aantallen 2021 betreffen de unieke aantallen per maand, de aantallen 2022 betreffen de unieke aantallen per jaar.

*** Bron begroting 2022 = begroting Stark 2022 en de primitieve begroting van de Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden

**** Bron = CBS, geraadpleegd 31-08-2021

***** Inclusief bouwgrondexploitatie.

Deel A. Beleidsbegroting

Programmaplan

Hieronder staat een samenvatting van de toekomstvisie, het Raadsbreed Programma en het collegeprogramma, waaraan het college in de huidige raadsperiode wil werken.

Toekomstvisie De Wolden 'Actief en betrokken' 2005-2020

In 2005 is de toekomstvisie vastgesteld. Hierin staat de ambitie dat De Wolden ook in de toekomst een sterke plattelandsgemeente wil zijn. Een gemeente met een rijke historie, een gevarieerd landschap, goed bereikbaar en centraal gelegen. Er is geringe werkloosheid en de inwoners zijn relatief welvarend. Er zijn veel voorzieningen, er is een sterk verenigingsleven en een grote inzet voor vrijwilligerswerk. De Wolden biedt een aangenaam woonklimaat. Voor de vitaliteit van de gemeente is de kleinschaligheid en daarmee nabijheid en identiteit, cruciaal.

De gemeente staat open voor vernieuwing en speelt flexibel en effectief in op nieuwe ontwikkelingen. Zij communiceert open met inwoners en er is een sterke binding tussen inwoners en bestuur. Ook communiceert de gemeente goed met ondernemers, dorpsbelangenverenigingen en scholen/ instellingen en andere groepen waarvoor de gemeente een uitvoeringstaak heeft. Er zijn goede structuren ter ondersteuning van de communicatie. De gemeente staat op deze wijze midden in de samenleving.

Naar een nieuwe Toekomstvisie De Wolden

De oude Toekomstvisie De Wolden: Actief en Betrokken (2005-2020) is toe aan een actualisatie. Daarom is een project gestart met als doel het opstellen van een brede Toekomstvisie die ook fungeert als Omgevingsvisie (zoals bedoeld in de omgevingswet). In een interactief proces met inwoners, ondernemers, organisaties en medewerkers zetten we de lijnen uit richting toekomst. De nieuwe Toekomstvisie kan begin 2022 worden vastgesteld door de raad.

Raadsbreed Programma 'Samen verantwoordelijk' 2018-2022

Direct na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 heeft de raad vastgesteld dat de verschillende partijen veel overeenkomsten hebben in hun programma's. Daarnaast zijn er onderwerpen waarover de fracties van mening verschillen. Juist deze onderwerpen wil de raad open houden om met de samenleving te bespreken, alvorens besluiten te nemen.

De belangrijkste onderwerpen zijn vastgelegd in het Raadsbreed Programma 2018-2022 'Samen Verantwoordelijk'. Dit zijn de vijf onderwerpen: dienstverlening, omgevingsvisie, bereikbaarheid, duurzaamheid en maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid.

Het Raadsbrede Programma is het vertrekpunt geweest voor de formatie en het opstellen van het collegeprogramma.

Collegeprogramma 'Duurzaam, doen en dichtbij' 2018-2022

De leidende, centrale ambitie in het collegeprogramma is dat De Woldense samenleving zich op allerlei gebieden verder ontwikkelt naar een toekomstbestendige en duurzame gemeenschap. Daar moeten we hard aan werken en wel samen met onze partners: inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke (belangen)organisaties.

Het collegeprogramma is een programma op hoofdlijnen, omdat we graag ruimte geven aan onze partners om mee te denken en vooral mee te doen.

In ons denken en doen willen we graag onderscheidend zijn: kleurrijk, innovatief en maatwerk. Dat inkleuren mag ook best buiten de lijntjes. Innovatie: we staan open voor allerlei nieuwe ideeën. En maatwerk betekent dat we goed kijken wat in een bepaalde situatie de best passende oplossing is.

Programma's

Het collegeprogramma is opgebouwd uit de volgende acht (deel)programma's:

1. De Wolden gastvrij, initiatiefrijk en stimulerend
2. De Wolden een veilig thuis
3. Duurzaam leven in De Wolden
4. De Wolden onderneemt
5. De Wolden aantrekkelijk en aangesloten
6. De Wolden ontwikkelt met kleur en talent
7. Gezond meedoen in De Wolden
8. De Wolden actief en opgeruimd

Deze programma's en de bijbehorende speerpunten worden in het volgende hoofdstuk nader gedetailleerd.

Programma's

01 De Wolden gastvrij, initiatiefrijk en stimulerend

We werken voor onze inwoners en ondernemers en dat **doen** we met veel plezier. We zijn **dichtbij** en gastvrij voor iedereen die met ons in contact wil of moet komen. We geven ruimte aan initiatieven en we stimuleren de ontwikkeling naar een **duurzame** en levendige, lokale democratie.

Programmahouder: Janny Vlietstra

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Voor de komende periode ligt voor dit programma de nadruk op drie thema's:

Vitale democratie

Democratie, iedere stem telt, is niet vanzelfsprekend. Democratie moeten we koesteren. Het is het fundament onder onze samenleving. In De Wolden zoekt het gemeentebestuur het contact met de inwoners. Zo bevordert de gemeenteraad bewonersparticipatie door dialoogbijeenkomsten te organiseren ter voorbereiding op de raadsdebatten en –besluiten. Het college van B&W heeft voor het dagelijks bestuur veel contacten in de samenleving, met inwoners, (maatschappelijke) organisaties en ondernemers.

De betrokkenheid bij lokale democratie zie je terug in Initiatiefrijk De Wolden, een succesvolle manier om initiatieven van inwoners te realiseren.

Altijd zijn we op zoek naar het gesprek en nieuwe vormen van democratie. We zetten ons in om de stem van jongeren te horen en van mensen die niet of weinig betrokken zijn bij onze lokale democratie.

Tot slot vraagt een vitale democratie om een transparant en integer bestuur. We zorgen ervoor dat dit geborgd is in beleid, werkprocessen, houding en gedrag. Daarbij zijn we scherp op de veiligheid en privacy van informatie en gegevens van inwoners en ondernemers, maar ook van bestuur en ambtelijke organisatie. We sluiten aan bij de Europese en landelijke kaders hiervoor.

Dienstverlening

De Wolden werkt voor haar inwoners en ondernemers. Dit doet ze vanuit haar visie Dienstverlening 2021-2025: *We zorgen dat onze dienstverlening passend is, zodat iedereen de dienstverlening krijgt die hij nodig heeft.*

Het zorgen voor passende dienstverlening geldt voor alle takken van sport van de gemeente. Van het sociaal domein tot de fysieke leefomgeving en de gemeentewinkel. Want dienstverlening is van ons allemaal. In alle acties van de gemeente moeten we ons steeds afvragen waaraan heeft de inwoner behoefte en hoe kunnen wij daarop aansluiten? Het effect hiervan is dat inwoners en ondernemers het gevoel hebben dat hun vraag centraal staat bij onze inspanningen met als resultaat dat ze tevreden zijn over wat we doen en hoe we dit doen.

In 2021 heeft de SWO in opdracht van het college de visie vertaald naar een uitvoeringsagenda voor 2021-2025. Voor deze agenda heeft het college een aantal thema's meegegeven. Dit zijn doorontwikkeling van de digitale dienstverlening, inclusieve dienstverlening met hierin aandacht voor laaggeletterdheid en minder digitale vaardigheid en het kunnen inspelen op de klantvraag. In 2022 geeft de SWO hier uitvoering aan.

Samenwerking over de gemeentegrenzen

De Wolden investeert in haar netwerken met andere organisaties en overheden in de regio en daarbuiten. Want 'alleen gaat het sneller, samen kom je verder'. Als plattelandsgemeente hebben we veel te bieden, denk alleen maar aan het woonplezier, sterke gemeenschappen, recreatie en toerisme. De stedelijke gebieden om ons heen bieden werkgelegenheid, winkels en uitgaansmogelijkheden. Qua ontwikkeling van onze economie, leefomgeving en woonopgave zijn we gebaat bij een sterke regio Zwolle, versterking van de infrastructuur tussen Zwolle en Bremen en samenwerking met andere (plattelands)gemeenten, zoals in P10.

Trends en ontwikkelingen

Vitale democratie

Gemeenteraadsverkiezingen

Woensdag 16 maart 2022 staat in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen. Ter voorbereiding op deze verkiezingen wordt een draaiboek opgesteld met activiteiten om de opkomst te bevorderen. Daarnaast is er aandacht voor het afscheid van het oude gemeentebestuur en de installatie van het nieuwe, waaronder het houden van integriteitsonderzoeken. Ook dient er een inwerkprogramma voor de nieuwe gemeenteraad opgesteld te worden.

Nieuw in De Wolden is dat in aanloop van de gemeenteraadsverkiezingen de inwoners van De Wolden de mogelijkheid wordt geboden om met behulp van een stemhulp erachter te komen welke partij het best bij ze past.

Voor de opkomstbevordering voor de gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart 2022 wordt een bedrag van € 7.000 geraamd. Voor het afscheid en installatie van het nieuwe gemeentebestuur en het inwerkprogramma voor de nieuwe raad een bedrag van € 11.000. Voor het inzetten van een stemhulp wordt een bedrag van € 10.000 gereserveerd.

Behoeftte aan invloed op leefomgeving

In De Wolden zijn veel mensen betrokken bij de eigen leefomgeving. Inwoners blijken vooral behoefte te hebben aan invloed op de infrastructuur, duurzaamheid en milieu, groen en projecten in de eigen omgeving (uit eigen onderzoek 2018 rond burgerbegroting). Met Initiatiefrijk De Wolden willen we de samenkracht in De Woldense samenleving stimuleren. Dit blijkt een succes. Voorheen werd dit Initiatiefrijk De Wolden gefinancierd met middelen uit de algemene reserve. Bij de begroting 2022 nemen we een besluit over de toekomstige financiering.

Responsieve overheid

In de media is uitvoerig aandacht geweest voor de toeslagenaffaire en de rol van de belastingdienst, Tweede Kamer en rechtspraak daarbij. Het is te gemakkelijk om als gemeente te zeggen dat 'ongekend onrecht' niet op gemeentelijk niveau kan plaatsvinden. De gemeente is ook

uitvoerder van rijksregelgeving en ondanks de soms beperkte beleidsruimte is het steeds van belang om de menselijke maat daarin niet kwijt te raken. Hoewel bij de gemeente De Wolden de inwoner voorop staat is het zowel voor bestuurders als ambtenaren belangrijk om alert te blijven op de bedoeling van de wet bij de uitvoering daarvan. Dat laatste geldt overigens ook voor gemeentelijke regelgeving.

Wet open overheid

Na een lang wetgevingstraject is het nu vrijwel zeker dat de Wet open overheid (Woo) er gaat komen en we daar in 2022 mee te maken krijgen. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur. Het uitgangspunt van de wet zal blijven: openbaar, tenzij. Wel zal er van de gemeente meer actieve openbaarmaking gevraagd worden dan nu het geval is. Actieve openbaarheid betekent dat de overheid informatie uit eigen beweging publiceert en voor iedereen toegankelijk maakt. Bij het beoordelen van verzoeken om openbaarheid (de zogenoemde passieve openbaarmaking) blijft een afweging tussen het algemeen belang bij openbaarheid en specifieke belangen (zoals privacy) bestaan. Transparantie heeft daarmee wel een begrenzing waarbij ook de AVG een belangrijke rol blijft spelen. De Woo treedt gefaseerd in werking en het Rijk heeft structurele en incidentele middelen toegezegd voor de implementatie van de wet. De Woo raakt qua uitvoering budgetten van de SWO. In 2022 volgen we de voortgang en laten we ons hierover door de SWO informeren.

Wet bevordering integriteit en functioneren decentraal bestuur

Deze wet zal in werking treden voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2022. Deze wet leidt tot wijzigingen van de Gemeentewet. Het voorafgaand aan de benoeming van een wethouder opvragen van een VOG en het uitvoeren van een risicoanalyse integriteit krijgt een wettelijke basis. De huidige artikelen over het opleggen en opheffen van geheimhouding van stukken worden verbeterd. Deze wet heeft geen noemenswaardige financiële gevolgen.

Informatieveiligheid

Privacy en informatieveiligheid worden steeds belangrijker. Er worden steeds meer gegevens uitgewisseld en opgeslagen over inwoners, ondernemers, ketenpartners en bedrijfsvoering. Helaas neemt daardoor ook de dreiging van misbruik van persoons- en bedrijfsgegevens enorm toe door bijvoorbeeld hackpogingen, ransomware, identiteitsfraude of het verhandelen van privégegevens. De risico's voor de bedrijfscontinuïteit, financiële schade of imagoschade worden daardoor ook groter. Recente gebeurtenissen zoals de hack/ransomware-aanval bij Hof van Twente laten zien dat de risico's in de informatiebeveiliging voor de lokale overheid manifest zijn en de gevolgen zich niet beperken tot de digitale wereld. Informatieveiligheid is daarmee al lang geen vraagstuk meer van ICT, maar voor de gehele organisatie (van bestuurder tot individuele medewerker).

De Informatiebeveiligingsdienst (IBD) van de VNG heeft het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten 2021-2022 gepubliceerd. Met dit beeld wil de IBD de gemeenten weerbaarder maken op het gebied van informatieveiligheid door inzicht te geven in de belangrijkste risico's, de belangrijkste bedreigingen te duiden, handelingsperspectief te bieden en dit waar mogelijk toe te lichten met actuele voorbeelden.

Informatieveiligheid vraagt dus meer én continu aandacht. Om de gemeente digitaal veilig en weerbaarder te maken én te houden zijn extra middelen noodzakelijk. Onder andere in de VNG Agenda Digitale Veiligheid 2020-2024 en de Resolutie Digitale Veiligheid wordt hier nadrukkelijk aandacht voor gevraagd bij gemeentelijke organisaties.

In de begroting van de SWO 2022-2025 zijn daarom extra middelen aangevraagd voor capaciteit voor het:

- vergroten van het veiligheidsbewustzijn van de organisatie;
- treffen van diverse maatregelen tegen hackpogingen en ransomware-aanvallen;
- borgen van privacy;
- versterken van de interne organisatie en processen met betrekking tot informatieveiligheid.

In aanvulling hierop is waarschijnlijk nog meer budget nodig voor bijvoorbeeld implementatie en beheerkosten voor ondersteunende systemen, awareness-programma en consultancy. Dit moet ertoe leiden dat de gemeente vanaf 2022 volledig voldoet aan de gestelde eisen vanuit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De SWO bereidt hiervoor een advies aan het SWO-bestuur voor. De benodigde financiële middelen zijn verwerkt in de voorliggende ontwerpbegroting 2022.

Dienstverlening

Verwachtingen van de samenleving

Diverse technologische en maatschappelijke ontwikkelingen veranderen de dienstverlening en de omgang van inwoners en ondernemers met de gemeente. De belangrijkste ontwikkelingen zijn dat inwoners en ondernemers verwachten dat de gemeente hetzelfde serviceniveau kan bieden als commerciële bedrijven. Ook wil men meedenken over en invloed hebben op oplossingen voor hun persoonlijke vraagstuk. Hierin verwachten ze een betrouwbare partner die samen met hen optrekt of begeleidt. Daarnaast willen en kunnen ze meer in eigen (online) regie zakendoen met de gemeente. Hierdoor vermindert het fysieke bezoek aan het gemeentehuis, of van medewerkers aan klanten. De maatregelen omtrent Covid-19 hebben deze ontwikkeling versneld. En tot slot kan de gemeente steeds beter informatie over wat klanten belangrijk vinden benutten om de dienstverlening in zijn algemeenheid te verbeteren en passend contact voor iedereen te bieden.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer

In 2022 treedt de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer in werking. Deze wet regelt onder meer dat inwoners en ondernemers hun zaken met de overheid altijd digitaal kunnen doen. De mogelijkheid om per post met de overheid te communiceren blijft. De inwoners en ondernemers van De Wolden kunnen nu al voor bepaalde producten langs de digitale weg communiceren, maar dat wordt in 2022 een recht. In 2021 is de SWO gestart met de implementatie van deze wet. In 2022 informeert zij het college over de voortgang.

Samenwerking over de gemeentegrenzen

Regio en plattelandsgemeenten

Op provinciale schaal zoeken we onze Drentse collega's op. Door samen te werken en daarbij uit te gaan van de eigen kracht en identiteit, kan iedere gemeente zich beter ontwikkelen. Ook de Regio Zwolle is sterk in ontwikkeling en van groot belang voor ons. Op landelijk niveau behartigen we gezamenlijk als P-10 onze typische belangen (eigenheid) bij andere overheden en wisselen we kennis en ervaring uit over thema's betreffende het platteland.

Ontwikkelingen in de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

De Wolden werkt ambtelijk samen binnen de SWO met de gemeente Hoogeveen, maar is een zelfstandige gemeente met een eigen bestuur en begroting. We zijn dus financieel zelfstandig. De gemeente Hoogeveen kent momenteel financiële problemen en heeft maatregelen genomen om weer financieel gezond te worden. Het bestuur van de SWO heeft met het oog op de eventuele impact hiervan op De Wolden afspraken gemaakt. Afgesproken is dat er geen gevolgen moeten zijn voor de dienstverlening van de gemeente De Wolden voor haar inwoners, organisaties en ondernemers.

Beleidsdoelen

Vitale democratie

- Ruimte geven aan initiatieven vanuit de samenleving, zowel wanneer het gaat om betrokkenheid bij nieuwe initiatieven als betrokkenheid bij onderhoud en beheer van de openbare ruimte.
- Jongeren en mensen die normaal weinig of niet betrokken zijn meer betrekken bij onze lokale democratie.
- Inwoners, organisaties en ondernemers actief de ruimte geven bij het gemeentelijke beleid- en besluitvormingsproces.
- Transparant en integer bestuur.
- Voldoen aan moderne wetgeving.
- Voldoen aan de Europese en landelijke kaders voor informatieveiligheid.

Dienstverlening

- Zorgen voor passende dienstverlening aan de inwoners en ondernemers van De Wolden. Dit doen we op basis van de uitvoeringsagenda dienstverlening 2021-2025. Hierin ligt de focus op acties in vier ontwikkelingsporen:
 - Optimaal digitaal: we verleiden inwoners het digitale kanaal te gebruiken voor het aanvragen en afhandelen van standaardproducten.
 - Verbinden en ontmoeten: we werken inclusief en zorgen dat iedereen gemakkelijk gebruik kan maken van onze diensten, vooral ook daar waar sprake is van minder digitale vaardigheid en laaggeletterdheid, en dat persoonlijke interactie tussen klant en gemeente soepel verloopt.
 - Dienstverlening in ons DNA: we investeren in de ontwikkeling van klantgerichte vaardigheden en houding.
 - Een betrouwbaar fundament: we zorgen voor een correcte, tijdige en transparante uitvoering van onze diensten.

En op het werken op basis van de vier kernwaarden: eenvoud, maatwerk, samen en vertrouwen.

Samenwerking over de gemeentegrenzen

- Behartigen van de belangen van de inwoners van De Wolden, daarbij gaan we altijd uit van een win-win situatie in de samenwerking met onze partners.

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen te Hoogeveen - taakveld 00.40.

Beleidsindicatoren

'De Wolden gastvrij, initiatiefrijke en stimulerend'		
Beleidsindicator	WSJG DWD 2018	WSJG Benchmark 2018
Waardering inwoners voor de gemeentelijke dienstverlening	7,1	6,8
Waardering inwoners voor relatie inwoner-gemeente	6,8	6,2

Deze facultatieve (niet verplichte) indicatoren leiden we af van twee thema's in de burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl. Het gaat hier om subjectieve data waarvoor geen landelijke data beschikbaar is. Gemeenten moeten die zelf ophalen. De Wolden besteedt de peiling uit aan een onafhankelijk onderzoeksbureau (PON). De laatste peiling vond plaats in 2018. In 2021 evalueert het college of de peiling nog aansluit bij de praktijk.

Speerpunten

0.1 - Bestuur

Activiteit	Opkomstbevordering voor gemeenteraadsverkiezingen 2022, afscheid en inwerkprogramma nieuwe raad en stemhulp.				
Gevolgen voor de inwoners	<ul style="list-style-type: none"> - Inwoners zijn goed geïnformeerd over hun recht en mogelijkheden om te stemmen. - Inwoners kunnen erop vertrouwen dat hun vertegenwoordiging in de gemeenteraad goed is voorbereid op haar taak. 				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 28.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Het bevorderen van de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen is een belangrijke gemeentelijke taak, die bijdraagt aan het functioneren van een vitale gemeenteraad. Een breed gedragen bestuursorgaan is essentieel voor het functioneren van de (lokale) democratie. Het bedrag is bedoeld voor nader te bepalen middelen. Bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen zijn diverse communicatiemiddelen ingezet, zoals verkiezingswebsite.

Voor de opkomstbevordering voor de gemeenteraadsverkiezingen op 16 maart 2022 wordt een bedrag van € 7.000 geraamd en voor het inzetten van een stemhulp wordt een bedrag van € 10.000 geraamd, samen € 17.000 i.v.m. verkiezingen. De opkomstbevordering onder jongeren krijgt daarbij extra aandacht.

Voor het afscheid en installatie van het nieuwe gemeentebestuur en het inwerkprogramma voor de nieuwe raad een bedrag van € 11.000.

6.1 – Samenkracht en burgerparticipatie (dorpen- en kernenparticipatie)

Activiteit	Financiering subsidieregeling Initiatiefrijk De Wolden vanaf 2022.				
Gevolgen voor de inwoners	Een lokale overheid die naar tevredenheid samenwerkt rond inwoners-initiatieven.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Met de regeling 'Initiatiefrijk De Wolden' zijn vanaf 2015 bijna 150 bijzondere initiatieven en plannen van inwoners mogelijk gemaakt. In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om voor 3 jaar (2019 -2020 -2021) nogmaals € 1 miljoen beschikbaar te stellen. Vooralsnog heeft de raad middelen uit de algemene reserve toegekend.

In navolging van de evaluaties in 2017 en 2019 heeft het college in 2020/2021 een analyse uitgevoerd over Initiatiefrijk De Wolden (2015-2020). De resultaten en conclusies hiervan zijn op 20 mei 2021 aan de raad voorgelegd. Op basis daarvan heeft de raad besloten om de regeling met één jaar te verlengen en de resterende middelen van 2021 in te zetten in 2022. Die zijn beschikbaar gebleven omdat er vanwege de Covid-19 pandemie in 2021 en 2020 minder initiatieven zijn ingediend.

Daarnaast heeft de raad besloten om na de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen een besluit te nemen over het vervolg van de regeling Initiatiefrijk De Wolden. Bij de kadernota van 2023 komen wij met voorstellen over de ontwikkeling van het participatiebeleid en de regeling 'Initiatiefrijk De Wolden' voor 2023 en verder.

6.1 – Samenkracht en burgerparticipatie (dorpen- en kernenparticipatie)

Activiteit	Coördinatie van de subsidieregeling Initiatiefrijk De Wolden vanuit de gemeente.				
Gevolgen voor de inwoners	Een lokale overheid die inwonersinitiatieven ondersteunt en coördineert.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 37.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In 2018 heeft de raad besloten tot en met 2021 extra formatie beschikbaar te stellen voor de coördinatie van dorpen- en kernenparticipatie. Met de vorming van de buurtteams en de doorontwikkeling van het participatiebeleid heeft de raad de waarde die zij hecht aan deze coördinatie

onderstreept. In 2021 is een onderzoek uitgevoerd naar de benodigde bezetting om deze coördinatie goed vorm te geven. Hierbij zijn alle taken van de dorpscoördinatoren inclusief ondersteuning onder de loep genomen. Om de inwonersparticipatie binnen De Wolden op een goed niveau te houden, is 1,5 fte dorps- en kernencoördinatie noodzakelijk. Deze functies zitten deels in de structurele gemeentelijke formatie en deels in tijdelijke uitbreiding. Door de verlenging van het programma Initiatiefrijke De Wolden is in 2022 € 37.000 nodig voor de coördinatie (bij vaststelling kadernota 2022 op 24-6-2021).

Dit speerpunt heeft een relatie met het speerpunt Preventieve inzet Buurteams in het programma Gezond meedoen. De coördinatie van buurteams (zie het voorstel bij Gezond meedoen) is een taak geworden van de bredere functie coördinatie dorpen- en kernparticipatie.

Beleidsdocumenten

Het beleid voor dit programma is vastgelegd in de (beleids)nota's:

- [Raadsbreed Programma 'Samen verantwoordelijk' 2018-2022.pdf](#), maart 2018
- [Collegeprogramma 2018-2022 'Duurzaam, doen en dichtbij'](#), mei 2018
- Visie op Informatieveiligheid - Gemeente De Wolden, maart 2018.
- [Visie dienstverlening 2021-2025](#), 17 december 2020.

Taakstelling en lopende projecten

Exploitatie

Product	Realisatie (Bedragen x € 1.000)	Begroting			Meerjarenbegroting		
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
010 - Bestuur	1.642	1.814	1.812	1.800	1.801	1.801	
020 - Burgerzaken	670	863	849	828	799	786	
610 - Samenkracht en burgerpartic.	246	360	26	26	26	26	
Totaal lasten	2.557	3.037	2.687	2.655	2.625	2.612	
Baten							
010 - Bestuur	142	0	0	0	0	0	
020 - Burgerzaken	266	303	300	300	300	300	
610 - Samenkracht en burgerpartic.	50	0	0	0	0	0	
Totaal baten	458	303	300	300	300	300	
Saldi							
010 - Bestuur	1.500	1.814	1.812	1.800	1.801	1.801	
020 - Burgerzaken	404	560	549	528	499	486	
610 - Samenkracht en burgerpartic.	196	360	26	26	26	26	
Totaal saldi	2.100	2.733	2.387	2.354	2.325	2.312	

Toelichting lasten (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

0.1 - Bestuur

Per saldo zijn de begrote lasten in 2022 zijn nagenoeg gelijk aan 2021. Er zijn enkele fluctuaties in de lasten, deze zijn deels benoemd in de speerpunten. Daarnaast zijn er nog enkele kleine posten die reeds conform begrotingswijzing zijn vastgesteld. Zoals o.a. hogere lasten accountant, salarissen en sociale lasten.

0.2 - Burgerzaken

In 2022 is een lichte daling van de lasten ten opzichte van 2021, € 14.000. Dit is een optelsom van verschillende kleinere fluctuaties, zoals lagere afschrijvingslasten, hogere lasten gemeentewinkel, lagere lasten gemeentelijke basisadministratie.

6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie

In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om voor 3 jaar (2019 -2020 -2021) € 1 miljoen beschikbaar te stellen. Hiervoor zijn middelen uit de algemene reserve toegekend. In 2022 zullen de resterende middelen van 2021 worden ingezet.

Toelichting baten (voor zover van toepassing):

N.v.t.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag

Er zijn geen voorgenomen investeringen in het programma De Wolden gastvrij, initiatiefrijk en stimulerend.

02 De Wolden een veilig thuis

Het programma 'De Wolden een veilig thuis' richt zich op het veiligheidsdomein. Het programma staat voor de opgave dat inwoners zich in zowel fysiek als sociaal opzicht veilig voelen. In hun eigen huis én in hun buurt en dorp.

Programmahouder: Janny Vlietstra

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor onze inwoners om zich thuis en welkom te voelen in de eigen leefomgeving. Ook voor bezoekers van onze gemeente is veiligheid van belang.

De Wolden is een veilige gemeente zo blijkt uit diverse onderzoeken. Onze inwoners voelen zich al jaren veilig in de eigen woonbuurt. Er is sprake van minder overlast, geweld en criminaliteit en dat inwoners zich prettig voelen in hun buurt. We zien dat als een bevestiging dat onze veiligheidsaanpak werkt. Dat is mede te danken aan de integrale inzet van de politie, gemeente, maatschappelijke organisaties en ook onze inwoners.

Want de betrokkenheid van inwoners bij de veiligheid van De Wolden is groot. Wij nemen hun signalen dan ook serieus. Samen met hen maken wij afspraken over wat zij in hun eigen buurt of dorp kunnen doen en hoe wij hen daarbij kunnen ondersteunen. De buurtteams zijn hier een voorbeeld van. Het veiligheidsdomein verandert snel en raakt steeds meer verweven met andere beleidsterreinen en programma's. Veiligheid gaat immers verder dan het aanpakken van criminaliteit. Het vergt sociale en fysieke investeringen, goed beheer en onderhoud van de buitenruimte en toezicht en handhaving.

Trends en ontwikkelingen

Aanschaf body-cams

Voor de gemeentelijke boa's worden bodycams aanschaf. Bodycams hebben een bewezen de-escalerende werking. Hiermee vergroten we de veiligheid voor onze medewerkers en beperken we incidenten van verbale of fysieke agressie. Voordat we overgaan tot aanschaf worden maatregelen opgesteld ter bescherming van de privacy. Hierin wordt o.a. vastgelegd hoe de beelden gebruikt worden, wie deze kan uitlezen etc. De aanschaf, afschrijving en beheer gaat via de SWO.

Ondermijning

De effecten van georganiseerde criminaliteit zijn niet altijd even zichtbaar, maar ze zijn wel aanwezig. Denk hierbij aan criminele activiteiten als mensenhandel, uitbuiting, witwassen en drugs-handel. Gemeenten hebben een regierol bij de aanpak van arbeidsuitbuiting. Specifiek op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening. In De Wolden is aandacht voor dit thema. Voor alle medewerkers binnen de gemeente en ook voor netwerkpartners als woningcorporaties of Welzijn De Wolden en voor bedrijven, hebben we een aanspreekpunt. We geven bovendien voorlichting over mensenhandel.

Veiligheidsmonitor

In het najaar van 2021 start een extern bureau met een uitvraag naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap onder inwoners in onze gemeente. Ook wordt er aandacht besteed aan overlast in de buurt, respectloos gedrag, preventiemaatregelen, het functioneren van de politie en het gemeentelijke veiligheidsbeleid. De uitkomsten van deze uitvraag nemen we mee in een nieuw te ontwikkelen integraal veiligheidsbeleid in het najaar van 2023.

Arbeidsmigranten

In het onderzoek naar arbeidsmigranten in De Wolden kwam naar voren dat er nu geen beleidsmatig kader is op de vraag naar - en problemen met huisvesting van arbeidsmigranten. Daarom wordt er beleid opgesteld voor huisvesting arbeidsmigranten. Dit nemen we mee in het komende Woonplan. Dit biedt marktpartijen (woningcorporaties, commerciële aanbieders) randvoorwaarden voor de realisatie van huisvesting, inclusief arbeidsmigranten.

Opvang zwerfdieren

De afgesproken evaluatie naar aanleiding van de in de 2020 afgesloten 2-jarige overeenkomst met de DAR (Dutch Animal Rescue) voor het vervoer van zwerfdieren heeft voor het schrijven van deze begroting niet kunnen plaatsvinden. Deze evaluatie is in overleg met de DAR verschoven naar het najaar van 2021. Als gevolg hiervan worden de mogelijke bijsturingen als zijn de uitkomsten van de evaluatie opgenomen in de Kadernota 2023-2026.

Beleidsdoelen

Het programma kent de volgende beleidsdoelen:

1. Inwoners ervaren De Wolden als een veilige woon- en leefomgeving.
2. Wij willen een gemeente zijn waar inwoners zich veilig voelen in zowel fysiek als sociaal opzicht. In hun eigen huis en in hun buurt en dorp.
3. De Wolden behoort tot de veiligste gemeenten in Nederland. We hebben de ambitie, dat te blijven.
4. We pakken veiligheidsvraagstukken breed, integraal op; preventiegericht en gekenmerkt door samenwerking.

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Veiligheidsregio Drenthe te Assen - taakveld 01.10.

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

Vooralsnog is gestart met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het enige tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'De Wolden een veilig thuis'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	2020	6	11
Winkeldiefstallen aantal per 1.000 inwoners	2019	0	2,3
Geweldsmisdrijven aantal per 1.000 inwoners	2020	1,6	4,6
Diefstallen uit woningen aantal per 1.000 inwoners	2019	3,1	2,3
Vernielingen en beschadigingen (openbare ruimte) per 1.000 inwoners	2020	3,1	6,2

Speerpunten

1.1 – Crisisbeheersing en brandweer

Activiteit	Bijdrage aan de Veiligheidsregio Drenthe in Assen.				
Gevolgen voor de inwoners	Een veiliger woon- en leefomgeving.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 29.068	€ 29.068	€ 29.068	€ 29.068	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

In de concept-Kaderbrief 2022 van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) was aangekondigd dat de bijdrage aan de VRD in 2022 als gevolg van loon- en prijsstijgingen € 27.652 hoger is ten opzichte van de bijdrage ad € 1.299.913 in 2021. Daarmee bedraagt de gemeentelijke bijdrage in 2022 € 1.327.565. Het college heeft op 16 februari 2021 ingestemd met de voorgestelde verhoging. Op basis van de Begroting 2022 van de VRD is de bijdrage € 1.328.981. Ten opzichte van de Kadernota 2022 is sprake van een verhoging van € 1.416. Op 24 juni 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met de totale verhoging van € 29.068.

1.2– Openbare orde en veiligheid

Activiteit	Communicatie applicatie toezichthouders.				
Gevolgen voor de inwoners	Efficiënte inzet toezichthouders voor toezicht op de leefomgeving.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 8.333	€ 8.333	€ 8.333	€ 8.333	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De toezichthouders gebruiken voor de uitvoering van het werk een systeem waarmee ze ter plaatse proces verbaal en rapportages kunnen opstellen. Maar ook direct toegang hebben tot relevante gegevens.

Doordat bij de oprichting van de SWO er geen toezichthouders in dienst waren van gemeente De Wolden zijn de gebruikerskosten van dit systeem niet doorbelast aan gemeente De Wolden. Deze omissie wordt hersteld.

1.2- Openbare orde en veiligheid

Activiteit	Extra boa (buitengewone opsporingsambtenaar).				
Gevolgen voor de inwoners	Verhoogde zichtbaarheid boa's voor een veilige en gezonde leefomgeving.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 70.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De capaciteit sluit niet aan bij de gevraagde opgave en het grote grondgebied van de gemeente voor 2022. Zoals de inzet van boa's in wijkgericht werken, toezicht op evenementen en de alcoholwet. De politie schaal haar taken verder af, waardoor het aantal taken voor de gemeente toeneemt. Verder werken voornamelijk in koppels vanwege veiligheid dus één boa in dienst is onvoldoende. Met het bedrag worden de loonkosten (1 fte) en de bijbehorende middelen en uitrusting incidenteel voor 2022 gedekt uit de Coronacompensatiegelden. Bij de Kadernota 2023 zal aan de hand van een goed uitgewerkt HUP (handhaving uitvoeringsprogramma) en/of overige plannen worden beoordeeld of en hoe tot concrete invulling moet worden overgegaan.

1.2- Openbare orde en veiligheid

Activiteit	Extra wabo-toezichthouder.				
Gevolgen voor de inwoners	Meer toezicht voor een veilige en gezonde leefomgeving.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 75.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De afgelopen jaren zien we een toename van het aantal meldingen en te handhaven regels. Een toename van meldingen door burenruzies als gevolg van het meer thuis zijn van inwoners en toename door nieuwe ontwikkelingen zoals arbeidsmigranten. Nieuwe bestemmingsplannen en/of uitbreiding van te handhaven regels hierin omtrent het gebruik van percelen en panden leidt eveneens tot meer werk op gebied van wabo toezicht. Immers op het moment dat een inwoner een beroep doet op de gemeente, dan hebben wij een beginselplicht tot handhaving van onze eigen regels.

Komende jaren staan veel ontwikkelingen op de planning, zoals de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging. De exacte gevolgen voor de capaciteit zijn nu nog niet in te vullen. Om de huidige opgaven adequaat uit te kunnen voeren is capaciteit voor 1 fte wabo-toezichthouder voor 1 jaar noodzakelijk.

Beleidsdocumenten

Het beleid voor dit programma is vastgelegd in de (beleids)nota's:

- Integraal veiligheidsbeleid 2019-2022.
- Regionaal Beleidsplan Noord-Nederland 2020-2023.
- Beleidsregels Hard- en Softdrugs 2015.
- Evenementenverordening 2021.
- Beleidsnota keten en caravans 2017.
- Beleidsregels BIBOB 2017.
- Preventie- en handhavingsplan alcohol 2017.
- Beleidsregel wet aanpak woonoverlast 2018.
- Beleidsregel Handhaving helingbestrijding 2018.

Actualiseren beleid

Voor het onderwerp Openbare Orde en Veiligheid kennen we meerdere beleidsdocumenten. Vele moeten geactualiseerd worden en sommige moeten nog geschreven worden. Lijn der verwachting is dat dit met de huidige beschikbare middelen georganiseerd kan worden. Indien dit niet het geval is zal er een collegevoorstel komen waarbij het bestuur een afweging kan maken.

Taakstelling en lopende projecten

Exploitatie

Product (Bedragen x € 1.000)	Realisatie Begroting		Begroting				Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025			
Lasten									
110 - Crisisbeheersing en brandweer	1.479	1.446	1.471	1.471	1.471	1.471			
120 - Openbare orde en veiligheid	466	522	508	505	506	506			
Totaal lasten	1.945	1.968	1.979	1.977	1.977	1.977			
Baten									
110 - Crisisbeheersing en brandweer	7	1	1	1	1	1			
120 - Openbare orde en veiligheid	3	8	8	8	8	8			
Totaal baten	11	9	9	9	9	9			
Saldi									
110 - Crisisbeheersing en brandweer	1.472	1.445	1.470	1.470	1.470	1.470			
120 - Openbare orde en veiligheid	463	514	500	497	498	498			
Totaal saldi	1.935	1.959	1.970	1.967	1.968	1.968			

Toelichting lasten (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

110 - Crisisbeheersing en brandweer

De verhoging van de lasten in 2022 met circa € 25.000 ten opzichte van 2021 wordt vooral veroorzaakt door de verhoging (€ 29.000) van de bijdrage aan de Veiligheids Regio Drenthe. Verder zijn er enkele lage bedragen afgeraamd op basis van werkelijk bestede kosten in de afgelopen jaren.

120 - Openbare orde en veiligheid

In 2021 waren de lasten in € 14.000 hoger geraamd dan in 2022. De belangrijkste oorzaak is dat voor 2021 is een incidenteel budget van € 12.000 was geraamd voor een Veiligheidsanalyse. Samen met de andere Drentse gemeenten laat de gemeente de veiligheidsmonitor, eens per vier jaar, opstellen door een extern bureau. Daarnaast zijn er enkele kleine aanpassingen geweest conform vastgestelde begrotingswijzigingen.

Toelichting baten (voor zover van toepassing):

N.v.t.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag
---------------------	-------------	---------------------------

Voor wat betreft programma De Wolden een Veilig Thuis zijn er geen op- en/of aanmerkingen te melden over zowel de lopende als de nieuwe investeringen.

03 Duurzaam leven in De Wolden

Dit programma gaat over de fysieke leefomgeving. Het omvat de thema's ruimtelijke ontwikkeling, wonen, duurzaamheid en riolering.

Programmahouder: Gerrie Hempen

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

De Wolden is een aantrekkelijke gemeente om te wonen en leven. Dit komt onder meer door de kwaliteit van de omgeving, het landschap en de sociale netwerken in de dorpen. Er zijn verschillende ontwikkelingen die van invloed zijn op deze kwaliteiten. Bijvoorbeeld de verandering van de samenstelling van de bevolking door 'ontgroening' en 'vergrijzing'. Maar ook de groeiende behoefte aan duurzame energiebronnen en de gevolgen van klimaatverandering; zaken die ook in De Wolden hun uitwerking hebben.

Onze ambitie is te streven naar een aantrekkelijke en duurzame woon- en leefomgeving in De Wolden. Daarom geven we ontwikkelingsgericht ruimte aan initiatieven uit de samenleving, met oog voor 'naoberschap' en behoud van ruimtelijke kwaliteit. We doen dit op basis van een veranderende rol van de overheid. Inwoners doen mee, de overheid faciliteert. Meer samen optrekken. We denken mee, faciliteren en bieden, waar nodig, maatwerk.

Om oplossingen te vinden voor de vraagstukken met betrekking tot duurzaamheid en milieu zetten we in op vergroting van het draagvlak bij onze inwoners en lokale bedrijven. We stimuleren hun ondernemerschap om oplossingen te realiseren en wij faciliteren dit waar dat nodig is. We trekken hierin samen op met partners als de Gebiedscoöperatie Zuidwest-Drenthe en Rendo. Vanuit hun positie kunnen zij een rol spelen in het ontwikkelen van projecten.

Wij streven het volgende op de langere termijn na:

- Veilige, aantrekkelijke, klimaatbestendige en gezonde woon- en leefomgeving.
- Duurzame energie- en grondstoffenvoorziening en minder CO₂-uitstoot.
- Ruimtelijke en landschappelijke ontwikkeling met kwaliteit.

Trends en ontwikkelingen

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is een enorme opgave. We gaan van 26 wetten en 120 AMvB's naar één wet en vier AMvB's. Wetten worden samengevoegd en ingedikt, een deel van de wet-

geving wordt gedecentraliseerd. Het moet allemaal eenvoudiger en beter worden. De Omgevingswet treedt op 1 juli 2022 in werking. Deze stelselherziening heeft een grote impact op onze organisatie en onze manier van werken en vraagt een investering in digitale systemen en in beleidsaanpassingen. In 2016 zijn we gestart met de projectmatige aanpak van de invoering van de Omgevingswet. En in 2017 stelde de raad het Ambitiedocument vast waarin de kaders van het vervolgproces staan beschreven. In drie deelprojectgroepen werken we toe naar 1 juli 2022: Beleid & Regelgeving, Organisatie en Digitalisering. Ook na 1 juli 2022 moet er nog veel gebeuren om volledig omgevingswetproof te zijn.

Een van de kerninstrumenten van de Omgevingswet is de Omgevingsvisie; elke gemeente moet er een hebben. We zijn in 2019 gestart met het opstellen van een Toekomstvisie, die ook fungeert als Omgevingsvisie. Ook wordt gewerkt aan een omgevingsverordening, aanpassen van processen en afspraken met ketenpartners, opleiden van medewerkers en aanpassing/inrichting van (digitale) programma's en processen.

Toekomstvisie

De oude Toekomstvisie De Wolden: Actief en Betrokken (2005-2020) is toe aan een actualisatie. Daarom is een project gestart met als doel het opstellen van een brede Toekomstvisie die ook fungeert als Omgevingsvisie (zoals bedoeld in de Omgevingswet). In een interactief proces met inwoners, ondernemers, organisaties en medewerkers zetten we de lijnen uit richting toekomst. De nieuwe Toekomstvisie kan begin 2022 worden vastgesteld door de raad.

Wetsvoorstel kwaliteitsborging voor het bouwen

Het plan is dat de wet op 1 juli 2022, tegelijkertijd met de Omgevingswet, ingaat. Kern van de wet is dat de verantwoordelijkheid voor de bouwkwaliteit bij de bouwer ligt. In De Wolden anticiperen we met de balievergunning al op deze wetsontwikkeling. Verder doen we ervaring op met proefprojecten. De wet zorgt voor verschuiving van werk en verantwoordelijkheid van de gemeente naar de markt. Dit betekent ook dat we voor dat deel van het werk geen leges in rekening mogen brengen.

Wonen

Woningbouwproductie

Landelijk gezien is er een grote vraag naar woningen, door hoogconjunctuur, achterblijvend aanbod en demografische ontwikkelingen. Dit vertaalt zich in een tendens van verhuisbewegingen van de Randstad naar steden zoals Zwolle. Hierdoor neemt niet alleen de druk in de stad Zwolle toe, maar ook in de regio rond Zwolle. Regionale afstemming is van groot belang. In de regio Zwolle werken wij samen aan een verstedelijkingsstrategie. Ook in de regio Zuidwest-Drenthe werken wij veelvuldig samen. Een voorbeeld daarvan is het regionale woningmarktonderzoek.

In afwijking van de landelijke trend was de woningbouwproductie in De Wolden de afgelopen jaren in lijn met de geprognosticeerde behoefte. Wel is zichtbaar dat de woningbouwplannen voor de komende jaren afnemen. Met name de mogelijkheden voor inbreiding of herontwikkeling van bestaande locaties nemen af. Het is daarom noodzakelijk om uitbreidingslocaties te ontwikkelen. Hiervoor is het strategisch woningbouwprogramma ontwikkeld, dat inzicht geeft in de haalbaarheid van uitbreidingslocaties bij de kernen. Op dit moment worden de plannen voor deze locaties verder uitgewerkt, om binnen afzienbare tijd te komen tot nieuwe uitbreidingen.

Bij de ontwikkeling van locaties is sprake van een toenemende complexiteit. Ontwikkelingen moeten niet alleen snel, maar ook klimaat adaptief, met participatie, duurzaam, energieneutraal en met maatwerk. Met de grote behoefte aan woningen zijn ook prijzen voor woningen de afgelopen jaren explosief gestegen. Ook de bouwkosten blijven onophoudelijk toenemen. Zowel de loonkosten als materiaalkosten stijgen. Daarnaast vraagt gasloos bouwen ook een extra investering.

Het voorzien in voldoende en betaalbare woningen vraagt bovendien om creatieve oplossingen en extra inspanningen. Daarom zijn we in 2021 gestart met het opstellen van een nieuw woonplan, dat in 2022 wordt opgeleverd. Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen bekijken wij wat de gemeente kan bijdragen aan de betaalbaarheid daarvan. Voor bouwkvelds die de gemeente zelf uitgeeft hanteren wij bovendien een lagere grondprijs voor goedkopere woningen, een zelfbewoningsplicht en een anti-speculatiebeding. Verder werken wij aan de uitvoering van de Notitie versnelling woningbouw, naar aanleiding van de motie die in juni 2021 door de gemeenteraad is aangenomen.

Vitaliseren en transformeren vakantieparken

De Wolden werkt aan een programma voor Vitale Vakantieparken. In De Wolden staan 5 à 6 vakantieparken voor de opgave om te transformeren, 5 parken willen vitaliseren en 2 à 3 parken kunnen excelleren.

Bij het vitaliseren van vakantieparken signaleren we een behoefte aan tijdelijke woonruimte. Deze behoefte ligt met name bij 'spoedzoekers', zoals mensen die uit een scheiding komen en op korte termijn woonruimte nodig hebben. Daarnaast hebben ook arbeidsmigranten behoefte aan tijdelijke woonruimte. Hoe groot deze behoefte exact is weten we nog niet. Ook is nog onbekend welk effect het vitaliseren van vakantieparken heeft op de woningmarkt. De provincie Drenthe is daarom samen met de gemeenten en woningcorporaties in Drenthe gestart met een onderzoek, om de behoefte aan flexibele woonruimte in kaart te brengen.

Milieu en duurzaamheid

Afspraken klimaat en Energie: Regionale Energie Strategieën (RES)

Met de vaststelling van de RES 1.0 regio Drenthe hebben we een belangrijke mijlpaal behaald. Hierna volgt de realisatiefase. De RES-regio's blijven graag samenwerken aan de realisatie van de strategie en de RES 2.0 en verder. Ze hebben hun zorgen geuit over de continuering en ondersteuning van het proces (door het Nationaal Programma RES), omdat er tot vaststelling van de RES 1.0 budget beschikbaar was vanuit de Rijksoverheid. Voor de resterende periode in 2021 is inmiddels € 4 miljoen beschikbaar gesteld, die volgens de eerder gehanteerde verdeelsystematiek beschikbaar wordt gesteld. Formele besluitvorming over de continuering van het RES-proces in de periode 2022-2025 is aan het nieuwe kabinet.

Opgave verduurzaming bestaande woningvoorraad

De Wolden participeert in de Drentse Energie Deal met als doel dat we in 2040 in Drenthe energieneutraal wonen en zelfvoorzienend zijn op energiegebied. Er ligt een grote opgave in de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad in De Wolden. Het Drents Energieloket informeert inwoners over acties en financiële middelen (o.a. 'Energiebespaarlening Drenthe') om de particuliere woningvoorraad te verbeteren en duurzame energie op te wekken. De verduurzaming van de voorraad bestaande huurwoningen valt onder de verantwoordelijkheid van de woningcorporaties die actief zijn in De Wolden.

Duurzaamheidslening starters

Vanuit het Actieplan Klimaat & Energie 2021 – 2024 is er jaarlijks € 20.000 (incl. uitvoeringskosten) beschikbaar voor het blijven verlenen van de duurzaamheidssubsidie voor starters. In 2021 wordt de verouderde verordening aangepast, onder andere op het gebied van isolatiewaarden.

Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

De verduurzaming van de vijf gemeentelijke gebouwen waarover de raad in april 2021 een besluit heeft genomen wordt gekoppeld aan het provinciale Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed. Hierdoor kunnen we met ondersteuning vanuit dit programma de stap naar uitvoering van de maatregelen te zetten. In 2022 gaat de uitvoering van start. De brandweerkazernes en integrale kindcentra (IKC's) worden ook in dit programma meegenomen. Dit is met name gericht op de financiële aspecten van de verduurzaming van deze gebouwen. De overige schoolgebouwen worden in het kader van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) ook meegenomen in het Ontzorgingsprogramma om te onderzoeken hoe deze gebouwen verduurzaamd kunnen worden. Zie hiervoor ook de relatie met programma 6 Ontwikkelt met kleur en talent (onderdeel IHP).

Warmtetransitie en groen gas

In 2021 moeten alle gemeenten in Nederland een Transitievisie Warmte vaststellen. In de Transitievisie Warmte beschrijven we de manieren waarop de gebouwde omgeving in De Wolden overstapt op andere, duurzame bronnen van warmte. De uitgangspunten voor deze visie zijn samen met stakeholders en inwoners bepaald. De concrete uitwerking van de Transitievisie Warmte op wijk-, buurt of dorpsniveau vindt plaats in het wijkuitvoeringsplan (WUP). Bij het opstellen en uitvoeren van een wijkuitvoeringsplan betreft de gemeente inwoners, vastgoedeigenaren en andere betrokken partijen nauw bij de keuze voor de warmtebron en techniek voor de wijk en op welk moment de wijk van het aardgas gaat.

Energiearmoede blijft hierbij een punt van aandacht. De energietransitie moet voor iedereen bereikbaar en betaalbaar zijn. In een regionaal versnellingsteam, met diverse stakeholders en met de provincie als trekker, wordt hiervoor gezocht naar mogelijkheden en oplossingen.

De focus in De Wolden ligt de aankomende periode sterk op energiebesparing en het naar beneden brengen van de warmtevraag en op individuele oplossingen (all-electric of hybride in combinatie met groen gas). In de Wijk wordt onderzocht of Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO) een goed alternatief kan zijn.

De Wolden heeft op 20 december 2018 een intentieverklaring Duurzaam gas De Wolden afgesloten met RENDO en N-TRA. Het doel is het onderzoeken en ontwikkelen van een strategie om in 2030 evenveel duurzaam groen gas 'in te voeden' als er wordt gebruikt (100% groen gas). De bestaande gasinfrastructuur kan hierdoor in gebruik blijven. Als vervanger voor aardgas ziet De Wolden voor veel woningen groen gas eventueel in combinatie met een hybride warmtepomp als een goede optie. Om te komen tot voldoende productie van groen gas en draagvlak is een plan van aanpak opgesteld. Hierin staat beschreven welke oplossingen en handvatten de gemeente samen met RENDO en N-TRA beschikbaar stellen om de doelstelling te halen. Voor twee verschillende projecten zijn in 2021 haalbaarheidsstudies uitgevoerd voor de productie van groen gas op basis van monovergisting. De uitkomsten hiervan zijn positief en het doel is om in 2021 een van deze projecten nog in te schrijven voor de najaarsronde SDE op basis van groen gas. Bij goedkeuring vindt dit zijn vervolg in 2022.

De historische schoolkring Ansen is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) geselecteerd als proeftuin Aardgasvrije Wijken. De proeftuinen zijn onderdeel van het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW). Er is een Rijksbijdrage toegekend van ongeveer € 2,4 miljoen om voor de verwarming van de woningen over te stappen op groen gas in combinatie met hybride warmtepompen. De proeftuin heeft een doorlooptijd van 8 jaar. De ervaringen die we in Ansen opdoen, kunnen gebruikt worden voor andere dorpen in De Wolden en andere platte-landsgemeenten in Nederland.

Heel de Wolden Aardgasvrij

In 2021 is het conceptplan 'Heel de Wolden Aardgasvrij' gepresenteerd door Reestdal Energie. Door onder andere over te stappen op hybride warmtepompen in combinatie met zonnepanelen en hierbij inwoners geheel te ontzorgen wordt getracht een versnelling in de transitie te realiseren. Het plan wordt samen met N-TRA, Gebiedscoöperatie Zuidwest-Drenthe, SEN en een adviesbureau in 2022 verder uitgewerkt.

Groene leges

Het Versnellingsteam Overheden van de Expeditie naar energieneutraal wonen in Drenthe heeft een deskresearch uitgevoerd naar de werking van groene leges. Op basis van dit onderzoek lijkt het interessanter de mogelijkheden van de Omgevingswet en aanverwanten te bekijken en welke mogelijkheden zij bieden om de energietransitie te versnellen en duurzame investeringen te stimuleren.

Stikstof

In veel Natura 2000 gebieden is de stikstofdepositie te hoog. De rechter heeft bepaald (PAS-uitspraak) dat er geen extra stikstofdepositie mag plaatsvinden waardoor de vergunningverlening voor woningbouwprojecten, infrastructuur en allerlei bedrijven is stilgevallen. De nieuwe wet Stikstofreductie en Natuurverbetering gaat in op 1 juli 2021. Er komt € 3 miljard beschikbaar voor natuurherstel en € 2 miljard voor stikstofreductie bij de bron. Ook regelt de wet een gedeeltelijke vrijstelling voor bouwactiviteiten.

Tegelijkertijd werken provincies aan een gebiedsgerichte aanpak om de uitstoot in de buurt van natuurgebieden te verminderen, daarvoor heeft Drenthe het Koersdocument Drentse aanpak stikstof opgesteld. Voor de 12 stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden in Drenthe worden eerst gebiedsverkenningen uitgevoerd om in kaart te brengen hoe de neerslag van stikstof uit de omgeving kan worden verminderd. Voor De Wolden zijn het Dwingelderveld en het Holtlingerveld de meest nabijgelegen stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

Klimaat

Klimaatbestendig

Klimaatverandering leidt tot hogere temperaturen, nattere winters, heftigere buien en een kans op drogere zomers, ook in De Wolden. In 2018 hebben de koepels hiervoor het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie ondertekend. De afspraken uit het akkoord zijn uitgewerkt in het Deltaplan Ruimtelijk Adaptatie (DPRA). Het DPRA is de leidraad voor ons om als doel te bereiken dat onze gemeente in 2050 klimaatrobust is ingericht. Het Deltaplan is opgebouwd volgens 7 ambities die we vanuit het samenwerkingsverband Fluvius oppakken.

In 2022 gaan we aan de slag om uitvoering te geven aan de dan opgestelde Regionale Adaptatie Strategie en bijbehorend uitvoeringsprogramma om de openbare ruimte klimaatbestendiger te maken.

Beleidsdoelen

Gelet op de beoogde maatschappelijke effecten uit het programma 'Duurzaam Leven in De Wolden', stelt het college zich de volgende doelen.

Ruimtelijke ontwikkeling

- Goed voorbereiden op de nieuwe Omgevingswet conform de kaders van het Ambitiedocument Omgevingswet De Wolden.
- Faciliteren dat de leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit behouden blijft in tijden van ontgroening, vergrijzing en groei.
- Een veilige, aantrekkelijke en gezonde leefomgeving behouden.
- Ruimte scheppen voor dynamiek en innovatie, met behoud van de omgevingskwaliteit.

Wonen

- Uitvoering geven aan de beleidsdoelen van het Woonplan 2017-2022:
 - betaalbare woonruimte realiseren of laten realiseren in zowel huur als koop;
 - kansen voor nieuwbouw benutten met behulp van een strategisch woningbouwprogramma;
 - langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen mogelijk maken;
 - samen met de corporatie een monitor ontwikkelen die de belangstelling naar sociale huurwoningen monitor om de benodigde kernvoorraad te bepalen en afspraken te maken over verkoop, nieuwbouw en transformatie van sociale huurwoningen.
- Eigenaren/VVE's van niet-vitale vakantieparken zonder recreatieve potentie ondersteunen bij een nieuw perspectief voor hun park buiten de recreatiesector te vinden.
- Ondernemers van (vitale) vakantieparken met recreatieve potentie de ruimte geven om toekomstbestendigheid te worden/blijven en te excelleren.

Milieu en duurzaamheid

- Streven om de gebouwde omgeving in 2040 energieneutraal te hebben.
- In 2030 willen we evenveel duurzaam gas invoeden als we gebruiken (100% groen gas).
- Inventariseren van het huidige energieverbruik in de regio en wat het potentieel (ruimtelijk) is voor hernieuwbare energie (opwekking, opslag en infrastructuur).
- Het opstellen van een aanbod voor de duurzame warmtebronnen en aanbod voor de hernieuwbare opwek.
- Het geven van het goede voorbeeld als gemeente.
- Meewerken aan het tot stand brengen van energiezuinige woningen met lage energielasten.
- De CO₂-uitstoot verder verlagen voor een gezonde leefomgeving.
- Inwoners en bedrijven stimuleren om gezamenlijk aan de slag te gaan met duurzame energie en lokale energie-initiatieven.
- In 2030 0,1 TWh aan grootschalige opwek van duurzame elektriciteit: 0,06 TWh grootschalig zon op dak (minimaal 50 zonnepanelen), 0,04 TWh techniekneutraal.
In 2040 0,14* TWh aan grootschalige opwek van duurzame elektriciteit.

Klimaatbestendig

- Samen met buurgemeenten en waterschap kwetsbaarheden klimaatverandering verminderen door uitvoering te geven aan de adaptatiestrategie en het uitvoeringsprogramma.
- Werken aan een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte.
- Werken aan een doelmatige waterketen (winning-gebruik-zuivering).

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD) te Assen

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

Vooralsnog is gestart met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het enige tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'Duurzaam leven in De Wolden'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
Hernieuwbare elektriciteit in %	2019	9,1	20,1
Hernieuwbare energie in %	2018	5,0	7,4
Nieuwgebouwde woningen aantal per 1.000 woningen	2020	8,0	8,9
Hernieuwbare elektriciteit Zonnestroom in Tera Joule	2019	48	Geen data
Woningen met zonnepanelen in %	2019	30,7	12,5

Hernieuwbare elektriciteit:

Aandeel elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa van het totale elektriciteitsverbruik.

Hernieuwbare energie:

Aandeel nieuwe energie (zon, wind en warmte) van het totale energieverbruik.

Hernieuwbare elektriciteit:

Tera Joule staat eenheid van energie. Voor heel Nederland is dit 18.000 TJ (of wel 18 Peta Joule).

Speerpunten

7.4 - Milieubeheer

Activiteit	Aardgasvrije wijken Proeftuinen Ansen.				
Gevolgen voor de inwoners	Duurzamere leefomgeving				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

In 2021 hebben we een rijksbijdrage à € 2,4 miljoen in het kader van het Programma Aardgasvrije Wijken ontvangen die we middels een begrotingssubsidie de komende jaren zullen inzetten in Ansen. Aangezien de ontvangen bijdrage vanuit het Rijk gelijk is aan de lasten is er geen sprake van een budgetuitzetting.

7.4 - Milieubeheer

Activiteit	Bijdrage aan Regionale Uitvoeringsdienst (RUD).				
Gevolgen voor de inwoners	Samenwerken om de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van milieu gerelateerde uitvoeringstaken op een kwalitatief goede en efficiënte wijze uit te voeren met als doel een schone en veilige woon- en leefomgeving in Drenthe.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Bij de RUD spelen ontwikkelingen die van invloed zijn op de hoogte van de gemeentelijke bijdrage aan de RUD in onze meerjarenbegroting:

- De bijdrage aan de RUD wordt als gevolg van de indexering met 1,4% verhoogd.
- Bijdrage omgevingsveiligheid. Het nieuwe programma Omgevingsveiligheid wordt via de decentralisatie-uitkering via het gemeentefonds vergoed.
- Verhoogde bijdrage door toename werkzaamheden primaire taken (BOA-capaciteit, extra luchtadviseur en het actueel houden van het inrichtingenbestand) en aanvullende kosten zoals het verbeteren van de informatievoorziening, aanbestedingstraject nieuw zaakstelsel, en thuiswerkfaciliteiten i.v.m. Covid-19. De deelnemersbijdrage m.b.t. BOA-capaciteit en luchtadviseur is niet vooraf verdeeld over de deelnemers maar vindt achteraf plaats op basis van werkelijke inzet.
- Verschuiving bodemtaken van provincie naar gemeente als gevolg van de invoering van de Omgevingswet.

Het oorspronkelijk begrote bedrag van € 905.000 wordt dan € 925.000. Verder zijn de onzekere factoren vooralsnog buiten de ontwerp-begroting 2022 van de RUD gehouden en worden later betrokken en verwerkt in een begrotingswijziging 2022. Zie voor uitleg daarover de paragraaf Verbonden Partijen 10.6.

8.1 – Ruimtelijke ordening

Activiteit	Project Implementatie Omgevingswet.				
Gevolgen voor de inwoners	Versnelling en verbetering besluitvorming m.b.t. ruimtelijke ontwikkelingen, meer ontwikkelkansen en meer maatwerk.				
Middelen (€ 45.000 verwerkt in de basiscijfers, € 79.000 is nieuw)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 124.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Hoewel de invoeringsdatum al enkele malen is verzet verwachten we dat de Omgevingswet op 1 juli 2022 wordt ingevoerd. Dit blijft een groot beslag leggen op de medewerkers, ook na 1 juli. Dit geldt voor de reguliere werkzaamheden, maar ook de nieuwe initiatieven moeten straks op een nieuwe manier uitgevoerd worden. Voordat de Omgevingswet daadwerkelijk in werking kan treden is er nog veel voorbereiding nodig. Op organisatieniveau gaat veel veranderen, maar er moeten ook nog diverse bestuurlijke besluiten genomen worden.

Het voorbereiden op deze wet doen we bij voorkeur met eigen medewerkers, zodat we kennis en draagvlak opbouwen. Het komende jaar vraagt om een extra inzet op de nieuwe manier van werken, participatie, het scholen van medewerkers, aanpassen van informatiesystemen en om inwoners, bedrijven en andere stakeholders nog actiever te betrekken bij het proces. Voor 2022 is daarom een budget nodig van € 79.000 om tot een goede implementatie van de wet te komen op basis van de minimale acties. Tevens is reeds € 45.000 aangevraagd bij de kadernota, omdat ook na de invoering nog vele zaken ontwikkeld moeten worden, die niet in de reguliere begroting zitten.

8.1 – Ruimtelijke ordening

Activiteit	Toepassen 'Ja, tenzij' principe op het gebied van de leefomgeving.				
Gevolgen voor de inwoners	Meer maatwerk in de dienstverlening met betrekking tot de leefomgeving.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 60.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

We zien steeds meer de behoefte aan maatwerk dienstverlening op het gebied van de fysieke leefomgeving. Dit komt tot uiting in het 'ja, tenzij' principe dat we hanteren conform het collegeprogramma en de visie Dienstverlening. We voorzien geen afname in aantal initiatieven, juist met de Omgevingswet zien we eerder een toename. Wat de personele gevolgen zijn van de invoering van de Omgevingswet en de Wkb is nu nog niet duidelijk. De verwachting is dat de invoering van de Wkb leidt tot minder personele inzet, wat weer ruimte geeft voor de ja, tenzij-aanvragen. Echter de vrijkomende capaciteit moet wel passen bij de competenties die nodig zijn voor de Omgevingswet (meer adviseren en meer maatwerk).

We willen ook in 2022 voorzien in de behoefte aan maatwerkdienstverlening die er al enkele jaren is in De Wolden. We voeren in 2022 een impactanalyse uit die ons meer inzicht kan geven in de totaal benodigde personeelscapaciteit vanwege de invoering van de Omgevingswet en de Wkb. De resultaten daarvan nemen we mee in de kadernota 2023-2026.

8.3 – Wonen en bouwen

Activiteit	Aanpassing legesinkomsten vanwege invoering Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en Omgevingswet.				
Gevolgen voor de inwoners	Wijziging van landelijke wetgeving heeft tot gevolg dat er minder leges in rekening kunnen worden gebracht bij aanvragen omgevingsvergunningen.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	Pm	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) en de Omgevingswet worden op 1 juli 2022 ingevoerd. De Wkb zorgt voor verschuiving van werk en verantwoordelijkheid van de gemeente naar de markt. Dit betekent ook dat we voor dat deel van het werk geen leges in rekening mogen brengen. We verwachten een minderopbrengst van 25% voor de eerste jaren (over een heel jaar berekend), echter dit is in grote mate afhankelijk van de keuzes die nog gemaakt moeten worden en afhankelijk van het aantal te vergunnen grote bouwprojecten in dat jaar. De minderopbrengst kan oplopen tot 42% indien in 2024 bouwprojecten onder gevolgklasse 2 en 3 ook onder de Wkb moeten worden afgehandeld. De Omgevingswet vraagt van ons meer maatwerk en meer snelheid bij vergunningverlening. Ook kan de gemeente keuzes maken die bijvoorbeeld leiden tot het vergunningsvrij toestaan van bepaalde ruimtelijke ingrepen. Dit heeft gevolgen voor de legesinkomsten en de personeelsinzet. De resultaten daarvan nemen we mee in de kadernota 2023-2026.

8.3 – Wonen en bouwen

Activiteit	Versnelling woningbouwproductie en realisatie jongerenhuisvesting.				
Gevolgen voor de inwoners	Tijdig voorzien in de passende en betaalbare woonruimte voor inwoners van de Wolden.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	Pm	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

In juni 2021 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin zij het college verzoekt te onderzoeken wat nodig is om woningbouwontwikkelingen te versnellen. Aanvullend is verzocht om daarin de realisatie van jongerenhuisvesting mee te nemen. Hier wordt de komende periode invulling aan gegeven. Om de woningbouwproductie te versnellen zal onder andere aandacht zijn voor de prioritering, (interne-) processen, wettelijke procedures en samenwerking met andere organisaties. Deze maatregelen zijn grotendeels kostenneutraal en passen binnen de bestaande budgetten. Naast deze maatregelen is het echter ook van belang dat er voldoende ambtelijke capaciteit is. Gelet op het grote aantal ruimtelijke plannen past dit vermoedelijk niet binnen de bestaande middelen/capaciteit. Daarom moeten er mogelijk middelen worden vrijgemaakt voor het aantrekken van extra ambtelijke capaciteit of de inhuur van externe deskundigen. Waar mogelijk verhalen we deze kosten via de grondexploitatie. In dat geval is er slechts sprake van een voorschot en is ook deze maatregel per saldo kostenneutraal. We werken dit uit in een separate notitie Versnelling woningbouw en realisatie jongerenhuisvesting.

Beleidsdocumenten

Algemeen

- Toekomstvisie 2005-2020, vastgesteld d.d. 22 december 2005.
- Raadsbreed Programma 'Samen verantwoordelijk' 2018-2022, maart 2018.
- Collegeprogramma 2018-2022 'Duurzaam, doen en dichtbij', mei 2018.

Ruimtelijke Ontwikkeling

- Structuurvisie De Wolden 2010-2030, vastgesteld in maart 2011.
- Nota Grondbeleid gemeente De Wolden 2019-2022.
- Welstandsnota 2013, vastgesteld 13 december 2012 (incl. lijst karakteristieke panden, vastgesteld d.d. 8 juli 2021).
- (facet)Bestemmingsplannen en beheersverordeningen.
- Ambitiedocument Vitaal Platteland, vastgesteld door de raad op 12 juni 2014.
- Landschappelijk Ontwikkelings Kader, vastgesteld door de raad op 29 november 2012 (aangevuld met deel 4 Wind- en zonne-energie in oktober 2017).
- Ambitiedocument Omgevingswet De Wolden, vastgesteld door de raad op 25 januari 2018.

Wonen

- Woonplan 2017-2022, vastgesteld 6 juli 2017.
- Regionale woonvisie Zuidwest Drenthe, vastgesteld 30 oktober 2012.
- Kadernotitie Vitale Vakantieparken, vastgesteld 30 november 2017.

Milieu & Duurzaamheid

- Actieplan Klimaat & energie 2021-2024 vastgesteld door de raad op 29 oktober 2020.
- Beleidsnotitie Alternatieve Energiebronnen, vastgesteld 29 september 2016.
- Nota Bodembeheer, vastgesteld door de raad op 27 mei 2021.
- Geurgebiedsvisie, vastgesteld door de raad op 10 juni 2010.
- Oplegger RES 1.0 regio Drenthe, vastgesteld door de raad op 24 juni 2021.
- RES 1.0 regio Drenthe, vastgesteld door de raad op 24 juni 2021.

Riolering

- Watertakenplan De Wolden 2016-2021, vastgesteld door de raad op 26 november 2015.

Taakstelling en lopende projecten

Exploitatie

Product (Bedragen x € 1.000)	Realisatie Begroting Begroting			Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
030 - Beheer overige gebouwen en gronden	78	93	82	82	82	82
720 - Riolering	1.475	1.623	1.595	1.571	1.564	1.558
740 - Milieubeheer	1.203	1.384	1.341	1.292	1.292	1.292
810 - Ruimtelijke ordening	486	559	620	512	502	502
820 - Grondexpl. (niet-bedrijventer.	758	433	747	746	746	746
830 - Wonen en bouwen	615	920	874	869	871	871
Totaal lasten	4.614	5.013	5.258	5.072	5.056	5.051
Baten						
030 - Beheer overige gebouwen en gronden	1	0	0	0	0	0
720 - Riolering	2.658	2.637	2.654	2.654	2.654	2.654
740 - Milieubeheer	85	14	14	14	14	14
810 - Ruimtelijke ordening	157	143	104	104	104	104
820 - Grondexpl. (niet-bedrijventer.	816	399	714	714	714	714
830 - Wonen en bouwen	532	721	731	731	731	731
Totaal baten	4.249	3.914	4.217	4.217	4.217	4.217
Saldi						
030 - Beheer overige gebouwen en gronden	77	93	82	82	82	82
720 - Riolering	-1.183	-1.014	-1.060	-1.083	-1.091	-1.096
740 - Milieubeheer	1.118	1.370	1.326	1.277	1.278	1.278
810 - Ruimtelijke ordening	328	416	516	408	398	398
820 - Grondexpl. (niet-bedrijventer.	-58	35	33	32	32	32
830 - Wonen en bouwen	83	199	143	138	139	139
Totaal saldi	365	1.099	1.040	855	839	833

Toelichting lasten:

0.3 – Beheer overige gebouwen en gronden

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 11.000 afgenomen. Dit komt met name door een lagere toerekening vanuit de SWO.

7.2 - Riolering

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 28.000 afgenomen. Deze afname komt voornamelijk doordat in 2021 de onderzoekskosten ca € 15.000 hoger waren door de actualisatie van het Watertakenplan.

Daarnaast zijn de kapitaallasten riolering door gedane investeringen in 2022 € 31.000 hoger. Dit wordt opgevangen door een lagere dotatie aan de egalisatievoorziening ter hoogte van € 41.000.

7.4 - Milieubeheer

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 58.000 afgenomen. Deze afname komt voornamelijk door:

- Een tweetal incidentele posten totaal € 85.000 in 2021 afkomstig vanuit 2020. Dit betreft de subsidieregeling 'Verledden buitensportvelden' € 75.000 en een incidenteel budget asbestdaken 2019 van € 10.000 (beide budgetten zijn vanuit budgetoverheveling 2020 in 2021 beschikbaar gesteld).
- In 2021 waren er incidentele middelen beschikbaar voor het opstellen van het warmteplan en voor inhuur personeel; totaal € 97.500.
- Daarnaast is de gemeenschappelijke bijdrage aan de RUD in de primitieve begroting 2022 € 45.000 hoger dan begroting 2021.
- Hogere lasten voor het uitvoeren actieplan Klimaat & Energie ca. € 82.000.

8.1 – Ruimtelijke ordening

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 41.000 toegenomen. Dit komt voornamelijk door de hogere toerekening vanuit de SWO.

8.2 – Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)

In dit taakveld zijn de grondexploitaties met betrekking tot de woningbouw opgenomen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

8.3 - Wonen en bouwen

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 46.000 afgenomen. Dit komt voornamelijk door twee incidentele posten in 2021; actualisatie van het woonplan en de woon- en energiecoach.

Toelichting baten:

7.2 - Riolering

De baten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 46.000 toegenomen door indexatie van de tarieven.

8.1 – Ruimtelijke ordening

De baten zijn in 2022 € 39.000 lager dan vorig jaar. Dit komt voornamelijk doordat in 2021 sprake was van een incidentele bijdrage vanuit het Rijk.

8.2 – Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)

In dit taakveld zijn de grondexploitaties met betrekking tot de woningbouw opgenomen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

8.3 - Wonen en bouwen

De baten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met € 10.000 toegenomen. Dit komt door een trendmatige indexering van de opbrengsten bouwleges.

Investerings

De investeringsplanning voor riolering voor 2022 is als volgt:

Voorgenomen investeringen riolering 2022

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Diverse rioleringsprojecten:			
- Vervanging electr. pompen en schakelkasten	2022	€ 350.000	
- Afkoppelen verhard oppervlak	2022	€ 100.000	
- Ad hoc vervangingsmaatregelen riolering	2022	€ 250.000	

De pompen en schakelkasten van de drukriolering in het buitengebied raken op het einde van hun levensduur en zijn toe aan vervanging of renovatie. Dit wordt net als in voorgaande jaren in 2022 verder doorgezet.

Daarnaast wordt met het afkoppelen van verhard oppervlak de riolering ontlast, zodat er minder wateroverlast optreedt bij heftige buien. Dit in het kader van klimaatadaptatie.

Ook wordt in 2022 weer een aantal rioolstrengen vervangen, waarvan uit inspectie is gebleken dat deze aan het einde zijn van hun levensduur. Deze vervanging wordt zoveel mogelijk integraal uitgevoerd samen met wegwerkzaamheden.

Aardgasvrije wijken Proeftuin Ansen

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Aardgasvrije wijken Proeftuin Ansen	2021-2028	€ 2.398.400	

Er is een rijksbijdrage toegekend van ongeveer € 2,4 miljoen om voor de verwarming van de woningen over te stappen op groen gas in combinatie met hybride warmtepompen. Deze middelen worden als begrotingssubsidie ingezet voor de uitvoering van de proeftuin door EnergieKansen.

Gebiedsontwikkeling de Baete Ruinen

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Vorbereidingskrediet 'De Baete' te Ruinen	2022	€ 35.000	

Er zijn veel ontwikkelingen in en rondom het sportpark 'De Baete' in Ruinen. Om deze ontwikkelingen en kansen op elkaar af stemmen heeft een brede werkgroep van gebruikers en vertegenwoordigers uit het dorp gewerkt aan een integrale gebiedsvisie. Daaruit blijkt dat er mooie kansen liggen om het gezamenlijk gebruik van het gebied te optimaliseren zowel fysiek als sociaal. Bij de uitwerking van de gebiedsvisie wordt ook gekeken naar de woningbouwbehoefte van Ruinen, en wordt afstemming gezocht met Wolderwijs, bibliotheek en gebruikers van de sporthal. De Gebiedsvisie wordt in het najaar van 2021 aangeboden aan de raad.

Om de gebiedsvisie in 2022 om te kunnen zetten naar een ontwerp is in 2022 een voorbereidingskrediet nodig van € 35.000. Het verdere uitvoeringsplan met deelprojecten wordt in 2022 aan de raad voorgelegd. Indien mogelijk zal de gebiedsontwikkeling financieel vorm krijgen via een afzonderlijke grondexploitatie (GREX).

Verstrekken leningen aan particulieren door Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SvN)

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Zonneleningen SvN	2022	€ 150.000	
Verzilverleningen SvN	2022	€ 250.000	

Bovenstaande te verstrekken leningen dateren vanuit de besluitvorming door de raad over de begroting 2020-2023 (pagina 36). Destijds is besloten voor een periode over meerdere jaren deze bedragen beschikbaar te stellen. Aangezien de rente en aflossing van deze leningen wordt terugontvangen, blijven ze buiten het afgesproken maximum investeringsniveau van gemiddeld € 4,0 miljoen per jaar.

04 De Wolden onderneemt

De Wolden Onderneemt is het programma dat zich richt op de ontwikkeling van de lokale economie en recreatie & toerisme.

Programmahouder: Gerrie Hempen

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Lokale Economie

De Wolden is een plattelandsgemeente, gunstig gelegen in de economische groeiregio Zwolle. De inwoners zijn zeer ondernemend, wat tot uiting komt in het hoge aantal inschrijvingen in de Kamer van Koophandel (2.700 op 24.370 inwoners). Het overgrote deel van de bedrijven heeft minder dan 10 medewerkers en valt dus in de categorie kleinbedrijf. Opvallend is het hoge aantal ZZP-ers in De Wolden. Dat is 31,7% van het aantal bedrijven. Landelijk is dit 11,5%.

Als je kijkt naar aantal banen zijn de grootste sectoren:

- Industrie (13,1%)
- Landbouw (14,5%)
- Handel (18,0%)
- Collectieve dienstverlening (26,0%)
- Zakelijke dienstverlening (24,9%)

Agrarische sector

De agrarische sector is als grootste grondgebruiker voor De Wolden zowel economisch als ruimtelijk belangrijk. Volgens het CBS waren er in 2020 363 agrarische bedrijven in De Wolden waarvan 242 melkveehouderijen, 41 akkerbouwbedrijven, 21 pluimveehouderijen, 20 varkens-

houderijen en 39 overige sectoren en mengvormen. Hoewel de Nederlandse agrarische sector tot de wereldtop behoort en de laagste impact op het milieu heeft per kg product, zijn er ook forse opgaven voor de sector o.a. als het gaat om stikstofuitstoot, biodiversiteit en verdere verduurzaming.

De Wolden meer op de kaart

Wij willen De Wolden als ondernemende gemeente beter op de kaart zetten. Dat doen we op verschillende manieren zoals beschreven in het collegeprogramma. We gaan het ondernemersklimaat versterken door ondernemers meer met elkaar te verbinden, zowel digitaal via de Bundelingsapp, in persoon en via netwerken. We bieden ruimte aan (toekomstige) ondernemers voor vestiging, ontwikkeling en verduurzaming. De dienstverlening aan ondernemers moet van hoge kwaliteit zijn. En nagenoeg alle huizen en gebouwen in De Wolden hebben toegang tot snel internet.

Toerisme en recreatie

De Wolden is een toeristische gemeente. Het Dwingelderveld, Reestdal, Boswachterij Ruinen en de typisch Drentse dorpen zijn belangrijke toeristische trekpleisters. De regionale ligging van De Wolden maakt de gemeente tot een aantrekkelijke plaats om te verblijven. De gemeente vormt een goede uitvalsbasis om in de regio trekkers als Nationale Parken, attractiepark Slagharen, Wildlands, Drents Museum en Giethoorn te bezoeken. Recreatie en Toerisme is een belangrijke economische pijler en de vooruitzichten zijn positief, binnenlands toerisme zit, mede door Covid-19, in de lift. Er zijn ongeveer 150 bedrijven die overnachtingsmogelijkheden bieden (bron: cijfers Toeristenbelasting 2020 De Wolden). Volgens de cijfers in het meest recente Ecorys rapport uit 2019, zijn er in De Wolden circa 850 werkzame personen direct gelieerd aan de sector.

We stimuleren het toerisme en de recreatie ter versterking van de lokale economie, werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. We bieden ruimte voor innovatie aan ondernemers die inspelen op actuele trends en ontwikkelingen.

Samenwerking

Om de doelen in dit programma te halen werken we veel samen met andere organisaties. De belangrijkste samenwerkingspartners zijn:

- Ondernemersplatform De Wolden en ondernemersverenigingen

Het Ondernemersplatform is onze vaste overlegpartner voor het economisch beleid en de uitvoering ervan. In het platform zijn vertegenwoordigd de ondernemersverenigingen van Ruinen, Ruinerwold, Koekange en Zuidwolde. En daarnaast zijn vertegenwoordigd: LTO Zuidwest-Drenthe, Gebiedspromotie Zuidwest-Drenthe/De Wolden (toerisme), Bruisend ZP De Wolden (zelfstandig professionals), de Woldense afdeling van Koninklijke Horeca Nederland en de Vrouwelijke Ondernemers van De Wolden.

Het Economisch Actieplan 2018-2022 is in samenspraak met het platform tot stand gekomen. In 2020 is onderzocht hoe het Ondernemersplatform functioneert en hoe de relatie met de gemeente is. Uit het onderzoek volgde een aantal aanbevelingen. Om te komen tot een goede uitwerking van de aanbevelingen zijn er interviews gehouden met de aangesloten partijen van het platform. In 2022 zal er verder vorm worden gegeven aan de uitwerking.

- Gebiedscoöperatie Zuidwest-Drenthe

De gebiedscoöperatie Zuidwest-Drenthe is een samenwerkingsverband tussen overheden, onderwijs, ondernemers en omwonenden. De gebiedscoöperatie ontwikkelt innovatieve projecten om de regionale economie, duurzaamheid en leefbaarheid in de regio te verbeteren. Bijvoorbeeld het project Verwaarden van groene reststromen.

Opgericht in 2015 heeft de gebiedscoöperatie nu de volgende leden: Terra MBO Meppel, Waterschap Drents Overijsselse Delta, gemeente De Wolden, gemeente Hoogeveen, gemeente Westerveld, Rendo, Ondernemersplatform De Wolden, Stichting Welzijn De Wolden, LTO Noord-afdeling Zuidwest-Drenthe, Zorgcollectief Zuidwest-Drenthe, Recreatieschap Drenthe en Rabobank het Drentse Land.

- Regio Zwolle

De Regio Zwolle is een licht en flexibel bestuurlijk samenwerkingsverband van 22 gemeenten en vier provincies. Het is een vernieuwende vorm van samenwerken waarbij de inhoud van de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs, maatschappelijke organisaties en overheid voorop staat. In de Economic Board zetten ondernemers, overheden en onderwijs de hoofd-

lijnen uit om de economische ontwikkeling van de regio aan te jagen. Kennispoort biedt ondersteuning aan ondernemers die willen ontwikkelen en innoveren.

In 2018 is Regio Zwolle een nieuwe koers ingeslagen met een Nieuwe Agenda. Door de focus te richten op vijf vraagstukken kan de regio de lobby- en marketinginstrumenten beter inzetten en ook meer ruimte bieden aan het verbinden van de partners en organisaties. De vraagstukken zijn: Economie (waaronder Agro & food), Menselijk Kapitaal, Bereikbaarheid, Energie en Leefomgeving.

In 2020 heeft Regio Zwolle een Regio Deal gesloten met het Rijk om de brede welvaart in Regio Zwolle te vergroten en om te werken en te investeren in vijf opgaven: circulair en innovatief ondernemen, de arbeidsmarkt van de toekomst, een klimaatbestendige leefomgeving, een schaa sprong van stad en land in balans en de governance van Regio Zwolle.

Regio Zwolle werkt aan de ambitie om 4^e economische topregio van Nederland te worden. Daartoe is onder andere een start gemaakt met de voorbereidingen voor het opstellen van een Strategisch Investerings- en Ontwikkelprogramma, om daarmee in te kunnen spelen op toekomstige financiële kansen vanuit het Rijk en Europa.

Daarnaast wordt gewerkt aan een Verstedelijingsstrategie Regio Zwolle, gericht op de groei van wonen en werken. De analysefase daarvoor is afgerond, van waaruit verschillende scenario's zijn beschreven die in de volgende fase moeten worden uitgewerkt. Binnen deze strategie moet ook samenhang worden aangebracht met andere ontwikkelingen die ruimtelijk impact hebben, zoals het thema bereikbaarheid en duurzaamheid/RES.

- Recreatieschap, Marketing Drenthe en partners in Zuidwest-Drenthe
Het Recreatieschap is een samenwerkingsverband van de Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf. Het adviseert en ondersteunt de gemeenten met betrekking tot beleid en projecten, waaronder het project Vitale Vakantieparken Drenthe (samen met de provincie). Verder beheert het Recreatieschap de wandel- en fietsknooppuntennetwerken in Drenthe, waaronder die in De Wolden. In 2020 verhuisde het Recreatieschap van Diever naar het voormalige Planetron in Dwingeloo. Het pand wordt gedeeld met Marketing Drenthe en de Task force vitale vakantieparken. De regionale samenwerking Zuidwest-Drenthe heeft een extra impuls gekregen door het verkrijgen van een LEADER-subsidie voor het project 'gezamenlijke marketingagenda Zuidwest-Drenthe'. Dat project is in 2019 gestart en loopt tot de zomer van 2021. Met het oog op de toekomst is 'Perspectief op bestemming Drenthe 2030' ontwikkeld, waarbij de Drentse identiteit en cultuur, de natuurlijke waarden, helpen om een aantrekkelijke bestemming te creëren voor Drenten, young professionals en pionierende gezinnen.
- Vereniging Gebiedspromotie De Wolden
Samen met de ondernemers en de toeristisch regisseurs van de vereniging Gebiedspromotie De Wolden zetten we het toeristisch aanbod op de kaart als onderdeel van de bestemming Drenthe. We doen dit in afstemming met samenwerkingspartners in Zuidwest-Drenthe en Marketing Drenthe. We sluiten aan bij hun campagnes en maken gebruik van hun huisstijl.
- Leader
Gemeente De Wolden participeert in Leader Zuidwest-Drenthe waarvan de provincie Drenthe regievoerder is. Dit Leader programma is gericht op versterking van de vrijetijdseconomie in Zuidwest-Drenthe. Het Leaderprogramma is met twee jaar verlengd en loopt door tot en met 2022.
- Regionaal Landschap Drents Friese Grensstreek
Dit samenwerkingsverband heeft als doel om de Nationale Parken Dwingelderveld en Drents Friese Wold, en het natuurgebied Holtingerzand te beheren, in te richten en door te ontwikkelen, in samenhang met het tussenliggende gebied. Dat gebeurt door de volgende partners: twee provincies, vier gemeenten, een waterschap, de terreinbeherende organisaties, de vrijetijdssector en de agrarische sector. In 2020 is een subsidie toegekend vanuit de nationale regeling Nationale Parken Nieuwe Stijl. Daarmee werkt het samenwerkingsverband aan een betere verbinding tussen natuur, landschap en recreatie. We nemen deel aan de werkgroep Duurzaam Toerisme om concreet gestalte te geven aan deze ambities.

Trends en ontwikkelingen

De regionale economie en vrijetijdseconomie zijn onderhevig aan diverse meer algemene trends en ontwikkelingen, zoals:

- Vergrijzing, ontgroening en krimp beroepsbevolking.
- Meer flexibele arbeidsmarkt.
- Opkomst cottage industry: bedrijven die wonen en werken combineren en daarvoor graag het platteland opzoeken.
- Energietransitie en circulaire economie.
- Globalisering en de tegenbeweging globalisering.

Deze ontwikkelingen vragen aanpassingen van bedrijven maar bieden ook nieuwe marktkansen.

Dorpscentra en lokale detailhandel staan onder druk

We constateren dat voorzieningen in de dorpen onder druk staan. Dat geldt zowel voor maatschappelijke voorzieningen als voor commerciële voorzieningen. Dat heeft te maken met de veranderende bevolkingssamenstelling, maar ook met schaalvergroting, de toegenomen automobilititeit en digitalisering. De digitalisering en ontwikkeling naar meer online aankopen vindt versneld plaats. Het is van belang dat ondernemers inspelen op veranderende omstandigheden, zoals het nieuwe winkelen en de zich voortdurend ontwikkelende consumentenvraag. Winkelgebieden worden compacter en gebouwen worden herontwikkeld en/of krijgen een nieuwe bestemming.

Bedrijventerreinen

Er is behoefte aan nieuwvestiging op de bedrijventerreinen Ruinen en Ruinerwold. Om in deze behoefte te kunnen voorzien wordt gewerkt aan de uitbreiding van deze bedrijventerreinen en het toekomstbestendig maken ervan. Voor Zuidwolde loopt een behoefteonderzoek. Mogelijk leidt dit ertoe dat ook voor Zuidwolde zal worden gewerkt aan uitbreiding van het bedrijventerrein.

Agrarische sector: kringlooplandbouw, klimaatadaptatie en stikstof

Het zijn spannende tijden voor de agrarische sector. Het Rijk wil toe naar meer kringloop- en natuurinclusieve landbouw. Om de natuurdoelen in Natura 2000 gebieden te kunnen halen moet de stikstofuitstoot, ook bij de landbouw, verminderen. Een andere belangrijke ontwikkeling voor de landbouw is klimaatverandering. Het wordt warmer, er komen meer droge periodes en de neerslag komt vaker in heftige buien. Dat vraagt om aanpassingen van de bedrijfsvoering.

Bovengenoemde ontwikkelingen kunnen grote gevolgen hebben voor de agrarische bedrijven in De Wolden en de hele agrifoodsector. In een motie aangenomen op 7 november 2019 geeft de gemeenteraad opdracht aan het college om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de overgang naar een toekomstgerichte landbouw te bevorderen. In 2020 besloten college en raad samen om dit aan te pakken volgens de 3DeWolden methode: dialoog, debat, besluitvorming, waarbij de raad dus eerst het voortouw neemt. In 2021 werden twee dialoogavonden georganiseerd met deelname van veel inwoners en ondernemers. Daarin werd besproken wat belangrijk is voor een toekomstgerichte landbouw. Ook wordt in 2021 een onderzoek uitgevoerd onder agrarische ondernemers om van hen te horen wat ze nodig hebben voor een gezonde toekomst.

Toerisme en recreatie

Voordat het coronavirus toesloeg zat de vrijetijdseconomie in de lift. De trend was een stijgende vraag naar luxere vakanties, meer huisjesovernachtingen. De kampeeroovernachtingen deden het juist minder goed. De toeristen willen meer gemak en een deel wil bewuster en duurzamer op reis. Daarbij is men meer op zoek naar pure authentieke belevingen. Door Corona trok afgelopen zomer de binnenlandse kampeersector juist sterk aan en zaten alle campings vol. Daarnaast zien we ook een andere ontwikkeling, de workation, vakantie houden en werken tegelijk.

Voor Drenthe en De Wolden bieden de inwoners uit de herkomstlanden Duitsland en België nog steeds kansen. Met een kwalitatief goed en onderscheidend aanbod kan onze vrijetijdssector de concurrentie aangaan. Onder de voorwaarden dat de marketing goed verzorgd is, er op regionaal niveau nauw wordt samengewerkt, het aanbod goed (online) vindbaar is en men het gevoel heeft 'veilig' en relatief vrij te kunnen recreëren in Drenthe.

De coronacrisis heeft een behoorlijke impact op de evenementen branche en culturele instellingen. Het is vooralsnog niet duidelijk onder welke voorwaarden evenementen weer plaats kunnen vinden. Aan de andere kant heeft Covid-19 geleid tot een grotere belangstelling voor wandelen en buitenrecreatie en biedt dus ook kansen voor nieuwe activiteiten in de Wolden.

We blijven een ondernemende gemeente die nieuwe initiatieven positief tegemoet treedt en die mee wil werken om kansen te benutten. We staan open voor initiatieven, zoals een onderscheidende en vernieuwende hotelvoorziening evenals andere bijzondere verblijfsaccommodaties die een toevoeging zijn aan het toeristisch profiel van (Zuidwest-)Drenthe en De Wolden. Verder zien we nog steeds kansen voor bedrijven die camperplaatsen aanbieden, gesitueerd nabij toeristische trekpleisters.

Gebiedsplan Ruinen

Het aantrekken van toeristen levert een positieve bijdrage aan de economie van De Wolden, maar er zijn ook negatieve effecten zoals toenemende drukte en soms (verkeers)overlast. Met name het gebied tussen het Dwingelderveld en Ruinen vraagt extra aandacht voor een goede balans tussen toerisme en leefbaarheid.

Er is een procesbegeleider ingehuurd om in gesprek te gaan met alle stakeholders en te werken aan een verkenning van de uitgangspunten voor een kwaliteitsimpuls. Hierbij moet er sprake zijn van een balans tussen ruimte om te ondernemen en in stand houding natuur- en woonklimaat. Dit wordt vervolgens verwerkt in een notitie, welke dient als vertrekpunt voor de samenwerking inzake de gebiedsontwikkeling.

Zowel de provinciale Taskforce Vitale Vakantieparken als de gemeenten De Wolden en Westerveld, dragen bij aan de bekostiging.

Impact Covid-19 op economie

In 2021 was het nog onzeker wat het effect van Covid-19 zou zijn op de economie. Het Rijk heeft een ruimhartig steunpakket aangeboden en de economische cijfers geven een gunstig beeld. Er zijn weinig faillissementen, een lage werkloosheid en er is sprake van economische groei.

Dat neemt niet weg dat een aantal ondernemers hard zijn geraakt. Het blijven onzekere tijden waardoor we ook in 2022 geconfronteerd kunnen worden met veranderende economische omstandigheden. Daarnaast is het de vraag of de ondernemers die eerder verleende steun terug moeten betalen daardoor in de problemen komen.

Beleidsdoelen

Gelet op de beoogde maatschappelijke effecten uit het programma 'De Wolden onderneemt', stelt het college zich de volgende doelen:

Doelen lokale economie

- Stimuleren van bedrijvigheid.
- Bijdragen aan het aantrekkelijk houden van het winkelgebied.
- Bijdragen aan het verbeteren van het ondernemers- en vestigingsklimaat.
- Onderhouden van een goede relatie met het bedrijfsleven.
- Streven naar een ondernemersgerichte dienstverlening.
- Draadloze communicatiekanalen faciliteren.
- Toekomstgericht opleiden van de beroepsbevolking.
- Bevorderen van de overgang naar een toekomstgerichte landbouwsector.

Doelen toerisme en recreatie

- Stimuleren van toerisme en recreatie in De Wolden. Om het ambitieniveau te duiden, streven we samen met de sector, naar groei van de bestedingen boven het Drents gemiddelde.
- Bijdragen aan het leefklimaat voor onze inwoners door de aanleg van recreatievoorzieningen te stimuleren/realiseren. Dit draagt indirect bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven.

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen zijn de volgende verbonden partijen betrokken:
- Recreatieschap Drenthe te Dwingeloo - taakveld 05.70.

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

Vooralsnog is gestart met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het enige tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'De Wolden onderneemt'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
Func tiemenging in%	2020	45,3%	53,2%
Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners 15-64 jr	2020	194,5	158,4
Banen per 1.000 inwoners 15-64 jr	2020	577,5	795,9
Netto arbeidsparticipatie in % van de beroepsbevolking	2020	69,8%	68,4%

Func tiemenging: De func tiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen nul (alleen wonen) en honderd (alleen werken). Bij een waarde van vijftig zijn er evenveel woningen als banen.

Speerpunten

3.1 - Economische ontwikkeling

Activiteit	Toekomstbestendig maken bedrijventerreinen.				
Gevolgen voor de inwoners	Aantrekkelijke vestigingsplaats voor ondernemers en behoud/uitbreiding van werkgelegenheid.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers 2022-2023)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 20.000	pm	pm	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In opdracht van de Regio Zwolle en de provincie Drenthe is onderzoek gedaan naar de toekomstbestendigheid van de bestaande bedrijventerreinen. Om de bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken zijn aanbevelingen gedaan. Om deze aanbevelingen om te kunnen zetten in concrete maatregelen, of ondernemers te stimuleren om maatregelen te nemen, is behoefte aan middelen voor communicatie en procesbegeleiding. We maken in 2022 een start met het bedrijventerrein Hoge Akkers in Ruinerwold. Nadat we ervaring hebben opgedaan met Ruinerwold kunnen we beter inschatten in hoeverre de komende jaren behoefte is aan budget voor het toekomstbestendig houden/ maken van de bedrijventerreinen in Ruinen en Zuidwolde.

3.1 - Economische ontwikkeling

Activiteit	Uitvoeringsbudget economisch actieplan.				
Gevolgen voor de inwoners	Versterken ondernemersklimaat en behoud en/of uitbreiding van werkgelegenheid.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Het actualiseren van het Economisch Actieplan is gestart in 2021. Om uitvoering te kunnen geven aan het geactualiseerde Economisch Actieplan vanaf 2022 is, net als bij het vorige actieplan, uitvoeringsbudget nodig. Dit is bedoeld voor communicatie, bijeenkomsten, inhuur experts voor bepaalde activiteiten, mogelijk uitvoeren onderzoek.

3.1 - Economische ontwikkeling

Activiteit	Corona Herstelplan.				
Gevolgen voor de inwoners	Versterking en behoud lokaal ondernemerschap.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 25.000	€ 25.000	Pm	Pm	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De uiteindelijke gevolgen van Covid-19 zijn niet goed voorspelbaar zolang beperkende maatregelen noodzakelijk zijn om het virus in te dammen. Met name in de horeca en detailhandel is de impact groot. Daarnaast vormt het moeten terugbetalen van eerder verleende steun een risico voor de continuïteit van ondernemingen. Verder hebben veel ondernemingen hun buffers moeten inzetten om voort te kunnen bestaan en hebben zij weinig financiële middelen en externe financieringsmogelijkheden om te investeren.

8.3 - Wonen en bouwen (Plattelandsontwikkeling)

Activiteit	Transitiefonds toekomstgerichte landbouw.				
Gevolgen voor de inwoners	Een toekomstbestendige en duurzame agrarische productie.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 300.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In een motie aangenomen op 7 november 2019 draagt de gemeenteraad het college op te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de overgang naar een circulaire vorm van landbouw te bevorderen. Vervolgens is de raad een dialoog gestart met inwoners en ondernemers over de toekomst van de landbouw. Op 21 januari was er een online dialoogavond en op 16 september een fysieke dialoogavond op locatie. Deze dialoogavonden worden gevolgd door een onderzoek onder agrarische ondernemers in najaar 2021.

De informatie die uit de dialoogavonden en het onderzoek komt gebruiken we bij het opstellen van een nieuw economisch actieplan. De nadruk ligt daarbij op stimuleren en faciliteren. De Wolden kent een sterke agrarische sector met goed opgeleide ondernemers op 363 familiebedrijven (2020). Daar kunnen we gebruik van maken. Door niet als gemeente te vertellen wat de oplossing is, maar te vertrouwen op de innovatiekracht van de sector. Door geen extra regels op te leggen maar via stimuleringsbeleid te werken aan een toekomstgerichte landbouw.

Het financieren van innovatieve projecten is een van de maatregelen die een gemeente kan treffen om bedrijven te ondersteunen. Door het instellen van een fonds kunnen we ingediende projecten en aanvragen beoordelen aan de hand van een aantal vooraf bepaalde criteria. Voorop staat dat we als gemeente niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten en dus niet gaan voorschrijven welke maatregelen nodig zijn. Wel kunnen we bepalen aan welke doelen we willen meewerken. Vooruitlopend op het nieuwe economisch actieplan willen we voor de periode 2022-2025 alvast een transitiefonds toekomstgerichte landbouw instellen van 300.000 euro voor het verlenen van subsidie aan projecten.

Beleidsdocumenten

- [Toekomstvisie 2005-2020](#), vastgesteld d.d. 22 december 2005.
- [Raadsbrede programma Samen Verantwoordelijk 2018-2022](#).
- [Collegeprogramma 2018-2022](#), Duurzaam, Doen en Dichtbij.
- [Economisch Actieplan De Wolden 2018-2022](#), vastgesteld 30 november 2017.
- [Structuurvisie De Wolden 2010-2030](#), vastgesteld maart 2011.

- Evenementenbeleid, vastgesteld d.d. 12 januari 2021.
- Ambitiedocument Vitaal Platteland, vastgesteld d.d. 12 juni 2014.
- Standplaatsenbeleid, vastgesteld d.d. 24 september 2019.
- Stimuleringsregeling winkelconcentratiegebieden, vastgesteld d.d. 30 januari 2018.
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid, vastgesteld d.d. 14 januari 2020.

Taakstelling en lopende projecten

Exploitatie

Product (Bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
030 - Beheer overige gebouwen en gronden	26	68	66	65	66	66
310 - Economische ontwikkeling	272	365	386	384	307	307
320 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	83	55	24	23	23	23
330 - Bedrijvenloket en bedrijfsregel.	80	86	85	84	85	85
570 - Openb. groen en (openl.) recr.	162	161	166	166	166	166
830 - Wonen en bouwen	77	50	50	50	50	50
Totaal lasten	700	785	776	773	696	696
Baten						
030 - Beheer overige gebouwen en gronden	84	73	73	73	73	73
310 - Economische ontwikkeling	2	0	0	0	0	0
320 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	93	31	0	0	0	0
330 - Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	0	4	4	4	4	4
570 - Openb. groen en (openl.) recr.	0	0	0	0	0	0
830 - Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	179	109	77	77	77	77
Saldi						
030 - Beheer overige gebouwen en gronden	-58	-5	-7	-8	-8	-8
310 - Economische ontwikkeling	270	365	386	384	307	307
320 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-10	24	24	23	23	23
330 - Bedrijvenloket en bedrijfsregeling	80	82	81	80	80	80
570 - Openbaar groen en (openlucht) recr.	162	161	166	166	166	166
830 - Wonen en bouwen	77	50	50	50	50	50
Totaal saldi	522	676	698	696	618	618

Toelichting lasten (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

3.2 - Grondexploitatie (bedrijventerreinen)

In dit taakveld zijn de grondexploitaties met betrekking tot de bedrijventerreinen opgenomen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Toelichting baten (voor zover van toepassing):

3.2 - Grondexploitatie (bedrijventerreinen)

In dit taakveld zijn de grondexploitaties met betrekking tot de bedrijventerreinen opgenomen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	

Voor een nadere toelichting op de verschillende investeringen, verwijzen we naar de betreffende speerpunten hiervoor.

05 De Wolden aantrekkelijk en aangesloten

Verkeer en vervoer, groen en spelen en cultuurhistorie: dat zijn de thema's binnen het programma De Wolden aantrekkelijk en aangesloten.

Programmahouder: Hilda Mulder

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Duurzaam

Duurzaamheid is een integraal onderwerp binnen het collegeprogramma. Binnen dit programma is 'duurzaam mobiel' een thema. We stimuleren het gebruik van de fiets door de aanleg en onderhoud van fietspaden. Duurzaam onderhoud is daarbij ook van belang omdat onze wegen worden belast door steeds zwaarder agrarisch verkeer en intensiever woon-werkverkeer.

De beheersplannen voor de openbare ruimte worden geactualiseerd. Dat betreft zowel 'grijs' (wegen, kunstwerken, verlichting) als 'groen' (het openbare groen).

We vinden het belangrijk dat onze (minder mobiele) inwoners gebruik kunnen maken van goed publiek vervoer.

Doen

Verkeer en vervoer

Een goede bereikbaarheid, veilige wegen en fietspaden voor onze inwoners, toeristen en recreanten blijft topprioriteit in De Wolden. Het verbeteren van de verkeersveiligheid is een gezamenlijke zorg van provincie, gemeente en inwoners. De uitvoering van het mobiliteitsplan (GVVP) past hierbij.

Ons fietspadennetwerk is nagenoeg compleet. Binnen het mobiliteitsplan gaan we wel de mogelijkheid verkennen om een fietssnelweg te realiseren. Hiermee willen we het groeiende aantal e-bikers bedienen.

We richten ons op het behoud van een veilig, goed en duurzaam verkeers- en vervoerssysteem. Een goede infrastructuur is belangrijk voor de economische ontwikkeling van onze gemeente.

Groen en spelen

Het kwaliteitsniveau van beheer en onderhoud van de openbare ruimte gaan we verbeteren en op peil houden. Om dit te kunnen doen hebben wij een extern bureau gevraagd onze beheerplannen te beoordelen. Dit bureau heeft een quickscan uitgevoerd. Op basis van de resultaten daarvan zullen wij de beheersplannen actualiseren, waarbij wij het voornemen hebben het groenbeheerplan als eerste op te pakken. Voor het beheer van de wegen zal een inspectie worden uitgevoerd zodat gezien kan worden wat de risico's zijn en waar acties zijn vereist. Bruggen en kunstwerken zijn in 2021 geïnspecteerd. Op basis daarvan wordt een plan voor de komende jaren opgesteld.

In 2020 is het speelruimtebeleid geëvalueerd. Met ingang van 2021 is structureel extra budget beschikbaar gesteld om uitvoering te kunnen geven aan de grote vervangingsopgave. Ook in 2022 wordt hieraan uitvoering gegeven.

Cultuurhistorie

Het cultureel erfgoed in de gemeente De Wolden is rijk en divers. Het omvat het gebouwde erfgoed, archeologie en immaterieel erfgoed. Maar ook het historisch cultuurlandschap van de veenontginningen, het esdorpenlandschap en de jonge ontginningen en ruilverkavelingen. We zien steeds meer aandacht voor en interesse in jonger erfgoed. Bijvoorbeeld voor erfgoed gerelateerd aan de Tweede Wereldoorlog, het jonge landschap van Drenthe en post 65 erfgoed. De jonge laag van het Drentse cultuurlandschap wordt provinciebreed geïnventariseerd en onderzocht in een project waarvan De Wolden in de werkgroep vertegenwoordigd is. De informatie levert nieuwe kennis voor de cultuurhistorische waardenkaart op, die gebruikt kan worden voor ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. De eerste resultaten zijn inmiddels opgeleverd en in 2022 verwachten we deze breder te kunnen delen met de organisatie en inwoners.

We participeren in een pilot van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed over post65 erfgoed. De pilot in Drenthe concentreert zich met name op het buitengebied en sluit daarmee aan op het onderzoek naar het jonge landschap. Gelijktijdig onderzoekt de provincie ook de bebouwing uit deze post65 periode. Ook hier sluiten we ons bij aan.

We zijn met de provincie in gesprek over het aanwijzen van een aardkundig monument in De Wolden. Aardkundige waarden vormen het fundament voor het landschap, voor de levende natuur en voor de menselijke activiteiten. Een aardkundig monument is te omschrijven als een markant en kenmerkend voorbeeld van zo'n aardkundige waarde. Onder regie van de provincie wordt in elke gemeente van Drenthe een ander aardkundig verschijnsel in de etalage gezet met een informatie bord en educatief programma. Realisatie en opening van de plek worden in 2022 verwacht.

Dichtbij

Alle thema's binnen het programma Aantrekkelijk en Aangesloten hebben direct invloed op de leefomgeving van inwoners. We willen ook binnen dit programma de kracht van onze inwoners benutten.

We faciliteren inwoners financieel door middel van de subsidieregeling 'Initiatiefrijke De Wolden'. We staan klaar om inwoners te helpen bij hun projecten in de openbare ruimte met onze kennis en ervaring. Wanneer wijzelf projecten ontwikkelen, gaan we altijd met open houding in gesprek met onze inwoners. We gaan actief op zoek naar de samenwerking met inwoners en (agrarische) ondernemers, specifiek betreft de biodiversiteit en de bestrijding van de eikenprocessierups.

Trends en ontwikkelingen

Faciliteiten bewoners groepen

- In toenemende mate zijn bewoners bereid om zich in te zetten voor hun omgeving. Vaak ontstaan zulke groepen vrij spontaan. De initiatiefnemers wenden zich dan tot de gemeente met voorstellen om iets te doen. Zulke initiatieven willen wij graag direct ondersteunen.

Verkeer en vervoer

- Bereikbaarheid van inwoners zonder auto is een aandachtspunt. Kwetsbare inwoners kunnen gebruik maken van vervoer op indicatie. Toegankelijk voor iedereen is de hub-taxi die een inwoner van of naar een hub toe kan brengen. Een hub is een vervoersknooppunt. Het busstation Zuidwolde en de treinstations Meppel en Hoogeveen zijn hubs. Het nieuwe mobiliteitsplan is vastgesteld. De hieruit voortvloeiende fietsnota wordt in 2021 vastgesteld en zal de bereikbaarheid en verkeersveiligheid voor de kwetsbare verkeersdeelnemer verhogen door het

aanleggen van fiets snelwegen, ontbrekende schakels en het opwaarderen van de al bestaande fietspaden.

Groen en spelen

- De betrokkenheid van inwoners in De Wolden bij hun eigen leefomgeving neemt toe. Dit betekent dat onze inwoners steeds meer zelf (willen) doen. Ondermeer voor het ecologisch beheren van bermen zijn bewonersgroepen actief.
- Uit de evaluatie van het speelruimtebeleid is de grote vervangingsopgave van de speelvoorzieningen gebleken. Vrijwillige organisaties willen graag ondersteuning om deze vervangingsopgave het hoofd te kunnen bieden.

Cultuurhistorie

- Vanuit cultuurhistorie zijn er verbindingen met andere programma's. Binnen de culturele agenda van De Wolden bestaat een pijler 'het verhaal van De Wolden'. De combinatie tussen cultuur en erfgoed is zeer kansrijk en we zien een toename van initiatieven met een erfgoedcomponent. Binnen de pijler zetten we ons in voor het versterken van het aandeel van cultuurhistorie in initiatieven vanuit de culturele sector. Binnen het ruimtelijk domein dienen cultuurhistorische waarden als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen en zijn in sommige gevallen zelfs leidend.
- We zien steeds meer aandacht voor en interesse in jonger erfgoed. Bijvoorbeeld voor erfgoed gerelateerd aan de Tweede Wereldoorlog, het jonge landschap van Drenthe en post 65 erfgoed. We participeren in een aantal projecten met betrekking tot dit jongere erfgoed.
- Het delen van kennis over erfgoed blijft belangrijk. Daarom gaan we onderzoeken op welke manier we de informatie die in de cultuurhistorische en archeologische beleidskaarten staat, op een laagdrempelige manier kunnen delen met inwoners, toeristen en vooral ook het onderwijs. Vanuit het primair onderwijs komt een duidelijke behoefte naar voren op het gebied van erfgoededucatie. Ook wordt eraan gewerkt om de Open Monumenten Klassendag in 2022 met een aantal scholen te volgen.

Beleidsdoelen

Verkeer en vervoer

- Bevorderen van fietsverkeer en gebruik van (toegankelijk) openbaar vervoer (ook voor mindervaliden).
- Verkeersveiligheid verbeteren samen met inwoners zodat het aantal verkeersslachtoffers wordt teruggedrongen.
- Toekomstbestendige, innovatieve en duurzame wegen.
- De Wolden moet een aantrekkelijke vestigingsgemeente zijn voor forensen en ondernemers. Goede infrastructuur is een randvoorwaarde voor deze ontwikkeling.

Groen en spelen

- Kwaliteitsniveau van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte verbeteren.
- Goed beheer en onderhoud van het afwisselende landschap, natuurwaarden, de biodiversiteit en de kwaliteit van de leefomgeving.
- Bermen meer ecologisch beheren daar waar het meest kansrijk is in meer samenhang. Als gevolg hiervan op natuurlijke wijze beheersing van de eikenprocessierups.
- Particuliere organisaties ondersteunen bij de grote vervangingsopgave van de speelvoorzieningen

Cultuurhistorie

- Onze cultuurhistorische waarden behouden en benutten.
- Cultuurhistorie als stimulans gebruiken voor het toeristisch-recreatief beleid.
- Cultuurhistorie onder de aandacht brengen in de eigen organisatie en in het bijzonder als afwegingsfactor bij het inrichten van de openbare ruimte.
- Het verhogen van de publieke kennis en verhogen van laagdrempelige verspreiding van kennis van en over cultureel erfgoed richting inwoners, bezoekers/toeristen en (potentiële) bedrijven.
- Het verhogen van de betrokkenheid en verbinding door actieve promotie, evenementen, voorlichting, educatie van passieve en actieve betrokkenheid van inwoners en bedrijven cultureel erfgoed.

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen is de volgende verbonden partij betrokken:
- Publiek Vervoer Groningen Drenthe te Assen - taakveld 02.50.

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

Vooralsnog is gestart met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'De Wolden aantrekkelijk en aangesloten'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
Aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners	2020	5,3%	6%
Aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners	2019	9,2%	7,8%

Bron: <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/mobiliteit>

Speerpunten

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Op peil houden onderhoudsbudgetten 'grijs'.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige en toegankelijke leefomgeving.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 27.530	€ 27.530	€ 27.530	€ 27.530	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Om het onderhoud, op grond van de door de raad vastgestelde plannen, volgens het afgesproken kwaliteitsniveau te kunnen (blijven) uitvoeren, is het noodzakelijk dat de beschikbare budgetten op peil blijven. Aanpassing van de budgetten is daarom noodzakelijk en vindt plaats op grond van de aangekondigde prijsindex uit de jaarlijkse meicirculaire over het Gemeentefonds. Er is rekening gehouden met een prijsindex van 1,6% x € 1.720.591 (budget wegenbeheersprogramma € 1.500.580, budget beheersprogramma openbare verlichting € 93.425, budget beheersprogramma bruggen € 50.967 en budget Onderhoud wegen SWD € 75.619).

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Uitvoering geven aan het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan 2020-2029.				
Gevolgen voor de inwoners	Een veilig, betrouwbaar en duurzaam verkeers- en vervoersysteem voor iedereen en voor alle vervoersmiddelen.				
Middelen (rente en afschrijving ten laste van stelpost kapitaallasten)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 318	€ 11.236	€ 11.204	€ 11.172	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De raad heeft het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan 2020-2029 (GVVP) vastgesteld. Het GVVP bestaat uit 2 onderdelen namelijk de mobiliteitsagenda en het uitvoeringsprogramma. Om het uitvoeringsprogramma in 2022 uit te werken wordt er onderzoek gedaan en eventuele kleine maatregelen gerealiseerd voor de Tonckenstraat te Zuidwolde, de Westerstraat te Ruinen en

Dijkhuizen te Ruinerwold voor € 36.000 en voeren we verkeersmaatregelen uit in Veeningen voor € 176.000, dus in totaal een bedrag van € 212.000. De opgenomen bedragen zijn inclusief 133 interne uren ten bedrage van € 10.000. De benodigde kredieten worden in 20 jaar afgeschreven.

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Realiseren Fietspad Dwingelerweg Ansen.				
Gevolgen voor de inwoners	Een veilig fietsverbinding.				
Middelen (rente en afschrijving ten laste van stelpost kapitaallasten) Onderhoud	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 197	€ 6.956	€ 6.937	€ 6.917	Structureel
	-	€ 10.379	€ 10.379	€ 10.379	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

We willen het fietspad doortrekken naar de gemeentegrens van Westerveld. In overleg met Westerveld willen we een veilige fietsverbinding realiseren van Ansen naar Dwingeloo. Om het gedeelte van dit fietspad in 2022 vanaf de bebouwde kom Ansen tot aan de oude Dwingelerdijk aan te leggen is een bedrag van € 161.250 begroot. De bijdrage van de gemeente bedraagt na af trek van de toegezegde bijdrage ad € 30.000 per saldo € 131.250. Het opgenomen bedrag is inclusief 150 interne uren € 11.250. Deze investering wordt met ingang van 2023 in twintig jaar afgeschreven. Om dit aangelegde fietspad te kunnen onderhouden, moeten we het onderhoudsbudget met ingang van 2023 structureel verhogen met € 10.379 (onderste rij in tabel hierboven).

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Realiseren fietspad Weerwilleweg Koekange.				
Gevolgen voor de inwoners	Een veilige fietsverbinding				
Middelen (rente en afschrijving ten laste van stelpost kapitaallasten) Onderhoud	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	€ 395	€ 13.966	€ 13.926	Structureel
	-	-	€ 2.495	€ 2.495	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In het fietsplan van 2008 staat het fietspad Weerwilleweg in Koekange op prioriteit 2. Afgelopen jaar is een burgerinitiatief ontstaan om het fietspad aan te leggen vanaf de rotonde N375 tot aan de Prinsesseweg Koekange. Om dit in 2022/2023 uit te voeren (afhankelijk van de subsidie-toezegging), willen we samen met de burgers een participatieproces in gang zetten. De aanleg is begroot op € 263.500. Het opgenomen bedrag is inclusief 180 interne uren € 13.500. De investering wordt in 20 jaar afgeschreven. Om deze fietsverbinding te realiseren zal het project worden aangeboden bij de provincie voor een bijdrage in de vorm van subsidie. Bij toekenning zal dit eventueel leiden tot een lagere investering. Om dit fietspad na aanleg te kunnen onderhouden, moeten we het onderhoudsbudget met ingang van 2024 structureel verhogen met € 2.495 (onderste rij in tabel hierboven).

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Maatregelen treffen bij de oversteken N375 - gemeentelijke wegen.				
Gevolgen voor de inwoners	Een veilige oversteek en verbinding realiseren voor het gebied samen met de provincie.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	Pm	Structureel
	-	-	-	-	-

Toelichting:**Categorie 2**

De raad heeft geld vrijgemaakt om dit project samen met de Provincie te realiseren. De subsidie-aanvraag is gehonoreerd. Uit voorbereidend onderzoek blijkt dat de bodemsamenstelling en grondwaterstanden bij de geplande tunnels in Berghuizen en Gijsselte problematisch is. Om de tunnels te kunnen aanleggen is extra budget nodig. Alternatieven en besparingen zijn in juli 2021 besproken met de werkgroepen. De voorkeur van de werkgroepen blijft uitgaan naar enkelzijdige tunnels. In de stuurgroep wordt de verdere aanpak besproken.

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Passage N48 fietspad Linderweg te Linde.				
Gevolgen voor de inwoners	Een veilige oversteek over de N48 voor fietsers en wandelaars in de schoolroute Zuidwolde/Dedemsvaart.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	Pm	Structureel

Toelichting:**Categorie 2**

Op dit moment onderzoeken we de mogelijkheid om een fietsbrug aan te leggen over de N48 ten behoeve van het fietspad Linderweg in Linde. De komst van de fietsbrug mag inmiddels rekenen op een redelijk draagvlak. Daarnaast is voor de financiering een Brede Doel Uitkering toegekend en is een subsidie vanuit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid uitgekeerd. De gemeenteraad wordt in het najaar van 2021 geïnformeerd over de stand van zaken en de eventuele aanvullende benodigde gemeentelijke middelen voor het project.

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	(Opstellen) nieuwe fietsnota.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige fietsverbindingen realiseren zowel door het realiseren van ontbrekende schakels als het verbeteren van het bestaande fietsnetwerk.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	Pm	Structureel

Toelichting:**Prioriteit 3**

In de mobiliteitsvisie is aangegeven dat we samen met o.a. de Fietsersbond een nieuwe fietsnota op gaan stellen. In de uitvoeringsagenda is aangegeven dat we dit gaan doen in 2024. Door alle ontwikkelingen met betrekking tot de fiets die landelijk en provinciaal spelen en waarbij er binnenkort waarschijnlijk weer subsidiestromen op gang komen, willen we de fietsnota in 2021 op gaan stellen. Het opstellen van de fietsnota doen we binnen de huidige formatie en beschikbare middelen. Echter vanuit de aanbevelingen kunnen investeringen naar voren komen, deze nemen we nu Pm mee. Voor 2024 stond er in de investeringsplanning € 124.000 opgenomen voor uitvoeringsmaatregelen GVVP. Hiervan was € 30.000 geraamd voor het actualiseren van de fietsnota. Hierdoor wordt het investeringsbedrag bijgesteld naar € 94.000.

2.1 – Verkeer en vervoer

Activiteit	Uitvoeren geven aan nota ecologisch bermbeheer door het versterken van de biodiversiteit in bermen.				
Gevolgen voor de inwoners	Meer biodiversiteit in de bermen.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 40.036	€ 40.036	€ 40.036	€ 40.036	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Gemeente De Wolden voert op dit moment ecologisch bermbeheer uit op circa 20 procent van haar wegbermen. We hebben het huidige ecologisch bermbeheer en daarmee samenhangend beleid geëvalueerd en gekeken waar kansen voor uitbreiding liggen. De meest kansrijke bermen gaan wij opnemen in het ecologisch bermbeheer. Er worden verbindingzones gecreëerd tussen natuurgebieden door ecologisch beheerde bermen op elkaar aan te sluiten. Hiervoor wordt het areaal ecologisch bermbeheer uitgebreid naar 44 procent. Dit betekent in het ecologisch bermbeheer een toename van ruim 20 procent ten opzichte van de huidige situatie. Om uitvoering te geven aan deze toename door het vergroten van de biodiversiteit in de bermen nemen we structureel € 40.036 op.

5.7 – Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Activiteit	Op peil houden onderhoudsbudgetten 'openbaar groen en speeltuinen'.				
Gevolgen voor de inwoners	Veilige en toegankelijke leefomgeving, waaronder het openbaar groen en speeltuinen.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 17.121	€ 17.121	€ 17.121	€ 17.121	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Om het onderhoud volgens het met de raad afgesproken kwaliteitsniveau te kunnen (blijven) uitvoeren, is het noodzakelijk dat de beschikbare budgetten op peil blijven. Aanpassing van de budgetten is daarom noodzakelijk en vindt plaats op grond van de aangekondigde prijsindex uit de jaarlijkse meicirculaire over het Gemeentefonds. Er is rekening gehouden met een prijsindex van 1,6% x € 1.070.073 (budgetten beheersprogramma groen € 790.319 en budget speelruimte-beheersplan € 15.796 en budget Openbaar groen SWD € 263.958).

7.5 – Begraafplaatsen en crematoria

Activiteit	Op peil houden onderhoudsbudgetten begraafplaatsen.				
Gevolgen voor de inwoners	Toegankelijke begraafplaatsen.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 1.020	€ 1.020	€ 1.020	€ 1.020	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Om het onderhoud volgens het met de raad afgesproken kwaliteitsniveau te kunnen (blijven) uitvoeren, en het openen en sluiten van graven is het noodzakelijk dat de beschikbare budgetten op peil blijven. Aanpassing van de budgetten vindt plaats op grond van de aangekondigde prijsindex uit de jaarlijkse meicirculaire over het Gemeentefonds. Er is rekening gehouden met een prijsindex van 1,6% x € 63.767 (budgetten uitbestede werkzaamheden begraafplaatsen).

Beleidsdocumenten

Verkeer en vervoer

- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoer Plan 2020-2029. Na 5 jaar zullen we het Mobiliteitsplan evalueren aan de hand van de risicoanalyse.
- Herzien fietsplan 2013.

Cultuurhistorie

- Een cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente De Wolden, vastgesteld 13 maart 2014.
- Archeologisch erfgoed in de gemeente De Wolden, vastgesteld 26 januari 2012.

Groen en spelen

- Beheerplan openbare verlichting 2013-2017.
- Kwaliteitsvisie openbare ruimte 2012.
- Bermenbeheersplan.
- Evaluatie speelruimtebeleid 2020.

Begraafplaatsen

- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen en uitvoeringsvoorschriften gemeentelijke begraafplaatsen 2011.

Taakstelling en lopende projecten**Exploitatie**

Product	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting			
	(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
210 - Verkeer en vervoer	2.739	3.441	3.198	3.253	3.274	3.279	
220 - Parkeren	0	0	0	0	0	0	
250 - Openbaar vervoer	22	18	15	15	15	15	
550 - Cultureel erfgoed	76	68	60	60	60	60	
570 - Openb.groen en (openl.)recr.	2.109	2.187	2.172	2.173	2.182	2.189	
750 - Begraafplaatsen en crematoria	280	275	274	273	273	273	
Totaal lasten	5.225	5.988	5.720	5.776	5.806	5.817	
Baten							
210 - Verkeer en vervoer	422	350	17	17	17	17	
220 - Parkeren	4	0	0	0	0	0	
250 - Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	
550 - Cultureel erfgoed	5	1	0	0	0	0	
570 - Openb.groen en (openl.)recr.	29	6	6	6	6	6	
750 - Begraafplaatsen en crematoria	202	284	212	212	212	284	
Totaal baten	662	641	235	235	235	307	
Saldi							
210 - Verkeer en vervoer	2.317	3.090	3.181	3.236	3.257	3.262	
220 - Parkeren	-4	0	0	0	0	0	
250 - Openbaar vervoer	22	18	15	15	15	15	
550 - Cultureel erfgoed	71	67	60	60	60	60	
570 - Openb.groen en (openl.)recr.	2.080	2.181	2.166	2.167	2.176	2.183	
750 - Begraafplaatsen en crematoria	78	-9	62	61	61	-11	
Totaal saldi	4.564	5.347	5.484	5.540	5.570	5.510	

Toelichting lasten (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

2.1 - Verkeer en vervoer

De lagere lasten van € 243.000 ten opzichte van 2021 worden grotendeels verklaard door € 158.000 hoger groot onderhoud in 2021. Dit betreft bijvoorbeeld het fietspad Dijkhuizen, Oosteinde en grote Veldweg Ansen. Hier stond in 2021 echter ook een vergoeding tegenover van ongeveer dit bedrag vanuit BDU en SPV gelden.

Tevens zijn er in 2021 meer kosten begroot en gemaakt voor verkeersveiligheid (€ 140.000). Dit betreft bijvoorbeeld Kruisingsvlak Ommerweg, Hoogeveenseweg en Koekangerveldweg. Hier stond in 2021 echter ook een vergoeding tegenover van ongeveer dit bedrag vanuit BDU en SPV gelden. In 2022 zijn er meer kosten begroot voor bermonderhoud (€ 40.000), onderhoud wegen (€ 12.000).

Toelichting baten (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

2.1 - Verkeer en vervoer

De lagere inkomsten ten opzichte van 2021 houden verband met de hogere uitgaven in 2021 waarvoor BDU en SPV gelden zijn ontvangen. In totaal is er voor € 200.000 aan provinciale subsidie ontvangen voor uitvoering van onder andere de projecten genoemd bij de lasten. Tevens is er voor € 98.000 aan bijdrages vanuit het Rijk ontvangen en ten slotte nog € 34.000 vanuit initiatiefrijck De Wolden.

7.5 - Begraafplaatsen en crematoria

De daling van de baten wordt veroorzaakt door lager geraamde graf- en begraafrechten. Er is sprake geweest van een daling in het aantal begrafenissen in 2020 en 2021 waarop de begroting is aangepast.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen nieuwe investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Reconstructie Gedempte Wijde Wijk in Kerkenveld (dateert uit begr. 2020)	2022	€ 611.075	
Uitvoeringsmaatregelen GVVP (Tonckenstraat, Westerstraat, Dijkhuizen en Veeningen)	2022	€ 212.000	
Realis. fietspad Dwingelerweg Ansen	2022	€ 131.250	
Vervanging speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2022	€ 67.500	
Uitvoeringsmaatregelen GVVP (Blijdenstein en snelfietsroute) (dateert uit begroting 2021)	2023	€ 100.000	
Realiseren fietspad Weerwilleweg	2023	€ 263.500	
Vervanging speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2023	€ 67.500	
Uitvoeringsmaatregelen GVVP (aanleg voetpaden)	2024	€ 94.000	
Vervangen speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2024	€ 67.500	
Vervanging speelvoorzieningen (dateert uit begroting 2021)	2025	€ 67.500	

Voor een nadere toelichting op de verschillende investeringen, verwijzen we naar de betreffende speerpunten hiervoor.

06 De Wolden ontwikkelt met kleur en talent

Onze jeugd van nu is de toekomstige generatie die verder bouwt aan een duurzaam en sociaal De Wolden. Dit programma heeft de volgende thema's: een leven lang leren en ontwikkelen, cultuur en werken.

Programmahouder: Hilda Mulder

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

We streven naar optimale ontwikkelingskansen voor kinderen op het gebied van onderwijs, zorg, sport en cultuur. Dat doen we samen met maatschappelijke partners én natuurlijk onze jeugd en hun ouders of verzorgers.

Een leven lang leren en ontwikkelen

We bouwen onze bijdrage aan de ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren verder uit. We stimuleren een sterkere integrale verbinding tussen kinderopvang, peuterspelen, voor- en vroegschoolse educatie en basisonderwijs. Een belangrijk instrument daarvoor zijn de integrale kindcentra waar die verbindingen samen komen.

RMC: van school naar werk

De gemeente De Wolden maakt, samen met de gemeenten Hoogeveen, Meppel en Westerveld, deel uit van het Regionale Meld en Coördinatiepunt (RMC) Zuidwest-Drenthe. De gemeente Hoogeveen is centrumgemeente. Het RMC werkt aan het sluitend maken van het netwerk van onderwijs, zorg en arbeid. Het doel is dat zoveel mogelijk leerlingen het onderwijs verlaten met een startkwalificatie en zo een goede basis hebben voor duurzaam werk. Het RMC biedt hulp aan jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar bij verzuim en schooluitval. De activiteiten zijn erop gericht om jongvolwassenen naar een passende plek in de samenleving te leiden. Waar het kan via een beroepsopleiding naar duurzaam werk en als dit niet mogelijk is, wordt er naar andere mogelijkheden gekeken. De coronacrisis heeft een duidelijk effect op jongvolwassenen. De problematiek bij jongvolwassenen is toegenomen en meer jongvolwassenen hebben de aansluiting met het onderwijs verloren vanwege het online lesprogramma en vallen uit. Het RMC zet in 2022 extra begeleiding in en financiert dit vanuit extra middelen van het Rijk en eigen regionaal budget.

Het mbo staat voor een grote uitdaging in deze coronacrisis. Onderwijs moe(s)t veelal online worden geboden, het is moeilijker om stageplekken en bbl-plekken te vinden en niet alle gediplomeerden kunnen gemakkelijk werk vinden. Tegelijkertijd kunnen ondernemers soms moeilijk stagiaires vinden. Het RMC, de scholen, de Arbeidsmarktregio Drenthe en de gemeenten zetten in op het voorkomen van jeugdwerkloosheid en op een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeid. Het Rijk heeft hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld.

Laaggeletterdheid

Het bieden van ontwikkelingskansen beperkt zich niet tot kinderen en jongeren. We zetten ook meer in op de inbreng van ouders en verzorgers en willen de kansen op educatie voor volwassenen vergroten. Onze inzet op het terugdringen van laaggeletterdheid blijft groot. Betere lees- en schrijfvaardigheden vergroten de kansen om mee te doen in onze samenleving.

Jeugdhulp

We willen graag dichtbij gezinnen vindbaar zijn en zo vroeg mogelijk (potentiële) problemen signaleren om zware problematiek (en dus zware zorg) waar mogelijk te voorkomen. Daarnaast staat de transformatie van de jeugdhulp in het teken van normaliseren, demedicaliseren, meer integraliteit in het sociaal domein en het vergroten van de eigen kracht en verantwoordelijk van kinderen en opvoeders. We doen dit door te kijken naar wat een kind nodig heeft, niet naar waar een gezin 'recht op heeft'. Dit past uitstekend bij hetgeen de gemeenteraad van De Wolden recentelijk heeft uitgesproken. We willen een beter evenwicht tussen de inkomsten en uitgaven op het terrein van de jeugdhulp. Beide aspecten van dat doel zijn even belangrijk en zeer zeker niet tegenstrijdig aan elkaar. Daarnaast werken we samen met het sociale netwerk van gezinnen en, waar nodig, met vrijwilligersinitiatieven. We willen het huidige aanbod inventariseren en herijken op basis van een heldere visie. We richten ons niet uitsluitend op het kind, maar juist op het kind in de omgeving van thuis, (voor)school en in de buurt. Dit doen we samen met onze partners, maar ook door een goede samenwerking en samenhang te hebben tussen uitvoering, beleid en bestuur. Tot slot zetten we in op het versterken van de veiligheidsketen om huiselijk geweld zo snel mogelijk te signaleren en nog belangrijker: te doen stoppen.

Voor de jeugdhulp ligt er een stevige uitdaging. Door corona zien we (landelijk) een toename van crisissituaties en overige GGZ-problematiek. We zien dat de keten voor acute problematiek is vastgelopen door deze ontwikkeling. Daarmee is de reguliere zorg onder druk komen te staan. Daarnaast ligt er al een opgave om de kosten terug te dringen. Ondertussen heeft het Rijk erkend dat de middelen voor jeugdhulp landelijk onvoldoende zijn. Er komen extra middelen naar De Wolden. Deze middelen komen met de opgave om de kosten jeugdhulp duurzaam terug te dringen. Daarvoor komt het Rijk en de VNG voor 1 januari 2022 met een hervormingsagenda.

Cultuur

Cultuur blijft belangrijk in De Wolden. Cultuur geeft kleur en invulling aan onze samenleving. Er liggen voor de inwoners van De Wolden volop kansen deel te nemen aan cultuuruitingen of culturele activiteiten. Het cultuuronderwijs heeft een belangrijke impuls gekregen. Deze positieve ontwikkelingen houden we vast door uitvoering te geven aan de, in 2019 gepresenteerde, Agenda 'Cultuur blijft belangrijk in De Wolden'. Ondernemers, interne cultuurcoördinatoren uit het basisonderwijs, een afvaardiging van toneel- en muziekverenigingen, Cultureel Platform, Stichting Welzijn De Wolden, gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe, recreatieondernemers en organisatoren van culturele evenementen hebben bij het maken van de agenda afspraken gemaakt. Afspraken die gaan over de drie pijlers: cultuur is gezond, het verhaal van De Wolden en sterk netwerk. Afspraken die niet in beton zijn gegoten. Een agenda die als geheugensteun werkt en waarbij voldoende ruimte is voor innovatieve initiatieven. Vanuit cultuur zoeken we voortdurend de samenwerking en verbinding met ondernemers, onderwijs, verenigingen en andere beleidsdomeinen zoals sport, sociaal domein en recreatie en toerisme.

Werken

De verwachte effecten van de coronapandemie op de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt zijn tot op heden uitgebleven. De vraag naar arbeid is hoger dan voor corona. De verwachting van het Centraal Plan Bureau (aug. 2021) laten economische groeicijfers zien van boven de 3% in 2021 en 2022.

De verwachting is dat daardoor de vraag naar arbeid hoog zal blijven en het aantal bijstandsgerechtigden geleidelijk zal afnemen in 2022. Een kwantitatieve onderbouwing van de aantallen is moeilijk te maken. Enerzijds heeft dit te maken met het kleine aantal bijstandsgerechtigden in De

Wolden (<1% van het totaal aantal inwoners) waardoor de fluctuaties van in- en uitstroom vaak een groot effect hebben op het totale bestand. Anderzijds zitten er een aantal onzekerheden in de markt. Hoeveel bedrijven vallen alsnog om na het wegvallen van de diverse corona steunmaatregelen op 1 oktober 2021 en wat is het effect hiervan op de werkgelegenheid, maar ook op het beroep op bijstand in 2022?

De kansen van inwoners, die bijstand aanvragen of nu hebben, om op korte termijn uit te stromen zijn beperkt. Vaak is er sprake van meerdere belemmeringen waardoor er intensievere begeleiding nodig is om duurzaam uit te stromen. Niets doen zal dan vaak tot gevolg hebben dat bemiddeling moeilijker is en de verblijfsduur in de bijstand langer wordt. Het wegnemen van belemmeringen die participatie in de weg staan (schulden, gezinsstabiliteit, psychisch etc.), begeleiding van werk naar werk, om- en bijscholing naar kansrijke beroepen en het voorkomen van jeugdwerkloosheid zijn voor 2022 belangrijke speerpunten. Daarnaast is begeleiding van statushouders naar werk en/of participatie een belangrijk aandachtspunt. Waar we kunnen, zoeken we aansluiting bij de Arbeidsmarktregio Drenthe of de Human Capital Agenda (HCA) van de Regio Zwolle. Cofinanciering voor de bekostiging van ingezette trajecten vragen we aan indien dit kan.

Wet inburgering

Vanaf 2022 wordt de nieuwe Wet inburgering ingevoerd en dat geeft extra taken voor de gemeente. Daar waar inburgeraars momenteel zelf verantwoordelijk zijn voor de eigen inburgering wordt de gemeente dat vanaf 2022. Dat betekent concreet dat inburgeraars zelf geen lening meer hoeven af te sluiten bij DUO zoals ze nu moeten, maar dat de gemeente de inburgeraar een inburgeringstraject gaat aanbieden. Gemeenten krijgen hierdoor de regie op de inburgering c.q. integratie. Aangezien veel inburgeraars ook recht hebben op een bijstandsuitkering wordt het voor gemeenten gemakkelijker om een duaal traject aan te bieden: de feitelijke inburgeringslessen om het taalniveau te verhogen in combinatie met een traject gericht op re-integratie/werk of (maatschappelijke) participatie.

Deze wet kent daarmee veel raakvlakken met (arbeidsparticipatie) en volwasseneneducatie/laaggeletterdheid.

Trends en ontwikkelingen

Per thema uit het programma De Wolden ontwikkelt met kleur en talent staan hieronder de trends en ontwikkelingen weergegeven:

Een leven lang leren en ontwikkelen

- De rol van de gemeente is aan het verschuiven. Steeds meer werken we in netwerken van sociale gemeenschappen, maatschappelijke organisaties, ondernemingen, overheid en andere betrokkenen.
- Het werken aan doorgaande leerlijnen via een integraal aanbod wordt steeds meer gemeengoed. Onderwijs en kinderopvang groeien naar elkaar toe. De rol van ouders wordt steeds belangrijker. Daarnaast wordt door het Rijk steeds meer gestuurd op verdergaande professionalisering van de medewerkers.
- Wij blijven investeren in het terugdringen en voorkomen van laaggeletterdheid. In De Wolden wordt sinds 2017 gewerkt vanuit het Taalpunt netwerk. In elke bibliotheekvestiging in De Wolden is een Taalpunt ingericht. De afgelopen jaren is vooral geïnvesteerd in het opzetten van een netwerk van maatschappelijke partners, het werven en opleiden van vrijwilligers en zorgen voor publiciteit. Inmiddels ligt de prioriteit bij het bereiken van potentiële cursisten.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van het primair onderwijs. Kosten voor nieuwbouw en uitbreiding komen voor rekening van de gemeente. Door middel van de gemeentelijke verordening voorzieningen huisvesting onderwijs worden investeringsbijdragen beschikbaar gesteld. Schoolbesturen ontvangen van het Rijk de middelen voor onderhoud en exploitatie.

Deze taakverdeling vraagt om samenwerking en afstemming van exploitatie en investeringen. De minister voor OCW werkt nu aan een wetswijziging rondom de Onderwijshuisvesting. Een van de belangrijkste punten van deze wijziging is dat er een verplichting voor gemeenten komt om in samenspraak met de schoolbesturen een Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs (IHP) op te stellen, waarschijnlijk voor een periode van tenminste 16 jaar. Dit IHP is in combinatie met de

Meerjarige Onderhoudsplanningen (MJOP) van schoolbesturen de basis voor een langjarige planning van investeringen. Dat gaat om onderhoud, renovatie (vernieuwbouw), nieuwbouw en om sluiting en sloop. Altijd met de diversiteit van het onderwijs en de demografische ontwikkelingen als uitgangspunt. Verder zal in de wet worden opgenomen dat renovatie (vernieuwbouw) een volwaardig alternatief voor nieuwbouw wordt. Ook wordt het investeringsverbod voor besturen in het primair onderwijs genuanceerd.

Met het IHP kunnen gemeenten en schoolbesturen de kwaliteits- en duurzaamheidsopgave die er ligt voor hun schoolgebouwen integraal aanpakken. In het kader van duurzaamheid komt de focus overigens steeds meer te liggen op renovatie (vernieuwbouw), wat duurzamer is dan nieuwbouw. De betreffende gebouwen moeten dan wel voor dezelfde investeringslast voldoen aan het bouwbesluit en dus BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw) kunnen worden gemaakt.

Hier ligt ook een relatie met programma 3 - 'Duurzaam Leven in De Wolden'. Het is duidelijker wie waar verantwoordelijk voor is en geldstromen kunnen gemakkelijker worden gecombineerd.

In De Wolden komt een behoorlijk aantal schoolgebouwen op basis van hun leeftijd op het punt dat renovatie (vernieuwbouw) of nieuwbouw aan de orde is. Hoewel de kwaliteit van de schoolgebouwen goed kan zijn, ligt het voor de hand dat het IHP ertoe leidt dat investeringen noodzakelijk blijken, zeker om deze BENG te krijgen. Getracht wordt om deze financiële consequenties zo spoedig mogelijk helder te krijgen. Op basis van reeds beschikbare informatie kan ervan worden uitgegaan dat de eerste investeringen medio 2024/2025 nodig zullen zijn. In de Kadernota 2023 zullen we hiervoor met een voorstel komen.

Jeugdhulp

- De gemeenteraad van De Wolden heeft duidelijk aangegeven dat de herijking van het sociaal domein niet alleen over bezuinigingen mag gaan.
- Er is telkens nieuwe jurisprudentie als het gaat om het benutten van eigen kracht en/of wat wij, als overheid, van ouders mogen verwachten in de opvoeding. De uitspraken spreken elkaar soms tegen. Beleid en uitvoering volgen deze jurisprudentie; het is een kwestie van flexibel zijn en ons door het jaar heen verhouden tot de nieuwste informatie.
- Er is steeds meer behoefte aan structuur, samenhang en gezamenlijke ambitie tussen meerdere beleidsterreinen, als ook tussen beleid, bestuur en uitvoering. Waar zijn we wel, maar ook juist niet van? Hier wordt door middel van een aantal ontwikkelagenda's gezamenlijk aan gewerkt.
- Het rapport van de arbitragecommissie 'Jeugdzorg: een onderwerp van aanhoudende zorg' geeft richting aan de opdracht om de kosten jeugdhulp duurzaam terug te dringen. Naar aanleiding van dit rapport is landelijk afgesproken om in 2022 € 1,3 miljard extra beschikbaar te stellen aan de gemeenten.
- Uiterlijk 1 januari 2022 komt het Rijk en de VNG met een hervormingsagenda. De extra middelen zijn o.a. nodig om uitvoering te geven aan deze agenda. Voor De Wolden betekent dit een extra bijdrage van € 1,3 miljoen in 2022. In afwachting op de hervormingsagenda zal worden gezien waaraan de extra ontvangen middelen worden besteed. Daarom gaan we werken aan een ontwikkelagenda jeugd om de effectiviteit van de jeugdhulp te verbeteren en de kosten op de langere termijn duurzaam terug te dringen.
- Ondertussen werken we door aan de afgesproken maatregelen. We beperken de instroom bij lichte problematiek. We werken met categorieën problematiek waarbij we per groep een specifieke aanpak organiseren. We monitoren de effecten gedurende de inzet van jeugdhulp op de afgesproken doelen. Daarmee willen we tijdige uitstroom bevorderen.
- We werken aan een nieuwe verordening, nadere regels en tarieven voor jeugdhulp. Deze gaan in op 1 januari 2022.

Nationaal Programma Onderwijs

Hoe kunnen we jonge kinderen, leerlingen en studenten kansen bieden op volwaardig onderwijs en een goede toekomst, ook na de coronacrisis? Dat is de vraag waar kinderopvang, scholen, besturen, gemeenten en andere betrokkenen nu voor staan. Hiervoor is het Nationaal Programma Onderwijs in het leven geroepen. Gemeenten hebben in dit nationaal plan een belangrijke rol toebedeeld gekregen voor voorschoolse educatie en het funderend onderwijs. De gemeente heeft een verbindende rol, signaleert witte vlekken en regelt het aanbod.

- Op basis van informatie van scholen kunnen gemeenten bepalen welke aanvullende programma's, begeleiding of kennisdeling zij ter ondersteuning aanbieden.
- Zij krijgen extra geld om in samenwerking met scholen, kinderopvang, (jeugdgezondheidszorg)zorg, bibliotheken en andere partijen verrijkende activiteiten aan te bieden. Dit zijn activiteiten om de vaardigheden van leerlingen op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak aanvullend te stimuleren.

- Gemeenten zorgen voor een lokale, integrale en meerjarige aanpak.
- Er komt een steunpakket sociaal-mentaal welzijn en leefstijl. Een groot deel van deze middelen wordt ingezet via gemeenten.

In totaal wordt € 8,5 miljard geïnvesteerd. Voor gemeenten is een totaalbedrag van € 346 miljoen opgenomen. Voor De Wolden (op basis van 1.761 leerlingen in het primair onderwijs) bedraagt dit van 01-08-2021 tot 01-08-2023 € 214.399.

De schoolbesturen ontvangen dus het overgrote deel van het geld uit het nationaal plan. Zij informeren de gemeente over de analyse van de opgelopen vertragingen en de plannen van scholen. Gemeenten maken een analyse van deze bevindingen. Op basis daarvan bespreekt de gemeente met de besturen welke aanvullende onderwijsprogramma's, begeleiding of kennisdeling zij ter ondersteuning aan scholen bieden, met name voor scholen met extra uitdagingen. De aanpak van gemeenten en hun samenwerking met scholen en andere betrokkenen wordt meegenomen in een tweetal overleggen:

- Het overleg dat gemeenten voeren met scholen en kinderopvang over onder meer het bestrijden van onderwijsachterstanden (bijvoorbeeld via de Lokale Educatieve Agenda en Gelijke Kansen Alliantie).
- Het overleg met samenwerkingsverbanden over de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp (OOGO).

Gemeenten kunnen daarnaast in de regio verbindingen leggen en samenwerking organiseren tussen onderwijs, kinderopvang, zorg, sociaal werk, welzijn, sport en cultuur.

Cultuur

- Cultuur sluit meer en meer aan bij andere maatschappelijke domeinen en wordt ingezet als middel om maatschappelijke doelen te bereiken.
- Cultuur levert een positieve bijdrage aan de aantrekkelijkheid van onze gemeente.
- Kunstvakken in het onderwijs worden steeds meer geïntegreerd binnen andere vakken en leergebieden.
- Amateurnuistorganisaties draaien over het algemeen op de inzet van vrijwilligers. Een goede ondersteuning van vrijwilligers kan bijdragen aan een bloeiend cultureel klimaat.
- Alle kinderen in De Wolden gaan steeds meer gebruik maken van hun Talentkracht middels een breed en kwalitatief aanbod op het gebied van kunst en cultuur.

Werken

- De arbeidsmarkt trekt aan en er is sprake van schaarste in een groot aantal beroepen. De mis-match tussen vraag en aanbod vraagt om extra aandacht.
- Voor 2022 verwacht het CPB een economische groei van 3,2% in Nederland.
- De effecten van het wegvallen van de steunmaatregelen voor bedrijven per 1 oktober 2021 op de werkgelegenheid op de mogelijk toename van de bijstand is moeilijk in te schatten.
- De effecten van de coronapandemie op de uitval van leerlingen in het onderwijs en het mogelijk beroep op bijstand daardoor zijn moeilijk in te schatten.
- De kansen van inwoners, die bijstand aanvragen en/of hebben, om op korte termijn uit te stromen zijn beperkt. Vaak is er sprake van meerdere belemmering waardoor er intensievere begeleiding nodig is om uit te stromen. Niets doen zal dan vaak tot gevolg hebben dat bemiddeling moeilijker is en de verblijfsduur in de bijstand langer wordt.
- De uitvoering van de Wet inburgering 2022 wordt een integraal onderdeel van de uitvoering van de Participatiewet. De extra taken die deze nieuwe wet met zich meebrengt brengen we onder bij de SWO.
- De verwachting is dat in 2022 meer inspanning nodig is om de belemmeringen bij de instromende bijstandsklanten weg te nemen om de uitstroom naar werk mogelijk te maken.
- Er zit een continue groei in het aantal cliënten met een Baan afspraak Baan indicatie welke meer begeleiding vragen. En de aanvragen naar Beschut werk plekken blijft groeien. Hiervoor zijn al wachtlijsten.

Vervolg oriëntatie toekomst WSW binnen Stark

De gemeenteraad heeft met het vaststellen van de begroting 2021 een budget van € 20.000 beschikbaar gesteld voor het doen van een extern onderzoek. Dit onderzoek richt zich op de toekomstmogelijkheden van het organiseren van werk voor mensen met een arbeidsbeperking vanuit de WSW. Momenteel geven Stark, Reestmond en de Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden hier invulling aan. De resultaten zijn opgeleverd en zullen in het najaar van 2021 met de gemeenteraad worden gedeeld en deze resultaten zijn mede bepalend voor ons toekomstig beleid.

Uitvoering Wet inburgering

Vanuit het Rijk krijgen we middelen om deze wet uit te kunnen voeren. Op basis van de inhoudelijke taken binnen de nieuwe wet in combinatie met de rijksmiddelen stellen we in de tweede helft van 2021 een uitvoeringsplan op. Hierin wordt beschreven wat we precies gaan doen (ook in relatie tot arbeidsparticipatie en laaggeletterdheid), wat dat gaat kosten en welke budgetten we daarvoor gaan aanwenden.

Bij met name het aanbestedingstraject voor taaltrajecten zit een onzekerheid en een financieel risico. In heel Nederland gaan steeds meer geluiden op dat de daarvoor beschikbaar gestelde rijksmiddelen onvoldoende zijn om de benodigde trajecten in te kunnen kopen. Hoe dit voor De Wolden uitpakt is momenteel onduidelijk, omdat het aanbestedingstraject nog loopt.

Beleidsdoelen

Een leven lang leren en ontwikkelen

- Een positieve en veilige leefomgeving voor kwetsbare inwoners, waaronder de jeugdigen.
- Bevorderen van samenwerking tussen organisaties voor een optimale dienstverlening aan kwetsbare inwoners.
- Samen met maatschappelijke partners én natuurlijk ouders of verzorgers optimale ontwikkelingskansen voor kinderen creëren op het gebied van onderwijs, zorg, sport en cultuur.
- Het verder versterken van de signaleringsfunctie van ontwikkelingsachterstanden bij peuters en een passend aanbod door middel van VVE-arrangementen. Ieder kind verdient maximale ontwikkelingskansen.
- Zoveel mogelijk kinderen met risico op een ontwikkelingsachterstand krijgen een passend VVE-aanbod.
- Bevorderen doorgaande leerlijnen tussen peuteropvang en basisschool en tussen basisschool en voortgezet onderwijs.
- Gemeenten, maatschappelijke partners en ouders dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid als het gaat om de ontwikkeling van kinderen. We willen de positie van ouders en jongeren hierin versterken, zodat we goed aansluiten bij de vraag en de behoefte en samen met ouders en jongeren blijven ontwikkelen.
- We vormen een sluitend netwerk met gemeente, RMC, scholen en welzijn om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan en zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie te laten behalen.

Jeugdhulp

- Betere zorg tegen lagere kosten.
- Versterken samenwerking en samenhang onderwijs-jeugdhulp door middel van een gezamenlijke ontwikkelagenda met interne en externe partners.
- Versterken samenwerking en samenhang met en tussen het gehele sociaal domein en betrokken ketenpartners door het aanbrengen van structuur, heldere regiefunctie en het formuleren van gezamenlijke ambities.
- Voor de doelgroep kwetsbare twee- tot zesjarigen willen we het aanbod herijken en waar mogelijk inzetten op normaliseren.
- De keten acute problematiek vlottrekken en de reguliere zorg weer versterken (opdracht van het Rijk).
- We investeren in onze 12-plussers en richten ons op een blijvende verbinding voor deze doelgroep met onze gemeente.

Cultuur

- Een stevige en bereikbare culturele basis voor alle inwoners.
- Cultuur als middel inzetten om maatschappelijke doelen te bereiken.
- De culturele infrastructuur verstevigen en daarmee een positieve bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van onze gemeente.
- Toekomstbestendige lokale musea met voldoende bezoekers, vrijwilligers en een goed educatief aanbod.
- Alle kinderen in De Wolden krijgen d.m.v. Talentkracht voldoende kansen op een passende wijze hun creatieve talenten te ontwikkelen.

Werken

- Iedereen doet mee in een betaalde of onbetaalde baan en draagt daardoor bij aan onze samenleving.
- Re-integratie is gericht op de kortste weg naar een passende functie op de reguliere arbeidsmarkt.
- Werkzoekenden met een arbeidsbeperking worden indien nodig en mogelijk voorzien van een passend maatwerkeraanbod.
- Een belangrijke taak heeft de gemeente voor statushouders op grond van de nieuwe inburgeringswet per 1 januari 2022.

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Stichting Werkgelegenheids Initiatieven De Wolden - taakveld 06.40.
- Het mensontwikkelbedrijf STARK - taakveld 06.40.

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

Vooralsnog is gestart met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het enige tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'De Wolden ontwikkelt met kleur en talent'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
Absoluut verzuim leerplichtigen per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2018	0,0	1,9
Relatief verzuim leerplichtigen per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2019	20	26
Voortijdige schoolverlaters in % per 10.000 inwoners	2020	1,1%	1,7%
Jongeren met een delict voor de rechter in % per 10.000 inwoners	2019	0%	1%
Kinderen in een uitkeringsgezin in %	2019	3%	6%
Melding kindermishandeling in aantal per 100.000 inwoners	2020	61,7	172,9
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp in %	2020	10,7%	11,9%
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming in %	2020	0,5%	1,2%
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering in %	2015	0,3%	0,5%

Absoluut verzuim: het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerplichtige kinderen.

Relatief verzuim: het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerplichtige kinderen.

Speerpunten

5.30 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Activiteit	Vitale Verenigingen De Wolden 2022.				
Gevolgen voor de inwoners	Goed op de toekomst voorbereid verenigingsleven met voldoende vrijwilligers.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 15.000	€ 15.000	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

Zodra de maatregelen Covid-19 versoepelen willen we een vervolg in gang zetten met het traject Vitale Verenigingen De Wolden. Dit past bij de Agenda 'Cultuur blijft belangrijk'. Door middel van coachingstrajecten worden verenigingen ondersteund, de culturele infrastructuur versterkt en toekomstbestendig gemaakt.

5.30 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Activiteit	Drentse Culturele Gemeente De Wolden- Uitvoering Agenda Cultuur.				
Gevolgen voor de inwoners	Versterking culturele infrastructuur, stimulans kunst- en cultuurbeoefening in de gemeente. De Wolden regionaal nog beter voor het voetlicht.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 5.000	€ 90.000	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

De Cultuurexplosie in 2017 heeft laten zien dat er kansen liggen om nog meer inwoners van De Wolden te betrekken bij cultuur. Dit houden we vast door uitvoering te geven aan de Agenda 'Cultuur blijft belangrijk in De Wolden'. De resultaten van deze gezamenlijke aanpak willen we laten zien, ook buiten De Wolden. Daarom zetten we er op in om in 2023-2024 Culturele gemeente van Drenthe te zijn. We openen in 2023 het 'Huis voor Sport en Cultuur' De Wolden én we vieren het 25-jarig bestaan van de gemeente De Wolden, mooie aanleidingen om deze gebeurtenissen nog meer glans te geven als Drentse Culturele Gemeente. De totale kosten zijn in 2023 en 2024 € 90.000. De provincie verstrekt door middel van cofinanciering ook € 90.000. De plannen worden (ook financieel) uitgewerkt binnen de netwerkorganisatie Agenda Cultuur.

Er zijn op rijksniveau ontwikkelingen om gemeenten extra middelen te verstrekken voor cultuur. Ons idee is, indien mogelijk, deze middelen ook te betrekken bij de uitvoering van de Agenda Cultuur. Aangezien hier nog geen duidelijkheid over is, is het niet reëel om op voorhand reeds gebruik te maken van deze middelen.

6.72 - Jeugdhulp

Activiteit	Uitvoering geven aan hervorming- en ontwikkelagenda Jeugdhulp.				
Gevolgen voor de inwoners	Effectiviteit jeugdhulp verbeteren om kosten op langere termijn duurzaam terug te dringen.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	Pm	Pm	Pm	Pm	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	Pm	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Uiterlijk 1 januari 2022 komen het Rijk en de VNG met een hervormingsagenda. In afwachting van de hervormingsagenda zal worden bezien waaraan de extra ontvangen middelen voor Jeugdhulp worden besteed. Daarom gaan we werken aan een ontwikkelagenda jeugd om de effectiviteit van de jeugdhulp te verbeteren en de kosten op de langere termijn duurzaam terug te dringen. In het

najaar van 2021 zal uw raad worden geïnformeerd op welke wijze de extra ontvangen middelen voor het jaar 2022 worden ingezet.

6.72 - Jeugdhulp

Activiteit	Continuering pilots Jeugdhulp.				
Gevolgen voor de inwoners	Continuering projecten in de jeugdhulp zodat daarmee een verdere toename van de kosten in de toekomst kan worden voorkomen c.q. wordt beperkt.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers, behalve 'Moeder van De Wolden')	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 230.000	€ 230.000	€ 230.000	€ 230.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

De gemeenteraad heeft op 24 juni 2021 akkoord gegeven, en hierbij de noodzakelijke financiële middelen beschikbaar gesteld, voor continuering van de volgende 5 projecten; SMW12+, Begeleid zelfstandig wonen, Thuiscoaches, Moeders van De Wolden en POH-Jeugd.

De financiële gevolgen zijn bij de verwerking van de besluitvorming herijking sociaal domein verwerkt in de basiscijfers van deze begroting tot een bedrag van € 179.000. Naderhand is gebleken dat ook de € 51.000 t.b.v. het project 'Moeders van De Wolden' nog structureel opgenomen moeten worden.

Beleidsdocumenten

Een leven lang leren en ontwikkelen:

- Verordening leerlingenvervoer 2015.
- Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2015.
- Instandhoudingsbeleid kleine scholen.
- Regeling toegang jeugdhulp De Wolden 2020.
- Verordening jeugdhulp De Wolden 2022 (in ontwikkeling).
- Nadere regelgeving jeugdhulp De Wolden 2022 (in ontwikkeling).
- Uitvoeringsnota jeugd De Wolden 2020.
- Verordening Kindregelingen gemeente De Wolden 2017.

Cultuur:

- Agenda 'Cultuur blijft belangrijk in De Wolden'.
- Routekaart Cultuuronderwijs Zuidwest-Drenthe.
- Cultuurhistorische waardenkaart.
- Cultuuronderwijs in De Wolden/ontwikkelprogramma.
- Beleidsregels subsidiëring muziek- en zangverenigingen.

Werken:

- Kadernota Sociaal Domein.
- Beleidsplan reïntegratie 2015.
- Beleidsuitvoeringsplan Participatiewet.
- Afstemmingsverordening 2020.
- Re-integratieverordening 2020.
- Individuele Inkomenstoelagverordening 2015.
- Individuele Studietoelagverordening 2015.
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015.
- Verordening op het sociaal bijdragefonds.
- Verordening op het sociaal participatiefonds.
- Verordening participatie schoolgaande kinderen 2012.

Taakstelling en lopende projecten

De structurele gevolgen van de coronacrisis zijn voornamelijk lastig in te schatten voor dit programma.

Exploitatie

Product <i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Realisatie		Begroting		Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Lasten							
410 - Openbaar basisonderwijs	272	270	273	273	273	273	
420 - Onderwijshuisvesting	911	916	890	795	781	759	
430 - Onderwijsbeleid en leerl.zaken	1.039	923	921	919	920	920	
530 - Cultuurpresentatie, -product	324	356	326	325	310	310	
540 - Musea	112	124	123	123	123	123	
560 - Media	528	509	509	409	409	409	
570 - Openb. groen en (openl.) recr.	3	0	0	0	0	0	
610 - Samenkracht en burgerparticip.	434	724	725	725	725	725	
620 - Wijkteams	140	126	126	126	126	126	
640 - Begeleide participatie	1.893	1.874	1.752	1.652	1.610	1.571	
650 - Arbeidsparticipatie	523	664	665	662	660	657	
672 - Maatwerkdienstverlening 18-	4.633	3.848	4.689	4.691	4.690	4.690	
681 - Geëscaleerde zorg 18+	200	213	210	209	209	209	
682 - Geëscaleerde zorg 18-	626	616	622	620	621	621	
Totaal lasten	11.638	11.162	11.830	11.529	11.457	11.393	
Baten							
410 - Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	
420 - Onderwijshuisvesting	52	46	46	46	46	46	
430 - Onderwijsbeleid en leerl.zaken	142	32	32	32	32	32	
530 - Cultuurpresentatie, -product	35	27	27	27	27	27	
540 - Musea	3	0	0	0	0	0	
560 - Media	479	100	100	0	0	0	
570 - Openb. groen en (openl.) recr.	0	0	0	0	0	0	
610 - Samenkracht en burgerparticip.	274	271	271	271	271	271	
620 - Wijkteams	4	0	0	0	0	0	
640 - Begeleide participatie	224	123	123	0	0	0	
650 - Arbeidsparticipatie	21	0	0	0	0	0	
672 - Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	
681 - Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	
682 - Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	
Totaal baten	1.234	598	598	376	376	376	
Saldi							
410 - Openbaar basisonderwijs	272	270	273	273	273	273	
420 - Onderwijshuisvesting	858	870	844	749	734	713	
430 - Onderwijsbeleid en leerl.zaken	896	891	889	887	888	888	
530 - Cultuurpresentatie, -product	289	329	299	298	283	283	
540 - Musea	109	124	123	123	123	123	
560 - Media	49	409	409	409	409	409	

Product	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
570 - Openb. groen en (openl.) recr.	3	0	0	0	0	0
610 - Samenkracht en burgerparticip.	160	454	454	454	454	454
620 - Wijkteams	136	126	126	126	126	126
640 - Begeleide participatie	1.669	1.751	1.629	1.652	1.610	1.571
650 - Arbeidsparticipatie	502	664	665	662	660	657
672 - Maatwerkdienstverlening 18-	4.633	3.848	4.689	4.691	4.690	4.690
681 - Geëscaleerde zorg 18+	200	213	210	209	209	209
682 - Geëscaleerde zorg 18-	626	616	622	620	621	621
Totaal saldi	10.404	10.563	11.232	11.153	11.081	11.018

Toelichting lasten:

420 - Onderwijshuisvesting

In de periode 2022-2025 dalen de lasten ten opzichte van 2021. Dit is een gevolg van dalende afschrijvingslasten op onderwijsgebouwen.

530 - Cultuurpresentatie, cultuurproduct

In 2021 zijn de lasten € 30.000 hoger dan in de jaren 2022-2025. Dit is een gevolg van een eenmalige overheveling van 2020 naar 2021 van het budget voor evenementen en promotie-activiteiten en door de provinciale subsidie co-financiering van de culturele impuls.

560 - Media

Op basis van de laatste informatie van de provincie Drenthe, zoals vermeld in de provinciale cultuurnota 2021-2024, wordt de jaarlijkse provinciale subsidie voor de toegankelijkheid en spreiding van de bibliotheken in Drenthe gecontinueerd tot 2025. Bij de Kadernota 2023 wordt dit financieel vertaald.

610 - Samenkracht en burgerparticipatie

In 2020 waren de lasten € 290.000 lager dan in de periode 2021-2025. De voornaamste oorzaak zijn de lagere kosten van kinderdagverblijven. Deze kosten zijn in 2020 € 195.000 lager doordat de subsidie aan kinderdagverblijven is verantwoord op het taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken/peuterspelen en de lagere kosten van klein onderhoud gebouwen.

Ook zijn in 2020 de kosten van de uitvoering van de Wet basisvoorziening kinderopvang € 30.000 lager dan in de meerjaren begroting is opgenomen. Tevens zijn de kosten voor algemene voorzieningen jeugd € 65.000 lager in 2020.

640 - Begeleide participatie

In de periode 2020-2025 zien we dalende lasten. Deze dalende lasten zijn een gevolg van de jaarlijks dalende rijksbijdrage voor de uitvoering van de Participatiewet. Deze rijksbijdrage (oude wsw) wordt onverkort doorgesluisd naar de Stichting Werkgelegenheids Initiatieven De Wolden. Daar staat tegenover dat de bijdrage aan Leerwerkbedrijf Stark in 2020 als gevolg van voordelige bedrijfsresultaten (van Stark) eenmalig lager is dan in de meerjarenbegroting is opgenomen.

650 - Arbeidsparticipatie

In de periode 2021 - 2025 zijn de lasten € 140.000 hoger dan in 2020. Dit is ontstaan doordat de budgetten voor scholing en activering in 2021-2025 € 35.000 hoger zijn, de begeleidingskosten nieuwkomers (o.a. inburgering) € 30.000 hoger zijn en de uitvoeringskosten € 75.000 hoger zijn in 2020.

672 - Maatwerkdienstverlening 18-

In de meerjarenbegroting 2022-2025 is het budget voor de Maatwerkdienstverlening 18- (jeugd) vastgesteld op circa € 4,6 miljoen. Hiermee wordt het budget in de meerjarenbegroting op het niveau gebracht van de werkelijke uitgaven in 2020. Dit is het gevolg van de besluitvorming rondom de herijking van het sociaal domein op 24 juni 2021. In de Bestuursrapportage 2021 wordt ook het budget voor 2021 aangepast.

Toelichting baten:

430 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken

In 2020 waren de baten voor Onderwijsbeleid en leerlingzaken circa € 110.000 hoger dan in de periode 2021-2025. In de periode 2021-2025 is nog geen rekening gehouden met een uitkering op grond van het Onderwijs achterstandenbeleid (OAB).

560 – Media

In 2020 heeft de financiële afwikkeling van de liquidatie van de Stichting Bibliotheekwerk De Wolden plaatsgevonden. Dat heeft geleid tot eenmalig hogere baten in 2020.

Op basis van de laatste informatie van de provincie Drenthe, zoals vermeld in de provinciale cultuurnota 2021-2024, wordt de jaarlijkse provinciale subsidie voor de toegankelijkheid en spreiding van de bibliotheken in Drenthe gecontinueerd tot 2025. Bij de Kadernota 2023 wordt dit financieel vertaald.

640 – Begeleide participatie

Met ingang van 2023 dalen de baten met € 123.000. De oorzaak hiervan is dat 2022 het laatste jaar is waarin de Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden de uittredesom uit de gemeenschappelijke regeling Reestmond terugbetaalt aan de gemeente. Hiermee is een periode van vijf jaren afgesloten waarin de volledige uittredesom is terugbetaald.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	

Voor een nadere toelichting op de verschillende investeringen, verwijzen we naar de betreffende speerpunten hiervoor.

07 Gezond meedoen in De Wolden

Gezondheid, zorg en ondersteuning zijn de leidende thema's binnen het programma Gezond Meedoen in De Wolden. We bieden zorg en ondersteuning aan inwoners die dat nodig hebben om in de (lokale) samenleving mee te doen.

Programmahouder: Egbert van Dijk

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Voor dit programma zijn de centrale kernpunten: voorkomen (preventie), meedoen en ondersteunen (met maatwerk). Wanneer sprake is van zorg en ondersteuning, staat de vraag van de inwoner centraal. Wij stimuleren de sociale en economische zelfredzaamheid van onze inwoners. Wij bevorderen dat inwoners volwaardig en gelijkwaardig kunnen deelnemen aan de maatschappij. Dit willen we bereiken door zoveel mogelijk eigen kracht van onze inwoners en vrijwilligersorganisaties te versterken en daar waar nodig ondersteuning te bieden aan hen die dat nodig hebben. De Wolden wil de gezondheid van volwassenen en jongeren bevorderen. Voor inwoners van wie gezondheid en zelfredzaamheid achteruitgaan, streven we ernaar hen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving te laten wonen en hen daartoe de noodzakelijke hulp c.q. voorzieningen te

bieden. Het stimuleren van noaberschap en sociale cohesie in de dorpen is ook in dit verband van belang.

Trends en ontwikkelingen

Algemeen

- Krimp, ontgroening, vergrijzing zorgen voor demografische wijzigingen.
- Bereikbaarheid en leefbaarheid staan onder druk door beperking OV-vervoer en sluiten van voorzieningen.
- Maatschappelijke tweedeling neemt toe.
- Zorgvraag neemt toe door toename van de gemiddelde leeftijd.
- Invulling geven aan 'participatiesamenleving' wordt een belangrijke opgave.
- Integrale benadering van vraagstukken is de norm.

Zorg

- We signaleren zorgvragen in een eerder stadium.
- Zorgvragen worden complexer.
- We signaleren een hoger alcoholgebruik onder volwassenen.
- We signaleren het effect van Drentenieren, inwoners zonder eigen netwerk in de nabijheid.
- Er is toenemende samenhang tussen het medische en het sociale domein.
- De nieuwe taak voor de inburgering van statushouders.
- De transformatie van het sociale domein is in volle ontwikkeling.
- We willen meer uitgaan van eigen kracht.
- Overheidsparticipatie.
- We zien belang van integrale aanpak toenemen.
- We bevorderen mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid bij zowel ondernemers in De Wolden als in de samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen.
- Er moet meer met minder middelen.

Gezondheidszorg

- De GGD zet in op een betere verbinding van eigen taken met de keten van zorg en veiligheid ('sociale veiligheid').
- Bij Veilig Thuis Drenthe spelen onder andere de volgende landelijke ontwikkelingen: invoering van verscherpte meldcode, radarfunctie en intensievere samenwerking zorg- en strafketen, herziening van het landelijk handelingsprotocol en aandacht voor ouderen mishandeling. Deze leiden naar verwachting tot een toename van het aantal meldingen van kindermishandeling en huiselijk geweld. De processen, systemen en informatievoorziening/informatieprotocol zullen op basis van bovenstaande ontwikkelingen worden aangepast.
- De visie op de dienstverlening in het kader van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz) wordt door gemeenten, met GGD en andere partners, geëvalueerd en herzien.
- In Drenthe is door alle gemeenten, provincie, GGD en zorgverzekeraar een meerjarenbeleidsprogramma 'Drenthe Samen Gezond In Beweging 2021-2024' opgesteld. Het programma beschrijft de integrale ontwikkelingen op de terreinen van preventie en sport.
- De Covid-19 vaccinaties heeft de GGD bekend gemaakt bij een breed publiek. Verwacht wordt dat de inzet van de GGD bij de bestrijding van het Covid-virus nog enige tijd verhoogd blijft.

Schuldhelpverlening

- Voor 2022 verwacht het CPB een economische groei van 3%.
- De verwachting is dat landelijk de werkloosheid licht zal stijgen (landelijk met 4,1%).
- De werkloosheid in De Wolden ligt onder het landelijke gemiddelde.
- De steunmaatregelen in het kader van de coronapandemie lopen op 1 oktober af.
- Extra instroom in de schuldhelpverlening met oog op de coronapandemie blijft zeer beperkt.
- Bepaalde risicogroepen als jongeren, zelfstandigen en flexwerkers zijn kwetsbaar en verdienen extra aandacht. In het bijzonder als men de afgelopen tijd gebruik heeft gemaakt van steunmaatregelen met betrekking tot corona.
- Sinds 1 januari geldt de wetwijziging Wgs 2021. Deze wet maakt de gemeente verantwoordelijk voor schuldhelpverlening aan ondernemers en vroegsignalering. De gemeente geeft aan beide wettelijke taken uitvoering.
- De gemeente heeft dit jaar een begin gemaakt met versterking van de keten van schuldhelpverlening samen met haar maatschappelijk partners. Dit traject wordt in 2022 vervolgd.

Beleidsdoelen

Gelet op de beoogde maatschappelijke effecten uit het programma 'Gezond meedoen', stelt het college zich de volgende doelen:

Zorg en ondersteuning

- Onafhankelijke cliëntondersteuning beter en eerder beschikbaar voor inwoners.
- Bevorderen van een samenleving waarin iedereen kan meedoen (inclusie).
- Inwoners kunnen volwaardig en gelijkwaardig deelnemen aan de (lokale) samenleving en zijn daar primair zelf verantwoordelijk voor.
- Inwoners kunnen zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving blijven.
- Stimuleren van het realiseren van een positieve en veilige leefomgeving voor kwetsbare inwoners.
- Versterken van sociale en economische zelfredzaamheid van kwetsbare inwoners.
- Integrale ondersteuning op alle leefgebieden van statushouders.
- Ondersteuning van kwetsbare inwoners wordt zo dicht mogelijk bij hun leefomgeving georganiseerd.
- Bevorderen van samenwerking tussen organisaties voor een optimale dienstverlening aan kwetsbare inwoners.
- Zorg en ondersteuning organiseren die snel, adequaat en efficiënt is.
- De zorgvraag van de inwoner is uitgangspunt bij het verlenen van zorg en ondersteuning.

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen is de volgende verbonden partij betrokken:
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe te Assen - taakveld 07.10.

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

We zijn begonnen met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het enige tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'Gezond meedoen in De Wolden'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
Netto participatiegraad in % van mensen met een baan tussen 15-67 jaar	2020	69,8%	68,4%
Werkloze jongeren/jeugdwerkloosheid in %	2019	1%	2%
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners 18 jaar e.o.	2020	202,4	459,7
Personen met een lopend re-integratietraject per 10.000 inwoners 15-65 jr.	2020	207,9	202
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO per 10.000 inwoners	2020	610	700
Demografische druk in % (= de verhouding tussen de productieve leeftijdsgroep (20-64 jaar) en de niet-productieve leeftijdsgroepen (-19 jaar en 65+)	2021	83,5%	70,1%

Speerpunten

6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie (Maatschappelijke werk en welzijn)

Activiteit	Looncompensatie Algemeen Maatschappelijk Werk en regulier welzijnswerk conform cao.				
Gevolgen voor de inwoners	Kwalitatief aanbod Welzijnswerk.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 36.265	€ 36.265	€ 36.265	€ 36.265	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

In het kader van de subsidieverstrekking aan de Stichting Welzijn De Wolden voor het uitvoeren van algemeen maatschappelijk werk en welzijnswerk wordt jaarlijks rekening gehouden met een compensatie voor loon- en prijsstijgingen die onder andere voortvloeien uit cao-verplichtingen. We gaan uit van een index van 3,25%. Gevolg is dat de subsidie met € 36.265 wordt verhoogd.

6.1 - Inclusieve samenleving Opstellen van een Lokale Inclusieagenda

Activiteit	Opstellen en uitvoeren van een lokale inclusieagenda.				
Gevolgen voor de inwoners	Een inclusieve en toegankelijke gemeente voor mensen met een handicap.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 15.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 11.000	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Door een lokale inclusieagenda op te stellen en uit te voeren in samenwerking met ervaringsdeskundigen en cliëntvertegenwoordigers, draagt De Wolden bij aan een meer inclusieve samenleving. We verwachten de middelen nodig te hebben voor communicatiekosten, organisatiekosten van onder andere bijeenkomsten, trainingen en het wegnemen van de (fysieke) knelpunten. Door het traject over meerdere jaren te laten verspreiden hopen we dit onderwerp goed en duurzaam in te bedden in de ambtelijke organisatie en bij de inwoners, lokale ondernemers en andere partijen. 2022 is een opstartfase waarin we ons voornamelijk richten op het maken van de lokale inclusieagenda. 2023 en 2024 richten we ons op de uitvoering hiervan door met name de trainingen en bewustwordingcampagnes. Daarnaast verwachten we voor de duur van het hele project fysieke obstakels en drempels tegen te komen. Hiervoor hebben we in ieder jaar € 10.000 gereserveerd. Voor het eerste jaar worden meer kosten verwacht in de communicatie en organisatie en bewustwordingsprojecten. In 2023 en 2024 zal daarnaast de focus ook wat meer te komen liggen op training binnen de organisatie.

6.2 - Wijkteams (Buurtteams)

Activiteit	Continuering buurtteams De Wolden.				
Gevolgen voor de inwoners	Versterken samenwerking tussen inwoners en professionals.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 58.000	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In 2018 is in de gemeente De Wolden gestart met twee buurtteams om onderlinge samenwerking tussen instanties te optimaliseren en daarmee de vroeg signalering bij inwoners te verbeteren.

De buurtteams werken op basis van de vier P's:

- Preventie: voorkomen van specialistische en dus dure zorg.

- Participatie: Stimuleren van actief burgerschap en het meedoen.
- Perspectief: eigen kracht en sociale omgeving.
- Presentie: ondersteuning dichtbij, toegankelijk en snel.

De deelnemende organisaties in de buurtteams zijn Gemeente De Wolden, Welzijn De Wolden, Actium en Politie als kernleden en in de buitenschil het team 'Optimaal Leven' (GGZ, VNN en Cosis) en Icare.

Eind 2019 is deze pilot geëvalueerd door de deelnemende organisaties en inwoners van De Wolden. De conclusie is unaniem van de deelnemende organisaties en inwoners dat deze werkvorm een bijdrage levert aan vroeg signalering en invulling geeft aan de vier P's. Dat er steeds meer aan de voorkant gewerkt wordt zodat duurdere zorg of inzet voorkomen wordt. Deze vernieuwde werkvorm is omgezet naar reguliere werkvorm in de deelnemende organisaties.

Er zijn vanaf de start ruim 300 casussen behandeld in de buurtteams. De registratie en archivering vinden plaats in een gezamenlijke digitale omgeving I-Samenleving. Een belangrijke voorwaarde het succes van deze werkwijze is het werken in partnerschap met inwoners en organisaties. De regiefunctie van deze werkvorm ligt bij Gemeente De Wolden, waarbij de aansturing en coördinatie ligt bij de eenheid Fysieke Leefomgeving. De deelnemende organisaties blijven actief hun bijdrage leveren aan deze werkwijze.

Om deze werkwijze goed borgen is er behoefte aan structurele uitbreiding van 0,3 fte voor de coördinatie en 0,44 fte voor ondersteuning van de fysiek- en sociaal beheer en partners. Voor het fysieke beheer is door een taakverbreding een uitbreiding van 0,2 fte noodzakelijk. In 2021 worden deze werkzaamheden door beschikbaarstelling van incidentele middelen opgevangen door de medewerkers.

Met deze werkwijze wordt preventief zorg voorkomen en levert daarmee een positieve bijdrage aan de taakstelling sociaal domein.

Voor de financiering van de fte-uitbreiding willen we voor 2022 een incidentele bijdrage van € 58.000 beschikbaar stellen. Voor een structurele oplossing na 2022 vragen wij aan de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen wat de mogelijkheden binnen de SWO zijn.

6.6 – Herijking sociaal domein

Activiteit	Het realiseren van een toekomstbestendig sociaal domein De Wolden zowel qua inhoud als financiën.				
Gevolgen voor de inwoners	Het beter en integraler inspelen op de ondersteuningsvraag van de inwoner.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	Pm	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Het traject 'herijking sociaal domein' heeft als hoofddoel:

Het vaststellen van een nieuwe balans tussen aan de ene kant het handhaven van een goede invulling van onze verantwoordelijkheid voor onze kwetsbare en minder zelfredzame inwoners en aan de andere kant een verantwoorde beheersing van de uitgaven in het sociaal domein.

Volgens de met de gemeenteraad afgestemde planning neemt de gemeenteraad in 2021 hier een besluit over:

- De hoofdrichtingen beleid sociaal domein;
- Het bedrag van de financiële taakstelling. Dat bedrag is in 2020 vastgesteld op € 1,2 miljoen. Daarna wordt uitgewerkt welke maatregelen aan het bedrag van de financiële taakstelling zijn te koppelen. De basis daarvoor zit in de bijlage bij de Kaderbrief 2021 en de op 3 februari 2021 aan de gemeenteraad voorgelegde maatregelen.

7.1 – Volksgezondheid

Activiteit	Loon- en prijscompensatie GGD.				
Gevolgen voor de inwoners	Kwalitatief aanbod Publieke gezondheid.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2021	2022	2023	2024	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 48.904	€ 48.904	€ 48.904	€ 48.904	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

De verwachte bijdrage voor De Wolden bedraagt in totaal € 1.154.218. Jaarlijks wordt rekening gehouden met een compensatie voor loon- en prijsstijgingen die onder andere voortvloeien uit cao-verplichtingen. Voor 2022 wordt voornamelijk uitgegaan van 2,18%. Voor organisatieontwikkeling is eenmalig een bedrag van € 6.160 opgenomen i.v.m. o.a. flexibilisering van de contactmomenten jeugdgezondheidszorg. Prenatale huisbezoeken zijn een nieuwe taak in de Wet publieke gezondheid (€ 5.370); dit wordt door het gemeentefonds gecompenseerd.

7.2 – Volksgezondheid

Activiteit	Uitvoering lokaal preventieakkoord 'Samen gezond en vitaal in De Wolden'.				
Gevolgen voor de inwoners	Een gezondere leefomgeving.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	€ 20.000 N	€ 20.000 N	-	-	Incidenteel
	€ 20.000 V	€ 20.000 V	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

De gemeente De Wolden zet in navolging van het Nationaal Preventieakkoord in op een lokaal preventieakkoord. Uit cijfers blijkt dat het terugdringen van roken, overmatig alcohol gebruik en inzetten op gezond gewicht een bijdrage kan leveren aan gezondere inwoners in de gemeente De Wolden. In april 2021 is het lokaal preventieakkoord in De Wolden ondertekend door diverse partijen en inwoners. De gemeente ontvangt in 2021, 2022 en 2023 ieder jaar € 20.000 uitvoeringsbudget van het Rijk (Ministerie van VWS). Dit is het maximale bedrag wat we jaarlijks uitgeven aan goede initiatieven die gaan over het terugdringen van roken, overmatig alcohol gebruik en inzetten op gezond gewicht.

7.3 – Volksgezondheid

Activiteit	Uitvoering volksgezondheidsbeleid 2022-2025 'De Wolden Positief Gezond'.				
Gevolgen voor de inwoners	Kansen om een gezonde leefstijl na te leven.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	-	€ 20.000	€ 20.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

De nota volksgezondheid wordt geactualiseerd. Voor de uitvoering van de nota volksgezondheid is een totaalbudget van € 30.000 per jaar noodzakelijk. Hiervoor kunnen we onder andere dialoogsessies organiseren met de inwoners, professionals trainen in het voeren van 'het andere gesprek', het voortzetten en ontwikkelen van nieuwe JOGG-initiatieven, een rookvrije generatie stimuleren, het alcoholgebruik verminderen, ondersteuningsmogelijkheden in kaart brengen, het organiseren van fitheidstesten, het aanbieden van valpreventiecurcussen en het plaatsen van watertappunten. Structureel is er jaarlijks € 10.000 opgenomen in de begroting.

Inkomsten per jaar:

In de jaren 2021 tot en met 2023 ontvangen we van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) jaarlijks € 20.000 uitvoeringsbudget voor het lokale preventieakkoord.

Wat is er nog nodig:

Om al onze doelen te bereiken is er nog € 20.000 nodig voor 2024 en € 20.000 voor 2025.

Beleidsdocumenten

Algemeen

- Toekomstvisie 2005-2020.
- Collegeprogramma 2018-2022 'Duurzaam, doen en dichtbij', mei 2018.

Zorg en ondersteuning

- Kadernota Sociaal Domein.
- Beleidsplan Wmo 2015-2018.
- Verordening Wmo 2017.
- Beleidsplan reïntegratie 2015.
- Beleidsuitvoeringsplan Participatiewet.
- Verordening Tegenprestatie naar vermogen.
- Individuele Inkomensloosheidsverordening 2015.
- Individuele Studietoelagenverordening 2015.
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015.
- Beleidsplan Integrale schuldhulpverlening 2012-2016.
- Kadernota Minimabeleid.
- Verordening op het sociaal bijdragefonds.
- Verordening op het sociaal participatiefonds.
- Verordening participatie schoolgaande kinderen 2012.

Taakstelling en lopende projecten

Exploitatie

Product	Realisatie (Bedragen x € 1.000)	Begroting			Meerjarenbegroting		
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
610 - Samenkracht en burgerparticip.	2.043	1.902	1.821	1.782	1.782	1.782	
620 - Wijkteams	367	354	450	391	391	391	
630 - Inkomensregelingen	7.436	5.386	5.213	5.133	5.135	5.135	
660 - Maatwerkvoorziening (WMO)	862	973	911	885	885	885	
671 - Maatwerkdienstverlening 18+	4.898	5.080	4.611	4.431	4.432	4.432	
681 - Geëscaleerde zorg 18+	0	60	32	33	33	33	
710 - Volksgezondheid	889	978	1.048	1.061	1.058	1.058	
Totaal lasten	16.495	14.733	14.085	13.716	13.717	13.717	
Baten							
610 - Samenkracht en burgerparticip.	0	0	0	0	0	0	
620 - Wijkteams	0	0	0	0	0	0	
630 - Inkomensregelingen	5.912	3.976	3.765	3.765	3.765	3.765	

Product (Bedragen x € 1.000)	Realisatie		Begroting		Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
660 - Maatwerkvoorziening (WMO)	6	4	4	4	4	4	
671 - Maatwerkdienstverlening 18+	138	225	225	225	225	225	
681 - Geëscaleerde zorg 18+	233	200	0	0	0	0	
710 - Volksgezondheid	18	0	20	20	0	0	
Totaal baten	6.307	4.405	4.015	4.015	3.995	3.995	
Saldi							
610 - Samenkracht en burgerparticip.	2.043	1.902	1.820	1.781	1.782	1.782	
620 - Wijkteams	367	354	450	391	391	391	
630 - Inkomensregelingen	1.524	1.410	1.448	1.368	1.370	1.370	
660 - Maatwerkvoorziening (WMO)	856	969	907	881	881	881	
671 - Maatwerkdienstverlening 18+	4.760	4.855	4.386	4.206	4.207	4.207	
681 - Geëscaleerde zorg 18+	-233	-140	32	33	33	33	
710 - Volksgezondheid	870	978	1.028	1.041	1.058	1.058	
Totaal saldi	10.188	10.327	10.071	9.702	9.722	9.722	

Toelichting lasten (voor zover niet bij de afzonderlijk genoemde speerpunten benoemd):

610 - Samenkracht en burgerparticipatie

Er is budget opgenomen van € 37.000 voor formatie voor initiatie subsidieregeling frisse start. Hiernaast is het budget subsidies verenigingen algemeen maatschappelijk afgenomen met € 118.000 conform de afbouw uit de vorige begroting.

620 - Wijkteams

Er is in het kader van de herijking sociaal domein extra budget opgenomen voor € 96.000 voor inzet op Praktijkondersteuning huisartsen en thuiscoaches.

630 - Inkomensregeling

Het lastenbudget 2022 is conform jaarschijf 2022 uit begroting 2021 overgenomen. Op dit moment laat zich een daling in aantal uitkeringen zien en neemt landelijke het aantal vacatures toe. Echter het effect van het stoppen van rijksondersteuning in het kader van COVID-19 kan een tegengesteld effect hebben. De baten van het Rijk kennen eenzelfde onzekerheid zijn daarmee nagenoeg even hoog opgenomen.

Uitzondering hierop is bijzondere bijstand. In het kader van de herijking van het sociaal domein is besloten het budget van bijzondere bijstand met € 130.000 bij te stellen.

660 - Maatwerkvoorziening (WMO)

In 2022 zijn de lasten € 62.000 lager begroot dan in 2021. In het kader van de herijking van sociaal domein zijn de "nieuwe" inhoudelijke en financiële kaders vastgesteld. Dit heeft ertoe geleid dat een aantal budgetten aangepast zijn als gevolg van vastgestelde taakstellingen. De grootste aanpassing voor taakveld Maatwerkvoorziening is de verlaging van € 45.000 als gevolg van de taakstelling om meer gebruik te maken van algemene voorzieningen.

671 - Maatwerkdienstverlening 18+

De totale lasten van deze post zijn in 2022 € 468.000 lager dan volgens de begroting 2021.

Van het totaal zou WMO-thuishulp met € 595.000 worden verlaagd. Indien we als uitgangspunt de eindejaarsverwachting 2021 nemen op basis van tot op heden gefactureerde zorg, dan is het reeds begrote bedrag over 2022 te laag ingeschat. De tarieven huishoudelijke hulp zullen per 1 januari 2022 namelijk stijgen als gevolg van een aanbesteding en daarnaast is gebleken dat er meer inwoners huishulp inschakelen dan verwacht voor het jaar 2022. Indien we uitgaan van de aantallen conform 2021 en het nieuwe tarief per 1 januari 2022 dan komen we uit op een begroot bedrag

van € 2,3 mln. Op basis van het nieuwe normenkader verwachten we een taakstelling van € 200.000 te kunnen behalen, waardoor de verwachting is dat we een bedrag van € 2,1 miljoen zullen behalen voor 2022. Kanttekening hierbij is wel dat er geen rekening is gehouden met een eventuele volumestijging van 7% op grond van een VNG-notitie over dubbele vergrijzing.

Bij WMO-begeleiding is reeds van het totaal een stijging opgenomen van € 86.000 ten opzichte van de begroting 2021. Indien we ook bij de WMO-begeleiding uitgaan van de eindejaarsverwachting 2021 en de tot op heden gefactureerde zorg en rekening houden met een tariefstijging van 3% dan hebben we per saldo voor de WMO-begeleiding geen uitzetting van de begroting benodigd. Ook hierbij de kanttekening dat er geen rekening is gehouden met een volumestijging van 4% op grond van de VNG-notitie over dubbele vergrijzing. Daarnaast zal ook getracht worden om de taakstelling van € 50.000 te behalen in 2022 voor de WMO-begeleiding. De voorbereidingen hiervoor hebben reeds plaatsgevonden. Dit leidt tot een verschil van € 45.000 minder kostenverlaging dan opgenomen in de begroting 2021.

681 - Geëscaleerde zorg 18+

De begroting over 2022 is € 28.000 lager. Dit komt, doordat er in de begroting 2021 incidenteel extra middelen toegekend waren voor de ambulantisering GGZ

710 - Volksgezondheid

De GGD heeft in haar kaderbrief een loon- en prijsstijgingen van 2,18% opgenomen gebaseerd op aannames die door het Centraal Planbureau (CPB) zijn gemaakt. In dit programma betekent dit voor algemene gezondheidszorg en Veilig Thuis Drenthe 18+ een kostenstijging van per saldo € 50.000.

Toelichting baten:

630 - Inkomensregeling

Er is nog geen zicht op de hoogte van de rijksinkomsten op de inkomensregeling voor 2022. Hiermee zijn de budgetten conform jaarschijf 2022 uit begroting 2021 overgenomen. En nagenoeg gelijk aan de lasten in dit kader.

Uitzondering hierop is bijzondere bijstand. In het kader van de herijking van het sociaal domein is besloten het budget van bijzondere bijstand met € 63.000 bij te stellen.

681 - Geëscaleerde zorg 18+

Begroting 2022 laat een daling zien van € 200.000.

De afgelopen jaren waren de uitgaven voor beschermd wonen lager dan de uitkering die centrum-gemeente Assen van het Rijk ontving. Het overschot werd elk jaar verdeeld over de 9 gemeenten van de regio Assen. Het overschot was in 2020 beduidend lager dan de jaren daarvoor. Daarnaast kan de regiosplitsing leiden tot onvoorziene herverdeel-effecten of incidentele uitgaven. We houden daarom geen rekening met een overschot in 2022.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen zijn aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	

Voor een nadere toelichting op de verschillende investeringen, verwijzen we naar de betreffende speerpunten hiervoor.

08 De Wolden actief en opgeruimd

De Wolden is een sportieve gemeente. Op het gebied van sport- en bewegen gebeurt er veel. De vele en onmisbare vrijwilligers maken dit mede mogelijk. Op het gebied van afval dragen we bij aan de totstandkoming van een circulaire economie. Het stimuleren van inwoners en verleiden tot gedragsverandering is minstens zo belangrijk als het beschikken over een passende inzamelstructuur.

Programmahouder: Egbert van Dijk

Het programma in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Afval

Wereldwijd en regionaal worden grondstoffen schaarser en daarmee vaak kostbaarder. Hierdoor wordt afval niet meer (alleen) gezien als een ongewenst en negatief bijproduct van onze maatschappij, maar ook als een bron van bepaalde grondstoffen. Een groot deel van het vroegere 'ongewenste afval' is nu een gewenst product waar vraag naar is. Het hergebruiken van grondstoffen vermindert de schaarste en heeft een economische waarde. Maar veel grondstoffen verdwijnen in het huishoudelijk restafval. Per 2021 maken we gebruik van Diftar. Dit zorgt voor een betere afvalscheiding waardoor minder restafval ontstaat.

Gemeenten hebben de wettelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval en hebben tevens de maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de totstandkoming van een 'circulaire economie'. Het stimuleren van inwoners en verleiden tot gedragsverandering is hierbij minstens zo belangrijk als het beschikken over een passende inzamelstructuur.

De gemeente De Wolden stelt als doel maximaal 100 kilogram restafval per inwoner in 2022 (landelijk werd gestreefd om dit in 2020 al te halen). Een tweede doel is een afvalscheiding van 80% (landelijk wordt gestreefd naar 75%). De maatregelen om deze doelen te bereiken staan verwoord in het Grondstoffenplan 2020-2025.

Inwoners worden gestimuleerd om hun verantwoordelijkheid te nemen en hun scheidingsgedrag verder te verbeteren. Aanpassingen van de inzamelstructuur ter ondersteuning van de afvalscheiding en de afname van de hoeveelheid restafval, mogen echter niet ten koste gaan van de dienstverlening. Het aanbieden van afval moet voor inwoners van De Wolden laagdrempelig en toegankelijk zijn en blijven. Verder streven we naar de toepassing van technieken waarbij afval zoveel mogelijk wordt hergebruikt.

Zwerfafval

De gemeente De Wolden ontvangt jaarlijks een vergoeding van het Afvalfonds voor uitvoering van zwerfafvalbeleid. Een nieuwe activiteit die daarmee wordt ondersteund is ploggen. Hierbij ruimen inwoners tijdens een ommetje zwerfafval op. Inwoners die dit regelmatig doen kunnen van de gemeente inzamelmiddelen krijgen zoals veiligheidshesje, handschoenen, afvalknijper en afvalzakken. Bij inwoners die nog een stapje verder gaan en een stuk berm adopteren haalt de gemeente op verzoek ook het ingezamelde zwerfvuil op. Het ploggen en 'adopteer je eigen berm' zijn initiatieven van Ploggen in Drenthe. Oprichter en organisator is een inwoner uit Ruinen. De gemeente ondersteunt Ploggen in Drenthe ook in de communicatie en het delen van berichten via de gemeentelijke website en social media.

Sport

Woldens Sportakkoord met lokale ambities!

In onze dorpen gebeurt veel op het gebied van bewegen en sport en er zijn veel sportaanbieders actief. Dat willen we graag zo houden en mogelijk uitbreiden. Bewegen is leuk, maar levert nog meer op. Denk aan gezelligheid, ontspanning, saamhorigheid, gezondheid, een gezonde ontwikkeling van onze kinderen, ergens bij horen en het tegengaan van eenzaamheid. Tegelijkertijd hebben verschillende sportaanbieders in onze gemeente het moeilijk. Het vinden van voldoende vrijwilligers in het technisch en bestuurlijk kader is voor velen een zware klus. Ook op financieel vlak liggen er grote uitdagingen.

Daarom hebben we in De Wolden de uitdaging opgepakt. In gesprek met organisaties en verenigingen, ondernemers, gemeente, vrijwilligers, professionals en inwoners, hebben we de lokale ambities uit Ruinen, de Wijk, Koekange, Ruinerwold en Zuidwolde opgehaald en beschreven in het Woldens Sportakkoord. Omdat we geloven in de kracht van samen werken aan sport en bewegen in onze dorpen.

In het Woldens Sportakkoord staan de lokale ambities beschreven. Met elkaar gaan we aan de slag door met behulp van sport en bewegen onze dorpen, inwoners en verenigingen nog beter, bruisender en sportiever te maken. Om uitvoering te kunnen geven aan de lokale ambities heeft het Rijk financiële middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2020, 2021 en 2022.

Doordat wij veel waarde hechten aan sport en bewegen als basis voor een gezonde en actieve leefstijl blijven we ons inzetten voor het vergroten van de sport- en beweegdeelname van onze inwoners.

Onze visie daarbij is dat voor iedere Woldenaar, ongeacht achtergrond, leeftijd, beperking en financiën, sport en bewegen zoveel mogelijk in de nabijheid aanwezig moeten zijn.

Sterke, vitale en financieel gezonde verenigingen zijn belangrijk voor het realiseren van de beleidsdoelen op het gebied van sport. Het uitgangspunt blijft dat de verenigingen zelf hun verantwoordelijkheid nemen.

Door de invloeden van de coronapandemie maken de sportverenigingen een moeilijke tijd mee.

De sportverenigingen hebben te maken met veel uitdagingen.

Hoe houd je jouw sportclub vitaal?

Hoe houd of krijg je voldoende vrijwilligers?

Hoe bind je leden aan de club?

We gaan met onze verenigingen in gesprek om goed te luisteren naar eventuele behoefte aan ondersteuning. Daar waar mogelijk proberen we de Woldense sportverenigingen zo goed als mogelijk te blijven ondersteunen. Door ondersteuning op maat krijgen de verenigingen de mogelijkheid om te groeien en bloeien richting de toekomst. In 2020 (Q4) en 2021 (Q1 en Q2) hebben we voor zowel de buitensport alsmede de binnensport de huur (gedeeltelijk) kwijtgescholden. Daarnaast hebben de verenigingen gebruik kunnen maken van landelijke compensatieregelingen. Dit tezamen moet ervoor zorgen dat de Woldense sportverenigingen ook na de coronacrisis hun belangrijke functie in de Woldense samenleving kunnen blijven uitvoeren.

Sport wordt ook steeds meer een middel om maatschappelijke doelen te bereiken. Zoals meer bewegen voor ouderen, het stimuleren van een gezonde leefstijl en het bevorderen van sociale samenhang. Bovendien krijgen mensen door sport de mogelijkheid om mee te doen aan de samenleving. Daarbij is de inzet van onze sportfunctionarissen belangrijk en daar gaan we dan ook mee door.

In 2021 is het lokaal preventieakkoord 'Samen gezond en vitaal in De Wolden' door 28 partijen ondertekend. Het zijn bouwstenen voor een gezonde gemeente met gezonde inwoners. Bewegen in

de openbare ruimte wordt steeds belangrijker. We hebben prachtige en veilige wandel- en fietspaden die het bewegen stimuleren. Ook zetten we actief in op speeltuinen en het faciliteren van goede sportaccommodaties en hebben we drie prachtige openluchtwembaden in onze gemeente. Onze openbare ruimte zien we als één grote groene speeltuin.

Huus voor Sport & Cultuur De Wolden

Op 24 september 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met de realisatie van het Huus voor Sport & Cultuur in Zuidwolde. Aansluitend is er een installatieadviseur aangesteld en is uitwerking gegeven aan het Voorlopig Ontwerp en Definitief ontwerp i.s.m. de architect en de toekomstige gebruikers bestaande uit vertegenwoordigers van De Boerhoorn, Welzijn De Wolden, Bibliotheek, Prima Life en Tennis Club Suthwalda. Na afronding van het Technisch ontwerp, medio september 2021, heeft er een Europese aanbesteding plaatsgevonden betreffende de gunning van een aannemer en installateur. In december 2021 is de uitkomst van de aanbesteding bekend. Conform planning wordt de huidige sporthal en gymzaal medio december 2021 gesloopt. Begin 2022 (afhankelijk van de uitkomsten van het flora en fauna onderzoek) wordt gestart met de nieuwbouw van het Huus voor Sport & Cultuur De Wolden.

Trends en ontwikkelingen

Afval

Het doel van 100 kg restafval per inwoner per jaar

In het Grondstoffenplan 2020-2025 staat dat gemeente De Wolden 100 kilogram restafval per inwoner in 2022 wil realiseren. De belangrijkste maatregel die daaraan moet bijdragen is de variabele afvalstoffenheffing (Diftar) die op 1 januari 2021 is ingevoerd voor de lediging van minicontainers. Vanaf 1 januari 2022 zal de variabele afvalstoffenheffing ook worden ingevoerd voor de gebruikers van (ondergrondse) verzamelcontainers. De tonnages in de eerste maanden van 2021 laten zien dat de maatregel effect heeft, maar het is nog te vroeg om te concluderen dat het doel van 100 kilogram in 2022 gerealiseerd zal worden. Het college houdt de vinger aan de pols en zal de raad over de ontwikkelingen informeren. In de loop van 2022 komen wij met een evaluatie waaruit blijkt of het doel in 2022 wordt gerealiseerd. Wanneer dit niet het geval is volgt er een voorstel met aanvullende maatregelen.

Deels kwijtschelden kosten restafvalcontainer voor minima

Op voordracht van de Cliëntenraad Participatie/WSW heeft het college besloten om voor de minima de kosten voor de aanbidding van restafvalcontainer deels kwijt te schelden. Met deze maatregel blijft de financiële prikkel tot het scheiden van afvalstoffen intact, maar worden de minima minder financieel belast. De hiermee gemoeide kosten van ca. € 12.000 worden in 2021 gedekt uit de bijdrage van de rijksoverheid voor afvalverwerking uit het Compensatiepakket 'Coronacrisis mede-overheden'. Vanaf 2022 stelt het college voor om deze kosten structureel te verwerken in de afvalstoffenbegroting. Hierover volg in december 2021 een separaat raadsvoorstel.

Toename grondstofstromen

Door Diftar neemt het tonnage restafval af, dit betekent een toename van de tonnage grondstoffen. De verwerking van de grondstofstromen zal daardoor toenemen. Wij zijn benieuwd of dit daadwerkelijk het geval zal zijn of dat er tonnen verdwijnen. In de hiervoor genoemde evaluatie 2022 geven wij hierin inzicht.

Gescheiden inzameling van verpakkingen (PMD)

Vanaf 1 april 2020 is gemeente De Wolden alleen nog verantwoordelijk voor inzameling en kwaliteit van ingezameld PMD en niet meer voor het sorteren en vermarkten. Daarmee is de gemeente terug bij haar (wettelijke) basistaak, het verzamelen van afval. Financieel is deze stroom daardoor beter te begroten. De (Nedvang) vergoedingen lijken de inzamelkosten te dekken. Ook met het afkeurpercentage gaat het goed. Deze varieert nu tussen de 10 en 15 procent terwijl dit in voorgaande jaren 30 procent was. Een compliment aan de inwoners en de inzameldienst hiervoor. Door extra communicatie en de eventuele inzet van afvalcoaches hopen wij het afkeurpercentage nog verder te verlagen.

Gescheiden inzameling van oud papier en karton (OPK)

Bij de behandeling van de gemeentebegroting 2021 heeft de raad een motie aangenomen, waarmee het college opdracht is gegeven om een onderzoek uit te voeren naar de voor- en nadelen van OPK-inzameling met vrijwilligers. De resultaten van dit onderzoek zijn inmiddels met de raad gedeeld en ondertussen zijn deze ook besproken met de vrijwilligersorganisaties. Om voornoemde organisaties echter niet op korte termijn te confronteren met een wijziging in de OPK-inzameling is het de intentie om het besluitvormingsproces hieromtrent begin 2022 af te ronden, zodat eventuele wijzigingen in de uitvoering met ingang van 2023 van kracht worden. In eerdere rapportages hebben wij gemeld dat de OPK-prijs sterk is gedaald door met name afzetproblemen in Azië. Inmiddels is de markt weer redelijk hersteld. Ter vergelijking de opbrengst in februari 2020 bedroeg € 15,00 per ton en in februari 2021 € 87,50 per ton. Bij een jaarlijks tonnage van circa 2.000 ton betekent dit een meeropbrengst ruim boven de € 100.000.

Vervanging containerpark

In 2010 zijn bij de zes supermarkten in de gemeente mini-milieustraatjes aangelegd met elk drie ondergrondse verzamelcontainers (twee x glas en één x textiel). De containers worden elk jaar gecontroleerd op veiligheid. Tevens vindt er dan preventief onderhoud plaats. Tijdens de laatste inspectie is slijtage geconstateerd bij enkele glascontainers. Het plan is om deze containers de komende drie jaar te gaan vervangen. De textielcontainers zijn nog in goede conditie. Dit komt doordat deze containers veel minder zwaar belast worden dan de glascontainers.

In 2010 zijn ook de minicontainers voor GFT uitgezet. Deze minicontainer uit de basisset (GFT, PMD, OPK, RST) wordt het zwaarst belast. Dit komt door de tot vorig jaar hoge ledigingsfrequentie (26 x per jaar) en door het soortelijk gewicht van deze afvalstroom (zware containers). De laatste twee jaar zien we een sterke stijging van het aantal meldingen van defecte GFT-containers. Het plan is om de Gft-containers in 2023 in één keer te vervangen. De minicontainers worden door de leverancier vijf jaar gegarandeerd. De gemeente schrijft de investering af in tien jaar.

Sport

Ongeorganiseerde sport

We zien in toenemende mate de opkomst van anders- en ongeorganiseerde sporten. Flexibel, ongebonden en in de openbare ruimte. Denk hierbij bijvoorbeeld aan zwemmen, wandelen en wielrennen met de buurvrouw/buurman.

Onderzoek lekkage ijsbaan Ruinen

Jaarlijks wordt, indien de weersomstandigheden het toelaten, er door vele vrijwilligers geprobeerd een mooie ijsvloer voor de inwoners van Ruinen te creëren. Echter door lekkage in de bodem en de opstaande kleiwand stroomt het opgespoten water langzaam weg. Hierdoor zakt de ijsvloer langzaam in en is schaatsen op een veilige manier niet meer mogelijk. In de afgelopen winterperiode is dit helaas weer pijnlijk duidelijk geworden. In samenspraak met de VVVo en de KNSB wordt onderzocht hoe in de nabije toekomst op een veilige manier geschaatst kan worden. In Ruinen wordt gewerkt aan een gebiedsplan betreffende het terrein op en rondom het sportpark in Ruinen. In afwachting op de uitkomst van het plan worden er vooralsnog geen grote investeringen gedaan.

Beleidsdoelen

Afval

- De mogelijkheden van afval als grondstof zo goed mogelijk benutten.
- Bijdragen aan de totstandkoming van een circulaire economie.
- In 2022 maximaal 100 kilogram restafval per inwoner per jaar inzamelen.
- Tenminste 80% van het huishoudelijk afval gescheiden inzamelen.
- Toepassen van technieken waarbij afval zoveel mogelijk wordt hergebruikt.

Sport

- Van jongs af aan vaardig in sport en bewegen.
- Vitale sportverenigingen.
- Positieve sportcultuur.
- Inclusief Sporten en Bewegen.
- Beschikken over voldoende, kwalitatief goede en toekomstbestendige sportvoorzieningen.
- Duurzame sportinfrastructuur.

Informatie verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die betrokken zijn bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen.

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

Vooralsnog is gestart met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het enige tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'De Wolden actief en opgeruimd'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
% niet-wekelijkse sporters	2020	54,4%	49,3%
Niet-gescheiden ingezameld afval in kg per inwoner	2019	138	161

Speerpunten

5.2 - Sportaccommodaties

Activiteit	Indexatie beheersvergoeding onderhoud sportvelden.				
Gevolgen voor de inwoners	De beschikking hebben over kwalitatief goed onderhouden velden.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	€ 1.700	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Het dagelijks beheer en onderhoud van de velden van de buitensportaccommodaties is overgedragen aan sportverenigingen. Hiervoor zijn beheersovereenkomsten afgesloten waarin is vastgelegd dat de vergoeding jaarlijks wordt geïndexeerd. Het aanpassen van de vergoedingen, op basis van de index van 1,6%, leidt tot een verhoging van de beheersvergoeding met € 1.700.

7.3 - Afval

Activiteit	Beprijzing aanlevering isolatiematerialen op de milieustraat.				
Gevolgen voor de inwoners	Als uit onderzoek blijkt dat (vrijwel) gratis aanlevering van isolatiematerialen op de milieustraat mogelijk is kunnen de huidige commerciële tarieven voor deze afvalstroom vervallen c.q. worden verlaagd.				
Middelen	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	-	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

In navolging van de motie 'Duurzaam versus afval' naar aanleiding van de Kadernota 2022-2025 wordt in 2021 onderzoek gedaan naar de mogelijkheden tot c.q. gevolgen van het gratis aanleveren van isolatiematerialen op de milieustraat. Momenteel worden hiervoor commerciële tarieven gerekend, hetgeen niet in lijn is met de doelstelling van de gemeente De Wolden om inwoners te stimuleren hun woning optimaal te isoleren en zodoende te besparen op hun energieverbruik. Eventuele invoering van deze maatregel zal in de loop van 2022 plaatsvinden. De financiële gevolgen verlopen budgettair neutraal.

7.3 - Afval

Activiteit	Vervangen van ondergrondse verzamelcontainers voor eenmalig flessenglas.				
Gevolgen voor de inwoners	De containers maken gescheiden inzameling van eenmalig flessenglas mogelijk. Inwoners kunnen door het gebruiken van deze container restafval verminderen en daarmee een bijdrage leveren aan de verduurzaming van de afvalinzameling en tevens hun afvalstoffenheffing verlagen.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 38	€ 2.613	€ 5.188	€ 7.725	Structureel

Toelichting:**Categorie 1**

De containers zijn geplaatst in 2010 en zijn aan vervanging toe. De containers zijn economisch en technisch afgeschreven. We gaan in 2022 starten met het vervangen van vier van de twaalf ondergrondse verzamelcontainers voor eenmalig flessenglas. De resterende acht volgen dan in respectievelijk 2023 en 2024. Per jaar is een investeringsbedrag benodigd van € 25.000, welke bedragen in 10 jaar worden afgeschreven. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten worden verwerkt in de afvalstoffenheffing.

7.3 - Afval

Activiteit	Vervangen van de minicontainers voor gescheiden inzameling van GFT.				
Gevolgen voor de inwoners	De containers maken gescheiden inzameling van Gft-afval mogelijk. Inwoners kunnen daarmee het aantal aanbiedingen van de restafvalcontainer (variabele afvalstoffenheffing) verlagen en bijdragen aan een betere afvalscheiding.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	€ 499	€ 33.475	€ 33.378	Structureel

Toelichting:**Categorie 1**

De containers zijn uitgezet in 2010 en zijn aan vervanging toe. De containers zijn economisch en technisch afgeschreven. Verwacht wordt dat hiervoor in 2023 een investeringskrediet van € 325.000 benodigd is. Dit bedrag zal in 10 jaar worden afgeschreven. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten worden verwerkt in de afvalstoffenheffing.

Beleidsdocumenten**Algemeen**

- Collegeprogramma 2018-2022 'Duurzaam, doen en dichtbij', mei 2018.
- Toekomstvisie 2005-2020.
- Algemene subsidieverordening.

Afval

- Grondstoffenplan gemeente De Wolden 2020-2025.

Sport

- Sportnota 'Sport en Bewegen in De Wolden: 'Versterken, Verbinden en Verzilveren' 2019-2023.
- Beleidsregels Subsidie Sportstimulering De Wolden 2020.
- Lokaal Woldens Sportakkoord.

Taakstelling en lopende projecten

Exploitatie

Product (Bedragen x € 1.000)	Realisatie Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
210 - Verkeer en vervoer	13	28	28	28	28	28
510 - Sportbeleid en activering	314	332	321	317	318	318
520 - Sportaccommodaties	1.428	1.943	1.936	1.928	1.878	1.876
730 - Afval	2.159	1.826	1.745	1.746	1.783	1.785
Totaal lasten	3.914	4.129	4.030	4.020	4.007	4.007
Baten						
210 - Verkeer en vervoer	13	28	28	28	28	28
510 - Sportbeleid en activering	20	0	0	0	0	0
520 - Sportaccommodaties	238	464	253	253	253	253
730 - Afval	2.731	2.318	2.178	2.178	2.214	2.216
Totaal baten	3.001	2.810	2.459	2.459	2.495	2.497
Saldi						
210 - Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0
510 - Sportbeleid en activering	294	332	321	317	318	318
520 - Sportaccommodaties	1.190	1.480	1.683	1.675	1.625	1.624
730 - Afval	-571	-492	-433	-432	-432	-431
Totaal saldi	913	1.319	1.571	1.561	1.512	1.510

Toelichting lasten:

5.1 - Sportbeleid en activering

De lagere lasten van € 11.000 ten opzichte van 2021 worden grotendeels verklaard door het vervallen van de kosten voor het lokale sportakkoord 2019.

7.3 - Afval

De lasten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met ca. € 81.000 afgenomen. Deze afname komt door de volgende oorzaken:

1. Lagere lasten voor het ledigen van mini-containers van € 37.000.
2. Door een verplichte administratieve wijziging op het composteerterrein zijn de baten overgeboekt naar de lasten. Per saldo levert dit geen verschil op, maar aan de lastenkant verlaagt dit de lasten met € 66.000.
3. Hogere lasten voor het verwerken van restafval van € 25.000.
4. Hogere lasten voor het ledigen van verzamelcontainers van € 4.000.

Toelichting baten:

5.2 - Sportaccommodaties

De lagere baten ten opzichte van 2021 houden verband met een incidentele stelpost in 2021 ten behoeve van het Huus voor Sport & Cultuur Zuidwolde. Ten opzichte van 2020 zijn er geen grote mutaties.

7.3 - Afval

De baten zijn in 2022 ten opzichte van 2021 met ca. € 140.000 afgenomen. Deze afname komt door de volgende oorzaken:

1. Daling van de reinigingsheffingen met € 29.000.
2. Hogere stortingsrechten voor grof vuil, wat in 2021 een opbrengst was levert nu kosten op ad € 29.000, het totale verschil t.o.v. 2021 bedraagt € 57.000.
3. Door een verplichte administratieve wijziging zijn de baten van het composteerterrein overgeboekt naar de lasten. Dit geeft minder baten van € 66.000.
4. Hogere opbrengst van diverse vergoedingen van € 12.000.

Voor een nadere toelichting met betrekking tot de kostendekkendheid wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsproblemen, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen nieuwe investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	
Vervanging kunstgrasmat KIOS	2022*	€ 16.500	Budget met € 16.500 verhoogd. Dit vanwege o.a. indexatie van de kunstgrasmat (investeringsbedrag dateert van 2019).
Vervanging 4 ondergrondse glascontainers (OGC)	2022	€ 25.000	
Vervanging 4 ondergrondse glascontainers (OCG)	2023	€ 25.000	
Vervanging minicontainers gft	2023	€ 325.000	
Vervanging 4 ondergrondse glascontainers (OCG)	2024	€ 25.000	

*Verwezen wordt naar het raadsbesluit d.d. 7-11-2019 waarbij al is ingestemd met deze investering van € 132.000. Administratieve verwerking heeft plaatsgevonden bij begrotingswijziging nr. 2 van 2020. Deze investering is al verwerkt in de staat van activa, waarvan de kapitaallasten meerjarig al in de begrotingscijfers zijn verwerkt.

09 Algemene dekkingsmiddelen

Dit hoofdstuk richt zich onder andere op de ontwikkelingen binnen de gemeentelijke financiën inclusief de algemene dekkingsmiddelen. Dit onderdeel is, naast de voorgaande programma's op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording, verplicht voorgeschreven.

Portefeuillehouder: Egbert van Dijk

Algemene dekkingsmiddelen in beeld

Wat speelt er in De Wolden?

Het collegeprogramma 2018-2022 heeft als hoofdthema dat 'Een gezonde financiële positie een randvoorwaarde is voor toekomstig beleid'.

Trends en ontwikkelingen

Algemeen financieel kader

In de bijbehorende aanbiedingsbrief bij deze begroting, gaan we nader in op de financiële situatie van onze gemeente in meerjarig perspectief. Hoewel ook de onderstaande trends en ontwikkelingen daarop van invloed zijn alsmede de verderop vermelde speerpunten, verwijzen wij voor het totaaloverzicht van het algemeen financieel kader naar de hiervoor vermelde aanbiedingsbrief.

Herverdeling gemeentefonds

Over de beoogde herziening van het verdeelstelsel van het gemeentefonds is al meermalen geschreven, onder andere in de begroting 2021 en kadernota 2022. Nog steeds staat dit hoog op de agenda in de discussie tussen het Rijk en de gemeenten.

Nadat het aanvankelijk de opzet was de herverdeling van het gemeentefonds in te laten gaan op 1 januari 2021, is naderhand door het Rijk besloten dit met een jaar uit te stellen tot 2022. Inmiddels is bekend geworden dat thans gekoerst wordt op 1 januari 2023.

Begin dit jaar zijn de bijgestelde plannen bekend gemaakt en voorgelegd aan de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). De ROB heeft hierop bij brief van 8 maart 2021 gereageerd en gevraagd om op onderdelen de voorgestelde herverdeling nog eens tegen het licht te houden, alsmede om de uitkomsten te baseren op de cijfers uit het jaar 2019. De afgelopen zomer zijn door BZK de uitkomsten van het bijgestelde verdeelmodel bekend gemaakt, waarbij zo mogelijk rekening is gehouden met de gemaakte opmerkingen. Na eerdere informatiebijeenkomsten is door de VNG i.s.m. de VDG op 25 augustus jl. opnieuw een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd.

De herverdeeleffecten zijn nog steeds niet definitief, zolang er geen sprake is van finale besluitvorming in Den Haag. Nog steeds is het beeld van de bijgestelde uitkomsten erg divers en is dit voor veel gemeenten aanleiding om hun ongenoegen kenbaar te maken. Gemeenten vinden in het algemeen dat 'de te verdelen koek' groter moet worden. Gelet op de financiële problemen waar ook het Rijk mee te maken heeft en er nog steeds geen nieuw regeerakkoord ligt, is onze inschatting dat de definitieve uitkomsten nog verre van zeker zijn. Hoe een en ander precies doorwerkt in de uitkeringen vanaf 2023 wordt mogelijk pas duidelijk bij de **meicirculaire van 2022**.

Mogelijke gevolgen van de herverdeling voor De Wolden

Op basis van de uitkomsten van de septembercirculaire 2019 hebben we destijds voorzichtigheids-halve een inschatting gemaakt van de mogelijke nadelige gevolgen van de herverdeling. We hebben deze toen voor onze gemeente bepaald op ± € 800.000 structureel. Als gevolg van de uitgestelde invoeringsdatum naar 1 januari 2023 hebben wij de betreffende stelposten in de jaarschijven 2021 en 2022 inmiddels laten vrijvallen.

De nu bijgestelde plannen geven voor onze gemeente ten opzichte van de oorspronkelijke uitkomst, een nogal afwijkend beeld te zien, namelijk een voordeel van ± € 15 per inwoner, in plaats van aanvankelijk een nadeel van ± € 33 per inwoner. Bij de besluitvorming over de kadernota 2022 heeft de raad echter besloten een deel van de destijds opgenomen stelpost vanaf 2023 voor het opvangen van de financiële herverdeeleffecten met de helft af te ramen. Het restant van afgerond € 4 ton blijft vooralsnog beschikbaar voor het doel waarvoor zij is ingesteld alsmede voor het opvangen van de doorwerking van overige mutaties algemene uitkering.

Al eerder hebben wij opgemerkt het belangrijk te vinden dat de gemeente niet (financieel) direct afhankelijk is van het Rijk als bijv. de algemene uitkering uit het gemeentefonds negatief doorwerkt. Het hebben van 'enig vet op de botten' is dan ook gewenst, zodat de gemeente niet bij de eerste de beste tegenvaller, opnieuw moet bezuinigen.

Ontwikkelingen gemeentelijk belastinggebied

In mei 2020 is het ambtelijke rapport Herziening gemeentelijk belastinggebied aan de Tweede Kamer aangeboden (Kamerstuknr. 2020Z08891 31), als onderdeel van het bouwstenentraject voor een beter belastingstelsel (geïnitieerd door de Staatssecretaris van Financiën). Het rapport presenteert beleidsopties voor het gemeentelijk belastinggebied die elk uit verschillende bouwstenen bestaan. Samengevat gaat het om:

1. Verruimen van het gemeentelijk belastinggebied door een belastingschuif van Rijk naar gemeenten (indicatieve omvang: € 4 tot 6 miljard). Daarbij neemt het gemeentefonds met hetzelfde bedrag af en worden inwoners gecompenseerd door lagere inkomstenbelasting. Invullen van deze belastingschuif kan via herinvoering van de OZB-gebruikers woningen en/of ingezetenenheffing (De ingezetenenheffing is een vast bedrag dat wordt geheven per volwassen inwoner of per huishouden, waarbij onderscheid kan worden gemaakt tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens).
2. Verbreden van de belastinggrondslag door het afschaffen van een of meer waarderings-uitzonderingen (vrijstellingen) voor de WOZ/OZB.
3. Moderniseren van de belasting mix door de toeristenbelasting anders vorm te geven en de hondenbelasting af te schaffen (wordt in De Wolden overigens niet geheven).
4. Uitbreiding van het belastinginstrumentarium. Daarbij wordt als bouwsteen genoemd de invoering van een gebiedsontwikkelingsheffing.

De bouwstenen voor herziening van het gemeentelijk belastinggebied zijn bedoeld voor het volgende kabinet. Politieke weging ervan zal tijdens de formatiefase moeten gebeuren.

Taakstelling sociaal domein en bezuinigen SWO

Het afgelopen voorjaar is het college en de raad met elkaar herhaaldelijk in gesprek geweest over de wijze waarop de herijking binnen het sociaal domein moest worden uitgewerkt en welke maatregelen we daarvoor moesten treffen. Een en ander heeft uiteindelijk geleid tot de voorstellen die de raad op 24 juni 2021 zijn gedaan en waarover vervolgens besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Voor zover van toepassing is daarna bij de samenstelling van de begroting 2022-2025 de besluitvorming verder uitgewerkt in een bijstelling van de verschillende uitgavenbudgetten, waarbij eveneens rekening is gehouden met de vastgestelde bezuinigingsmaatregelen.

Hierbij zijn ook de extra beschikbaar gestelde budgetten in het voorliggende veld, zoals de middelen t.b.v. de thuiscoaches, de praktijkondersteuners huisartsen, het schoolmaatschappelijk werk en het begeleid zelfstandig wonen meegenomen. Omdat er gaandeweg deze zomer enige onduidelijkheid bestond over het project 'Moeders van De Wolden', is daaraan in de aanbiedingsbrief nog afzonderlijke aandacht besteed.

Investeringsruimte 2022-2025

Met de raad is een investeringsplafond afgesproken van, zo mogelijk gemiddeld € 4,0 miljoen per jaar voor deze lopende collegeperiode. Afhankelijk van de financiële mogelijkheden hanteren we ook voor de jaren hierna vooralsnog dit bedrag als richtinggevend.

Bij de meerjarige begroting 2021 is hiervoor als stelpost kapitaallasten, ook voor de jaarschijf 2024 een bedrag van € 220.000 toegevoegd. Daarbij was vermeld dat het hier eigenlijk de doorwerking betreft van de kapitaallasten, die betrekking hebben op de investeringen 2023. Immers de kapitaallasten drukken met ingang van een jaar later op de exploitatie.

Voor wat betreft dit onderwerp verwijzen wij verder ook naar hoofdstuk 5 van de kadernota 2022 al waar nader is ingegaan op de verschillende aspecten omtrent de (toekomstige) investeringen. In de kadernota hebben we al eerder aangegeven het op dit moment minder gewenst te achten, gelet op de beperkte financiële exploitatieruimte, om ook de nieuwe jaarschijf 2025 met deze stelpost op te hogen. Zodra er op een aantal onderdelen meer duidelijkheid is over wat ons te wachten staat t.a.v. onder andere de herziening van het gemeentefonds en dergelijke, zullen we opnieuw een afweging maken of en zo ja, hoe groot het investeringspotentieel na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 voor de gehele nieuwe collegeperiode kan zijn. Overigens heeft de gemeente op dit moment nog voldoende lopende investeringsprojecten om af te ronden.

Actueel houden van beheersplannen

Jaarlijks wijst de provincie de gemeenten erop dat het noodzakelijk is de in de meerjarige begrotingen aanwezige budgetten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen af te stemmen op de actuele beheersplannen. Het betreft hier dan kapitaalgoederen zoals de wegen, het openbaar groen, de gebouwen, etc.

In de paragraaf kapitaalgoederen, opgenomen in de begroting en rekening van de gemeente, beschrijven we jaarlijks de stand van zaken. Ook voor de begroting 2022 heeft wederom een update van deze paragraaf plaatsgevonden. De provincie heeft de gemeente in het kader van haar bevindingen over het toezicht op de begroting 2021 gevraagd het inzicht in de aanwezige en geldende beheersplannen te verbeteren (brief d.d. 15 december 2020).

In het programma 'De Wolden aantrekkelijk en aangesloten' is aan dit onderwerp nadere aandacht besteed.

Structurele doorwerking jaarrekening 2020

Er zijn vanuit de jaarrekening 2020 een aantal zaken die structureel doorwerken naar de volgende jaren. Voor wat betreft 2021 hebben we deze gevolgen zo nodig verwerkt bij de bestuursrapportage 2021 en ten aanzien van de begroting 2022-2025 zijn de mutaties meegenomen bij het samenstellen van de meerjarige begroting, voor zover deze nog niet bij de kadernota in de verschillende programma's waren benoemd. Volgens de voorlopige inventarisatie gaat het hierbij om de volgende, meest belangrijke, onderwerpen en bedragen:

- Lagere uitgaven onderhoud begraafplaatsen	€ 10.000 V
- Lagere opbrengst begraafrechten/lagere lasten op begraafplaatsen	€ 75.000 N

Naweeën gevolgen Covid-19

In de aanbiedingsbrief bij deze programmabegroting zijn de laatste ontwikkelingen beschreven rondom de gevolgen van Covid-19. Hier volstaan we daarnaar te verwijzen.

Locatie Beheer Openbare Ruimte – buitendienst

De medewerkers en het materieel van de buitendienst zijn gehuisvest in een tijdelijke werf in Hoogeveen. Deze tijdelijke werf bestaat uit 2 gehuurde delen: achterterrein Vos van Steenwijklaan 75 en aansluitend achterterrein Vos van Steenwijklaan 73a. Het is niet mogelijk om beide delen voor langere tijd te huren. Doelstelling is om op termijn te komen tot definitieve centrale huisvesting voor de buitendienst, waarbij lokaal maatwerk het uitgangspunt is. In 2020 is een verkennend onderzoek uitgevoerd voor één locatie, maar dit bleek niet haalbaar. In 2021 wordt verder gezocht naar geschikte huisvesting. Voor de definitieve huisvesting van de buitendienst wordt verkend of

samenwerking met STARK Groen daarbij mogelijk is. Als er binnen de financiële en technische kaders een oplossing in beeld komt, wordt dit aan de gemeenten voorgelegd.

Beleidsdoelen

Financieel beleid

Voor het voeren van een solide financieel beleid is het noodzakelijk, dat:

- de financiële mogelijkheden worden afgestemd op de ambities;
- de administratie en de planning- en controlcyclus op orde zijn;
- alleen tot structurele uitgaven wordt besloten als er structurele dekking is.

Het college wil samen met de raad in goed overleg en vertrouwen komen tot invulling van dit solide financieel beleid. Beiden vanuit onze eigen verantwoordelijkheid. Wij waarderen de constructieve inbreng van de werkgroep Financiën uit de raad. Ook voor de komende raadsperiode stellen wij een voortzetting van deze werkgroep bijzonder op prijs. Het is noodzakelijk dat verwachtingen over en weer op elkaar worden afgestemd. Niet alleen waar het de raad en het college betreft, maar ook tussen de gemeente en onze inwoners, verenigingen en instellingen.

Gemeentelijke belastingen en rechten

Het college wil een solide begrotingsbeleid voeren. Dat betekent, onder andere, dat het college aan de gemeenteraad een begroting aanbiedt die structureel sluitend is. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten van belang:

We beperken de belastingdruk op onze inwoners zoveel mogelijk:

- Trendmatige verhogingen van de heffingspercentages onroerende zaakbelastingen (OZB) zijn geen automatisme.
- Dat doen we bijvoorbeeld niet als we al een ruim sluitende begroting hebben. Eventuele verhogingen kunnen we ook zien in relatie tot de ambities van onze gemeente en de bijbehorende maatschappelijke investeringen.
- De leges en de graf- en begraafrechten passen we jaarlijks aan met de inflatiecorrectie.

Wij werken transparant:

- Wij motiveren tarieven en verhogingen daarvan.
- De gevolgen van tariefverhogingen voor de woonlasten van inwoners brengen wij jaarlijks in beeld.

Wij werken kostendekkend:

- Wij streven ernaar rechten zoveel mogelijk kostendekkend te houden.

Informatie verbonden partijen

Bij de realisatie van de bovenstaande beleidsdoelen zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Enexis Holding N.V. te Rosmalen.
- CSV Amsterdam BV te 's-Hertogenbosch.
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV.
- NV Rendo te Meppel.
- NV Waterleidingmaatschappij Drenthe te Assen.
- NV Bank Nederlandsche Gemeenten te Den Haag.

De vennootschappen Verkoop Vennootschap BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV zijn alle geliquideerd en opgeheven in 2020 en zijn derhalve hier komen te vervallen.

Rendo Fiber BV te Meppel is hier niet als verbonden partij vermeld omdat de gemeente geen aandeelhouder is.

Beleidsindicatoren

De gemeente is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording verplicht om beleidsindicatoren op te nemen.

Vooralsnog is gestart met de vermelding van de verplichte basisset. Omdat zowel het bestuur als de organisatie de uitkomsten nog moeten duiden, vergt het enige tijd om ook de beleidsdoelen en eventueel de speerpunten hierop aan te passen.

'Onderdeel Algemene dekkingsmiddelen'			
Beleidsindicator	Jaar	De Wolden	Nederland
Gemiddelde WOZ-waarde in Euro's	2020	279	270
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden in Euro's	2021	671	733
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	2021	748	810

Bron: De onderstaande gegevens zijn afkomstig van de site 'Waar-staat-je-gemeente.nl (onderdeel burgerpeiling BBV).

De andere vijf wettelijk voorgeschreven Beleidsindicatoren (financiële kengetallen) zijn op grond van het BBV vermeld in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'. Hier volstaan we met daarnaar te verwijzen.

Speerpunten

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

0.5 – Treasury

Activiteit	Dividenduitkering NV Rendo te Meppel.				
Gevolgen voor de inwoners	Juiste informatie over de gemeentelijke begrotingscijfers.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 150.000 N	€ 150.000 N	€ 150.000 N	€ 150.000 N	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

In 2020 is over het jaar 2019 een dividend ontvangen van afgerond € 772.000 conform de raming over dat jaar. In de vergadering van de Raad van Commissarissen van 29 september 2020 is met de directie een geactualiseerde meerjarenraming besproken. Onder het voorbehoud van onverwachte ontwikkelingen of tegenvallers, is aangegeven dat verwacht wordt dat in 2021, op basis van het resultaat over het voorafgaande jaar, nog een dividend uit te kunnen keren van € 7,5 mln. Dit bedrag is door NV Rendo ook de afgelopen jaren uitgekeerd. In de periode 2022 en verder schat NV Rendo in dat een jaarlijkse dividenduitkering van € 5 mln. tot € 7 mln. (bandbreedte) aan de negen aandeelhoudende gemeenten mogelijk moet zijn. Verder vooruitkijken is nu nog niet verantwoord. Deze bijgestelde uitkering betekent voor De Wolden een nadeel van ± € 150.000 (binnen de genoemde bandbreedte). Voornaamste oorzaak van deze verlaging moet worden gezocht in de grote investeringen voor NV Rendo in met name de energietransitie als ook in het beheer en de aanleg van infrastructuur.

0.61/0.62 – OZB (niet)woningen

Activiteit	Burgers betrekken bij WOZ-taxaties.				
Gevolgen voor de inwoners	Vroegtijdig inzicht in en overeenstemming over de WOZ-taxatie van eigen onroerend goed.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 3

In het collegeprogramma is aangegeven dat wij de eigenaren van de WOZ-objecten meer willen gaan betrekken bij het tot stand komen van de WOZ-waarde. Om meer draagvlak bij onze inwoners te krijgen voor de WOZ-waarde is het van belang om de eigenaren direct bij de totstand-

koming van de WOZ-waarde te betrekken. De afgelopen jaren hebben we verschillende pilots uitgevoerd waarbij de interactie met de eigenaar/gebruiker van het WOZ-object door betrokkenen als zeer positief is ervaren. Hierbij is telkens inzicht gegeven in de totstandkoming van de WOZ-waarde. Deze manier van interactie met de eigenaren willen we structureel voortzetten maar dan digitaal 24/7. We kunnen daarbij keuzes maken, namelijk waarbij wij het inzicht geven voor een selectie van objecten of dat we dit doen voor alle objecten in de gemeente. Wij geven hiermee de mogelijkheid om te reageren op de geregistreerde objectkenmerken zoals bekend binnen onze administratie. De reacties moeten wel gecontroleerd en beoordeeld worden door het team WOZ op de werkelijke situatie. Vanaf 2022 willen we hiervoor een structureel budget van € 10.000 inzetten.

0.61/0.62 – OZB (niet) woningen

Activiteit	(Extra) verhoging van de onroerendezaakbelastingen.				
Gevolgen voor de inwoners	Instandhouding voorzieningen met daar tegenover hogere woonlasten.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	Pm	Pm	Pm	€ 125.000 V	Structureel

Toelichting:

Categorie 2

Hoewel in het huidige college- en raadsprogramma is te lezen dat de gemeente de belastingdruk voor haar inwoners zoveel mogelijk beperkt, is het in sommige situaties toch noodzakelijk om tot een extra verhoging van bijvoorbeeld de onroerendezaakbelastingen te moeten besluiten. Ook is vermeld dat trendmatige verhogingen van de heffingspercentages OZB geen automatisme zijn. Desondanks is bij voorgaande begrotingen besloten in de meerjarige begroting noodzakelijkerwijs toch met een regulier stijgende opbrengst van de OZB te rekenen. Redenen hiervoor zijn:

- de noodzaak van prijsinflatie aan de lastenkant van de begroting, onder andere onderhoud en dergelijke;
- er een collegeprogramma ligt waaruit de nodige structurele extra uitgaven voortvloeien;
- er een behoorlijke investeringsopgave met daaraan gekoppelde kapitaallasten ligt;
- de beschikbare structurele budgettaire ruimte erg beperkt is;
- het Rijk met de lagere overheden taak decentralisaties afspreekt waar onvoldoende middelen voor worden toegekend.

De totaalopbrengst in de jaarschijf 2025 is daarom t.o.v. 2024 met afgerond € 125.000 verhoogd, e.e.a. conform hetgeen is vermeld op pagina 83 van de kadernota 2022-2025.

Indien er daarnaast of om andere redenen een extra verhoging van de OZB noodzakelijk is, dan is het gewenst inzicht te hebben wat 1% verhoging dan doet met de totaalopbrengst. Uitgaande van de geraamde opbrengst 2021 betekent dit een extra opbrengstbedrag van ± € 46.000.

0.7 – Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

Activiteit	Bijstelling accres gemeentefondsuitkering ingaande 2022.				
Gevolgen voor de inwoners	Juiste informatie over de gemeentelijke cijfers.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 2.758.000 V	€ 2.056.000 V	€ 1.844.000 V	€ 1.872.000 V	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

De belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente vormt de algemene uitkering van het Rijk betreffende het gemeentefonds. De cijfers in de meerjarenbegroting 2021-2024 zijn gebaseerd op de septembercirculaire 2020.

In verband met het verleggen van het basisjaar ontvangt de gemeente ingaande 2022 een hogere uitkering wegens loon- en prijsinflatie. De berekening op basis van de meicirculaire 2021 laat een bruto toename zien (incl. integratie-uitkeringen participatie en voogdij 18+) van de uit-

kering 2022 t.o.v. de septembercirculaire 2020 van afgerond € 1,5 miljoen. De actuele ramingen zijn verwerkt in de basiscijfers van de nu voorliggende begroting. Ook is rekening gehouden met de extra toegekende middelen voor de jeugd van afgerond € 1,3 miljoen in 2022 en aflopend naar € 637.000 in 2025. Na verrekening met het tekort bij de herijking sociaal domein (raad d.d. 24-6-2021) resteert er nog een surplus aan middelen, die voorsnog zijn geparkeerd als stelpost aan de lastenkant (2022 € 663.500 - 2025 € 277.000).

Uit de hogere uitkering van het Rijk zal de gemeente niet alleen de 'eigen' loon- en prijsstijgingen moeten opvangen, maar ook de stijging van deze lasten bij de verbonden partijen (SWO, Veiligheidsregio, RUD, GGD, etc.). Ook zal de dekking van de ingeschatte verhoging van de onderhoudsbudgetten kapitaalgoederen (prijsinflatie) hieruit (deels) gecompenseerd moeten worden.

Na ontvangst van de septembercirculaire 2021 maken we een herberekening van de voor de komende jaren te ontvangen algemene uitkering. Zodra hierover meer bekend is, zullen we de raad afzonderlijk informeren over de budgettaire gevolgen.

De gemeentefondsuitkering ramen we voor de jaren na 2022 in constante prijzen. Dit betekent dan ook dat we de lasten in meerjarenperspectief ook niet verder verhogen met de loon- en prijsindex van ná 2022.

Beleidsdocumenten

- Toekomstvisie 2005-2020, vastgesteld d.d. 22 december 2005.
- Raadsbreed Programma 2018-2022 'Samen verantwoordelijk', maart 2018.
- Collegeprogramma 2018-2022 'Duurzaam, doen en dichtbij', mei 2018.
- Financiële verordening De Wolden 2017.
- Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).
- Nota reserves en voorzieningen 2022-2025.
- Wet waardering onroerende zaken.
- Financiële verhoudingswet.
- Treasurystatuut.
- Nota risicomangement en weerstandsvermogen 2015.
- Gemeentewet en beleidskader financieel toezicht op gemeenten van de provincie.
- Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
- Woningfinancieringsregeling ambtenaren 1998.
- Gemeentelijke verordening onroerende-zaakbelastingen 2021.
- Gemeentelijke verordening forensenbelasting 2021.
- Gemeentelijke verordening toeristenbelasting 2021.
- Leidraad invordering gemeentelijke belastingen.

In onderstaande tabellen geven wij een overzicht van de mutaties programma 'Algemene dekkingsmiddelen' en lichten we de verschillende onderdelen in het kort verder toe.

Product	Realisatie Begroting Begroting			Meerjarenbegroting			
	(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
050 - Treasury		235	301	261	258	252	242
061 - OZB woningen		126	121	120	119	119	119
062 - OZB niet-woningen		62	64	63	63	63	63
064 - Belastingen overig		91	130	129	128	128	128
070 - Alg. uitkeringen en ov. uitk.		0	0	789	979	926	903
340 - Economische promotie		160	181	179	178	178	178
Totaal lasten		674	796	1.541	1.725	1.666	1.634

Baten						
050 - Treasury	1.120	1.058	945	941	935	926
061 - OZB woningen	3.028	3.281	3.355	3.438	3.524	3.612
062 - OZB niet-woningen	1.296	1.402	1.448	1.485	1.522	1.560
064 - Belastingen overig	0	0	0	0	0	0
070 - Alg. uitkeringen en ov. uitk.	34.121	34.558	37.283	36.436	36.198	36.226
340 - Economische promotie	424	483	515	515	515	515
Totaal baten	39.989	40.781	43.546	42.815	42.694	42.838
Saldi						
050 - Treasury	-885	-757	-684	-683	-683	-683
061 - OZB woningen	-2.902	-3.160	-3.235	-3.319	-3.405	-3.493
062 - OZB niet-woningen	-1.234	-1.338	-1.385	-1.422	-1.459	-1.497
064 - Belastingen overig	91	130	129	128	128	128
070 - Alg. uitkeringen en ov. uitk.	-34.121	-34.558	-36.494	-35.457	-35.273	-35.323
340 - Economische promotie	-264	-302	-335	-337	-336	-336
Totaal saldi	-39.315	-39.985	-42.005	-41.090	-41.027	-41.204

Toelichting saldi:**0.5 – Treasury**

Het nadeel in 2022 is t.o.v. 2021 afgerond € 73.000 lager geraamd. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een gewijzigde (interne) rentetoe rekening en lager geraamde opbrengsten wegens dividenuitkeringen, o.a. van de NV Rendo.

De volgende ramingen vallen onder dit taakveld:

Dividenuitkering NV Bank Nederlandse Gemeenten € 29.525.

De dividenuitkering van de NV BNG te Den Haag wordt ook geraamd onder de 'Algemene dekkingsmiddelen' en is mede gebaseerd op de verwachte uitkering over 2020, die in 2021 wordt uitbetaald. De werkelijke uitbetaling valt mogelijk door tegenvallende resultaten op de geld- en kapitaalmarkt mogelijk lager uit dan over 2019 (uitbetaald in 2020). Omdat geen prognoses voor de toekomst zijn afgegeven door de bank, is de geraamde uitkering voor de jaren na 2022, ook gezien de mogelijke effecten van de 'Corona-crisis', vooralsnog gehandhaafd op het huidige niveau.

Beleggingen nutsbedrijven € 862.793.

De ontvangsten van de nutsbedrijven kunnen als volgt worden gesplitst, waarbij de rente-vergoeding is geraamd onder programma 'Financiën en treasury' - taakveld 00.50 'Overige financiële middelen'. Verwacht wordt dat het dividend van NV Enexis gelijk blijft aan die voor 2021. Zoals in de kadernota 2022 is aangekondigd is rekening gehouden met een afname van het dividend van de NV Rendo ingaande 2022 met afgerond € 150.000.

Onderdeel	Dividend
NV Enexis (o.a. rente bruglening)	97.123
NV WMD	150
NV Rendo	622.000
Totaal	719.293

Rente Rendo Fiber BV € 115.828.

Van Rendo Fiber BV (voorheen Glasvezel De Wolden BV) wordt een rentevergoeding ontvangen over de door de gemeente verstrekte langlopende geldlening.

Toelichting lasten:

0.7 - Algemene en overige rijksuitkeringen

Het betreft hier de in de begroting opgenomen stelposten, verband houdende met de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het gaat daarbij om de volgende onderdelen:

Herziening verdeelsystematiek gemeentefonds:

In de kadernota 2022 (pagina 4) is onder andere de problematiek als gevolg van de herziening van de verdeelsystematiek uitgebreid beschreven. Het college heeft in het verleden aangegeven dat deze stelpost beschikbaar blijft voor het doel waarvoor deze is ingesteld, namelijk voor de opvang van eventuele nadelige financiële effecten voor plattelandsgemeenten bij de invoering van de gewijzigde verdeelsystematiek alsmede voor het opvangen van eventuele overige nadelige mutaties in de algemene uitkering. De invoering staat thans gepland vanaf 2023. De raad heeft bij de besluitvorming over de kadernota 2022 besloten deze stelpost structureel met een bedrag van € 400.000 af te ramen, mede ter dekking van de verwachte meerjarige begrotingstekorten. Hierna resteert er nog een structurele stelpost van ± € 419.000 vanaf 2023.

Stelpost o.b.v. meicirculaire 2021 (B-posten):

De raad is over de uitkomsten van de meicirculaire 2021 afzonderlijk geïnformeerd. Daarbij zijn diverse bedragen voor de verschillende taakmutaties (zgn. 'B-posten'), apart gezet in afwachting van nadere voorstellen vanuit de organisatie. Het betreft hier voor 2022 een bedrag van afgerond € 126.000 en oplopend naar 2025 van € 207.000 voor o.a. Rijksvaccinatieprogramma, uitvoering Wet Open Overheid, etc.

Stelpost surplus extra rijksmiddelen voor de jeugdzorg:

Op basis van de berichtgeving van het Rijk is een deel van de extra toegekende middelen voor de jeugd ingezet ter dekking van het resterende tekort bij de herijking sociaal domein (raad 24-6-2021). Onder verwijzing naar hetgeen hierover is vermeld in de aanbiedingsbrief behorende bij deze begroting, is in afwachting van nadere besluitvorming, het surplus vooralsnog geparkeerd als stelpost onder dit taakveld, voor 2022 afgerond € 663.500.

Toelichting baten:

0.61/0.62 - Onroerende zaakbelastingen (woningen en niet-woningen)

Op basis van een herijking van de cijfers is het gewenst de ramingen op dit onderdeel aan te passen, dat wil zeggen met een trendmatige uitzetting van 1,5% voor de jaarschijf 2025 t.o.v. 2024 en een toename van 1% wegens autonome groei in verband met areaaluitbreiding door nieuw- en verbouw. In de meerjarige begroting 2021 was met een dergelijke verhoging voor de jaarschijven 2022 t/m 2024 al rekening gehouden. Ook zijn de onderlinge ramingen enigszins aangepast als gevolg van wijzigingen in de bestemming woon-winkelpanden en/of agrarische objecten.

In de tabel algemene dekkingsmiddelen zijn de navolgende stijgingen voor eigenaren en gebruikers verwerkt.

Tabel heffingspercentage OZB (van de waarde van de onroerende zaak)

	2021	2022
Eigenaren (woningen)	0,1106%	0,1123%
Eigenaren (niet-woningen)	0,1594%	0,1618%
Gebruikers (niet-woningen)	0,1896%	0,1924%
Totaal niet-woningen	0,3490%	0,3542%

De heffingspercentages voor 2022 worden opnieuw berekend aan de hand van de waardeontwikkeling bij de hertaxatie. Deze hertaxatie is nog in uitvoering. Daarom zijn de percentages 2022 alleen verhoogd met een trendmatige aanpassing (1,5%). Verwacht wordt dat de toekomstige opbrengst in totaal jaarlijks met 1% zal stijgen door volumegroei i.v.m. (ver)bouw (areaaluitbreiding). Hoewel hiermee in de meerjarige opbrengstramingen al is gerekend, zal jaarlijks afhankelijk van de begrotingsuitkomsten, worden gezien of de opbrengst daarnaast trendmatig werkelijk moet worden verhoogd.

In de jaarlijkse benchmark woonlasten in de Atlas van de lokale lasten 2020 van het COELO wordt zowel de ozb als de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. Het betreft een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de gemeentelijke tariefontwikkeling binnen een provincie. Ook de landelijke en provinciale gemiddelden worden vergeleken. Middels deze (grafische) vergelijking worden de onderlinge verschillen tussen gemeenten nog inzichtelijker gemaakt. Het overzicht vergelijkt binnen de provincie de tariefswijzigingen per gemeente en het cumulatief bedrag van de drie heffingen per gemeente. De benchmark geeft gemeenten meer inzicht in het eigen beleid ten opzichte van het beleid van andere gemeenten. Deze informatie kan benut worden om het eigen beleid verder vorm te geven. Volgens de minister van Binnenlandse Zaken is de besluitvorming over tarieven in gemeenten in de eerste plaats namelijk gericht op lokale afwegingen. Volgens haar zullen gemeenten door de benchmark nog scherper worden op een deugdelijke onderbouwing van de lasten.

0.70 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

De meicirculaire 2021 is het uitgangspunt geweest voor de raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. In deze circulaire is bij de raming van de accessen voor 2022 t/m 2025 dus nog geen rekening gehouden met de besluitvorming bij de Miljoenennota 2022. De cijfers zijn tot stand gekomen volgens de meerjarenberekening PAUW o.b.v. constante prijzen. Ook zijn in de meerjarige cijfers dus de extra toegezegde rijksmiddelen voor de jeugdzorg meegenomen. Een meer gedetailleerde toelichting op het gemeentefonds is opgenomen onder het hoofdstuk 'Uiteenzetting financiële positie'.

3.40 - Economische promotie

Op basis van de uitkomsten van de jaarrekening 2020 en de besluitvorming bij de begroting 2021 is de opbrengstraming van de toeristenbelasting met ingang van 2022 verhoogd met € 31.600. Hierbij is voortsnog geen rekening gehouden met lagere opbrengsten wegens Covid-19.

Ten slotte

Recapitulerend kan gesteld worden dat er voor 2022 een bedrag beschikbaar is als algemene dekkingsmiddelen van afgerond € 43.546.000 ter dekking van de lasten.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsprobleem, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	

Voor een nadere toelichting op de verschillende investeringen, verwijzen we naar de betreffende speerpunten hiervoor.

10 Overhead

Inleiding

Onder overhead verstaan we de kosten die gericht zijn op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Denk aan (loon-)kosten van bijvoorbeeld de directie en de eigen (staf-)afdelingen en kosten voor administratie, automatisering en huisvesting.

Onder het nieuwe BBV verantwoordt de gemeente de baten en lasten voor overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's. Gemeente is verplicht om de lasten en baten voor overhead te verzamelen binnen het taakveld overhead.

Het centraal verantwoordt van lasten en baten voor overhead heeft als doel het creëren van meer inzicht in de financiële positie van de gemeente. Dit moet bijdragen aan de versterking van de democratische rollen van de raad en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten vergroten.

Verbonden partijen

Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoozevee

Sinds 2015 zijn de taken voor de sturing en ondersteuning van het primaire proces ondergebracht bij de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoozevee. Deze gemeenschappelijke regeling heeft als doel de bedrijfsvoeringsorganisatie achter het primaire proces op een kwalitatief goede en doelmatige wijze vorm te geven. De bijdrage van de gemeente voor het uitvoeren van deze taken ramen we op het nieuwgevormde 'overzicht overhead'.

De totale kosten die we in eerste instantie verantwoordt op het onderdeel Overhead, splitsen we in:

- (loon)kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, en
- (loon)kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden, grondexploitaties en investeringen.

De kosten, vermeld onder b., belasten c.q. rekenen we intern door aan de diverse taakvelden c.a. door deze op het onderdeel 'Overhead' tegen te boeken. Hierbij houden we rekening met enerzijds de personele inzet op het taakveld en anderzijds de omvang van het betreffende taakveld.

Speerpunten

0.4 – Overhead

Activiteit	Bijdrage Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoozevee.				
Gevolgen voor de inwoners	Een juiste, tijdige en correcte dienstverlening door de van de ambtelijke samenwerkingsorganisatie 'SWO De Wolden Hoozevee'.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 692.165	€ 492.165	€ 492.165	€ 492.165	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Uit de groei van de gemeentefondsuitkering betalen we ook de loon- en prijsstijgingen, niet alleen van het 'eigen personeel' maar ook van andere organisaties waar de gemeente een financieel belang in heeft. Dat betekent onder andere niet alleen een hogere bijdrage over 2022 aan de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoozevee. Ook stijgen mogelijk de andere in de begroting van De Wolden geraamde bijdragen aan de verschillende verbonden partijen met de verwachte index. Zie hiervoor echter de programma's waaraan deze verbonden partijen zijn 'gelinkt'.

Ten opzichte van de verwachting bij de kadernota 2022 wordt voor het komende jaar met de volgende bijdrage rekening gehouden, waarbij als basis is genomen de raming uit de begroting 2022-2025 van de SWO:

<u>Overzicht geraamde bijdragen SWO De Wolden Hoogeveen</u>	<u>Jaar 2021 (€)</u>	<u>Jaar 2022 (€)</u>
Raming volgens bijlage 1 begroting SWO 2022-2025	17.408.227	17.368.014
<u>Uitzettingen kadernota 2022:</u>		
- Coördinatie subsidieregeling initiatiefrijk DWD (I)	-	37.000
- Extra inzet implementatie Omgevingswet (I)	-	45.000
- 'Ja, tenzij' - maatwerk dienstverlening leefomgeving (I)	-	60.000
- Continuering voor 1 jaar van de buurtteams DWD (I)	al in basis	58.000
<u>Gevolgen herijking sociaal domein (voorliggend veld):</u>		
- Thuiscoaches en Praktijk Ondersteuners Huisartsen (S)	al in basis	96.000
- Extra korting bijdrage i.v.m. interne maatregelen (S)	-10.000	-10.000
<u>Aanvullende claims door de SWO 2022-2025:</u>		
- Uitwerking WMO/meerkostenregeling, versterking financiële functie, informatiseringsprojecten en hogere pensioenpremies	-	350.0000
Totaaltelling bijdrage SWO	17.398.227	18.004.014
	=====	=====

Volgens pagina 81 van de kadernota 2022 was gerekend op een bijdrage aan de SWO tot een bedrag van € 17.311.849. De naderhand opgestelde begroting 2022 van de SWO liet echter een bedrag zien van € 17.368.014, hetgeen dus € 56.165 hoger is. Inclusief de besluitvorming bij de kadernota over de uitzettingen als hiervoor genoemd ad € 286.000 (waarvan € 2 ton incidenteel), bedraagt de bijdrage 2022 € 17.654.014.

Onlangs heeft de SWO echter om een structurele aanvullende verhoging van de benodigde bijdrage gevraagd van in totaal € 1.237.000. Het gaat daarbij de volgende onderwerpen:

- Uitvoering WMO/meerkostenregeling	€ 500.000
- Versterking financiële functie	" 400.000
- Informatiseringsprojecten	" 197.000
- Hogere pensioenpremies	" 140.000

Het aandeel van De Wolden bedraagt grofweg 28,8% of afgerond structureel een bedrag van € 350.000. Daarmee komt de bijdrage uiteindelijk uit op € 18.004.014, hetgeen € 692.165 hoger is dan geraamd bij de kadernota 2022 (vanaf 2023 € 492.165). In de bij deze begroting behorende aanbestedingsbrief is nog afzonderlijk ingegaan op de extra verhoging van de bijdrage aan de SWO.

Gemeente De Wolden draagt bij in de kosten van de SWO op basis van een verrekenpercentage. Op basis van de evaluatie van dit percentage en de door beide gemeenten genomen besluiten, actualiseren we jaarlijks het verdeelpercentage. In de basisbegroting is dit berekend op 28,80% voor 2022, maar als gevolg van de aanvullende mutaties zal dit nog wijzigen.

Voor een deel zal de bijdrage aan de SWO dus moeten worden gedekt uit de compensatie die de gemeente ontvangt voor loon- en prijsstijgingen via het Gemeentefonds (meicirculaire 2021). Er vindt vanzelfsprekend geen compensatie plaats voor de autonome uitzettingen van de bijdrage aan de SWO. Omdat we de gemeentefondsuitkering voor de jaren na 2022 in constante prijzen ramen, worden ook de lasten, dus ook de bijdrage aan de SWO, in meerjarenperspectief niet verder aangepast, uitgezonderd het autonome verloop volgens de begroting 2022-2025 van de SWO.

Tenslotte is nog een bedrag van € 28.980 geraamd i.v.m. de gevolgen van de afschaffing van de btw-koepelvrijstelling.

0.4 – Overhead

Activiteit	Aanstellen eigen gemeentesecretaris.				
Gevolgen voor de inwoner	Een meer adequate dienstverlening aan het college en de raad alsmede een meer directe behartiging van de belangen van De Wolden binnen de SWO.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	€ 160.000	€ 146.000	€ 146.000	€ 146.000	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Zoals bekend is het gewenst dat ook de gemeente De Wolden de beschikking krijgt over een 'eigen' gemeentesecretaris. Hierover is de raad al eerder geïnformeerd, o.a. bij de Kadernota 2022 (pagina 81/82). Op dit moment is de vacature tijdelijk ingevuld door de benoeming van mevrouw drs. V.N. Gosselink-van Dijk op interim-basis.

De huidige insteek is over te gaan tot de benoeming van een fulltime gemeentesecretaris. De sollicitatieprocedure hiervoor is ten tijde van het samenstellen van deze begroting reeds in gang gezet. Met deze aanstelling is naar verwachting het aangegeven bedrag benodigd.

Product <i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Realisatie Begroting Begroting			Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
040 - Overhead	7.515	7.206	7.790	7.505	7.426	7.488
Totaal lasten	7.515	7.206	7.790	7.505	7.426	7.488
Baten						
040 - Overhead	96	20	20	20	20	20
Totaal baten	96	20	20	20	20	20
Saldi						
040 - Overhead	7.419	7.186	7.770	7.485	7.407	7.469
Totaal saldi	7.419	7.186	7.770	7.485	7.407	7.469

Toelichting lasten:

0.4 - Bijdrage Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen

Op deze kostenplaats is onder andere de bijdrage aan de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen geraamd.

In de Begroting 2022 van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen is een bijdrage geraamd van de gemeente De Wolden van € 17.368.014, inclusief een geraamde cao-aanpassing van 1,8% per 1-1-2021 en 1,5% per 1-1-2022. Hierbij houden we rekening met een (gedeeltelijke) compensatie van de loonstijging via de koppeling met het gemeentefonds.

Een verdere uitsplitsing en berekening van deze bijdrage is terug te vinden in de eigen begroting van de SWO en de aanvullende hierboven opgenomen toelichting. Daaruit blijkt dat, inclusief de extra zaken uit de kadernota, de herijking sociaal domein en de naderhand nog ontvangen extra claims, er rekening wordt gehouden met een totale bijdrage 2022 van afgerond € 18 miljoen. Hier volstaan we dan ook met daarnaar te verwijzen. Daarnaast ramen we nog een stelpost van € 28.980 wegens gevolgen afschaffing BTW-koepelvrijstelling.

Tegenover deze verwachte uitgaven staat een doorbelasting aan de verschillende taakvelden, grondexploitaties en investeringsprojecten van de directe interne loonkosten voor het primaire proces van € 10.827.967 (primitieve begroting 2021 was dit € 10.614.725).

0.4 - Overige onderdelen van de overhead

Naast de hiervoor genoemde kosten bestaat de overhead nog uit de volgende onderdelen met de daarbij genoemde raming van de kosten:

- Bedrijfsvoeringskosten algemeen - kapitaallasten	€	302
- Gemeentesecretaris ('22 incl. verhuiskosten c.a.)	"	160.000
- Gemeentehuis Zuidwolde (incl. verrekening baten)	"	533.197
- Openbare werken Zuidwolde	"	33.498
- Gemeentewerf Vos van Steenwijklaan Hoogeveen	"	57.339
- Commissie bezwaar en beroep	"	14.824
- Communicatie	"	51.000
	€	<u>850.160</u>

Door de toerekening aan de verschillende taakvelden van de kosten voor het primaire proces, bedraagt het resterende saldo op het onderdeel 'Overhead', inclusief de overige onderdelen, in totaal afgerond **€ 7.770.000**.

Investerings

De investeringsplanning is geactualiseerd, in die zin dat het tempo en de omvang van de geplande investeringen is aangepast aan de laatste inzichten (o.a. opschuiving i.v.m. capaciteitsprobleem, wettelijke belemmeringen, subsidietoezeggingen, etc.).

Voorgenomen investeringen programmabegroting 2022-2025

Omschrijving	Jaar	Investeringsbedrag	

Voor een nadere toelichting op de verschillende investeringen, verwijzen we naar de betreffende speerpunten hiervoor. De investeringen die door de Samenwerkingsorganisatie zijn voorzien, zijn vermeld in de eigen begroting 2022 van de SWO De Wolden Hoogeveen.

11 Vennootschapsbelasting

Sedert 1 januari 2016 bestaat voor gemeenten de plicht om over de 'winst' die zij maken op ondernemersactiviteiten, winstbelasting (vennootschapsbelasting - hierna te noemen: Vpb) te betalen. Dit om de concurrentiepositie met die van het bedrijfsleven gelijk te trekken.

Speerpunten

Ter zake zijn geen nieuwe ontwikkelingen te melden. Er bestaat nog steeds onzekerheid over de landelijke uitgangspunten die de Belastingdienst hierover in zal nemen.

Tabel heffing vennootschapsbelasting

Product <i>(Bedragen x € 1.000)</i>	Realisatie Begroting Begroting			Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
090 - Vennootschapsbelasting (VpB)	12	15	15	15	15	15
Totaal lasten	12	15	15	15	15	15
Baten						
090 - Vennootschapsbelasting (VpB)	15	0	0	0	0	0
Totaal baten	15	0	0	0	0	0
Saldi						
090 - Vennootschapsbelasting (VpB)	-3	15	15	15	15	15
Totaal saldi	-3	15	15	15	15	15

Toelichting lasten:

Sinds enkele jaren is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen van kracht. Dit betekent dat activiteiten van de gemeente die in fiscale zin een onderneming vormen belastbaar zijn voor de vennootschapsbelasting (hierna: Vpb).

De fiscaliteit in het kader van de nieuwe Vpb-wetgeving is complex en is nog niet volledig uitgekristalliseerd. Voor alle partijen is dit namelijk een volstrekt nieuw speelveld. Ook binnen de belastingdienst zijn zaken nog in ontwikkeling en bestaat nog geen eenduidig beeld over hoe om te gaan met grondexploitaties en Vpb. De fiscaliteit kent haar eigen spelregels en zal niet één op één overeenkomen met de uitgangspunten en het BBV. Standpunten en interpretaties kunnen wijzigen naarmate de Belastingdienst duidelijke standpunten inneemt. De komende tijd zal kortom sprake zijn van een speelveld dat in beweging zal blijven.

12 Onvoorziene uitgaven

Speerpunten

0.8 – Algemene lasten en baten (onvoorzien)

Activiteit	Ontwikkeling kapitaallasten nieuwe investeringen.				
Gevolgen voor de inwoners	N.v.t.				
Middelen (verwerkt in de basiscijfers)	2022	2023	2024	2025	I/S
	-	-	-	-	Incidenteel
	-	-	-	Pm	Structureel

Toelichting:

Categorie 1

Op pagina 82 van de Kadernota 2022-2025 is vermeld dat in de meerjarige cijfers t/m 2024 per jaar een stelpost van € 220.000 voor kapitaallasten nieuwe investeringen was geraamd. Afhankelijk van de financiële mogelijkheden hanteert de gemeente ook voor de jaren daarna dit bedrag voornamelijk als richtinggevend. Dit betekent eigenlijk dat tot en met 2023 jaarlijks een investeringsvolume van gemiddeld € 4,0 miljoen beschikbaar is. Immers de kapitaallasten drukken met ingang van een jaar later op de exploitatie.

Bij de samenstelling van het collegeprogramma na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 zal aan de hand van de actuele financiële situatie van de gemeente, op dat moment worden beoordeeld wat voor de nieuwe collegeperiode t/m 2025 de mogelijkheden zijn voor het doen van nieuwe investeringen. Dit betekent dus dat op voorhand voor de jaarschijf 2025 nog geen nieuwe stelpost is toegevoegd (voor de investeringen 2024).

Product (Bedragen x € 1.000)	Realisatie Begroting Begroting			Meerjarenbegroting		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten						
080 - Overige baten en lasten	2	642	390	273	431	689
Totaal lasten	2	642	390	273	431	689
Baten						
080 - Overige baten en lasten	27	0	0	0	0	0
Totaal baten	27	0	0	0	0	0
Saldi						
080 - Overige baten en lasten	-25	642	390	273	431	689
Totaal saldi	-25	642	390	273	431	689

Toelichting lasten:

De overige baten en lasten zijn als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Bedrag in €
Onvoorziene uitgaven	71.669
Begrotingssaldo (voordelig)	318.533
Totaal	390.202

Opbouw van de post 'Onvoorziene uitgaven'

De primitieve begroting 2022, zoals die thans aan de raad is aangeboden, laat de volgende stand van de post onvoorziene uitgaven zien.

Productnummer	Categorie	Omschrijving	Bedrag in €
4.00.80.00000	4.380.9200	Onvoorziene lasten startsubsidies	10.000
	4.380.9200	Post onvoorziene uitgaven college B&W	20.000
Tussentelling			30.000
4.00.80.10000	4.380.9202	Stelpost investeringen bedrijfsmatige investeringen	41.669
	4.380.9202	Stelpost kapitaallasten nieuw beleid (investeringen)	pm
Tussentelling			41.669
Totaal-generaal			71.669

Stelposten

Onder productnummer 4.00.80.10000 met kostensoort 4.380.9202, is een stelpost geraamd van totaal € **41.669**. Deze is bestemd voor dekking van de kapitaallasten voorgenomen (nieuwe) bedrijfsmatige investeringen (vrijval van kapitaallasten in 2021 en voorgaande jaren van soortgelijke eerdere investeringen, o.a. in de gemeentelijke gebouwen).

In het verleden (Kadernota 2018 (blz. 7 en aanbiedingsbrief blz. 3/4) is door de raad besloten vanaf 2020 zo mogelijk een jaarlijks cumulerende stelpost van (bijgesteld) € 220.000 op te nemen voor kapitaallasten nieuwe investeringen en overig nieuw beleid. Ondanks dat voor deze periode deze stelpost al voor een belangrijk deel is ingevuld met de voorgenomen investering in het 'Huis voor Sport & Cultuur' te Zuidwolde, is voor de jaarschijf 2024 wederom een bedrag van € 220.000 opgevoerd en verwerkt in het begrotingssaldo van dat jaar. Zoals hiervoor vermeld, is dit niet het geval voor de jaarschijf 2025.

Hoewel niet geraamd onder het hoofdstuk 'Onvoorziene uitgaven', wordt hier opgemerkt dat bij het taakveld 'Algemene uitkering gemeentefonds' verschillende stelposten zijn opgenomen, namelijk voor de herverdeeleffecten herziening verdeelstelsel gemeentefonds, voor de verschillende stelposten B uit de meicirculaire 2021 (voornamelijk Covid-19 gerelateerd) en betreffende het restant van de extra middelen van het Rijk voor de jeugd m.i.v. 2022.

Begrotingssaldo

Productnummer	Categorie	Omschrijving	Bedrag in €
4.00.80.90000	4.380.9203	Begrotingssaldo (voordelig)	318.533 V
Totaal-generaal			318.533 V

Het voordelige saldo van de begroting 2022 bedraagt afgerond € 319.000. Dit saldo wijzigt op basis van de primitieve (actuele) cijfers de komende jaren verder op naar afgerond € 83.000 V in 2023, € 92.000 N in 2024 en € 167.000 V in 2025.

Met dit saldo moeten we de gevolgen verrekenen van de besluitvorming door de raad in de begrotingsvergadering van 4 november 2021, hetgeen betekent dat de raad bij de begrotingsbehandeling indien nodig aanvullende dekkingsmaatregelen moet aanwijzen.

13 Mutaties reserves

Wat speelt er in De Wolden?

In onderstaande tabellen geven wij een overzicht van de mutaties in de reserves en lichten we de verschillende onderdelen in het kort toe.

Naast de gebruikelijke en jaarlijks terugkerende mutaties, wordt nog het volgende opgemerkt. Tot de reguliere mutaties worden onder andere gerekend de verrekeningen met de verschillende dekkingsreserves voor de kapitaallasten van in het verleden gedane investeringen. Voorbeelden zijn de bouw van een aantal brede scholen, infrastructurele werken, kunstgrasvelden, etc. Andere mutaties betreffen verschillende onttrekkingen aan bijvoorbeeld de algemene reserve voor diverse incidentele zaken zoals 'Initiatiefrijk De Wolden', implementatie Omgevingswet, etc. Ook zijn in dit overzicht de mutaties opgenomen in de reserve sociaal domein betreffende de dekking van de voorgenomen uitgaven voor begeleide participatie, thuiscoaches en versterking praktijk ondersteuners huisartsen. Ook valt hieronder de extra bijdrage welzijn schoolmaatschappelijk werkster (2021). Vanaf 2022 komen, i.v.m. de herijking van het sociaal domein, enkele structurele budgetten t.b.v. het voorliggend veld, via de doorbelasting interne kosten vanuit de SWO, indirect t.l.v. het betreffende programma 6 'Gezond meedoen in De Wolden'.

In verband met de voorgenomen investering in het 'Sport- en Cultuurhuus' Zuidwolde is een bedrag van € 6,0 miljoen afgezonderd van de algemene reserve en gestort in een afzonderlijke dekkingsreserve. Ter gedeeltelijke dekking van de hiermee gemoeid zijn extra exploitatiekosten, is ingaande 2023 een jaarlijkse onttrekking van € 120.000 ten gunste van de begroting voorzien.

Voor nadere bijzonderheden en achtergronden verwijzen wij hier ook naar de bij de kadernota 2022 gevoegde 'Nota reserves & voorzieningen 2022-2025'.

Product	Realisatie	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting			
	(Bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten							
011 - Mutaties reserves	7.046	181	6	11	109	0	
Totaal lasten	7.046	181	6	11	109	0	
Baten							
011 - Mutaties reserves	7.744	2.062	630	522	570	461	
Totaal baten	7.744	2.062	630	522	570	461	
Saldi							
011 - Mutaties reserves	-698	-1.882	-624	-511	-461	-461	
Totaal saldi	-698	-1.882	-624	-511	-461	-461	

Toelichting lasten en baten:

Toevoegingen/onttrekkingen aan reserves per programma t/m begrotingswijziging nr. 5 van 2021 en, indien van toepassing, inclusief de mutaties uit de Kadernota 2022.

Een gespecificeerde opzet per reserve/voorziening is onderstaand opgenomen:

Kostensoort	Omschrijving	Programma	Reservenr.	Reserve	2021	2022	2023	2024	2025
4.00.11.00000	Mutatie reserves	Programma	Reservenr.	Totaal storting	180.573	5.618	11.112	109.207	0
4-710-9230	Verrekening met progr. 3	Duurzaam leven	5.201.00005	Alg.res.bouwgrondexploitatie	90.340	5.618	11.112	109.207	0
				Tussentelling progr. 3	90.340	5.618	11.112	109.207	0
4-710-9290	Verrekening met progr. 9	Alg.dekkingsmiddelen	5.202.10018	Reserve egalisatie St. Glasvezel DWD	90.233				
				Tussentelling progr. 9	90.233	0	0	0	0
4.00.11.00000	Mutatie reserves	Programma	Reservenr.	Totaal onttrekking	-2.062.452	-629.893	-521.887	-569.982	-460.775
5-710-9210	Verrekening met progr. 1	Gastvrij, initiatiefrijc etc	5.201.00001	Algemene reserve	-334.000	-65.000	0	0	0
					-334.000	-65.000	0	0	0
5-710-9230	Verrekening met progr. 3	Duurzaam leven in DWD	5.201.00001	Algemene reserve	-32.000	-105.000	0	0	0
5-710-9230	Verrekening met progr. 3	Duurzaam leven in DWD	5.201.00001	Algemene reserve	0	0	0	0	0
5-710-9230	Verrekening met progr. 3	Duurzaam leven in DWD	5.201.00001	Algemene reserve	-136.500	-63.500	0	0	0
5-710-9230	Verrekening met progr. 3	Duurzaam leven in DWD	5.201.00005	Alg.res.bouwgrondexploitatie	-90.340	-5.618	-11.112	-109.207	0
5-710-9230	Verrekening met progr. 3	Duurzaam leven in DWD	5.202.10002	Reserve overheveling expl.budgetten	-84.285	0	0	0	0
5-710-9230	Verrekening met progr. 3	Duurzaam leven in DWD	5.202.10013	Reserve woonplan	-27.500	0	0	0	0
				Tussentelling progr. 3	-370.625	-174.118	-11.112	-109.207	0
5-710-9240	Verrekening met progr. 4	De Wolden onderneemt	5.201.00001	Algemene reserve	-20.000	-35.000	-35.000	0	0
5-710-9240	Verrekening met progr. 4	De Wolden onderneemt	5.202.10002	Reserve overheveling expl.budgetten	-7.003	0	0	0	0
				Tussentelling progr. 4	-27.003	-35.000	-35.000	0	0
5-710-9250	Verrekening met progr. 5	Aantrekkelijk en aangesloten	5.202.10002	Reserve overheveling expl.budgetten	-21.950	0	0	0	0
5-710-9250	Verrekening met progr. 5	Aantrekkelijk en aangesloten	5.202.10009	Reserve co-financiering speelplaatsen	0	-5.400	-5.400	-5.400	-5.400
5-710-9250	Verrekening met progr. 5	Aantrekkelijk en aangesloten	5.202.20005	Dekkingsreserve infrastructuur	-170.678	-171.351	-171.351	-171.351	-171.351
				Tussentelling progr. 5	-192.628	-176.751	-176.751	-176.751	-176.751
5-710-9260	Verrekening met progr. 6	Ontwikkelt met kleur en talent	5.201.00001	Algemene reserve	0	-15.000	-15.000	0	0
5-710-9260	Verrekening met progr. 6	Ontwikkelt met kleur en talent	5.202.10002	Reserve overheveling expl.budgetten	-63.382	0	0	0	0
5-710-9260	Verrekening met progr. 6	Ontwikkelt met kleur en talent	5.202.10010	Reserve sociaal domein	-191.500	0	0	0	0
5-710-9260	Verrekening met progr. 6	Ontwikkelt met kleur en talent	5.202.20006	Res.verbouw bibliotheek de Wijk	-3.629	-3.629	-3.629	-3.629	-3.629
5-710-9260	Verrekening met progr. 6	Ontwikkelt met kleur en talent	5.202.20003	Res.brede school R'wold	-25.504	-25.504	-25.504	-25.504	-25.504
5-710-9260	Verrekening met progr. 6	Ontwikkelt met kleur en talent	5.202.20004	Res.brede school Zuidwolde	-34.585	-34.585	-34.585	-34.585	-34.585
5-710-9260	Verrekening met progr. 6	Ontwikkelt met kleur en talent	5.201.00001	Algemene reserve	-675.000	0	0	0	0
				Tussentelling progr. 6	-993.600	-78.718	-78.718	-63.718	-63.718
5-710-9270	Verrekening met progr. 7	Gezond meedoen	5.202.10002	Reserve overheveling expl.budgetten	0	0	0	0	0
5-710-9270	Verrekening met progr. 7	Gezond meedoen	5.202.10010	Reserve sociaal domein	-40.000	0	0	0	0
					-40.000	0	0	0	0
5-710-9280	Verrekening met progr. 8	Actief en opgeruimd	5.202.10002	Reserve overheveling expl.budgetten	-4.290	0	0	0	0
5-710-9280	Verrekening met progr. 8	Actief en opgeruimd	5.202.20002	Res.VVR R'wold	-10.684	-10.684	-10.684	-10.684	-10.684
5-710-9280	Verrekening met progr. 8	Actief en opgeruimd	5.202.20007	Dekkingsreserve kunstgrasvelden	-89.622	-89.622	-89.622	-89.622	-89.622
5-710-9280	Verrekening met progr. 8	Actief en opgeruimd	5.202.20008	Dekkingsreserve MFA Zuidwolde	0	0	-120.000	-120.000	-120.000
				Tussentelling progr. 8	-104.596	-100.306	-220.306	-220.306	-220.306
				Saldo	-1.881.879	-624.275	-510.775	-460.775	-460.775

0.11 - Mutatie reserves

Het betreft hier de geraamde mutaties in de verschillende reserves gedurende de jaren 2021 t/m 2025.

Afhankelijk van de besluitvorming door de raad tijdens de begrotingsvergadering in november 2021, zullen de mutaties zoals hiervoor genoemd, nog kunnen wijzigen.

Recapitulatie per programma

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
01 DW gastvrij, initiatiefrijk en stimul.	2.557	3.037	2.687
02 DWD een veilig thuis	1.945	1.968	1.979
03 Duurzaam leven in DWD	4.614	5.013	5.258
04 DWD onderneemt	700	785	776
05 DWD aantrekkelijk en aangesloten	5.225	5.988	5.720
06 DWD ontwik. met kleur en talent	11.638	11.162	11.830
07 Gezond meedoen in DWD	16.495	14.733	14.085
08 DWD actief en opgeruimd	3.914	4.129	4.030
Totaal lasten programma's	47.091	46.814	46.366

Omschrijving baten	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
01 DW gastvrij, initiatiefrijk en stimul.	458	303	300
02 DWD een veilig thuis	11	9	9
03 Duurzaam leven in DWD	4.249	3.914	4.217
04 DWD onderneemt	179	109	77
05 DWD aantrekkelijk en aangesloten	662	641	235
06 DWD ontwik. met kleur en talent	1.234	598	598
07 Gezond meedoen in DWD	6.307	4.405	4.015
08 DWD actief en opgeruimd	3.001	2.810	2.459
Totaal baten programma's	16.101	12.790	11.912

Saldo lasten en baten programma's	-30.989	-34.024	-34.454
09 Algemene dekkingsmiddelen	39.315	39.985	42.005
10 Overhead	-7.419	-7.186	-7.770
11 Vennootschapsbelasting	3	-15	-15
12 Onvoorzien	25	-642	-390
Totaal lasten programma's	935	-1.882	-624
13 Mutaties reserves	698	1.882	624
Resultaat (voordelig)	1.633	0	0

Paragrafen

Inleiding

Op grond van het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) moeten gemeenten en provincies een aantal verplichte *paragrafen* opnemen in hun begroting en bij het jaarverslag.

In deze paragrafen zijn een aantal onderwerpen gebundeld. Het doel van de paragrafen is het bestuur meer inzicht te verschaffen in de beleidsmatige aspecten van deze deelgebieden.

We moeten deze paragrafen opnemen, tenzij het niet aan de orde is (artikel 9 BBV):

- Lokale heffingen.
- Onderhoud kapitaalgoederen.
- Weerstandsvermogen en risicobeheer.
- Bedrijfsvoering.
- Financiering.
- Verbonden partijen.
- Grondbeleid.

Daarnaast hebben we in het verleden besloten een tweetal paragrafen aan dit rijtje toe te voegen, namelijk:

- 'Sociaal domein' (voorheen 'Wet maatschappelijke ondersteuning').
- 'De Verdieping' (voorheen 'Dorpsvisies').

Deze onderwerpen kennen over het algemeen een groot financieel belang. De paragrafen geven dan ook een dwarsdoorsnede van de begroting, waarmee extra informatie wordt verschaft (we extra informatie geven over) in de financiële positie op korte en langere termijn.

De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen kan in de praktijk verschillen. In de toelichting op het BBV wordt de voorkeur uitgesproken voor het werken met beleidsnota's waarin de onderwerpen in de paragrafen zijn uitgewerkt. Het voordeel hiervan is dat in de paragraaf kan worden volstaan met een korte berichtgeving van de stand van zaken. Wanneer deze actuele nota echter ontbreekt, dient een uitvoeriger paragraaf te worden gemaakt. De paragraaf vervult dan een nadrukkelijker rol in de kaderstelling door het bestuur.

Deze benadering is conform het gestelde in het door de provincie Drenthe gehanteerde beleidskader voor het financieel toezicht op gemeenten.

Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente.

De onroerende-zaakbelastingen (OZB), toeristen- en forensenbelasting zijn lokale heffingen welke we als algemeen dekkingsmiddel aanmerken. Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen, maar wel in deze paragraaf betrokken zijn. Hierbij valt te denken aan de afvalstoffenheffing en de rioolheffing maar ook de gemeentelijke leges waar tegenover een direct aanwijsbare tegenprestatie staat. Privaatrechtelijke bedragen zoals prijzen van zwembaden en sportaccommodaties e.d. komen niet in deze paragraaf aan de orde.

In het begrotingsjaar 2022 bestaat afgerond 19,8% van de inkomsten van de gemeente De Wolden uit lokale heffingen (belastingen en rechten). Deze lokale heffingen brengen burgers, bedrijven en recreanten op.

Deze paragraaf geeft een overzicht van de diverse lokale heffingen en belastingen op hoofdlijnen. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk, wat van belang is voor de integrale afweging tussen enerzijds beleid en anderzijds inkomsten. Ook lichten we toe welk beleid de gemeente in het begrotingsjaar voert ten aanzien van de lokale heffingen en welke landelijke ontwikkelingen (rijksbeleid) daarbij van invloed zijn.

Op basis van het collegeprogramma 2018-2022 hanteren we de volgende uitgangspunten:

We beperken de belastingdruk op onze inwoners zoveel mogelijk:

- Trendmatige verhogingen van de heffingspercentages onroerend zaak belastingen (OZB) zijn geen automatisme. Dat doen we bijvoorbeeld niet als we al een ruim sluitende begroting hebben. Eventuele verhogingen kunnen we ook zien in relatie tot de ambities van onze gemeente en de bijbehorende maatschappelijke investeringen.
- De leges en de graf- en begraafrechten passen we jaarlijks aan met de inflatiecorrectie.

Wij werken transparant.

- Wij motiveren tarieven en verhogingen daarvan.
- De gevolgen van tariefverhogingen voor de woonlasten van de burger brengen wij jaarlijks in beeld.

Wij werken kostendekkend.

- Wij streven er naar rechten zoveel mogelijk kostendekkend te houden.

Ontwikkelingen

Hertaxatie Wet waardering onroerende zaken

In 2022 taxeert de samenwerkingsorganisatie alle objecten in de gemeente naar het prijspeil op 1 januari 2021. De vastgestelde waarden zijn dan met ingang van 2023 van kracht voor de belastingheffing van de Belastingdienst, het waterschap en de gemeente.

Macronorm OZB vervangen door benchmark

De macronorm OZB is met ingang van 2020 vervangen door de 'Benchmark gemeentelijke belastingen'. Deze benchmark geeft gemeenten meer informatie over de ontwikkeling van de lokale lasten in zowel eigen als andere gemeenten. Daarmee kunnen gemeenten nog bewuster keuzes maken over de lastenontwikkeling.

De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting. Aan de hand van de gegevens uit de benchmark kan jaarlijks, tijdens het bestuurlijk overleg financiële verhoudingen, het gesprek gevoerd worden over de ontwikkeling van de lokale lasten. In deze paragraaf is informatie uit de landelijke benchmark (Coelo) en regionale informatie betrokken.

OZB als percentage van de waarde

De onroerende-zaakbelastingen berekenen we naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

Overzicht van de lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft weer welke opbrengsten uit lokale heffingen zijn geraamd als dekkingsmiddelen in de primitieve begroting.

Overzicht belastingen en heffingen (bedragen x € 1.000)

Belastingen en heffingen	Geldende verordening*	2021	2022	Mutatie v.d. opbrengst 2022	In % v.d. opbrengst 2022
Onroerende-zaakbelastingen *	19-12-2019	4.674	4.795	8,4%	43,2%
Afvalstoffenheffing	19-12-2019	1.946	1.917	-2,9%	17,3%
Rioolheffing	19-12-2019	2.631	2.648	0,7%	23,9%
Bouwleges	19-12-2019	714	725	1,5%	6,5%
Overige leges Omgevingswet	19-12-2019	0	0	0%	0%
Toeristenbelasting	19-12-2019	356	388	0%	3,5%
Secretarieleges (excl. rijksleges)	19-12-2019	229	222	3,1%	2,0%
Graf en begraafrechten	19-12-2019	284	212	-25,4%	1,9%
Leges Dienstenrichtlijn	19-12-2019	8	8	0%	0,1%
Forensenbelasting	19-12-2019	126	126	0%	1,1%
Leges bestemmingsplannen	19-12-2019	33	33	3%	0,3%
Leges brandweer	19-12-2019	1	1	0%	0,0%
Leges kabels en leidingen	19-12-2019	17	17	0%	0,2%
Precariorechten en parkeerbelast.	n.v.t.				
Baatbelasting	n.v.t.				
Hondenbelasting	n.v.t.				
Reclame/vermakelikhedenbelast.	n.v.t.				
Weg-, straat-, brug-, tol- en veergelden	n.v.t.				
		11.019	11.091	2,4%	100%

* De van toepassing zijnde verordeningen op het moment van opmaak van deze paragraaf zijn opgenomen. In december 2021 worden de nieuw vast te stellen verordeningen 2022 aangeboden. De percentages OZB zijn inclusief autonome stijging van de heffing, dus niet alleen de aanpassing van de tarieven. Het merendeel van de lokale inkomsten in 2022 bestaat uit de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De beleidsuitgangspunten (besluitvorming), op basis waarvan wordt voorgesteld de tarieven voor 2022 aan te passen, lichten we hierna per heffing afzonderlijk toe.

Ontwikkeling van de lokale lasten

Onroerende-zaakbelastingen

De onroerende-zaakbelasting (OZB) genereert de hoogste lokale belastingopbrengst. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting (woningen en niet-woningen) en een gebruikersbelasting (niet-woningen). De gebruikersbelasting heffen we niet van woningen en de woondelen van bedrijfsobjecten. De gemeente bepaalt het bedrag dat de belastingplichtigen moeten betalen op basis van de waarde van de onroerende zaak. De uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) is een taak van de gemeente welke de samenwerkingsorganisatie uitvoert.

De nieuwe waardepeildatum is 1 januari 2021 en is van kracht gedurende 2022.

De waarden gebruiken overheden als grondslag voor de volgende belastingen:

- Gemeente: Onroerende-zaakbelastingen.
- Waterschap: Omslag gebouwd.
- Belastingdienst: Eigen woningforfait voor de inkomstenbelasting en de erf- en schenkbelasting.

De huurprijzen zijn deels gebaseerd op de WOZ-waarde van de woning. In de gemeente De Wolden is ervoor gekozen om de gevolgen van de hertaxatie budgettair neutraal te laten verlopen.

Heffingspercentage onroerende-zaakbelasting (OZB)

Grondslag	De Wolden 2021	De Wolden 2022	Stijging t.o.v. 2022*	Gemiddelde in Drenthe 2021
Zakelijk gerechtigden				
- Woningen	0,1106%	0,1123%	1,5%	0,14134%
- Niet woningen	0,1896%	0,1924%	1,5%	0,25594%
Gebruikers				
- Niet woningen	0,1594%	0,1618%	1,5%	0,19801%
Totaal niet woningen	0,3490%	0,3542%	1,5%	0,45395%

* In verband met de nog in uitvoering zijnde hertaxatie op het moment van schrijven van deze paragraaf zijn de in de tabel opgenomen percentages 2022 niet definitief. Daarom zijn de percentages 2021 alleen verhoogd met een trendmatige aanpassing (1,5%). We berekenen de juiste percentages 2022 aan de hand van de vastgestelde waardeontwikkeling in de hertaxatie. Uitgangspunt is dat de waardeontwikkeling voor de OZB budgettair neutraal verloopt. Bij de vaststelling van de verordening OZB op 16 december 2021 leggen we de definitieve heffingspercentages ter vaststelling voor.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling hiervan over de gemeenten. Het Rijk verdeelt de Algemene Uitkering met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van de onroerende zaken. Gemeenten met veel hoog gewaardeerd onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop past men het zogenaamde rekentarieef/percentage toe.

Dit is globaal afgeleid van het gemiddelde tarief/percentage in Nederland. Het resulterende bedrag kort men op de algemene uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief/percentage dat de gemeente zelf hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. Bij hogere uitkomsten van de WOZ-waarden vindt een hogere korting op de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds plaats. Het Ministerie van BZK heeft de rekentarieven/percentages gebaseerd op het landelijk gemiddelde. De gemeente De Wolden behoort landelijk tot de gemeenten met hoge WOZ-waarden. Dit kan inhouden dat de gemeente De Wolden hierdoor een nadeelgemeente is. Bij vaststelling van de OZB-tarieven/percentages is het daarom van belang stil te staan bij een eventueel nadelig effect ten gevolge van een (neerwaartse) bijstelling Algemene Uitkering gemeentefonds.

AFVALSTOFFENHEFFING

Uitgangspunt is dat de kosten voor de inzameling en verwerking van afvalstoffen voor 100% worden gedekt uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Op basis van de begrote lasten en baten 2022 is berekend dat de heffingen met 1,5% kunnen dalen om kostendekkend te zijn. De belangrijkste oorzaken daarvoor zijn vooral de lagere inzamelkosten.

Tarieven afvalstoffenheffing per huishouden

Grondslag	De Wolden 2021	De Wolden 2022	t.o.v. 2021	Gemiddelde in Drenthe 2021
Eenpersoonshuishouden	€ 164,04	€ 161,64	-1,5%	€ 191,25
_basistarief	€ 106,92	€ 105,36	-1,5%	
_aanbieding restafval*	€ 57,12	€ 56,28	-1,5%	
Meerpersoonshuishouden	€ 203,76	€ 200,76	-1,5%	€ 243,23
_basistarief	€ 132,36	€ 130,44	-1,5%	
_aanbieding restafval*	€ 71,40	€ 70,32	-1,5%	
Tarief per aanbieding restafval	€ 8,40	€ 8,28	-1,5%	

Grondslag	De Wolden 2021	De Wolden 2022	t.o.v. 2021	Gemiddelde in Drenthe 2021
Eenpersoonshuishouden (verzamelcontainer)	€ 162,00	€ 159,60	-1,5%	
Meerpersoonshuishouden (verzamelcontainer)	€ 205,56	€ 202,56	-1,5%	

*uitgangspunten:

- gemiddeld aantal aanbiedingen eenpersoonshuishoudens 6,8 / meerpersoonshuishoudens 8,5

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing		2022
Taakveld 7.3 afval		€ 1.223.713
Taakveld 6.3 inkomensregelingen		€ 50.000
Totale directie kosten	€ 1.273.713	
Overhead		€ 419.212
BTW 21%		€ 288.464
Totale lasten		€ 1.981.389
Stortrecht grof vuil		-/- € 25.000
Vergoeding ophalen grof vuil		-/- € 4.000
Saldo lasten na baten		€ 1.952.389
Begrote baten		-/- € 1.917.000
Kostendekkendheid		98%

Toelichting

Taakveld 7.3 bevat alle kosten voor het inzamelen en verwerken van GFT-afval, restafval, oud papier, glas, kunststof en overige grof vuil.

Vanuit taakveld 6.3 worden kosten toegerekend aan reinigingsheffing die te maken hebben met de regeling voor kwijschelding.

RIOOLHEFFING

In het door de gemeenteraad vastgestelde watertakenplan Fluvius 2016-2021 is de ontwikkeling van de rioolheffing vastgelegd voor de planperiode. In 2021 wordt het watertakenplan geactualiseerd. In het huidige watertakenplan was een forse stijging van de rioolheffing voorzien van € 5,00 voor het jaar 2019 en een stijging van 2 à 3% voor de jaren erna om kostendekkend te kunnen zijn.

Als gevolg van een wijziging van Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de rekenrente over de kapitaallasten naar beneden bijgesteld. Op basis van het in 2018 geactualiseerde kostendekkingsmodel uit dit watertakenplan is een stijging van de rioolheffing van € 1,50 voorzien voor de komende 20 jaar (t/m 2036) om kostendekkend te kunnen zijn en te blijven.

Dit betekent dat er op basis van de primitieve begroting een tariefstijging van € 1,50 van de rioolheffing wordt voorgesteld.

Tarieven rioolheffing (in €) op basis van de primitieve begrotingscijfers

Grondslag	De Wolden 2021	De Wolden 2022	t.o.v. 2021	Gemiddelde in Drenthe 2021
Eenpersoonshuishouden	€ 207,84	€ 209,16	0,65%	€ 172,38
Meerpersoonshuishouden	€ 231,36	€ 232,92	0,65%	€ 190,36

Kostendekkendheid rioolheffing		2022
Taakveld 7.2 riolering	€	2.012.048
Taakveld 2.1 verkeer en vervoer	€	69.280
Taakveld 5.7 openbaar groen c.a.	€	7.340
Taakveld 6.3 inkomensregelingen	€	51.000
Totale directie kosten	€ 2.139.668	
Overhead	€	254.080
BTW 21%	€	254.333
Totale lasten	€	2.648.081
Begrote baten	-/- €	2.648.081
Kostendekkendheid		100%

Toelichting

De gemaakte kosten op taakveld 7.2 worden in zijn geheel toegerekend aan de rioolheffing. Het vegen van de straten (taakveld 2.1) draagt bij aan het schoonhouden van de kolken dit voorkomt extra onderhoud aan de riolering. Om deze reden wordt de helft de kosten voor straatvegen toegerekend aan de rioolheffing. In het kader van waterbeheer en afvoer hemelwater worden er baggerwerkzaamheden uitgevoerd. De kosten hiervoor worden gemaakt op taakveld openbaar groen (5.7) en in zijn geheel toegerekend aan de rioolheffing. Tot slot worden er kosten toegerekend uit het taakveld inkomensregeling (6.3) het gaat hier om kosten die worden gemaakt bij de toepassing van de kwijtscheldingsregeling.

BOUWLEGES

Kostendekkendheid bouwleges		2022
Taakveld 8.3 bouwen en wonen	€	868.706
Totale directie kosten	€ 868.706	
Overhead	€	373.880
Totale lasten	€	1.242.586
Begrote baten	-/- €	724.522
Kostendekkendheid		58%

Toelichting

In het taakveld 8.3 zijn de kosten opgenomen voor het in behandeling nemen, beoordelen en controleren op de naleving van omgevingsvergunningen bouwen. De lasten 2022 zijn licht gedaald ten opzichte van 2021. De baten laten een lichte stijging zien. Als gevolg hiervan stijgt het kostendekkingspercentage met 1%.

FORENSENBELASTING

De tarieven zijn gehandhaafd op het niveau van 2021. De (WOZ) waarde is de grondslag voor de heffing.

De tarieven van de forensenbelasting bedragen voor een woning met een waarde van	2021	2022
Minder dan € 50.000	€ 200,00	€ 200,00
€ 50.000 - < € 100.000	€ 577,00	€ 577,00
€ 100.000 - < € 150.000	€ 682,00	€ 682,00
€ 150.000 - < € 200.000	€ 735,00	€ 735,00
€ 200.000 of meer	€ 787,00	€ 787,00

TOERISTENBELASTING

Het tarief van de toeristenbelasting bedraagt in 2021 € 1,10 per overnachting. In 2020 is besloten is om het tarief te verhogen naar € 1,21.

De tarieven van de toeristenbelasting bedragen	2021	2022
- per overnachting	€ 1,10	€ 1,21

LEGES

De niet wettelijke tarieven zijn geïndexeerd met 1,6% conform de meerjarenbegroting. Verder is de volgende verwachting gemaakt ten aanzien van aantallen producten.

Product	Werkelijk aantal 2020	Begroot aantal 2021	Begroot aantal 2022
Burgerlijke Stand			
Huwelijksvoltrekkingen	69	90	80
Geregistreerd Partnerschap	41	15	35
Geboorteaangiften	67	45	50
Geboorteaangiften levenloze kinderen	0	0	0
Overlijdensaangiften	199	160	170
Burgerlijke stand, uittreksel	159	250	170
Naturalisatieverzoeken	28	38	30
Optieverzoeken	3	1	1
Reisdocumenten			
Paspoort <18 jaar	153	200	275
Paspoort >18 jaar	201	300	240
Nik < 18 jaar	497	500	775
Nik > 18 jaar	571	340	375
Spoedlevering reisdocument	37	15	75
Persoonsregistratie			
Uittreksel BRP	263	250	510
Archiefonderzoek	133	70	310
Rijbewijzen/eigen verklaringen			
Rijbewijs	2.788	2.982	3240
Spoedlevering rijbewijs	174	100	210
Eigen verklaring	366	350	340
Huisnummering			
Afgegeven beschikkingen	26	-	20
Gehandicapten parkeerkaart			
Gehandicaptenparkeerkaart (GPK, Invalidenparkeerkaart)	76	140	65
Verklaring omtrent het gedrag			
Verklaring omtrent het gedrag	108	250	110

De volgende opbrengsten worden verwacht:

Leges	2021	2022
Eigen verklaringen	€ 15.152	€ 15.152
Reisdocumenten (paspoorten/ID-kaarten)	€ 28.884	€ 29.317
Rijbewijzen	€ 105.627	€ 107.211

Leges	2021	2022
Akten en uittreksels	€ 8.942	€ 9.076
Adresaanduiding	€ 4.040	€ 4.101
Burgerlijke stand/Naturalisatie	€ 1.898	€ 1.926
Gehandicapten parkeerkaart	€ 3.897	€ 3.955
Huwelijken/partnerschappen	€ 43.925	€ 44.584
Verklaring omtrent gedrag	€ 5.712	€ 5.798
Basisregistratie personen	€ 10.924	€ 4.572
Totaal Leges	€ 229.001	€ 221.737

Kostendekkendheid secretarieleges	
Taakveld 0.2 burgerzaken	€ 771.097
Totaal directe kosten	€ 771.097
Overhead	€ 237.792
Totale lasten	€ 936.806
Begrote Baten	€ -221.737
Kostendekkendheid	24%

Toelichting

De lasten op het taakveld 0.2 bevatten de kosten voor het verstrekken van rijbewijzen, reisdocumenten, akten en uittreksels adresaanduidingen, aanvragen met betrekking tot burgerlijke stand, aanvragen invalide parkeerkaart, huwelijksvoltrekkingen, verklaring over gedrag en persoonsregistratie/bevolkingsregister. Bij deze kosten moet gedacht worden aan kosten voor het vervaardigen van de uittreksels, personeelskosten van medewerkers burgerzaken.

GRAF- EN BEGRAAFRECHTEN

Bij de behandeling van de nota 'Begraafplaatsen De Wolden, capaciteit garantie voor de toekomst' (25 april 2013) is besloten het uitgangspunt van 100% kostendekking los te laten. De tarieven zullen daarom de komende jaren alleen nog verhoogd worden met het CPI indexcijfer voor huishoudens. Op basis van de meicirculaire 2021 bedraagt dit percentage 1,6%. Dit betekent het volgende voor de tarieven 2022.

De tarieven graf- en begraafrecht bedragen	2021	2022
- grafrecht enkel graf- 20 jaar	€ 2.286	€ 2.323
- grafrecht enkel graf- 30 jaar	€ 2.579	€ 2.620
- grafrecht dubbeldiep graf- 20 jaar	€ 3.307	€ 3.360
- grafrecht dubbeldiep graf- 30 jaar	€ 3.595	€ 3.652
- urnennis - 20 jaar	€ 1.377	€ 1.399
- urnennis - 30 jaar	€ 1.705	€ 1.732
- urnengraf - 20 jaar	€ 1.499	€ 1.523
- urnengraf - 30 jaar	€ 1.798	€ 1.827
- begraafrecht	€ 875	€ 889

Kostendekkendheid grafrechten	
Taakveld 7.5 begraafplaatsen en crematoria	€ 270.330
Totale directe kosten	€ 270.330
Overhead	€ 69.394
Totale lasten	€ 339.724
Begrote baten	€ -212.251
Kostendekkendheid	62%

Op taakveld 7.5 worden alle kosten geraamd voor de begraafplaatsen en crematoria. Te denken valt aan kosten voor het onderhouden van de begraafplaats en de gebouwen, energie kosten en kapitaallasten. In de raadsvergadering van 25 april 2013 is besloten:

- het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid los te laten;
- 88% van de kosten van groenonderhoud onder te brengen in de post 'openbaar groen';
- de tarieven jaarlijks alleen te indexeren met het CPI-indexcijfer voor huishoudens;
- een tekort op het product begraven ten laste te brengen van het resultaat.

LEGES DIENSTENRICHTLIJN

Kostendekkendheid leges dienstenrichtlijn	
Taakveld 1.2 openbare orde en veiligheid	€ 30.462
Taakveld 3.1 economische promotie	€ 23.133
Totale directe kosten	€ 53.595
Overhead	€ 13.758
Totale lasten	€ 67.352
Begrote baten	€ - 7.979
Kostendekkendheid	12%

Toelichting

Onder de leges dienstenrichtlijn vallen de leges voor de werkzaamheden in het kader van vergunningen Drank- en Horecawet, Evenementen, prostitutiebedrijven, gebruiksvergunning brandveiligheid en standplaatsen.

De kosten hebben betrekking op het verstrekken en controleren/handhaving van verstrekte vergunningen. Hierbij is een aanname gedaan van 6% van de kosten zoals geraamd op de hieronder vermelde taakvelden, zulks op basis van de vermoedelijke werkzaamheden.

ONTWIKKELING VAN DE WOONLASTEN

De gemiddelde gemeentelijke woonlasten per huishouden dalen in het begrotingsjaar 2022 ten opzichte van 2021 met 0,44%. Deze woonlasten bestaan uit de onroerendezaakbelasting (voor eigenaren), afvalstoffenheffing en rioolheffing. De volgende tabel geeft de omvang van de lokale woonlasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden van De Wolden weer, op basis van de cijfers uit de primitieve programmabegroting 2022.

Woonlasten per huishouden

Belasting	De Wolden 2021	De Wolden 2022	t.o.v. 2021	Landelijk 2021	Drenthe 2021
Gemiddelde OZB aanslag	€ 317,42	€ 322,18	1,5%	€ 305,00	€ 324,21
Afvalstoffenheffing	€ 203,76	€ 200,76	-1,5%	€ 305,00	€ 243,23
Rioolheffing	€ 231,36	€ 232,92	0,65%	€ 201,00	€ 190,36
Totaal woonlasten	€ 752,54	€ 755,86	0,44%	€ 811,00	€ 757,80

Het landelijk gemiddelde in deze tabel is bepaald op basis van gegevens 2021 van het Centrum voor Economisch Onderzoek Lagere Overheden (COELO) van de Rijksuniversiteit Groningen en het CBS, waarbij uitgegaan is van een meerpersoonshuishouden en een landelijk gemiddelde WOZ waarde per 1-1-2020 (CBS) van € 270.000 (De Wolden € 287.000, Drenthe € 238.000).

Ontwikkeling lasten voor bedrijven

Belasting	De Wolden 2021	De Wolden 2022	t.o.v. 2021
<u>Agrarisch bedrijf:</u>			
WOZ waarde incl. woningdeel*	€ 490.000	€ 467.000	
Gemiddelde OZB aanslag*	€ 1.342,79	€ 1.362,93	+1,5%
Rioolheffing	€ 462,90	€ 465,84	0,65%
Totaal lasten	€ 1.805,69	€ 1.828,77	1,28%
<u>Overig bedrijf:</u>			
WOZ waarde incl. woningdeel*	€ 377.000	€ 407.000	
Gemiddelde OZB aanslag*	€ 942,59	€ 956,73	1,5%
Rioolheffing	€ 462,90	€ 465,84	0,65%
Totaal lasten	€ 1.405,49	€ 1.422,57	1,25%

Uitgangspunten:

Agrarisch bedrijf met bedrijfswoning: Gemiddelde WOZ waarde per 1-1-2020 van € 467.000.
Overige bedrijven met bedrijfswoning: Gemiddelde WOZ waarde per 1-1-2020 van € 407.000.

* Bij de berekening van de OZB is rekening gehouden met het niet-heffen van gebruiksbelasting van woningen. De WOZ-waarden zijn inclusief de waarde van woondelen.

Rekening gehouden met:

- indexering OZB opbrengst met 1,5%;
- aanpassing van de tarieven rioolheffing met 0,65%.

De uitkomsten van de hertaxatie (waardeontwikkeling per 1-1-2021) in het kader van de WOZ zijn nog niet meegenomen. Uitgangspunt is dat de waardeontwikkeling voor de OZB budgettair neutraal verloopt.

KWIJTSCHELDING GEMEENTELIJKE BELASTINGEN

Gemeenten kunnen, met inachtneming van de Invorderingswet 1990, kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Gemeenten beslissen zelf of, en zo ja voor welke heffingen belastingplichtigen kwijtschelding kunnen krijgen. Gemeenten zijn gebonden aan de landelijke Uitvoeringsregeling. Alleen ten aanzien van het bestaansminimum hebben gemeenten de mogelijkheid om af te wijken van de regeling. De rijksregeling gaat uit van 90% van de bijstandsnorm. In onze gemeente is gekozen om 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum te hanteren. Bij de tariefstelling is rekening gehouden met de te verlenen kwijtschelding. Kwijtschelding is mogelijk van de afvalstoffenheffing(deels) en het rioolrecht. Bij de invordering van de onroerendezaakbelastingen "eigenaren" wordt geen kwijtschelding verleend.

FASTSTELLING TARIEVEN

De tarieven worden definitief vastgesteld in de vergadering van 16 december 2021 door vaststelling van de diverse belastingverordeningen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Een aanzienlijk deel van de in de gemeente De Wolden aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente. Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen kennen we een aantal beheersprogramma's.

We reserveren geld in de exploitatiebegroting om jaarlijks in het noodzakelijke onderhoud te kunnen voorzien. Dat doen we op basis van de beheersprogramma's. Ook het gewenste onderhoudsniveau leggen we daarin vast. Dat niveau is afhankelijk van de hiervoor benodigde beschikbare middelen. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft een dwarsdoorsnede van de begroting. Lasten van onderhoud kunnen op diverse programma's voorkomen.

Basisgegevens te onderhouden kapitaalgoederen

De koppeling met de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en de beheerkaart kan met de aanschaf van het nieuwe beheersysteem (Obsurv) voor de openbare ruimte plaats gaan vinden. De gegevens kunnen hierdoor afwijken met wat voorgaande jaren is beschreven.

Onderwerp	Karakteristiek	Onderhoud
Openbare ruimte	Oppervlakte totaal	22.635 ha.
	Oppervlakte verharde wegen	2.565.761 m ²
	Verharde fietspaden	267.320 m ²
	Verharde wandelpaden	167.500 m ²
	Halfverharde voet- / fietspaden	73.935 m ²
	Zand- / puinwegen	246.261 m ²
	Oppervlakte groen (plantsoen)	1.399.819 m ²
	Oppervlakte bos en natuur (berm, etc.)	3.188.393 m ²
	Bomen	53.990 st.
	Sportterreinen	220.000 m ²
	Openbare verlichting (armaturen)	5.200 st.
	Speeltoestellen	651 st.
	Begraafplaatsen	6 st.
Gebouwen	Sportaccommodaties	29 st.
Riolering	Lengte	457 km.
	Kolken	11.500 st.
	Minigemalen	1.100 st.
	Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA)	230 st.
	Hoofdgemalen	62 st.
	Bergbezinkvoorzieningen	10 st.
Kunstwerken	Tunnels	3 st.
	Bruggen en duikers	76 st.
Verkeersmeubilair	Verkeersborden	4.606 st.
	Objectverwijzingsborden	1.202 st.

Beleidskader

Voor het benodigde onderhoudsvolume zijn de volgende uitgangspunten vastgelegd:

- Een beheersprogramma moet een periode beslaan van de langste afschrijving van de kapitaallasten. Hierdoor zijn we in staat altijd voldoende geld te reserveren voor het noodzakelijke onderhoud en voorkomen we desinvesteringen.
- Een beheersprogramma moeten we gemiddeld iedere vier jaar opnieuw doorrekenen op basis van de actuele onderhoudssituatie (BBV). Dit scheidt de mogelijkheid om de onderhoudskosten tijdig naar boven of beneden bij te stellen.

We hebben een kwaliteitsvisie. Die visie functioneert als een overkoepelende schil voor de onderliggende beheerssystemen. In de visie geven we het niveau aan dat bepalend is voor de individuele beheerssystemen. In 2012 is het kwaliteitsniveau op onderdelen herzien. Als kwaliteitsniveau heeft

de raad gekozen het niveau 'basis' met uitzondering van bedrijventerreinen. Het niveau van de groenvoorzieningen op de bedrijventerreinen is herzien naar het niveau laag. De niveaus zijn verwerkt in de opdrachten voor het planmatig onderhoud van de openbare ruimte.

De huidige beheersplannen moeten worden geactualiseerd. Het gaat om meerdere beleidsplannen en daarom hebben wij een extern bureau gevraagd een risico-analyse uit te voeren. Het gaat hierbij om de volgende kapitaalgoederen: Wegen, Kunstwerken en Oevers, Groen, Verlichting en Bebording.

Het bureau heeft een onderzoeksrapport opgeleverd waarmee wij inzage hebben in de risico's in het beleid en de beschikbare financiën voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Het onderzoeksrapport adviseert om de samenhang tussen de beschikbare budgetten en de kwaliteitsambitie voor deze budgetten te verbeteren. Er wordt geadviseerd om een nulmeting uit te voeren. Dit om een betere inzichtelijke kwaliteit te krijgen. Er moet een schouw worden uitgevoerd en een nieuwe wegininspectie. Daarnaast moet de kwaliteit van de kunstwerken en oevers opnieuw in beeld worden gebracht. Ook beveelt het onderzoeksbureau aan om een nota kapitaalgoederen op te stellen. Dit om meer samenhang te krijgen tussen de verschillende disciplines. Vervolgens moeten de beheersplannen hierop worden aangepast. Inmiddels zijn wij gestart met het opstellen van een bermenbeheersplan.

Toelichting per beheersprogramma

Het speelruimtebeleidsplan

In de gemeente De Wolden zijn 89 speelplekken. De omvang en inrichting variëren. Het in standhouden van speelvoorzieningen in een gemeente is geen wettelijke verplichting. Wel moeten speeltoestellen volgens het Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen veilig zijn. De grondeigenaar (de gemeente) is aansprakelijk voor schade ten gevolge van bouwwerken die in zijn grond verankerd zijn. Dit betekent dat een gemeente aansprakelijk kan worden gesteld voor schade die voortkomt uit een ondeugdelijk speeltoestel of ondergrond.

Om te beoordelen of de speeltoestellen veilig zijn, vindt jaarlijks een veiligheidsinspectie plaats. We inspecteren de speelplaats, de toestellen en de speelzone.

Met ingang van 2008 is het beheer en onderhoud van de speeltoestellen overgedragen aan de speeltuinverenigingen. Jaarlijks ontvangen ze de inspectieresultaten om het noodzakelijke onderhoud zelf uit te kunnen voeren of dit door een externe partij te laten doen. Naast een veiligheidsinspectie moet de speeltuinvereniging jaarlijks ook minimaal één functionele inspectie uitvoeren. Daarbij controleert zij de functionaliteit en stabiliteit van een toestel, in het bijzonder op slijtage. Zo is aangetoond dat het noodzakelijke onderhoud daadwerkelijk is uitgevoerd door de speeltuinvereniging.

Op basis van de veiligheidsinspectie kan blijken dat het repareren van een speeltoestel niet rendabel is. Het is dan vaak verstandiger het speeltoestel te vervangen door een nieuw speeltoestel. Tijdens de evaluatie van het speelruimtebeleid in 2020 is gebleken dat er een achterstand is in de vervangingsopgave van de speelvoorzieningen. Als gevolg hiervan is in de begroting een structurele vervangingsinvestering opgenomen. Tegelijkertijd is een wijziging in de verhouding van de bijdrage doorgevoerd. Vanaf heden dienen verenigingen 40% van de totaalkosten bij te dragen en gemeente De Wolden draagt maximaal 60% bij.

Omschrijving	Budgetten 2021	Budgetten 2022
Onderhoud speelvoorzieningen	16.000	17.000

Het wegenbeheersprogramma

De gemeente heeft een rationeel beheersprogramma voor verharde wegen. In dit programma heeft de raad het onderhoudsniveau vastgelegd, waaraan het wegenonderhoud moet voldoen. Gekozen is om het kwaliteitsniveau van de wegen te differentiëren op basis van de gebruikscategorie van de wegen. Aan verhardingen in de gebruikscategorie 'Bedrijventerreinen' is een lager onderhoudsniveau vastgesteld dan de andere gebruikscategorieën. Om de twee jaar wordt in de zomerperiode een wegeninspectie uitgevoerd. Daarna kijken we in relatie tot het beschikbare budget, de wensen

van Dorpsbelangenverenigingen en plannen van andere vakgebieden welke wegen de twee daarop volgende planjaren een onderhoudsbeurt krijgen.

In 2022 zal een nieuw Wegenbeheerplan worden opgesteld. Onderhoud aan zand- en puinwegen wordt in eigen beheer uitgevoerd. Halfverharde paden worden eens in de 5 jaar geïnspecteerd.

Omschrijving	Budgetten 2021	Budgetten 2022
Klein onderhoud wegen	177.000	190.000
Groot onderhoud wegen	953.000	963.000
Verkeersvoorzieningen (bewegwijzering, borden, veiligheid)	83.000	84.000
Straatvegen en onkruidbestrijding	136.000	139.000
Bermonderhoud, incl. maaien en bermbeplanting	180.000	223.000
Totaal	1.529.000	1.599.000

Beheersprogramma openbare verlichting

In 2013 is het beleidsplan Openbare verlichting 2013-2017 door de raad vastgesteld. In het plan zijn de actuele gegevens verwerkt en zijn de wijzigingen op het gebied van de techniek en richtlijnen benoemd. Besloten is:

- om de schakeltijden aan te passen;
- bij nieuwbouw LED-verlichting toe te passen;
- samen met inwoners kritisch te kijken naar de verdeling avond-/nachtbranders en
- over de situering van een aantal lichtmasten.

Jaarlijks maken we een aaneengesloten deel van de armaturen schoon en vervangen we de lampen. Iedere 5 jaar onderhouden we zo gestructureerd de volledige openbare verlichting. De op het beleidsplan gebaseerde uitvoeringsmaatregelen werken we uit.

Door een andere invulling van de schakeltijden en toepassing van LED-armaturen is het energieverbruik de laatste jaren afgenomen. Met inwoners bekijken we, welke branders wanneer branden. In het beleidsplan zijn diverse verbeteringen van de installatie opgenomen. De opgenomen raming in de begroting komt overeen met de maatregelen van de uitvoering en de verbeteringen. De houdbaarheid van het huidige beleidsplan is door verdere technologische ontwikkelingen aan vernieuwing toe. Daarom zal er een nieuw geactualiseerd beleidsplan komen. Hierin worden eventuele nieuwe kaders vastgesteld.

Omschrijving	Budgetten 2021	Budgetten 2022
Onderhoud openbare verlichting	93.000	95.000

Beheersprogramma kunstwerken en bruggen

Het onderhoud van civiele kunstwerken is gebaseerd op het huidige Bruggenbeheersplan. Alle Civiele Kunstwerken zijn in 2016 beoordeeld en het onderhoud en/of vervanging is in kaart gebracht. Jaarlijks zetten we het benodigde budget in voor planmatig onderhoud aan de bruggen en duikers.

Voor de komende begrotingsperiode 2022-2025 zijn er geen investeringskredieten opgenomen voor het vervangen van bruggen. In het kader van het onderzoek naar de beleidsplannen zal de kwaliteit van bruggen en duikers opnieuw in beeld worden gebracht. In 2022 zullen alle Civiele Kunstwerken worden geïnspecteerd en zal een Kunstwerkenbeheerplan worden opgesteld.

Omschrijving	Budgetten 2021	Budgetten 2022
Onderhoud bruggen	51.000	52.000

Het beheersprogramma groen

Met het beheersprogramma zijn overzichten gemaakt van de diverse beheersobjecten. In 2013 is het kwaliteitsniveau B door de raad vastgesteld. Dit kwaliteitsniveau is verwerkt in de onderhoudsbestekken. In 2021 is een nieuwe bermnota vastgesteld welke in 2022 in uitvoering wordt gebracht.

Omschrijving	Budgetten 2021	Budgetten 2022
Onderhoud plantsoenen openbaar groen	292.000	276.000
Onderhoud openbaar groen begraaftplaatsen	60.000	61.000
Aanschaf plantmateriaal	29.000	29.000
Uitbestede werkzaamheden incl. VTA-controle bomen	456.000	463.000
Beheersing eikenprocessierups	32.000	33.000
Totaal	869.000	862.000

Het watertakenplan

Eind 2015 is in het kader van de regionale samenwerking in de waterketen het watertakenplan Fluvius 2016-2021 vastgesteld. Dit plan wordt in 2021 geactualiseerd. Het watertakenplan bestaat uit een hoofdrapport opgesteld voor zes gemeenten en het waterschap en uit specificaties per gemeente en het waterschap. In het hoofddocument is de gezamenlijke visie op de waterketen en de visie op de samenwerking binnen Fluvius beschreven. Dit om kostenbesparing te realiseren en de kwaliteit en de robuustheid van het beheer van de waterketen te verbeteren.

De specificatie watertakenplan Fluvius 2016-2021 voor De Wolden vervangt het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP). In de specificatie worden de wettelijke zorgplichten stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater omschreven. De specificatie beschrijft activiteiten die voor de zorgplichten worden uitgevoerd. Ook geeft het inzicht in de financiële en personele middelen om het rioleringsbeheer doelmatig te kunnen uitvoeren.

Grondwater

We beheren en onderhouden drainages die in het kader van de grondwaterzorgplicht zijn aangelegd in openbaar gebied. Er zijn grondwaterpeilbuizen geplaatst voor de grondwaterzorgplicht. Deze peilbuizen zijn voorzien van meetapparatuur waarmee we continue inzicht hebben in de grondwatersituatie.

Actualisatie basisrioleringsplannen

Periodiek berekenen we rioelstelsels door om te beoordelen of deze nog voldoende kwaliteit en klimaatbestendig zijn.

Onderzoek foutieve aansluitingen

Jaarlijks verrichten we onderzoek naar foutieve rioelaansluitingen. Daarbij gaat het om aansluitingen van hemelwater op een druk- of vuilwaterriolering of van vuilwater op hemelwaterriolering.

Inspecties/onderhoud

We inspecteren de technische staat van de riolering regelmatig. De camera-inspecties voeren we uit in riolering die minimaal 35 jaar oud is. Vervolgens is de inspectiefrequentie elke tien jaar. De schades die in 2021 tijdens de inspectie van de riolering worden geconstateerd, repareren we in 2022. Indien nodig wordt het riool vervangen.

Het waterschap controleert alle IBA's jaarlijks in het kader van planmatig onderhoud en reinigt slibvangers, repareert schades en controleert steekproefsgewijs de kwaliteit van het uitstromende water.

Reiniging

Voor een goede afstroming in de vrijvervalriolering reinigen we jaarlijks een deel van de vrijvervalriolering. De vuilwater riolering (droogweerafvoer en gemengd) reinigen we circa 1 keer per 7 jaar en het regenwaterriool reinigen we 1 keer per 20 jaar. Kolken reinigen we 2 keer per jaar. Gemalen en minigemalen controleren en reinigen we 1 keer per jaar.

Omschrijving	Budgetten 2021	Budgetten 2022
Onderhoud e.d. vrijverval riolering	170.000	170.000
Onderhoud e.d. vacuüm drukriolering, gemalen en bezinkbassins	36.000	36.000
Onderhoud IBA's	30.000	30.000
Totaal	236.000	236.000

Het gebouwenbeheersplan

Eens in de vier jaar wordt het gebouwenbeheersplan van het gemeentelijke gebouwen herzien. In 2020-2021 heeft er een nieuwe onderhoudsinspectie plaatsgevonden waardoor er een herziening komt van de vorige inspectie uit 2016. De uitkomsten van deze inspecties worden verwerkt in het beheersysteem gebouwen (Planon). Met dit systeem kan de onderhoudsbehoefte voor de komende 10 planjaren en verder worden berekend. In de tussenliggende jaren wordt jaarlijks beoordeeld welk onderhoud is uitgevoerd en in hoeverre de voorziening en de dotatie nog op pijl zijn.

De norm voor de kwaliteit van de gebouwen hebben we vastgesteld op conditiescore 3 (NEN 2767). De noodzakelijke maatregelen om het niveau te halen bestaan uit groot (planmatig) en klein (regulier) onderhoud. Om schommelingen in de begroting door de werkelijke uitgaven te voorkomen is de "voorziening gemeentelijke gebouwen" ingericht.

De kosten van het onderhoud stijgen jaarlijks door de leeftijd van de gebouwen, verder heeft de inflatie en bouwkostenstijging effect op de onderhoudskosten. Bij het opstellen van de begroting 2022 zal er een mutatie onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen plaatsvinden. Op basis van het nog vast te stellen onderhoudsplan in het gemeentelijke gebouwenbeheersysteem (Planon), zal het gemiddelde onderhoudsbudget volgens het 10-jaarlijks voortschrijdend gemiddeld met ca. 25% gaan stijgen om het gewenste en vastgestelde kwaliteitsniveau te handhaven. Jaarlijks wordt bekeken of dit budget nog toereikend is.

Er zal in 2022 worden gestart met de nieuwbouw van Het Huis van Sport en Cultuur op de locatie aan het Sportlaantje in Zuidwolde. Verdere verduurzaming van gemeentelijk vastgoed naar BENG, zijnde sporthallen en gemeentewerf zullen zijn gestart en afgerond gaan worden in dit jaar.

Omschrijving	Budgetten 2021	Budgetten 2022
Normaal klein jaarlijks onderhoud	237.000	237.000
Storting in de voorziening voor periodiek groot onderhoud (exclusief onderwijs)	360.000	260.000
Totaal	597.000	497.000

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken. Dat wil zeggen: welke capaciteit is nodig om de risico's op te vangen, en wel zodanig dat een tegenvaller in de uitvoering niet direct tot een bezuiniging hoeft te leiden.

Inleiding

Het weerstandsvermogen dient om niet begrote kosten en risico's op te vangen. Het geeft een indicatie van de robuustheid van de begroting. Risicobeheersing heeft daarom een belangrijke relatie met het weerstandsvermogen. Reguliere risico's worden afgedekt met verzekeringen of voorzieningen/bestemmingsreserves. Voor risico's die niet tegen acceptabele kosten kunnen worden verzekerd en waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten dient het weerstandsvermogen als dekkingsmiddel.

Binnen de uitvoering van het beleid doen we al veel aan het beperken van risico's. Bij elk besluit tot uitvoering nemen we waarborgen op in de college- en raadsvoorstellen om risico's zoveel mogelijk te vermijden of te beperken. Daarnaast zijn op allerlei terreinen (wegen, riolering, gebouwen, openbare verlichting, etc.) beheersplannen opgesteld waarbij we zo nodig voorzieningen treffen. Bij grotere projecten bouwen we diverse momenten in waarop de gemeente nog kan kiezen om al dan niet door te gaan (go of no-go momenten). Alle voorstellen beoordelen we op eventuele risico's met financiële-, personele- en/of juridische consequenties. Kortom: risicomanagement maakt primair onderdeel uit van de dagelijkse processen.

In de opgestelde 'Nota weerstandsvermogen en Risicomanagement' zijn de doelstellingen en begrippen betreffende het weerstandsvermogen en aanpak verder uiteengezet.

Wij zijn van plan om in de nabije toekomst een goede slag te slaan om de paragraaf, 'weerstand vermogen en risicobeheersing', naar een hoger niveau te tillen. Hiervoor is advies ingewonnen bij de voormalige accountant en bij de relaties van het Interne Audit team.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Om risico's te kunnen opvangen is het van belang dat hiervoor een buffer beschikbaar is. In dit kader is de weerstandscapaciteit van een gemeente van belang. We maken onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat we kunnen inzetten om eenmalige tegenvallers op te vangen. De incidentele weerstandscapaciteit wordt uitgedrukt in beschikbare incidentele middelen (vermogen), namelijk de omvang van de vrij besteedbare reserves. Vrij besteedbare reserves zijn reserves waaraan de gemeenteraad geen specifieke bestedingsdoelen heeft gekoppeld. Bij de begroting 2010 heeft de raad ingestemd met de zienswijze van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) en is aansluiting gezocht bij het BBV. Dit betekent dat we tot het weerstandsvermogen rekenen: het volledig vrije eigen vermogen, na aftrek van de activa met een maatschappelijk nut *). Hierdoor wordt ook de algemene reserve tot het weerstandsvermogen gerekend. De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd.

Omschrijving	(x € 1.000)	Begroting 2022
Algemene reserves		23.072
Algemene reserve bouwgrondexploitatie		-/- 135
Activa met een maatschappelijk nut		-/- 10.615
Totaal incidentele weerstandscapaciteit		12.322

De cijfers van de bouwgrondexploitatie zijn buiten beschouwing gelaten, omdat daarvoor een afzonderlijke weerstandscapaciteit geldt (zie ook de Paragraaf grondbeleid) en waarvoor we binnen de algemene reserve bouwgrondexploitatie een afzonderlijke buffer aanhouden.

*) Deze activa kunnen namelijk niet zomaar worden vervreemd als de gemeente middelen nodig heeft om een tegenvaller op te vangen. Het weerstandsvermogen moet inderdaad 'vrij' zijn, aldus Prof. Dr. M.A. Allers, hoogleraar decentrale overheden.

Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit bedoelen we de middelen die we permanent kunnen inzetten om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Hierbij zijn ook de risico's van belang die aan de uitvoering van al die taken kleven. De structurele weerstandscapaciteit kunnen we in noodgevallen inzetten om aan meerjarige verplichtingen te kunnen voldoen. Hiermee kunnen we voldoen aan bijvoorbeeld de rente- en aflossingsverplichtingen van de aangetrokken leningen.

Omschrijving	(x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Onvoorzien uitgaven (exclusief taakmutaties)		30	30	30	30
Onbenutte belastingcapaciteit		2.891	2.891	2.891	2.891
Begrotingsoverschot/tekort (= begrotingssaldo)		pm	pm	pm	pm
Totaal structurele weerstandscapaciteit		2.921	2.921	2.921	2.921

Onvoorzien uitgaven

De post onvoorzien uitgaven kunnen we inzetten voor bepaalde incidentele uitgaven die geen structureel karakter dragen. De criteria die we hierbij hanteren zijn onvoorspelbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

De post onvoorzien bedraagt in de begroting 2022 € 30.000. Overeenkomstig eerdere besluitvorming is de post onvoorzien gesplitst in onvoorzien lasten college van B&W (€ 20.000) en onvoorzien lasten incidentele- en startsubsidies (€ 10.000).

Onbenutte belastingcapaciteit

Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit onroerendezaakbelastingen (OZB) werd tot voor kort vaak de artikel 12-norm gehanteerd. Het gewogen gemiddelde percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 van de Financiële verhoudingswet bedraagt voor 2022: 0,1800 (redelijk peil volgens blz. 100 Meicirculaire 2021). Het percentage in De Wolden bedraagt voor 2022 op basis van de oorspronkelijke begroting: 0,1123. De onbenutte OZB-belastingcapaciteit is gelijk aan de belastingheffing die nog kan plaatsvinden tot het niveau dat een gemeente moet heffen om voor toelating van een zogenoemde artikel-12 FVW-aanvraag te kunnen komen. De raad heeft in het verleden aangegeven voor de OZB jaarlijks te bepalen of een trendmatige aanpassing noodzakelijk is (naast autonome uitzetting) met een percentage dat gelijk is aan de inflatiecorrectie. Vooralsnog wordt uitgegaan van 1% autonome uitzetting en 1,5% inflatiecorrectie. Hiermee blijven we onder de macronorm van het Rijk zoals hiervoor bedoeld.

Als we de capaciteit afzetten tegen de norm toelating artikel 12-gemeente, dan is er nog een ruimte van circa € 2.891.000 (€ 4.795.000 x 0,1800/0,1123 gewogen gemiddelde volgens systematiek pagina 100 Meicirculaire 2021 = € 7.686.000 -/- € 4.795.000).

Berekeningswijze onbenutte belastingcapaciteit		Uitkomst
Geraamde OZB-opbrengst gemeentebegroting 2022	A	€ 4.795.000
Landelijk gemiddeld gewogen norm artikel-12 toelating	B	0,1800
Gemeentelijk gemiddeld gewogen percentage	C	0,1123
Formule berekening onbenutte belastingcapaciteit		(A*B/C) - A
Uitkomst berekening is € 7.686.000 -/- € 4.795.000		€ 2.891.000

Het rioolrecht en de afvalstoffenheffing mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Omdat deze beide (nagenoeg) al geheel kostendekkend zijn bij De Wolden, zit hierin geen ruimte om extra middelen te genereren.

Begrotingsoverschot

Een eventueel begrotingsoverschot op de exploitatie kunnen we in principe ook meenemen in de berekening van de structurele weerstandscapaciteit. De provincie Drenthe is echter van mening dat het niet zeker is dat de gemeente deze overschotten ook daadwerkelijk zal realiseren en deze zijn daarom in de berekening op pm gezet. Ingeval van een begrotingstekort, zal het gemeentebestuur maatregelen moeten treffen zodat de begroting in meerjarig perspectief weer reëel sluitend wordt.

Inventarisatie van de risico's

De omvang van het noodzakelijke weerstandsvermogen wordt telkens herzien op basis van ontwikkelingen. De risico's worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening geactualiseerd.

Aan de hand van een lijst met mogelijke onderwerpen zijn de grootste risico's voor de gemeente in beeld gebracht. De risico's zijn nu beoordeeld aan de hand van de matrices en de tabellen die zijn opgenomen in de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement.

De omvang x de kans, dat het risico zich voordoet, geeft aan wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Zoals in onderstaande tabel is weergegeven, bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit voor de begroting 2022 afgerond € 4.963.000.

Risico (x € 1.000)	Maximale omvang risico	Risicokans	Benodigde weerstands- capaciteit
Algemene uitkering	1.024	Hoog	512
Bedrijfsvoering (incl. aandeel SWO)	3.147	Laag/gemiddeld	492
Schadeclaims	138	Laag/hoog	21
Externe factoren	4	Laag/gemiddeld	1
Financieel	14.082	Laag/gemiddeld	2.735
Grondexploitatie	*	Hoog	0
Kapitaalgoederen	0	Laag	0
Open-einde regelingen	240	Laag/hoog	61
Projecten	903	Laag	100
Verbonden partijen	7.258	Laag/gemiddeld	802
Overige categorieën	1.885	Laag	239
Totalen	28.681		4.963

* Afzonderlijke risicoanalyse grondexploitatie (zie paragraaf grondbeleid) geeft geen nadelige saldi te zien.

Toelichting op de verschillende categorieën:

Algemene uitkering

Naast de Algemene uitkering ontvangen wij ook de Integratie-uitkeringen sociaal domein. Bij de bepaling van het maximale risico hebben we het bedrag van deze Integratie-uitkeringen sociaal domein bij de Algemene uitkering opgeteld. De risicokans blijft een lastige inschatting omdat we nog geen zicht hebben op de financiële consequenties.

Voorzichtigheidshalve is ten opzichte van voorgaande jaren het maximale risico verhoogd naar 3% van de totale uitkering.

Bedrijfsvoering

Dit onderdeel heeft hoofdzakelijk betrekking op het personeel en de bedrijfsvoering middelen zoals de ICT en tractie.

Cyberrisico's

Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen en adviseert over prioriteiten en biedt een handvat om informatiebeveiliging up-to-date te houden. Daarnaast heeft de SWO een cybercrimeverzekering afgesloten welke bij een ransomware incident sprake is van een voorbehoud van 50% van de verzekeraar. De verzekerde som wordt daarmee met 50% verlaagd als de aanleiding een ransomware incident is. Deze moet worden opgenomen in het weerstandsvermogen. Daarnaast wordt er door de CISO gewerkt aan een plan dat bijdraagt aan een hogere mate van risicobewustwording en betere informatieveiligheid.

Het niet verzekeren vraagt een hoge reservering in het weerstandsvermogen van beide gemeenten. De hoogte is hiervoor op voorhand moeilijk in te schatten.

(Schade)claims

Een wisselend karakter door het proces van afwikkeling en het ontstaan van nieuwe claims.

Externe factoren

Hieronder vallen de risico's vanwege nieuwe wetgeving en het risico ten aanzien van verhuur en verpachten van gemeentelijk vastgoed waarbij we rekening houden met vroegtijdige beëindiging.

Financieel

Dit betreft o.a. de risico's m.b.t. de verstrekte en gewaarborgde geldleningen, de stijging van het algemene renteniveau en het kunnen blijven declareren van de compensabele BTW.

Grondexploitatie

De risico's zijn conform de risico-inventarisatie zoals opgenomen in de paragraaf Grondbeleid en bepaald op nihil.

Kapitaalgoederen

Met betrekking tot de kapitaalgoederen zijn vooralsnog geen risico's bepaald. De onderhoudsbudgetten zijn in lijn met de vastgestelde onderhoudsplannen.

Open-einde regelingen

Dit heeft voornamelijk betrekking op de overschrijdingen van budgetten. Het aantal aanvragen is bepalend voor de omvang van de uitgaven.

Projecten

Voor de projecten rekenen we niet met de totale budgetten. Het risico betreft alleen het gedeelte 'bijdrage derden' oftewel de subsidies. Ook is hieronder het risico benoemd inzake de doorbelasting van kosten overhead van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen betreffende projecten en bouwgrondexploitatie.

Verbonden partijen

Het risico bij de Verbonden partijen heeft te maken de hoogte van dividenduitkeringen en de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

Overige categorieën

Dit zijn de risico's met betrekking tot de openstaande vorderingen en de voorziening dubieuze debiteuren.

Weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen is de verhouding tussen het totaalbedrag aan risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit. Met behulp van dit kengetal bepalen we of het weerstandsvermogen voldoet aan de gestelde norm (= voldoende).

Het kengetal voor De Wolden is als volgt berekend en conform door de raad vastgesteld:

$$\text{Weerstandsvermogen (risicoprofiel)} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit € 12,32 miljoen}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit € 4,96 miljoen}} = 2,48$$

Aan de hand van onderstaande tabel bepalen we de betekenis van deze ratio. Conform de tabel uit de nota risicomangement kunnen we concluderen dat het weerstandsvermogen van de gemeente De Wolden 'uitstekend' is en derhalve ruimschoots aan de norm voldoet.

Waardering	Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
A	>2,0	Uitstekend
B	1,4 > < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 > < 1,4	Voldoende
D	0,8 > < 1,0	Matig
E	0,6 > < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De hoogte van het weerstandsvermogen is als volgt weer te geven.

	Bedrag (x € 1.000)
Weerstandscapaciteit	12.322
Risico's	- 4,963
Weerstandsvermogen	7.359

KENGETALLEN FINANCIËLE POSITIE

Onderstaand nemen we hier de vanuit het BBV verplicht gestelde, financiële kengetallen op.

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie (totale baten exclusief mutaties reserves).

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, geven we de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

2. De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hierbij wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balans-totaal. In de berekening is ervan uitgegaan, dat de voorzieningen een onderdeel zijn van het eigen vermogen (VNG-definitie). Als we de voorzieningen beschouwen als vreemd vermogen (conform het BBV), dan daalt de solvabiliteit naar 40%.

3. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat we deze waarde moeten terugverdienen bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Het kengetal geeft in een percentage aan hoe groot het geïnvesteerde bedrag is ten opzichte van de totale baten.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Hierbij vinden correcties plaats als gevolg van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen relateert men vaak aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Tot de woonlasten rekenen we de OZB en de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Overigens laat dit kengetal eigenlijk meer een verhouding zien t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten dan dat het de echt vrij toelaatbare (wettelijke) belastingruimte toont.

Uitkomst berekening financiële kengetallen De Wolden

Omschrijving	2020 Rek.	2021 Begr.	2022 Begr.	2023 Begr.	2024 Begr.	2025 Begr.
1A - Netto schuldquote	29%	70%	70%	66%	64%	61%
1B - Idem gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	29%	52%	55%	51%	49%	47%
2 - Solvabiliteitsratio	59%	43%	40%	40%	40%	40%
3 - Grondexploitatie	0,1%	1,0%	0,1%	1,0%	1,0%	1,0%
4 - Structurele exploitatieruimte	1,0%	2,1%	0,2%	0,2%	-0,1%	0,4%
5 - Onbenutte belastingcapaciteit	98%	95%	93%	-	-	-

Conclusie

Voorgeschreven is dat naast de kengetallen zelf, een beoordeling plaatsvindt van de onderlinge verhouding hiervan in relatie tot de financiële positie.

De kengetallen zijn communicerende vaten, waarbij enkele een stoplichtfunctie hebben en andere een signaalfunctie. Het is overigens van belang de kengetallen in samenhang te zien omdat een afzonderlijk kengetal niet zoveel zegt over de financiële positie. Daarnaast zijn wij ons ervan bewust dat uitkomsten weliswaar momentopnames zijn maar daarnaast ook een voorspellend karakter hebben. Samenvattend ontstaat het volgende beeld.

Netto schuldquote	Deze valt nog steeds ruim binnen de landelijk gehanteerde richtlijn van maximaal 130%. Door toenemende investeringen neemt vanzelfsprekend de omvang van de schuld ook toe.
Solvabiliteitsratio	Deze neemt weliswaar af maar valt nog ruim binnen de landelijke gehanteerde richtlijn van minimaal 30%.
Grondexploitatie	De gemeente heeft beperkt geïnvesteerd en loopt hierdoor geen grote bijzondere risico's – er geldt overigens geen richtlijn.
Structurele exploitatieruimte	Door een verdere uitzetting van de (kapitaal)lasten neemt de druk op het positieve begrotingsaldo toe.
Onbenutte Belastingcapaciteit	Hoewel de gemeente onder het landelijk gemiddelde zit v.w.b. de woonlasten (2021 € 753 t.o.v. € 811), is er t.o.v. de norm toelating artikel-12 gemeente, nog een ruimte van afgerond € 2,9 miljoen om de OZB (extra) te verhogen = politieke afweging. Kengetal toont de verhouding t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten.

Bedrijfsvoering

Eén van de verplichte paragrafen van de begroting is de paragraaf bedrijfsvoering. Dit staat in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De toelichting op BBV stelt dat het de functie van de paragraaf bedrijfsvoering is de gemeenteraad inzicht in te geven in de bedrijfsvoering.

De bedrijfsvoering, met uitzondering van de huisvesting, is per 1 januari 2015 ondergebracht in de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen (SWO). De SWO heeft een eigen programmabegroting met één programma, het programma Bedrijfsvoering.

De Begroting 2022 inclusief Meerjarenraming 2023-2025 is door het bestuur van de SWO vastgesteld nadat deze in de raden is behandeld. Vervolgens is deze begroting voor 1 augustus toegezonden aan Gedeputeerde Staten. Hiermee voldoen we aan de wettelijk voorgeschreven termijnen van aanbidding en behandeling.

De missie van de SWO luidt als volgt:

Wij zien het als een uitdaging om te werken voor twee gemeenten en besturen. Wij zijn een betrouwbare partner voor de twee besturen en de bevolking van de twee gemeenten. Daarom gaan wij ons maximaal inzetten voor de inwoners en het realiseren van de bestuurlijke ambities. Centraal daarbij staat ons streven om maatwerk te leveren voor de twee gemeenten en besturen waarbij we rekening houden met de eigen identiteit, cultuur en de specifieke kenmerken van de twee gemeenten.

Voor het laten slagen van onze missie staan 4 kernwaarden centraal in de organisatie:

- Inwoners staan voorop.
- Het bestuur is opdrachtgever.
- Flexibel en lenig.
- Uitstekende medewerkers.

De missie en de kernwaarden zijn belangrijk voor de bedrijfsvoering. De veelkleurigheid van de organisatie borgen we in bedrijfsplannen van de eenheden. In de bedrijfsplannen maken de eenheden afspraken over de kwalitatieve acties die zij gaan inzetten om verder te werken aan vernieuwing in de bedrijfsvoering.

Voor de vaste dienstverlening van de SWO betaalt De Wolden een vaste jaarlijkse bijdrage (zie paragraaf Verbonden Partijen). Daarnaast voert de SWO op incidentele basis opdrachten uit, die apart worden afgerekend.

Een nadere toelichting op de bedrijfsvoeringsonderwerpen die buiten de SWO zijn gebleven, is opgenomen na programma Financiën en Bedrijfsvoering van deze begroting.

Beleidsindicatoren

De informatie over de indicatoren die betrekking hebben op bedrijfsvoering is opgenomen in de begroting 2022 van de SWO. De indicatoren voor formatie en bezetting geven een vertekend beeld. Doordat de ambtelijke organisatie in 2015 is samengevoegd in de SWO zijn enkel nog de medewerkers van de griffie in dienst bij gemeente De Wolden. Al de overige ambtelijke medewerkers zijn in dienst van de SWO, daarom vallen zij niet meer onder de formatie behorende bij gemeente De Wolden. De kosten voor de medewerkers van de SWO zijn verwerkt in de bijdrage van de gemeente aan deze gemeenschappelijke regeling.

Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering beschrijven we de organisatie en het beheer van de geldmiddelen en alle risico's die de gemeente daarbij loopt. Kern van de zaak is het beheersen van de risico's.

Onze financieringsfunctie omvat alle activiteiten die voorzien in de vermogensbehoefte van de gemeente. Het gaat daarbij om het aantrekken van leningen en het uitzetten van tijdelijk overtollig geld. Verder gaat het om de beheersing van de financiële risico's die gepaard gaan met de geldstromen, de financiële posities en de vermogenswaarden. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Binnen de wettelijke kaders ligt de invulling van het beleid bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak bij de gemeenteraad.

Uit de financieringsparagraaf moet blijken dat:

- De uitvoering van de financieringsfunctie uitsluitend de publieke taak dient.
- Aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm wordt voldaan.
- Het beheer prudent en risicomijdend is.

De risicobeheersing richt zich op renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. De Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) bepaalt de vereisten ten aanzien van de kredietwaardigheid van financiële instellingen.

Wettelijk kader

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie moet plaatsvinden binnen de wettelijke kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), die op 1 januari 2001 is ingevoerd en voor het laatst in 2009 is gewijzigd. In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt tot uitdrukking in een verplicht treasurystatuut en een financieringsparagraaf in begroting en jaarrekening.

Een ander belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is dat deze wet aan de lagere overheden de verplichting oplegt financiële risico's op treasurygebied te beheersen. In het treasurystatuut zijn binnen de mogelijkheden van de wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie bij de gemeenten. Omdat het schatkistbankieren en de wet Houdbaarheid overheidsfinanciën (Wet Hof) wettelijk kader hebben gekregen, hebben wij het treasurystatuut in november 2014 hierop aangepast.

Vermogenspositie

Langlopende leningen

In onderstaande tabel staat het verwachte verloop van de langlopende vaste geldleningen.

Jaar (bedragen x € 1.000)	Stand per 1-1	Opgenomen	Aflossing	Stand per 31-12
2022	22.438	10.000	1.470	30.968
2023	30.968		1.543	29.425
2024	29.425		1.325	28.100
2025	28.100		1.325	26.775

Herfinanciering en aanvullende financiering

Voor de jaren 2022-2025 gaan we uit van een financieringsbehoefte ruim € 14 miljoen. Dit dekken we door het aantrekken van langlopende geldleningen en met kort geld (kasgeldleningen en rekening-courant middelen). De geldleningen zijn volgens huidig inzicht voldoende om de aflossingen (herfinanciering) en de investeringen (o.a. Huus voor Sport & Cultuur Zuidwolde) te kunnen betalen.

Algemene ontwikkelingen

Financieringsbeleid

Om te voorzien in de financieringsbehoefte staan de gemeente interne en externe financieringsmiddelen ter beschikking. De interne financieringsmiddelen bestaan uit de reserves, oftewel eigen

vermogen en de voorzieningen. De externe financieringsmiddelen bestaan uit de opgenomen langlopende geldleningen en kortlopende middelen (o.a. rekening-courant geld en kasgeldleningen), oftewel het vreemd vermogen. Op het moment dat de uitgaven worden gedekt door inzet van reserves vindt een substitutie plaats van eigen vermogen naar vreemd vermogen.

We werken vanuit totaalfinanciering. Kenmerk is dat er geen één-op-één relatie wordt gelegd tussen een investering en financiering, maar dat we kijken naar het totaal. Het systeem van totaalfinanciering maakt optimale benutting van externe financieringsbronnen mogelijk. We proberen leningen tegen zo laag mogelijke kosten aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen.

De berekening van de kapitaalbehoefte per 1 januari 2022, conform de begroting 2022 is als volgt.

Totaal geïnvesteerd bedrag (€)		75.740.856
Reserves en voorzieningen	41.228.661	
Geldleningen	22.437.687	
		-/- 63.666.348
Financieringstekort		12.074.508

Bij de berekening van bovenstaande is er vanuit gegaan dat alle geplande investeringen (tot en met 2021) zijn uitgevoerd en financieel zijn afgewikkeld voor 1 januari 2022, inclusief de bouw van het nieuwe 'Huis voor Sport en Cultuur' te Zuidwolde.

Liquiditeitenbeheer

Liquiditeitenbeheer is het beheren, reguleren en besturen van inkomende en uitgaande geldstromen en de effecten daarvan op de rekening-courantsaldi.

De BNG moet voor de kredietlimieten aan decentrale overheden liquiditeiten aanhouden, daarom wordt vanaf 1-1-2019 over het ongebruikte deel van de kredietlimiet een bereidstellingsprovisie in rekening gebracht. Om de bereidstellingsprovisie te beperken, hebben we met BNG-overleg gehad om de overeenkomst financiële dienstverlening te wijzigen. Het totale kredietarrangement is € 8,5 miljoen, hiervan is € 2 miljoen voor het kredietlimiet en € 6,5 miljoen voor intradaglimiet. Indien nodig of als de inzichten en/of rentepercentages wijzigen, dan kunnen we de bedragen binnen het kredietarrangement aanpassen. Door het opstellen van een meerjarenliquiditeitenprognose, die gebaseerd is op de meerjarenbegroting (inclusief de meerjareninvesteringsplanning), proberen we liquiditeitsrisico's zoveel mogelijk te beperken. We maken voor het eerste jaar een liquiditeitenbegroting, daarin staan de schattingen van de uitgaven en inkomsten die verband houden met de exploitatie, grondexploitatie en investeringen. Lopende het begrotingsjaar wordt deze liquiditeitenbegroting geactualiseerd, omdat de schatting in de loop van het jaar nogal eens verandert door wijziging in de realisatie van de uitgaven en inkomsten. Een en ander is mede afhankelijk van een goede informatievoorziening vanuit de gehele samenwerkingsorganisatie.

Ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de ECB (Europese Centrale Bank). Tot maart 2015 was de rente op de geldmarkt (kredieten voor maximaal een jaar) nog positief, daarna werd de rente negatief, met andere woorden, er werd rente vergoed bij het aantrekken van een korte termijn lening (kasgeldlening). In 2014 startte de ECB een opkoopprogramma van obligaties, met als doel het aanjagen van de inflatie, eind 2018 is dit opkoopprogramma beëindigd. Uitvoering van het opkoopprogramma moest ertoe leiden dat er meer geld in de economie komt, wat zal resulteren in een hogere inflatie. Tot nu toe heeft het opkoopprogramma niet het gewenste effect opgeleverd. Het doel was een inflatie van rond de 2%. Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. De verwachting is dat in 2022 de rente op de geldmarkt negatief blijft en latere jaren zich uit de min zal werken, maar het zal niet extreem gaan stijgen.

De ECB blijft vooralsnog een ruim monetair beleid voeren. De leningen in het kader van de derde targeted longer-term refinancing operations (TLTRO III) aan banken lopen door tot juni 2022. Voorts blijft de Centrale Bank tot maart 2022 effecten aankopen onder het pandemic emergency purchase programme (PEPP). Hiermee is een bedrag van maximaal € 1.850 miljard gemoeid. We verwachten dat de lange rentetarieven in de komende twaalf maanden wat zullen oplopen. Omdat de rente op de kapitaalmarkt kan gaan oplopen, kiezen we daarom om langlopende geldleningen

aan te trekken met een langere looptijd. Met betrekking tot de geld- en kapitaalmarkt volgen wij, naast eigen visie en waarneming ook adviezen van de sector banken en beleggers.

Bespaarde rente

Vanaf begrotingsjaar 2017 wordt er, conform het advies van de Commissie BBV, geen rentevergoeding over het eigen vermogen en de voorzieningen meer berekend.

Rentetoerekening

Ook de rentetoerekening aan de taakvelden is door de Commissie BBV opnieuw vastgesteld. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa, die integraal zijn gefinancierd.

Het (voor)gecalculeerde omslagpercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Wij komen uit op een omslagrente van afgerond 0,40%. Daarnaast moeten we ook inzicht geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Hiervoor heeft de commissie BBV een notitie rente opgesteld. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018. Hieronder de huidige rentetoerekening van 2022:

Renteschema:

a.	Rentelasten langlopende geldleningen	€ 421.344
	Rentelasten en -kosten kortlopende geldleningen	€ 17.500
b.	Rentebaten langlopende geldlening o.a.SWO en Enexis	-/- € 199.191
	Saldo rentelasten en -baten	€ 239.653
c.	Rente doorberekend aan grondexploitatie	-/- € 144
d.	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ 239.508
e.	Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 0,40%)	€ 302.963
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	€ 63.455

Risicobeheersing

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. Aangezien de gemeente geen leveranciers en afnemers kent van buiten de eurolanden zijn koersrisico's niet aanwezig. Blijven over de rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's.

Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet FIDO is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan kortlopende financiering is in de Wet FIDO de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet wordt bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het dienstjaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van 8,5%. Het uitgangspunt is dat een eventueel financieringstekort zoveel mogelijk met kort geld gefinancierd (lagere rente) wordt; zolang we maar binnen de kasgeldlimiet blijven. Dat geldt totdat lang geld goedkoper wordt.

De kasgeldlimiet (de ruimte voor korte financiering) kan conform de Wet FIDO, bij aanvang van het kalenderjaar 2022 worden gesteld op 8,5% van het begrotingstotaal van € 55,777 miljoen = € 4,741 miljoen.

Grondslag (bedragen x € 1.000)	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet				
In procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
In bedrag	4.741	4.741	4.741	4.741
Omvang vlottende korte schuld				
Opgenomen gelden < 1 jaar	5.000	10.000	5.000	5.000

Grondslag (bedragen x € 1.000)	1^e kwartaal	2^e kwartaal	3^e kwartaal	4^e kwartaal
Schuld in rekening-courant	1.500	1.500	1.500	1.500
Gestorte gelden door derden < 1 jaar				
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld				
Vlottende middelen				
Contante gelden in kas				
Tegoeden in rekening courant				
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	2.700	7.000	4.000	2.500
Toets kasgeldlimiet				
Totaal netto vlottende schuld	3.800	4.500	2.500	4.000
Toegestane kasgeldlimiet	4.741	4.741	4.741	4.741
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	941	241	2.241	741

Renterisicobeheer

Renterisico's zijn te omschrijven als ongewenste veranderingen van de financiële resultaten als gevolg van wijzigingen in het renteniveau. Een oplopende of een dalende rente-ontwikkeling heeft een behoorlijke invloed op de financiële positie van de gemeente. Stijging van de rente betekent hogere kosten. Het omgekeerde geldt bij beleggingen. Een goede planning van de investeringen is een vereiste om op een goede manier in te kunnen spelen op de marktontwikkelingen.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld

De Wet Fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rentetypische looptijd groter dan of gelijk aan 1 jaar. Van renterisico is sprake als er onzekerheid bestaat rond toekomstige renteniveaus.

Deze situatie doet zich op de volgende momenten voor:

- Bij variabel rentende leningen.
- Indien een toekomstige financieringsbehoefte nog niet afgedekt is.
- Bij naderende renteaanpassingen van leningen.

Het doel van de renterisiconorm is om op de lange termijn niet afhankelijk te zijn van het renteniveau in een bepaald jaar. Met de norm bevordert de Wet Fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen en levert een bijdrage aan de uitstekende kredietwaardigheid van openbare lichamen op de kapitaalmarkt.

Jaarlijks mogen de renterisico's niet hoger zijn dan 20% van het lastentotaal van de begroting bij aanvang van het boekjaar. In onderstaande tabel wordt de norm afgezet tegen de feitelijke situatie. Conclusie: we voldoen ruimschoots aan de risiconorm.

Renterisiconorm en renterisico's van het begrotingstotaal (bedragen x € 1.000)

Renterisicobeheer/-norm	2022	2023	2024	2025
1. Renteherziening op vaste schuld o/g				
2. Aflossingen	1.470	1.543	1.325	1.325
3. Renterisico (1+2)	1.470	1.543	1.325	1.325
4. Renterisiconorm	11.155	10.990	11.014	10.985
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4-3)	9.685	9.447	9.689	9.660
5b. Overschrijding renterisiconorm (3-4)				

Berekening renterisiconorm	2022	2023	2024	2025
4a. Begrotingstotaal	56.120	55.053	54.995	55.103
4b. Percentage regeling (v.h. begrotingstotaal)	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (4a x 4b)	11.224	11.011	10.999	11.030

Verstreckte geldleningen (x € 1.000)

Risicogroep	Restant schuld 1-1-2022	% van het totaal	Met/zonder (hypothecaire) zekerheid
Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen	1.907	23,38	zonder
St.Stimulering Volkshuisvesting (SVN)	500	6,13	zonder
Hypotheek verstrekking aan ambtenaren	2.548	31,24	met
Netwerk Exploitatie Maatschappij BV	2.574	31,56	zonder
Dorpshuis Koekangerveld	20	0,25	zonder
Dorpshuis Ansen	59	0,72	zonder
Dorpshuis Echten	37	0,46	zonder
Zwembad Ruinen	67	0,82	zonder
Lening 'Hul en Duurkoop	12	0,14	zonder
Aandeelhouderslening Enexis	432	5,30	zonder
Totaal	8.156	100	

De verstreckte langlopende leningen betreffen voornamelijk verstrekking van hypothecaire geldleningen aan ambtenaren, de geldlening aan Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen en aan Glasvezel De Wolden B.V. betreffende de aanleg van een snel glasvezelnetwerk. Het risico dat de gemeente loopt, beschouwen we als minimaal.

Schatkistbankieren

Op 15 december 2013 is de regeling schatkistbankieren decentrale overheden (Fido) van kracht geworden. Vanaf dat moment zijn alle decentrale overheden (provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen in de vorm van een openbaar lichaam) verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Dit betekent dat overtollige gelden niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden weggezet. Wel mogen decentrale overheden overtollige middelen aan elkaar uitlenen, zolang er geen sprake is van een toezichtrelatie, om zodoende een beter rendement te halen dan bij de schatkist.

De schatkist biedt geen leen- of roodstand faciliteiten aan. De deelname van decentrale overheden aan het schatkistbankieren, draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector, waardoor de externe financieringsbehoefte van het Rijk minder wordt. Dit vertaalt zich in een lagere staatsschuld.

De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting; maatgevend voor de omvang van de begroting is het begrotingstotaal zoals dat ook gebruikt wordt voor bijvoorbeeld het berekenen van de kasgeldlimiet. De drempel is gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen (deze wijziging van regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2021), waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 10 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 1 miljoen.

Wet HOF

In de wet Houdbare overheidsfinanciën (Hof) wordt de Nederlandse uitwerking van Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën geregeld. De wet is van toepassing op het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten en is op 1 januari 2014 in werking getreden. Op basis van de wet Houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) en de geldende begrotingsregels leveren het Rijk en de medeoverheden een gelijkwaardige inspanning bij het terugdringen van het begrotings-

tekort. Over de bijdrage van de medeoverheden aan de Europese doelstellingen wordt aan het begin van elke kabinetsperiode bestuurlijk overleg gevoerd. Het Rijk en de VNG hebben ingestemd met het onderhandelaarsakkoord.

Geprognosticeerde balans (x € 1 miljoen)

Balans x € 1.000.000	2020 rekening	2021 begroting	2022 begroting	2023 begroting	2024 begroting	2025 begroting
Activa						
Immateriële vaste activa	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Materiële vaste activa	48,9	63,2	64,6	63,0	60,9	58,6
Financiële vaste activa	9,3	11,2	9,5	9,5	9,5	9,5
Voorraden	0,0	0,7	0,5	0,8	1,0	1,2
Vlottende activa	20,8	11,4	20,2	20,0	19,7	19,5
Totaal	79,3	89,7	95,0	93,4	91,3	89,0
Eigen vermogen	39,7	35,9	35,3	34,8	34,3	33,8
Voorzieningen	3,6	2,8	2,9	3,0	2,5	2,1
Langlopende schulden	18,7	27,4	31,0	29,4	28,1	26,8
Vreemd vermogen	17,3	23,7	25,9	26,3	26,4	26,3
Totaal	79,3	89,7	95,0	93,4	91,3	89,0

Berekening EMU-saldo

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 19) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. Deze programmabegroting is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.

Hieronder de berekening van het EMU-saldo van de gemeente De Wolden. In het overzicht is het EMU-saldo berekend voor de jaren 2021 tot en met 2023, zoals dat voortvloeit uit deze begroting. Een exploitatietekort heeft een minteken. De posten met een plus verkleinen het EMU-tekort, die met een min vergroten het EMU-tekort.

Gemeente De Wolden (bedragen x € 1000)		2021	2022	2023
Vraag		volgens begroting	volgens begroting	volgens meerjarenraming
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.314	-306	-428
-2	Mutatie (im)materiële vaste activa	17.146	-1.360	-1602
+3	Mutaties voorzieningen	557	417	365
-4	Mutaties voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	102	543	543
-5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	-18.005	927	995

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 mei 2018 jl. is gesproken over de EMU-norm voor de decentrale overheden. Na een constructieve dialoog hebben het Rijk en decentrale overheden elkaar gevonden in een macro EMU-norm van -0,4 procent van het bbp per jaar voor de

periode van 2019 tot 2022. Hiermee is een balans gezocht om invulling te geven aan de investeringsopgave in tal van maatschappelijke thema's en tegelijkertijd de gedeelde verantwoordelijkheid voor gezonde overheidsfinanciën. Jaarlijks zal tijdens bestuurlijk overleg worden stil gestaan bij de belangrijke ontwikkelingen in de financiële positie van het Rijk en decentrale overheden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de Wet houdbare overheidsfinanciën en de uitgangspunten van het Regeerakkoord en het Interbestuurlijk programma. Afsproken is dat de mede-overheden onderling komen tot een onderverdeling van de macro EMU-norm. Het Rijk neemt dit voorstel over en biedt, via een voorhangprocedure, een ministeriële regeling aan bij de Staten-Generaal. Na instemming van het parlement wordt de EMU-norm gepubliceerd in de Staatscourant.

De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente De Wolden voor 2021 komt uit op +/- € 18 miljoen en betekent in EMU-termen dat de uitgaven € 18 miljoen groter zijn dan de inkomsten. Deze stijging wordt o.a. veroorzaakt door de investering in het Huus voor Sport & Cultuur Zuidwolde.

In de jaren tot en met 2015 werden er een individuele referentiewaarden van het EMU-tekort vastgesteld. Vanaf 2016 zijn er geen EMU-referentiewaarde per individuele decentrale overheid vastgesteld.

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente is vrij in haar keuze hoe een taak zal worden uitgevoerd. De gemeente kan een subsidie verstrekken, haar taak zelf uitvoeren of dit laten uitvoeren door een verbonden partij. Een reden bij deze keuze van uitvoering kan gelegen zijn in doelmatigheid, doeltreffendheid en/of bestuurlijke krachtenbundeling. Verbonden partijen, waaronder ook Publiek-Private-Samenwerking (PPS) constructies en gemeenschappelijke regelingen, worden in toenemende mate ingezet om op efficiënte wijze maatschappelijk beoogde doelen te realiseren.

De relaties die gemeenten hebben met andere partijen, zoals NV's, BV's, gemeenschappelijke regelingen, VOF's, stichtingen, verenigingen en commanditaire vennootschappen zijn toegenomen het laatste decennium. De behoefte aan inzicht in deze relaties is gestegen, evenals de behoefte aan een duidelijk onderscheid. De paragraaf verbonden partijen geeft dit inzicht.

Verbonden partijen zijn gedefinieerd als die partijen waarin gemeenten zowel een bestuurlijk als financieel belang hebben. Een financieel belang houdt in dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement. Voorts heeft de gemeente een financieel belang indien financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente op enigerlei wijze zeggenschap heeft, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze mee kan stemmen. Conform bovengenoemde definitie zijn deelnemingen in NV's, BV's, VOFs, commanditaire vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen verbonden partijen. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt. Een stichting of vereniging die jaarlijks subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen zitten met een juridische afdwingbaarheid door derden is geen verbonden partij.

Deelnemingen maken deel uit van de verbonden partijen. Het zijn die verbonden partijen, waarbij de gemeente aandelen in een NV of BV heeft.

Oprichting van en deelneming in verbonden partijen

Het college heeft vele bevoegdheden die geregeld zijn in de Gemeentewet. Eén daarvan (artikel 160 Gemeentewet) is dat het college besluiten mag nemen met betrekking tot de oprichting van en de deelnemingen in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit mag niet eerder worden genomen, nadat het ontwerpbesluit aan de raad is toegezonden en zij hun wensen en bedenkingen kenbaar hebben kunnen maken aan het college. Tevens moet het besluit de goedkeuring krijgen van de provincie (Gedeputeerde Staten). Zij kunnen alleen hun goedkeuring weigeren indien het besluit in strijd is met het recht of het algemeen belang.

Voorschriften 'Besluit Begroting en Verantwoording'

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is in art. 9 lid 2 sub f bepaald, dat in de begroting in een afzonderlijke paragraaf de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot de verbonden partijen. Volgens art. 15 BBV bevat de paragraaf de volgende elementen:

- de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- de beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.

Van verbonden partijen is in artikel 5 van het BBV bepaald dat deze niet worden geconsolideerd in de begroting c.q. het jaarverslag van de gemeente. In de uitvoeringsinformatie bij de productrealisatie (jaarrekening) dient overeenkomstig artikel 67 en 69 BBV-achtergrondinformatie verstrekt te worden over de betreffende verbonden partijen. Algemeen kan gesteld worden dat de relaties tussen verbonden partijen en het publieke belang, zoals geconcretiseerd in de programma's in hoofdlijnen worden aangegeven.

Verbonden partijen gemeente De Wolden

Verbonden partijen van de gemeente De Wolden kunnen als volgt worden ingedeeld:

- Gemeenschappelijke regelingen. De gemeenteraad van twee of meer gemeenten kunnen een Gemeenschappelijke regeling treffen ter behartiging van één of meer belangen van die gemeenten.

- Deelnemingen. Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang is de gemeente geheel of gedeeltelijk in het bezit van de aandelen van een aantal vennootschappen.
- Stichtingen, verenigingen, BV's of NV's. Het college kan, de raad gehoord hebbende, besluiten deel te nemen in een stichting, vereniging, BV of NV.
- PPS-constructies. Publiek private samenwerking is een middel om bepaalde beleidsdoeleinden te realiseren. De samenwerking met marktpartijen moet een meerwaarde opleveren. Meerwaarde in de vorm van het benutten van kennis en expertise van andere partijen en het spreiden van risico's kan leiden tot efficiëntere uitvoering van plannen en projecten.

Voor de raad is informatie over de verbonden partijen van belang omdat de partijen taken uitvoeren die in het verlengde van de gemeentelijke doelstellingen liggen (bijvoorbeeld brandweer, schooladvies en begeleidingsdienst).

Hieronder vindt u in tabelvorm de uitwerkingen die per verbonden partij worden weergegeven. In de tabel wordt vermeld: de ondernemingsvorm van de verbonden partij, de visie in relatie tot doelstellingen, de beleidsvoornemens, het financieel belang, de zeggenschap, ontwikkelingen binnen de verbonden partij en een mogelijkheid voor een algemene opmerking. Ter verduidelijking van wat onder bepaalde begrippen moet worden verstaan, volgt hieronder een uitleg van: de visie in relatie tot doelstellingen, de beleidsvoornemens, zeggenschap en de ontwikkelingen.

<u>Visie:</u>	De visie op verbonden partijen in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting (openbaar belang).
<u>Beleid:</u>	De beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.
<u>Zeggenschap:</u>	De vertegenwoordiging vanuit de gemeente in de gemeenschappelijke regeling.
<u>Ontwikkelingen:</u>	Nieuwe/ huidige ontwikkelingen die zich voordoen binnen de gemeenschappelijke regeling.
<u>Financieel belang:</u>	Naast informatie over resultaat, het eigen en vreemd vermogen is hier ook de door de gemeente verschuldigde bijdrage (in constante prijzen) vermeld.

Grip op Gemeenschappelijke regelingen

Indien een verbonden partij een hoog risico vormt voor de gemeente, zal hierover nader worden gerapporteerd in de paragraaf Weerstandsvormen. Er zal aangegeven worden waarom sprake is van een verhoogd risico en welke financiële kengetallen van toepassing zijn voor deze verbonden partij.

Besloten is dat de begroting van de Gemeenschappelijke regeling ambtelijke organisatie De Wolden/ Hoogeveen tegelijkertijd wordt aangeboden met de Kadernota/-brief van de gemeente De Wolden.

1. Gemeenschappelijke Regelingen

- Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen te Hoogeveen
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD) te Assen
- Veiligheidsregio Drenthe te Assen
- Werkvoorzieningsschap Stark te Hoogeveen
- Recreatieschap Drenthe te Diever
- Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe te Assen
- Gemeenschappelijke Regeling bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe

2. Vennootschappen en coöperaties

- NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag
- Enexis Holding N.V. te Rosmalen
- Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V. (voorheen CSV B.V. te 's-Hertogenbosch)
- Publiek Belang Electriciteitsproductie B.V.
- N.V. Rendo te Meppel
- N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe te Assen

3. Stichtingen en verenigingen

- Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden

4. Overige verbonden partijen

N.v.t.

Gemeenschappelijke Regelingen**Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen te Hoogeveen**

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	De SWO heeft als belang het bewerkstelligen van een kwalitatief goede en doelmatige uitvoering van gemeentelijke taken (bedrijfsvoering) zoals vastgelegd in de betreffende regeling.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen	De SWO ziet het als een uitdaging om te werken voor twee gemeenten en besturen. Zij is een betrouwbare partner voor de twee besturen en de bevolking van de twee gemeenten. Daarom zet zij zich maximaal in voor de inwoners en het realiseren van de bestuurlijke ambities. Centraal daarbij staat het streven om maatwerk te leveren voor de twee gemeenten en besturen waarbij de SWO rekening houdt met de eigen identiteit, cultuur en de specifieke kenmerken van de twee gemeenten.
Financieel belang (totale bijdrage)	De bijdrage van De Wolden aan deze regeling voor het jaar 2022 is begroot op € 18.004.014. Hierin is ook zoveel mogelijk rekening gehouden met de gevolgen van de laatst afgesloten cao (2019/2020) alsmede met de gevolgen van de mogelijke stijging per 1-1-2021 en 2022 alsmede met de informatie uit de kadernota 2022. <u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 1.202.507 31-12-2019: € 501.000 <u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 14.167.870 31-12-2019: € 13.166.112 <u>Resultaat (na bestemming):</u> 2020: € 0,00 2019: € 0,00 De beide deelnemende gemeenten hebben, volgens het afgesproken verdelpercentage, een extra bijdrage gedaan ter dekking van dit resultaat.
Zeggenschap	Het college van burgemeester en wethouders vormt samen met het college van Hoogeveen het bestuur van de Samenwerkingsorganisatie.
Gemeentelijk contactpersoon	De heer J. Dijkink.
Risico	De dekking voor de risico's zijn ondergebracht in het weerstandsvermogen van beide deelnemende gemeenten (Bedrijfsvoeringsrisico's).

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe te Assen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	Samenwerkingsverband tussen alle 12 Drentse gemeenten, middels het uitvoeren van regelingen met betrekking tot het gebied van de volksgezondheid en het beheren van het fonds gezondheidszorg.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen	De GGD Drenthe is een organisatie op het brede terrein van openbare gemeentelijke gezondheidszorg voor de 12 Drentse gemeenten en m.i.v. 2014 voor 8 gemeenten ook voor de Integrale Jeugdgezondheidszorg (i-JGZ). En heeft zowel beleidsadviserende als beleidsuitvoerende taken. De wettelijke basis van de GGD wordt gevormd door de Wet Publieke Gezondheid (wet PG). Doel van deze wet is gezondheidsbescherming, gezondheidsbevordering en ziektepreventie. Voor de uitvoering van haar taken werkt de GGD intensief samen met een groot scala aan ketenpartners, zoals: netwerk met zorgaanbieders in de gezondheidszorg en jeugdzorg, maatschappelijke en sociale dienstverleners, bureau jeugdzorg, onderwijs, onderzoeksinstituten, RIVM, GGD NL, politie, provincie en gemeenten. De wet Publieke gezondheid verplicht de gemeenteraad tot het bevorderen van de totstandkoming en de continuïteit van collectieve preventie en tevens de samenhang en afstemming met de curatieve sector. Voor de behartiging van de gezondheidsbevorderende- en uitvoeringstaken moet de gemeente een gemeentelijke gezondheidsdienst instellen en in stand houden. De wet schrijft voor dat de gemeentelijke gezondheidsdienst beschikt over deskundigen op het gebied van infectieziektebestrijding, epidemiologie, verpleegkunde, gezondheidsbevordering, tandzorg, gedragwetenschappen en informatica. De GGD voert tevens werkzaamheden uit op het gebied van de wet op de lijkbezorging en wettelijke inspecties van kindcentra, prostitutiebedrijven en tattoo & piercing shops. Tevens zijn er activiteiten ten behoeve van derden zoals reizigersvaccinaties, vaccinaties van risicogroepen, forensische geneeskunde voor politie en justitie, coördinatie van de openbare geestelijke gezondheidszorg en de aanpak van huiselijk geweld, medisch onderzoek bij onder-

	bewindstelling, etc.
Financieel belang (totale bijdrage)	De financiële bijdrage (incl. 0-4 jarigen) vanuit De Wolden bedraagt voor 2022 € 1.142.410 verdeeld over jeugd € 632.790, overige basistaken € 279.760 en Veilig Thuis Drenthe € 229.860. <u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 2.913.000 31-12-2019: € 2.650.000 <u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 6.672.000 31-12-2019: € 2.379.000 <u>Resultaat:</u> 2020: € 99.000 2019: € 252.300
Zeggenschap	Gemeente De Wolden wordt vertegenwoordigd in het algemeen en dagelijks bestuur door de heer E. van Dijk (wethouder).
Ontwikkelingen/overige opmerkingen	Beschermingstaken infectiepreventie en vaccineren gaan onverminderd voort. Als het gaat om gezondheidsbevordering zijn thema's die opgenomen zijn in het nationaal preventieakkoord zijn leidend, namelijk roken, problematisch alcoholgebruik en overgewicht en bewegen. Daarnaast zijn drugsgebruik, toenemende eenzaamheid, mentale druk en psychische problematiek belangrijke ontwikkelingen. De thema's worden in samenhang benaderd inclusief de achterliggende oorzaken (armoede, lage gezondheidsvaardigheden, overerfbaarheid van gezondheidsachterstanden). De GGD richt zich op de toenemende adviesvragen op gebied van gezondheid in relatie tot de fysieke omgeving door inzet van milieukundigen en gezondheidsbevorderaars naar dit terrein te verleggen. Gezien de beschikbare capaciteit is weinig maatwerk per gemeente mogelijk. Jeugdgezondheidszorg richt zich op flexibilisering van de dienstverlening. Ouders en jongeren kunnen meer regie gaan voeren op de wijze waarop zij gebruik maken van de dienst zodat extra tijd voor ouders en kinderen beschikbaar komt die preventieve ondersteuning nodig hebben bij het opgroeien en opvoeden. Voor VTD is naast het landelijk wettelijk kader ook de regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling 2020 leidend zijn voor haar inzet en uitvoering. Hierin zal vooral het samenspel met de professionals in het lokale veld aandacht krijgen vooral vanuit het perspectief van de cliënt en het voorkomen van recidive. En niet te vergeten de activiteiten ten aanzien van de bestrijding en monitoring van Covid 19, waarin de GGD een leidende taak heeft.
Gemeentelijk contactpersoon	Mevr. E. Knapen
Risico	Geen directe risico's.

Veiligheidsregio Drenthe te Assen

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	Veiligheidsregio Drenthe (VRD) is een netwerkorganisatie ter ondersteuning van de gemeentelijke taken op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De VRD bestaat uit Brandweer Drenthe, het Multidisciplinair Veiligheidsbureau en de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR). Samen met gemeenten en partners werkt de VRD aan een veilig Drenthe. De VRD treedt op bij calamiteiten en crises en zorgt voor vergroting van de bewustwording over fysieke veiligheid in Drenthe.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen	Het voorkomen van incidenten, minder slachtoffers en minder schade. Brandweer en de GHOR richten zich samen met de partners op de risico's die ertoe doen en deze risico's op een adequate wijze beïnvloeden. Het geven van voorlichting op scholen over brandveiligheid. De VRD is nu en de komende jaren in staat om elke school in Drenthe voor te lichten. Anticiperen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Bijvoorbeeld op het gebied van de brandweezorg. Het is aannemelijk dat de huidige wijze en organisatie van de brandweezorg steeds minder passend en efficiënt zal zijn. Om voorbereid te zijn op de toekomst wordt capaciteit en middelen ingezet om met nieuwe ideeën, producten en werkwijzen te experimenteren. Investeren in (brand)veilig leven. Een (brand)veilig leven wordt bereikt door kleine en grote dingen: het gesprek met de burens, de voorlichting op school en het aangaan van samenwerking met bedrijven en zorginstanties. De aandacht verbreedt zich de komende jaren van brandveilig leven naar veilig leven.

	<p>Investeren in de verbinding met de samenleving. De VRD streeft ernaar om de lokale inbedding van de brandweer in de samenleving te behouden. Investeren in de medewerkers. Onder invloed van een snel veranderende maatschappelijke context, waaronder de exponentiële toename van digitalisering neemt de vraag naar informatie zowel in hoeveelheid als in complexiteit - toe. Dit vraagt om specifieke kennis en capaciteit op het gebied van data bewerken en analyseren.</p>
Financieel belang (totale bijdrage)	<p>De gemeente betaalt aan de VRD een inwonersbijdrage en een bijdrage brandweezorg. In de gemeentelijke begroting is voor 2022 vooralsnog een bijdrage van in totaal € 1.328.981 geraamd.</p> <p><u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2019: € 2.305.089 31-12-2018: € 1.207.491</p> <p>Vreemd vermogen: 31-12-2019: € 23.386.770 31-12-2018: € 26.984.484</p> <p><u>Resultaat:</u> 2019: € 483.719 2018: € -29.845</p>
Zeggenschap	Gemeente De Wolden wordt vertegenwoordigd door mevrouw J. Vlietstra (burgemeester). Plaatsvervangend lid is mevrouw G. Hempen-Prent (wethouder).
Ontwikkelingen/overige opm.	N.v.t.
Gemeentelijk contactpersoon	Mevrouw E. Kok
Risico	Geen directe risico's.

Werkvoorzieningschap Alescon te Hoogeveen (STARK)

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	Gemeente De Wolden kiest ervoor deze verbonden partij enkel in te zetten voor uitvoering van de primaire opdracht (Wsw) en de re-integratieopdrachten zoals in het bedrijfsplan zijn overeengekomen.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen - ontvlechting	<p>De gemeente De Wolden is deelnemer aan twee verschillende gemeenschappelijke regelingen waaronder Stark. De Wolden is in de gemeenschappelijke regeling Stark deelnemer, zonder bevoegdheden en verplichtingen uit de Wsw over te dragen. Onze gemeente heeft wel stemrecht. De financiële risico's worden verdeeld op basis van het aantal aja (arbeidsjaren) per gemeente, die werkzaam zijn bij Stark.</p> <p>In 2018 is het besluit genomen om Alescon op te splitsen in een Noord deel en een nieuwe entiteit Zuid oftewel Stark. Per 1 januari 2019 is Stark gestart. Wat nog rest bij Alescon is de afwikkeling van de Gemeenschappelijke regeling. Naar verwachting kan hier nog wel enige tijd overheen gaan.</p>
Financieel belang (totale bijdrage)	<p>De bijdrage van De Wolden aan Stark voor het jaar 2022 bedraagt € 106.880.</p> <p><u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 1.505.000 01-01-2019: € 1.505.000</p> <p><u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 2.999.000 31-12-2019: € 2.074.000</p> <p><u>Resultaat:</u> 2020: € 0,00 na afrekening 2019: € 0,00 na definitieve afrekening</p>
Zeggenschap	Gemeente De Wolden wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door mevrouw H. Mulder (wethouder) en de heer E. van Dijk (wethouder).
Gemeentelijk contactpersoon	De heer J.B. Jansen.
Risico	Geen directe risico's.

Recreatieschap Drenthe te Diever

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	Het Recreatieschap richt zich op het stimuleren van toerisme en recreatie in Drenthe en Ooststellingwerf ten behoeve van de lokale economie, werkgelegenheid en behoud van voorzieningen. Het Recreatieschap adviseert en ondersteunt gemeenten met betrekking tot beleid en projecten, o.a. met financiële middelen uit het Fonds Recreatie en Toerisme. Het Recreatieschap onderhoudt de wandel- en fietsknooppuntennetwerken en diverse recreatievoorzieningen.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen	De doelstellingen van het Recreatieschap zijn direct te koppelen aan het Economisch Actieplan 2018-2022 en het collegeprogramma. Het betreft hier een gemeenschappelijke regeling die niet wettelijk is voorgeschreven. Het Recreatieschap sluit in haar ambitie aan bij de forse inzet van de provincie op het stimuleren van de vrijetijdseconomie, financieel en met menskracht. De ambitie heeft betrekking op het vitaliseren en transformeren van vakantieparken en het versterken van Drenthe als fietsprovincie. Daarnaast zet het Recreatieschap zich als routebureau in voor wandelen (o.a. knooppunten), ruiteren, en ATB-en. Ook pakt het Recreatieschap haar rol op het gebied van het optimaliseren van de (online) toeristische informatievoorziening, samen met Marketing Drenthe. De begroting 2022 is gebaseerd op de ingediende begroting 2022. Hierbij is rekening gehouden met de ontwikkeling van lonen en prijzen waar Recreatieschap geen invloed op heeft. De stijging van de gemeentelijke bijdrage 2022 komt voort uit deze stijging van lonen en prijzen.
Financieel belang (totale bijdrage)	De financiële bijdrage vanuit De Wolden bedraagt voor 2022 € 75.110. Dit betreft een stijging van € 2.000 ten opzichte van 2020. <u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2019: € 696.641 31-12-2020: € 1.385.757 <u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2019: € 704.768 31-12-2020: € 828.837 <u>Resultaat:</u> 2019: € 4.140 2020: € 6.355
Zeggenschap	Het algemeen bestuur bestaat uit dertien wethouders van de aangesloten gemeenten. Mevrouw G. Hempen-Prent (wethouder) vertegenwoordigt De Wolden in het algemeen bestuur.
Gemeentelijk contactpersoon	Mevrouw J. Reinholtd.
Risico	Geen directe risico's.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	De Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe betreft een gemeenschappelijke regeling waaraan alle 12 Drentse gemeenten en de provincie Drenthe deelnemen. Deze regeling heeft als doel dat gemeenten en provincie samenwerken om de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van milieu gerelateerde uitvoeringstaken op een goede en efficiënte wijze uitvoeren.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen	Sinds 1 januari 2014 is de RUD Drenthe operationeel. Met de RUD is een robuuste, professionele uitvoeringsorganisatie ontstaan die bijdraagt aan: een schoner milieu en veiligere, betere naleving van wettelijke voorschriften, eenduidiger optreden van de overheid. Voor ondernemers en inwoners verandert er weinig omdat de gemeente het loket blijft waar ze aanvragen, meldingen en vragen kunnen indienen. De gemeenten en de provincie blijven daarbij verantwoordelijk voor het milieubeleid en prioriteitstelling in de handhaving op lokaal niveau.
Financieel belang (totale bijdrage)	In de gemeentelijke begroting is een bijdrage voor 2022 geraamd van € 924.893. <u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2019: € 173.355 31-12-2020: € 91.317 <u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2019: € 5.711.411 31-12-2020: € 4.628.106

	<p>Resultaat: 2019: -/- € 25.617 2020: -/- € 82.037</p>
Zeggenschap	Gemeente De Wolden wordt vertegenwoordigd door mevrouw G. Hempen-Prent (wethouder).
Ontwikkelingen/overige opmerkingen	<p>De RUD Drenthe werkt op basis van de Drentse Maat. Deze maat staat voor één uniform uitvoeringsniveau in Drenthe. Het takenpakket binnen deze Drentse Maat is alleen toegespitst op milieuvergunningverlening, milieutoezicht, toezicht op asbestverwijdering, milieuhandhaving en bodemtaken (toezicht bodemsanering en beoordeling meldingen grondstromen en toezicht grondstromen). Daarnaast voert de RUD taken uit die vallen onder de Niet-Drentse Maat. Het gaat hierbij om milieu specialistisch advies op het gebied van bijvoorbeeld bodem, lucht, geur, geluid en omgevingsveiligheid.</p> <p>In 2020 is gestart om het milieutoezicht bij bedrijven risicogericht uit te voeren in plaats van frequentie gericht. Het doel is toezichtcapaciteit daar in te zetten waar dat het meest nodig is gelet op risico-inschatting en milieurendement. Hiervoor is een Drentse(milieu)risicomatrix en een bestuurlijk afwegingskader opgesteld.</p> <p>De afgelopen periode heeft de evaluatie van de gemeenschappelijke regeling plaatsgevonden waarin de evaluatie van de Drentse Maat is meegenomen. De uitkomsten van de evaluatie werden herkend en gedeeld door de bestuurders van de RUD. Inmiddels is een plan van aanpak opgesteld waarin op hoofdlijnen is opgenomen hoe en binnen welke termijn uitvoering wordt gegeven aan de verschillende aanbevelingen.</p>
Gemeentelijk contactpersoon	De heer R. Mud.
Risico	<p>De onzekere factoren zijn vooralsnog niet meegenomen in de ontwerp-begroting 2022 van de RUD. Dat betreft:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De invoering van de Omgevingswet per 1 juli 2022 <p>Op basis van een recent onderzoek laten de eerste indicatieve cijfers zien dat het werken onder de Omgevingswet tot een zeer grote kostenstijging kan leiden (10-12%). In Drents verband wordt samengewerkt voor het inzichtelijk maken van de processen en ook om afspraken te maken om de kostenstijging beperkt te houden. Voor een zorgvuldige besluitvorming is meer inzicht nodig op dit onderdeel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanbevelingen evaluatie GR RUD <p>Verder heeft de afgelopen periode de evaluatie van de RUD plaatsgevonden. Het evaluatierapport RUD Drenthe is eind mei 2021 gepresenteerd aan het Algemeen Bestuur van de RUD en aangeboden aan de deelnemers. Het Algemeen Bestuur van de RUD deelt de conclusies en de aanbevelingen uit de evaluatie. Eén van de aanbevelingen is de noodzaak voor het actualiseren van de Drentse maat. Hier ligt ook een relatie met het binnen Drenthe vorm te geven uniforme uitvoerings- en handhavingsbeleid. De uitwerkingen van de aanbevelingen zullen een effect gaan hebben op de deelnemersbijdragen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Implementatiekosten nieuw zaakstelsel <p>Afhankelijk van de resultaten van de aanbesteding zal een actuele begroting voor de aanschaf- en het implementatietraject voor een nieuw zaakstelsel gemaakt worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedrijfs- en uitvoeringskosten <p>Besloten is om de bedrijfs- en uitvoeringskosten niet nu op te nemen in de ontwerp-begroting 2022 van de RUD omdat dit eerst om een nadere onderbouwing vraagt.</p> <p>Deze inzichten, uitwerkingen en de hiermee gepaard gaande financiële consequenties worden betrokken in een begrotingswijziging RUD 2022. Dit betekent dat voor de komende jaren er rekening mee moet worden gehouden dat de bijdrage dient te worden verhoogd.</p>

Gemeenschappelijke Regeling bedrijfsvoeringsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Visie / doelstellingen (openbaar belang)	De gemeenten in en de provincies van Drenthe en Groningen willen een optimaal vervoersnetwerk creëren, dat betaalbaar en toekomstbestendig is. Waarin duurzaam gebruik wordt gemaakt van alle vervoersmiddelen zodat alle inwoners naar hun werk kunnen gaan en/of deel willen nemen aan het sociale leven. Dit geldt ook voor bezoekers aan onze provincies.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen	Publiek Vervoer is een bedrijfsvoeringsorganisatie, die voor haar deelnemers de volgende taken uitvoert: - Contractmanagement van de gecontracteerde opdrachtnemers inzake vervoer in de gebieden. - Inkoop- en aanbestedingstrajecten voor het vervoer en de bijkomende diensten en leveringen. - Adviseren over beleidsontwikkelingen, bevorderen innovatie en advisering over doorontwikkeling. - Ondersteunende taken op gebied van bedrijfsvoering. Het bestuur van de Bedrijfsvoeringsorganisatie bestaat uit een afvaardiging van de collegeleden van de deelnemers, te weten 1 vertegenwoordiger per deelnemer per regio en een vertegenwoordiger van het OV-bureau.
Financieel belang (totale bijdrage)	De kosten van de bedrijfsvoering zijn per deelnemer vastgelegd volgens een kostenverrekenmodel. Het aandeel van de gemeente De Wolden in de structurele kosten betreft 1,72% van de begroting. De structurele bijdrage voor 2022 is gezet op € 14.958.
Zeggenschap	Gemeente De Wolden wordt vertegenwoordigd door mevrouw H. Mulder (wethouder).
Ontwikkelingen / overige opmerkingen	De bedrijfsvoering van de organisatie Publiek Vervoer komt steeds meer in regulier vaarwater. De nadruk komt meer te liggen op de doorontwikkeling van de vervoerssystemen.
Gemeentelijk contactpersoon	Mevrouw L. Pronk - Tijmens
Risico	Door de samenwerking met alle gemeenten in Drenthe en Groningen is het risico voor De Wolden beperkt.

Vennootschappen en coöperaties

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	De Bank Nederlandse Gemeenten vervult een bankfunctie van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Beleidsvoornemens - wettelijk/niet wettelijk - financiële gevolgen	Aanhouden als duurzame belegging en opbrengsten inzetten als algemeen dekkingsmiddel.
Financieel belang (totale bijdrage)	De gemeente bezit 31.122 (0,06%) van de 55.690.720 aandelen van nominaal € 2,50. Het uit te keren dividend over 2020 bedroeg € 56.331,00. <u>Eigen vermogen:</u> 01-01-2020: € 4.887 miljoen 31-12-2020: € 5.097 miljoen <u>Vreemd vermogen:</u> 01-01-2020: € 144.802 miljoen 31-12-2020: € 155.262 miljoen <u>Achtergestelde schuld:</u> 01-01-2020: € 33 miljoen 31-12-2020: € 35 miljoen <u>Netto-resultaat:</u> 2019: € 1.637 miljoen 2020: € 221 miljoen
Zeggenschap	De gemeente De Wolden heeft stemrecht op basis van het aantal aandelen en wordt door de heer E van Dijk (wethouder) in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd.
Ontwikkelingen/overige opmerkingen	De BNG heeft een triple-A rating. Dit is een kwalificatie van de kredietwaardigheid die afgegeven wordt door De Nederlandse Bank. Naar verwachting

	<p>zullen zich gedurende het begrotingsjaar geen grote veranderingen voordoen in de belangen van de aandeelhouders. De bank kijkt tevreden terug naar de financiële resultaten die in het eerste halfjaar van 2021 zijn behaald. De nettowinst van BNG Bank over het eerste halfjaar van 2021 bedraagt € 187 miljoen. De stijging van € 87 miljoen ten opzichte van het eerste halfjaar in 2020 is het gevolg van afnemende effecten van de Covid-19 pandemie op de economie van de westerse landen. De verbeterde economische vooruitzichten hebben met name een positief effect op de ontwikkeling van het resultaat financiële transacties en de modelmatige kredietvoorzieningen van de bank.</p> <p><u>Dividend</u> Eind juli 2021 heeft de ECB aangekondigd de dividendrestricties te laten vervallen vanaf 1 oktober 2021. BNG Bank zal in oktober het resterend dividendbedrag ter grootte van € 148 miljoen uitkeren.</p>
Gemeentelijk contactpersoon	De heer S. ten Heuvelhof.
Risico	Geen directe risico's t.a.v. aandelenkapitaal en dividend.

Enexis Holding N.V. te 's-Hertogenbosch

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	<p>Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.</p> <p>Het vennootschap heeft ten doen het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.</p> <p>Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld. • Betrouwbare energievoorziening. • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten. • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren. • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. <p>De energietransitie heeft een grote impact op de netbeheerders en dus ook op Enexis Netbeheer. Dit komt o.a. door de aanleg van wind- en zonneparken maar ook door het veranderde gedrag van klanten die bijvoorbeeld decentraal energie gaan opwekken. Daarnaast blijft Enexis Netbeheer investeren in het reguliere onderhoud en de reguliere uitbreidingen die nodig zijn voor een veilig en betrouwbaar netwerk.</p>
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet wettelijk - financiële gevolgen	De provincies en gemeenten trachten met hun aandeelhouderschap de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving. Enexis faciliteert de transitie naar duurzame energie.
Financieel belang (totale bijdrage)	<p>De gemeente bezit 129.325 aandelen op een totaal van 149.682.196 aandelen (0,0864%). De aandelen zijn gewaardeerd op een bedrag van € 52.000.</p> <p>In de begroting 2022 wordt uitgegaan van een dividendopbrengst van € 90.643.</p> <p><u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 4.116.000.000 31-12-2019: € 4.112.000.000</p> <p><u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 4.635.000.000 31-12-2019: € 4.146.000.000</p> <p><u>Resultaat:</u> 2020: € 108.000.000 2019: € 210.000.000</p>
Zeggenschap	De gemeente De Wolden heeft stemrecht op basis van het aantal aandelen en wordt door de heer E. van Dijk (wethouder) in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd.
Ontwikkelingen/ overige opmerkingen	De provincies, gemeenten en Enexis werken samen op het gebied van duurzaamheid hetgeen (naar verwachting) resulteert in een aantal gezamenlijke projecten. Enexis ondersteunt gemeenten o.a. ook bij het opstellen van de Regionale Energie Strategie. Als gevolg van het stijgend

	<p>investeringsniveau in het netwerk en om dit alles in de toekomst te kunnen financieren, kijkt Enexis kritisch naar haar eigen efficiency en is zij in gesprek met de reguleringsinstanties. Ook verkennen Enexis Holding en haar aandeelhouders de mogelijkheden voor versterking van het eigen vermogen.</p> <p>In verband hiermee heeft de gemeenteraad op 29 oktober 2020 besloten aan Enexis een converteerbare hybride aandeelhouderslening van afgerond € 432.000 te verstrekken ter versterking van het eigen vermogen.</p>
Gemeentelijk contactpersoon	De heer J. Hendriks.
Risico	<p>Enexis is financieel gezond en heeft de Standard & Poor (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).</p> <p>De aandeelhouders lopen het (geringe) risico (een deel van) de boekwaarde te moeten afwaarderen. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten.</p>

CSV Amsterdam B.V. (Voorheen: Claim Staat Vennootschap B.V. te 's-Hertogenbosch)

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	<p>Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult:</p> <ol style="list-style-type: none"> namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schade claimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de Wet Onafhankelijk Netbeheer; namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"). In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Voor een deel van de verkoopopbrengst wordt gedurende een bepaalde tijd een escrow-rekening aangehouden. het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet wettelijk - financiële gevolgen	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat eventuele claims worden afgewikkeld (tot 5 jaar na completion mei 2019). Na afwikkeling hiervan zal de ascrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.
Financieel belang (totale bijdrage)	<p>De gemeente bezit 1.728 aandelen op een totaal van 2.000.000 aandelen (0,0864%).</p> <p><u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 392.593 31-12-2019: € 451.905</p> <p><u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 27.162 31-12-2019: € 83.583</p> <p><u>Resultaat:</u> 2020: € 172.219 2019: -/- € 294.085</p>
Zeggenschap	De gemeente De Wolden heeft stemrecht op basis van het aantal aandelen en wordt door de heer E. van Dijk (wethouder) in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd.
Ontwikkelingen/ overige opmerkingen	<p>Het bestuur is in overleg met Waterland Private Equity (destijds koper) van Attero over een aantal belastingzaken (van voor de verkoop) die moeten worden afgewikkeld.</p> <p>Naar verwachting zal de vennootschap in de loop van 2021 kunnen worden geliquideerd. Bij de liquidatie van Verkoop Vennootschap B.V. zal mogelijk kapitaal worden overgeheveld naar CSV Amsterdam B.V. ter dekking van de resterende kosten tot liquidatie van de bv.</p>
Gemeentelijk contactpersoon	De heer J. Hendriks.
Risico	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. In ons geval een bedrag van € 17.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	Onderdeel van Essent was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productie-maatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta N.V. heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE bij de rechter aangevochten. Een bemiddelingstraject is succesvol afgerond en in 2011 zijn de aandelen alsnog geleverd aan RWE. Het Publiek Belang Elektriciteitsproductie (EPZ) blijft bestaan met een beperkt takenpakket om de zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet wettelijk - financiële gevolgen	Ondanks dat het General Escrow Fonds in juni 2016 is geliquideerd en is uitgekeerd aan de aandeelhouders, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand te worden gehouden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.
Financieel belang (totale bijdrage)	<u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 1.569.395 31-12-2019: € 1.589.543 <u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 19.533 31-12-2019: € 455.015 <u>Resultaat:</u> 2020: -/- € 20.148 2019: -/- € 15.402
Zeggenschap	De gemeente De Wolden heeft stemrecht op basis van aantal aandelen en wordt door de heer E. van Dijk (wethouder) in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd.
Ontwikkelingen/ overige opmerkingen	De vennootschap zal vermoedelijk pas in 2021 of begin 2022 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is in een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent/EPZ aan RWE zijn afgesloten.
Gemeentelijk contactpersoon	De heer J. Hendriks.
Risico	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (circa € 1,5 mln).

NV Rendo te Meppel

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	RENDO is een regionaal netwerkbedrijf, verantwoordelijk voor een adequate distributie van gas, elektriciteit, warmte en data in Zuid-Drenthe en Noord-Overijssel. RENDO streeft er naar om haar huidige sterke positie als net-beheerder en netwerkbedrijf (aardgas, groen gas, elektriciteit, data en warmte) voortdurend te verbeteren. RENDO wil als netwerkbedrijf actief zijn bij de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van duurzaam gebruik van energie en de transitie naar een duurzame energievoorziening. De nabijheid van het eigen betrouwbare en veilige energienetwerk is steeds het vertrekpunt. Daarnaast wil RENDO een maatschappelijk verantwoordelijke rol innemen voor haar stakeholders als het gaat om duurzaamheid en energietransitie in de regio.
Beleidsvoornemens - wettelijk/niet wettelijk - financiële gevolgen	Aanhouden als duurzame belegging en opbrengsten inzetten als algemeen dekkingsmiddel.
Financieel belang (totale bijdrage)	De gemeente bezit 102 aandelen op een totaal van 991 aandelen (10,29%). Als gevolg van de investeringen in de energietransitie en de daarmee gepaard gaande lagere bedrijfsresultaat, is het dividend voor 2022 verlaagd met € 150.000 tot € 622.000. <u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 76.899.000 31-12-2019: € 74.600.000 <u>Lang Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 98.621.000 31-12-2019: € 92.685.000

	<p>Resultaat (na belastingen): 2020: € 9.555.000 2019: € 9.501.000</p>
Zeggenschap	<p>De gemeente De Wolden heeft stemrecht op basis van het aantal aandelen. Er is geen gemeentelijke vertegenwoordiging meer in de raad van commissarissen. Wel is de gemeente door de heer E. van Dijk (wethouder) in de aandeelhoudersvergadering vertegenwoordigd.</p>
Ontwikkelingen / overige opmerkingen	<p>De focus ligt de komende jaren op de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame brandstoffen; de energietransitie. Dat is voor RENDO een omvangrijke opgave waarvoor de onderneming de komende jaren € 70 tot € 100 miljoen denkt te moeten gaan investeren zoals in een nieuw ondergronds elektriciteitsstation in Hoozeveen. NV RENDO is bezig om hiervoor de benodigde financiering aan te trekken. Wat hierbij ook nog een rol speelt is de Financiering Energietransitie (FIEN). De financiering van de energietransitie voor netbeheerders is een landelijk probleem of issue. Het gaat om miljarden waarbij de ministeries van EZK en Financiën zijn betrokken. Er wordt gekeken naar kapitaalstortingen door het rijk. Hoe, in welke vorm en onder welke condities is nog onduidelijk. Vraagstuk speelt bij de grotere regionale netbeheerders (m.n. op korte termijn bij Stedin en Alliander). Tarieven, regulering en efficiencyverbeteringen maken onderdeel uit van het proces. Uitkomsten raken ook de kleinere netbeheerders (Cogas, Westland en RENDO). Dit kan ook nog van invloed zijn op de vraag rondom gemeentegaranties. Punt is echter dat het nog niet duidelijk is hoe de financiering van de energietransitie eruit gaat zien (nieuw kabinet) Daarnaast wil RENDO de komende jaren nog steeds het aantal glasvezel aansluitingen uitbreiden naar 100.000 plus en de verdere ontwikkeling van het bijbehorende beheersorganisatie Re-Net bv.</p>
Gemeentelijk contactpersoon	<p>De heer H. Posthuma.</p>
Risico	<p>Aandelenkapitaal en dividend. Als gevolg van forse investeringen door NV Rendo in verband met onder andere de komende energietransitie, komt het bedrijfsresultaat onder druk te staan De raad van commissarissen (RVC) van de onderneming heeft in september 2020 aangegeven dat voor de jaren 2022 tot en met 2024 een dividend uitkering mogelijk moet zijn in de breedte van € 5 tot € 7 miljoen voor de 9 aandeelhoudende gemeenten.</p>

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe te Assen

Rechtsvorm	<p>Naamloze vennootschap</p>
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	<p>Gewaarborgde levering van water.</p>
Beleidsvoornemens - wettelijk/niet wettelijk - financiële gevolgen	<p>Aanhouden als duurzame belegging en opbrengsten inzetten als algemeen dekkingsmiddel.</p>
Financieel belang (totale bijdrage)	<p>De gemeente is in het bezit van 51 aandelen, nominaal € 50, van de in totaal 1.946 geplaatste aandelen. Maatschappelijk kapitaal: 5.000 aandelen. De afspraak is dat het maximaal toegestane dividend, ter grootte 3%, zijnde de wettelijke rente, van het geplaatste aandelenkapitaal wordt uitgekeerd. Voor 2020 is rekening gehouden met een dividenduitkering van € 150. Over 2019 is een positief resultaat gerealiseerd van € 4.211.000. <u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2019: € 38.733.000 31-12-2020: € 51.344.000 <u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2019: € 131.584.000 31-12-2020: € 129.531.000 <u>Resultaat:</u> 2019: € 2.181.000 2020: € 4.111.000</p>
Zeggenschap	<p>De gemeente De Wolden heeft stemrecht op basis van het aantal aandelen en wordt vertegenwoordigd door de heer E. van Dijk (wethouder).</p>
Ontwikkelingen / overige opmerkingen	<p>De WMD is bezig niet-drinkwatergerelateerde activiteiten af te stoten en zich volledig te focussen op haar kerntaak: het leveren van betrouwbaar, veilig en betaalbaar drinkwater. Onderdeel hiervan is het vervangen van verouderde infrastructuur.</p>

Gemeentelijk contactpersoon	Mevrouw C. Heijnen.
Risico	Er zijn voor de gemeente De Wolden als aandeelhouder in de WMD weinig risico's. De risico's voor de WMD zitten voornamelijk in de niet-drinkwater activiteiten. Deze zijn nagenoeg allemaal afgebouwd. WMD is financieel solide met een stevige financiële beheersing.

Stichtingen en verenigingen

Stichting Werkgelegenheid Initiatieven De Wolden (SWIDW)

Rechtsvorm	Stichting
Visie/doelstellingen (openbaar belang)	De met ingang van 1 januari 2015 ingestelde gemeenschappelijke regeling heeft als belang het bewerkstelligen van een kwalitatief goede en doelmatige uitvoering van gemeentelijke taken (bedrijfsvoering) zoals vastgelegd in de betreffende regeling.
Beleidsvoornemens - wettelijk - niet-wettelijk - financiële gevolgen	Per 1-1-2018 zijn alle 'Woldense' WSW-werknemers van Reestmond in dienst getreden van de Stichting Werkgelegenheids Initiatieven De Wolden. Van deze Stichting was de vroegere gemeentesecretaris tevens directeur-bestuurder tot 1-10-2020 en het voltallige college van B&W de Raad van Toezicht. In afwachting van de benoeming van een nieuwe gemeentesecretaris in De Wolden, vervult de heer J. Dijkink sinds 1-10-2020 de rol van directeur-bestuurder. Een deel van de WSW-werknemers wordt ingezet in de groen en grijs activiteiten, een deel wordt gedetacheerd bij werkgevers in profit en non-profit en een deel van de werknemers heeft een 'beschutte' werkplek bij Reestmond. Het beleid blijft er onverminderd op gericht om de WSW-werknemers in een zo regulier mogelijke functie hun werk te laten vervullen.
Financieel belang (totale bijdrage)	De bijdrage van De Wolden aan deze Stichting voor het jaar 2022 is begroot op afgerond € 299.000. Dit is inclusief de bijdrage ad € 115.000 aan Reestmond en de compensatie van de dalende rijksbijdrage. <u>Eigen vermogen:</u> 31-12-2020: € 169.448 (o.b.v. concept cijfers) 31-12-2019: € 70.118 31-12-2018: € 57.914 <u>Vreemd vermogen:</u> 31-12-2020: € 13.112 (o.b.v. concept cijfers) 31-12-2019: € 13.112 31-12-2018: € 13.112 <u>Resultaat (na bestemming):</u> 2020: € 99.330 (o.b.v. concept cijfers en voor resultaatbestemming) 2019: € 2.200 2018: € 47.913
Zeggenschap	Gemeente De Wolden wordt in de Raad van Toezicht vertegenwoordigd door het voltallige college van burgemeester en wethouders. Directeur-bestuurder is de gemeentesecretaris van de gemeente De Wolden.
Gemeentelijk contactpersoon	De heer J.B. Jansen.
Risico	Geen directe bijzondere risico's.

Grondbeleid

Inleiding

Onder grondbeleid verstaan we het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid van de gemeente De Wolden moet de gemeentelijke doelstellingen ondersteunen. Het dient te worden ingezet om doelstellingen van de andere beleidsaspecten binnen de gemeente mede mogelijk te maken. De gemeente heeft op grond van de Wet Ruimtelijke Ordening een taak en mogelijkheden voor het voeren van ruimtelijk beleid. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's, zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente De Wolden.

Besluit begroting en verantwoording (BBV) en Vennootschapsbelasting (VPB)

Het grondbeleid vormt een vast onderdeel van de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente. Conform het besluit begroting en verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV) hebben we in de begroting en in de jaarrekening een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid opgenomen.

Vanaf 2020 is nu voor de complexen in exploitatie gerekend met een rentepercentage van 0,47%. De berekende eindwaarden worden contant gemaakt met het door de commissie BBV bepaalde percentage van 2,0%.

Conform de voorschriften van Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) kan uit een in exploitatie genomen complex winst genomen worden. De BBV-regels met betrekking tot winstnemingen zijn in 2019 verder geconcretiseerd door de commissie BBV. De commissie BBV stelt ten aanzien van het tussentijds winstnemen:

“De berekening van de tussentijds te nemen winst gaat via de formule: (% realisatie kosten x % realisatie opbrengsten) x geraamde winst in €. Hierbij dient rekening te worden gehouden met eventuele onzekerheden in de bepaling van de geraamde winst. Deze onzekerheden kunnen op basis van kans x impact gekwantificeerd worden.”

In de tabel onder de kop 'Verwachte exploitatieresultaten complexen in exploitatie' zijn bovenstaande punten verwerkt. De beperking van de looptijd tot maximaal 10 jaar is bij de actualisaties verwerkt, net als de eventueel te betalen vennootschapsbelasting.

Nota grondbeleid 2019 - 2022

Grondbeleid is maatwerk; voor iedere ontwikkeling wordt een haalbaarheidsstudie gemaakt en wordt afgewogen of de gemeente zelf de ontwikkeling ter hand neemt, dit samen met een marktpartij doet of het volledig overlaat aan de markt.

De gemeente De Wolden volgt bij inzet van actief grondbeleid een projectmatige aanpak, stelt haalbaarheids- en/of risicoanalyses op, voert een project indien nodig gefaseerd uit en voert investeringswerkzaamheden pas uit wanneer ze ook daadwerkelijk benodigd zijn. Bij een locatieontwikkeling waarbij de voorgenomen ontwikkeling slechts door actief grondbeleid realiseerbaar is, kan de gemeente overgaan tot strategische aankopen/verwervingen. Per geval wordt een afweging gemaakt of een strategische verwerving nodig is en zo ja welk verwervingsinstrument wordt ingezet.

De raad neemt een (vertrouwelijk)besluit met begrotingswijziging over verwervingen door het college, indien per transactie:

- Het aankoopbedrag (de uitgaven) meer dan € 500.000 bedraagt, of
- Het verschil tussen de taxatie- en de aankoopwaarde meer dan 40% bedraagt.

Voor de aankopen onder deze normbedragen ligt de bevoegdheid bij het college. Het college zal de raad over de aankopen die zij doet actief informeren.

Bij faciliterend grondbeleid wordt ingezet op het afsluiten van een anterieure overeenkomst met de ontwikkelende partij. Bij het voorbereiden en vaststellen van het bestemmingsplan wordt – indien het kostenverhaal nog niet is zeker gesteld met anterieure overeenkomst(en) – tevens een exploitatieplan voorbereid en vastgesteld om kostenverhaal zeker te stellen.

De grondexploitaties worden jaarlijks, bij het opstellen van de jaarrekening, geactualiseerd. De exploitatieopzet en bijbehorende risicoanalyse wordt opgenomen in de jaarrekening van de

grondexploitaties. Op de nog te realiseren opbrengsten en kosten worden de projectspecifieke risico's becijferd (bedrag risico*kans op voordoen) en in mindering gebracht. Marktrisico's worden meegenomen in de bepaling van de hoogte van het weerstandsvermogen.

De benodigde reserve bouwgrondexploitatie wordt jaarlijks berekend. Overschotten en tekorten in de Reserve Bouwgrondexploitatie worden verrekend met de algemene reserve.

Notitie BBV 2019

De commissie BBV heeft de afgelopen periode de notitie Grondbeleid 2019 tot stand gebracht. Deze notitie is een samenvoeging en actualisering van de vier eerdere notities over grondexploitatie, faciliterend grondbeleid, nadere uitleg tussentijds winst nemen (POC-methode) en voorbeeld verwerken onderhanden werk. De nieuwe notitie bevat met name nadere uitleg en verduidelijking en is met ingang van 2019 van toepassing. Er is geen sprake van nieuwe beperkende regelgeving. Er zijn wel een paar aanpassingen zoals de rubriek 'warme gronden' en de vereenvoudiging van het faciliterend grondbeleid.

Woonplan 2017 - 2022

De raad heeft op 6 juli 2017 het Woonplan 2017 – 2022 vastgesteld. Voor de komende jaren geeft de gemeente De Wolden prioriteit aan de volgende ontwikkelingen:

- Kansen voor nieuwbouw benutten waar die zich voordoen.
- De totale nieuwbouwpoging voor de komende jaren is aanzienlijk. Daarom geven we ruimte aan initiatieven die aantoonbaar inspelen op een vraag, om zo de kansen die zich voordoen optimaal te benutten. Dit betekent dat we niet op voorhand vastleggen welke aantallen woningen in elk van de kernclusters gebouwd mag worden.
- De gemeente heeft een voorkeur voor inbreiding, vanwege de landschappelijke kwaliteit.
- Betaalbare woonruimte realiseren, zowel huur als koop.
- Afstemming van ontwikkelingen binnen de regio.
- Voldoende sociale huurwoningen.

Verwachte exploitatieresultaten complexen in exploitatie

Voor de complexen bouwgrond die in exploitatie zijn, zijn in onderstaand overzicht per complex de 'nog te maken kosten', de 'nog te realiseren baten' alsmede de verwachte eindwaarde van de grondexploitatie.

Complexen in exploitatie	Verwachte boekwaarde 1-1-2022	Nog te maken kosten incl. rente en index	Nog te realiseren baten	Resultaat eindwaarde	N/V	Jaar realisatie
Bedrijventerrein Hoge Akkers	-2.254	0	0	-2.254	V	2021
Dunningen	-83.132	49.623	0	-33.509	V	2022
Fort	-144.244	105.961	68.920	-107.203	V	2022
Veeningen	-3.342	0	0	-3.342	V	2021
Kerkenveld Noord	-426.915	343.133	0	-83.782	V	2022
Oosteinde-Oost	-21.749	0	0	-21.749	V	2021
Drogteropslagen	16.917	125.798	240.345	-97.630	V	2024
Zuiderkerkes II	-6.357	0	0	-6.357	V	2021
De Meidoorn Koekange	-9.344	84.274	79.927	-4.998	V	2022
Ruinerwold de Dissel	178.990	0	0	178.990	N	2021
Totaal	-501.430	708.789	389.192	-181.833	V	

N = Nadelig **V** = Voordelig

Risico's

Het monitoren van het exploitatieverloop is essentieel voor het tijdig signaleren van risico's. De risico's in BIE (lopende exploitatie), worden in aanmerking genomen voor het bepalen van de omvang van de reserve bouwgrondexploitatie.

De stijging van de bouwkosten en een mogelijke economische recessie zijn risico's in de lopende exploitaties. Kan het geprognosticeerde uitgiftetempo nog gerealiseerd worden. Is er nog animo voor de kavels die nu nog in uitgifte zijn, nu de bouwkosten gestegen zijn en misschien op termijn de woningmarkt inzakt. Daartegenover staat wel een zeer lage hypotheekrente en het feit dat de meeste kavels binnen de grondexploitaties verkocht zijn. In 2022 en verder zal blijken of het geprognosticeerde uitgiftetempo standhoudt.

Algemene reserve bouwgrondexploitatie

Het doel van deze reserve is het opvangen van risico's in het kader van de bouwgrondexploitatie en heeft daardoor de functie van weerstandsvermogen. Het saldo van de 'algemene reserve bouwgrondexploitatie' bedraagt per 31 december 2020 afgerond € 135.000.

Planning activiteiten 2022

De belangrijkste voor 2022 geplande activiteiten zijn op te delen in drie categorieën:

1. planvorming;
2. bouwrijp maken;
3. woonrijp maken.

1. Planvorming

Voor de complexen die in exploitatie zijn genomen, is de planvorming afgerond. Voor de uitbreiding van het bedrijventerrein in Ruinerwold vindt planvorming plaats in 2021 en 2022, dit plan zal bij vaststelling bestemmingsplan in exploitatie genomen worden. Verder wordt er uitvoering gegeven aan de uitwerking van het Woonplan.

2. Bouwrijp maken

Dit zijn de fysieke voorbereidingen, bijvoorbeeld de aanleg van wegen, riolering e.d., waardoor de bouwgrond geschikt is om te bebouwen. Wanneer deze voorzieningen zijn aangelegd kunnen bouw kavels uitgegeven worden en kan er daadwerkelijk gebouwd worden. In 2022 zal er gestart worden met het bouwrijp maken van de uitbreiding Hoge Akkers Ruinerwold.

3. Woonrijp maken

Na het bouwrijp maken kan er gestart worden met de bouw van woningen. Na afronding van de bouwwerkzaamheden kan de straat definitief ingericht worden. Ook worden parkeerplaatsen aangebracht en wordt beplanting aangelegd. Er wordt in 2022 de laatste hand gelegd aan het woonrijp maken van Dunningen, Fort, Kerkenveld-Noord en de Meidoorn Koekange. Daarnaast vinden er in Drogteropslagen alvast werkzaamheden ten behoeve van het woonrijp maken plaats. Ondanks dat nog niet alle kavels bebouwd zijn, is een groot deel van de kavels inmiddels verkocht.

Verkoopbare gronden in voorraad

In de complexen Fort, Drogteropslagen en de Meidoorn Koekange liggen gronden die bouwrijp zijn en in 2022 en verder verkocht kunnen worden. Voor sommige gronden zijn al opties afgesloten, verwachting is dat deze in 2021 en 2022 verkocht zullen worden.

Sociaal domein

1. Inleiding

Door de invoering van de Jeugdwet, de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Participatiewet zijn per 1 januari 2015 omvangrijke taken overgeheveld van het Rijk naar de gemeenten.

De nieuwe taken brengen niet alleen nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee, maar bieden ook kansen. We denken dat we de nieuwe taken beter kunnen uitvoeren: meer op maat gesneden, efficiënter en met oog voor de behoeften van onze inwoners.

Deze nieuwe gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden betekenen dat het hele sociaal domein opnieuw moet worden ingericht. Een complexe en uitdagende operatie met als doel om onze (kwetsbare) inwoners die zorg en ondersteuning te geven, die nodig is.

We zien de nieuwe taken niet als gescheiden domeinen. We streven naar een efficiënte en integrale uitvoering van de nieuwe taken en de daaraan gekoppelde integrale dienstverlening om kwetsbare inwoners zo goed te ondersteunen.

In de vorige collegeperiode zijn we met deze omvangrijke taak begonnen en die willen we in de nieuwe collegeperiode voortzetten.

We doen dat op basis van de uitgangspunten zoals die staan in de kadernota 'Het sociale domein is onze gezamenlijke zorg!', het Raadsbreed Programma 2018-2022 'Samen Verantwoordelijk', het collegeprogramma 2018-2022 'Duurzaam, Doen en Dichtbij' en de kadernota Sociaal Domein 2022-2025 "Duurzaam in balans".

2. Ontwikkeling paragraaf

Als gemeente kunnen we het sociaal domein – en dus ook deze paragraaf – zo breed maken als we zelf willen. De verdere transformatie van en innovatie binnen het sociaal domein is ook van invloed op deze paragraaf richting een nog meer integrale weergave van het beleid en uitvoering.

In de programmabegroting zijn de nieuwe taken op dit moment verdeeld over de programma's 'De Wolden ontwikkelt met kleur en talent' en 'Gezond meedoen in De Wolden'.

3. Huidige beleidskaders sociaal domein

Algemeen

De gemeentelijke visie op het sociaal domein en de daarvan afgeleide, algemene beleidskaders zijn vastgelegd in de Kadernota Sociaal Domein De Wolden die op 13 februari 2014 door de gemeenteraad is vastgesteld.

In het collegeprogramma 2014-2018 was een apart hoofdstuk over het sociaal domein opgenomen. In het huidige collegeprogramma is dat niet meer het geval. We zijn nu goed gewend aan de nieuwe taken én de gezamenlijk geformuleerde en onderschreven visie is nog steeds leidend.

De vastgestelde algemene beleidskaders en uitgangspunten zijn van toepassing op de Jeugdwet, de Wmo en de Participatiewet.

Meer specifieke beleidskaders

De algemene beleidskaders en uitgangspunten zijn nader uitgewerkt in de volgende beleidsplannen:

- Jeugdhulp.
- Wmo.
- Participatie.

Bij de behandeling van de gemeentelijke begroting 2020 is besloten om het sociaal domein te gaan herijken. Daarbij is als hoofddoel geformuleerd:

Het vaststellen van een nieuwe balans tussen aan de ene kant het handhaven van een goede invulling van onze verantwoordelijkheid voor onze kwetsbare en minder zelfredzame inwoners en aan de andere kant een verantwoorde beheersing van de uitgaven in het sociaal domein. Met een 'verantwoorde beheersing van de uitgaven' wordt bedoeld dat de uitgaven in evenwicht moeten zijn met de inkomsten (rijksbijdrage).

We willen komen tot een toekomstbestendig sociaal domein zowel qua inhoud als financiën.

Als centrale vragen in het proces zijn geformuleerd:

- a. Wat hebben onze inwoners die niet zelfredzaam zijn, nodig om mee te kunnen doen in de (lokale) samenleving? In de beantwoording van die vraag staan onze inwoners centraal en niet onze systeemwereld.

- b. Hoe komen we weer tot een goede balans tussen uitgaven en inkomsten?
Daar is het uitgangspunt een budgettair neutrale uitvoering van de taken binnen het sociaal domein. Dit betekent op hoofdlijnen dat de 'eigen' historische budgetten en de budgetten van het Rijk voldoende moeten zijn om een goede invulling aan de sociaal domein taken te geven.

Afgesproken is dat college en gemeenteraad gezamenlijk invulling geven aan het hoofddoel. Dat doen ze door in gesprek te gaan met maatschappelijke partners, adviesraden, materiedeskundigen en eventueel inwoners (ervaringsdeskundigen). De kadernota Sociaal Domein 2022-2025 'Duurzaam in balans' is de uitkomst van dat proces.

In de kadernota zijn de kaders en speerpunten op hoofdlijnen neergezet. Concrete uitwerking in uitvoeringsplannen vindt plaats met de adviesraden en maatschappelijke partners.

4. Visie sociaal domein

Onze visie op de inrichting van het sociaal domein bestaat uit een aantal uitgangspunten. Wij willen dat onze inwoners:

- zich zo gezond, positief en veilig mogelijk ontwikkelen;
- meedoen in onze (lokale) samenleving;
- zo lang mogelijk in hun leefomgeving blijven;
- zo goed mogelijk sociaal en financieel zelfredzaam zijn.

4.1 Zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid

In de eerste plaats gaan we uit van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Onze inwoners zijn primair zelf verantwoordelijk voor hun gezondheid, hun gezin, hun ontwikkeling, meedoen in de samenleving en het zo lang mogelijk in hun woningomgeving kunnen blijven. Daarbij vinden we 'een beroep doen op de naaste omgeving' vanzelfsprekend.

4.2 Ondersteunen inwoners

Inwoners die (nog) niet zoveel mogelijk zelfredzaam zijn, ondersteunen we. Daarbij is het uitgangspunt dat we ondersteuningsvragen van onze inwoners zo vroeg mogelijk in beeld willen krijgen of nog liever, willen voorkomen.

5. Wat doen we nu al in het sociaal domein?

Per pijler in het sociaal domein geven we aan waar we nu al op inzetten.

5.1 Wmo

De Wmo is primair gericht op de inwoner die ondersteuning nodig heeft om zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving te kunnen blijven en in de (lokale) samenleving te kunnen meedoen. Die ondersteuning is aanvullend op de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. Daarnaast kent de Wmo ook wat meer algemene opdrachten en doelstellingen gericht op algemene voorzieningen en preventie om die eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid nadere invulling te geven. Met de oprichting van de Stichting Onafhankelijke Clientondersteuning voldoen we niet alleen aan een wettelijke verplichting, maar kijken we ook nadrukkelijk wat er in de Woldense situatie het beste is. Vanuit de context van de Wmo zoeken we meer de verbinding met andere beleidsterreinen en vooral ook met maatschappelijke organisaties.

De buurtteams zijn een mooi voorbeeld van een gezamenlijke aanpak om inwoners snel, integraal en dichtbij te helpen. Binnen de buurtteams werken de kernpartners politie, Actium, Welzijn De Wolden en gemeente nauw samen om zowel fysieke als sociale zaken snel en adequaat aan te pakken. Of anders snel door te verwijzen.

Door de coronacrisis is het thema 'eenzaamheid' nog nadrukkelijker in beeld gekomen. Samen met de zorg, welzijn en de bibliotheek kijken we naar een integrale aanpak voor de korte en wat langere termijn.

In De Wolden neemt het aantal ouderen toe met kans op een toenemend beroep op voorzieningen en toename van gezondheidsvraagstukken. Wat kunnen we daar gezamenlijk aan doen? Binnen de integrale ouderenzorg gaan we daar samen met zorgorganisaties, welzijn en huisartsen mee aan de slag.

Een inclusieve samenleving betekent dat mensen met een handicap volwaardig kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Volwaardig betekent zonder te worden gediscrimineerd, met de vrijheid om zelf keuzes te maken en met gelijke kansen en gelijke toegang tot voorzieningen en

diensten als mensen zonder beperking. In eerste instantie hebben we ons gericht op aanpassingen van de fysieke omgeving. De volgende fase is om te kijken waar sociale en/of mentale belemmeringen zijn en om vervolgens samen met betrokken personen en organisaties daar iets aan te gaan doen.

Beschermd wonen wordt momenteel voor negen Drentse gemeenten, waaronder De Wolden, uitgevoerd door centrumgemeente Assen. Om meer regionale en lokale invulling te kunnen geven wordt de regio Assen gesplitst in een regio Noord-midden en Zuidwest-Drenthe. In onze regio gaan we samenwerken met Hoogeveen, Meppel en Westerveld. Een van de belangrijkste doelen in het kader van de decentralisatie is om mensen vanuit beschermd wonen te laten doorstromen naar thuiswonen+ om daarmee meer integratie in de lokale samenleving te bevorderen (en hoge opvangkosten voor de gemeente te voorkomen).

5.2 Jeugdhulp

Gemeente De Wolden vindt het van belang dat alle Woldense kinderen de kans krijgen om veilig op te groeien en zich optimaal te kunnen ontwikkelen binnen de eigen mogelijkheden. Wanneer de veiligheid in het geding is, komen we gevraagd en ongevraagd in actie. Wanneer er belemmerende factoren zijn die de ontwikkeling stagneren, kan er op diverse manieren een hulpvraag gesteld worden.

Daarnaast is de jeugdhulp landelijk, maar ook zeker in De Wolden, aan het transformeren. Kortgezegd richt die transformatie zich op het normaliseren van bepaalde opvoedvragen, het de-medicaliseren van onze jeugd waar dit kan en het kijken naar wat er nodig is om een kind te helpen, in plaats van waar men wel of geen recht op heeft. Er zijn volop ontwikkelingen binnen de jeugdhulp waaraan gewerkt wordt. Doel is om de ondersteuning aan ouders en jeugdigen verder te verbeteren en daarbij de kosten voor jeugdhulp omlaag te brengen.

Voor jeugdhulp zijn in 2021 de volgende ambities geformuleerd:

1. Inzetten op het vergroten van de eigen kracht en probleemoplossend vermogen van gezinnen.
2. Normaliseren van de situatie en aansluiten bij de leefwereld van gezinnen (zo licht en kortdurend mogelijk, zo lang en zwaar als nodig is).
3. We zijn graag op tijd (zo vroeg mogelijk signaleren en indien nodig interveniëren).
4. Elk kind heeft het recht om veilig op te groeien (als de veiligheid in het geding is, komen we altijd in actie, ook buiten kantooruren).
5. Er is een goede verbinding tussen kinderopvang, onderwijs en jeugdhulp.
6. We hebben grip op de kosten voor jeugdhulp.
7. We gaan inzetten op begrenzing; begrenzen van het aantal aanbieders, begrenzen van het aantal hulpverleners rond gezinnen, begrenzen van de administratieve druk en begrenzen van de winsten van aanbieders in de jeugdzorg.

Deze ambities zijn de komende jaren van kracht. Zie hiervoor ook het uitvoeringsplan jeugd 2021.

5.3 Participatie

Participatie richt zich op begeleiding richting scholing of werk, met een betaalde baan als het einddoel. Hierbij gaat de gemeente voor de kortste weg voor de inwoners om weer uit de uitkerings-situatie te komen. Echter wel met het oog op duurzame uitstroom. Daarbij kijkt de gemeente naar de mate van de afstand tot de arbeidsmarkt en ontvangt de inwoner ondersteuning op basis van de persoonlijke situatie. Inwoners die kans maken op een betaalde baan krijgen alleen ondersteuning bij hun re-integratie. Deze ondersteuning bestaat uit coaching van werknemersvaardigheden en re-integratieactiviteiten. Hierbij is altijd oog voor de mogelijkheden en wensen van de werkzoekende, maar kijken we ook naar de kansen die er bestaan op de arbeidsmarkt.

Indien betaald werk nog een stap te ver is, wordt maatschappelijke participatie gestimuleerd en werken we aan mogelijke problematiek bij de inwoner. Zo doet een deel van deze vrijwilligerswerk of ontvangt men begeleiding van hulpverleningsinstellingen, bijvoorbeeld als er sprake is van een geestelijke of lichamelijk arbeidsbeperking of schuldenproblematiek. Ook wordt de mogelijkheden van de inzet van een leerwerkbedrijf beoordeeld.

Of een inwoner weinig of veel afstand heeft tot de arbeidsmarkt, maakt voor het idee achter onze aanpak geen verschil. Maatwerk is hierin altijd het devies. Maar hierin gaan we wel uit van de eigen kracht van de inwoner. Het inzetten van een re-integratievoorziening gebeurt voor die inwoner voor wie dit noodzakelijk is. Indien men een grote afstand heeft tot de arbeidsmarkt maar wel de beschikking heeft over een sociaal netwerk waar een beroep op kan worden gedaan, dan zet de gemeente geen voorziening in.

Voorliggende voorzieningen zijn er met een reden, en de bijstand fungeert als laatste vangnet voor hen die het op eigen kracht niet meer redden.

6. De Kaders voor het sociaal domein

6.1 Hoe willen we onze inwoners ondersteunen en welke uitgangspunten hanteren we daarbij?

We vinden dat onze inwoners primair zelf verantwoordelijk zijn voor hun gezondheid, hun gezin, hun ontwikkeling, meedoen in de samenleving en het zo lang mogelijk in hun woonomgeving te kunnen blijven. Daarbij vinden we 'een beroep doen op de naaste omgeving' vanzelfsprekend. Inwoners die (nog) niet zoveel mogelijk zelfredzaam zijn, ondersteunen we. Daarbij is het uitgangspunt dat we ondersteuningsvragen van onze inwoners zo vroeg mogelijk in beeld willen krijgen of nog liever, willen voorkomen.

6.2 Inwoner centraal

De centrale vraag is wat onze inwoner die niet zelfredzaamheid is, nodig heeft om te kunnen meedoen. In de beantwoording van die vraag staat onze inwoner centraal en niet onze systeemwereld.

6.3 Kaders en uitgangspunten

In de ondersteuning van onze inwoners gaan we uit van de volgende kaders en uitgangspunten:

- Onze dienstverlening en samenwerking zijn gebaseerd op vertrouwen en gelijkwaardigheid.
- Inwoners zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor zichzelf en voor elkaar. De gemeente helpt pas als zij zichzelf en elkaar niet langer kunnen helpen. Onze maatwerkvoorzieningen zijn het sluitstuk.
- Inzet op preventie/voorliggende voorzieningen loont.
- De uitgangspunten van positieve gezondheid vormen de basis voor de benadering van inwoners door (onze) professionals.
- Meer inzetten op de gezonde toekomst van de jeugd.
- Ondersteuning is niet vrijblijvend.
- Iedere bijstandsccliënt verdient aandacht en een op maat gemaakt traject.
- Mensen met arbeidsbeperking moeten bij een reguliere werkgever kunnen werken.
- Woonvormen realiseren waar jong en oud bewust samenwonen en elkaar vrijwillig ondersteunen.
- Aantal nieuwe zorginstellingen reguleren.
- Voorkomen is beter dan genezen (preventie).
- Meer integrale benadering/aanpak problematiek.
- Samenwerking: intern en extern.
- We blijven binnen de financiële kaders.
- Financiën op orde.

Cliënt- en burgerparticipatie

Het betrekken van cliënten en inwoners bij beleid en uitvoering is niet alleen een wettelijke verplichting, maar is ook verankerd in de grondhouding van de gemeente wat betreft burger- en overheidsparticipatie.

In 2016 heeft de gemeenteraad de nieuwe structuur voor de cliënt- en burgerparticipatie sociaal domein vastgesteld. Samen met het 'veld' is daaraan invulling gegeven.

Met genoegen constateren we dat het contact en de interactie met de Adviesraad Sociaal Domein en de Cliëntenraden Wmo, Jeugd en Participatie & WSW positief verloopt.

Het is mooi om te constateren dat elke raad op een eigen wijze, passend bij de inhoud waarvoor ze staat, invulling geeft aan haar taken.

7. Wat gaan we doen in 2022?

7.1 Algemeen

Een van de doelstellingen van de herijking sociaal domein is te komen tot een verantwoorde beheersing van de uitgaven in het sociaal domein. Daarmee wordt bedoeld dat de uitgaven in overeenstemming moeten zijn met de bijdragen die vanuit het Rijk worden ontvangen.

Op basis van de jaarrekening 2020 is de taakstelling opnieuw berekend. De uitkomst daarvan is dat een taakstelling van € 1,3 miljoen nodig is om weer een financieel evenwicht in het sociaal domein te realiseren.

De verwerking daarvan is vastgelegd in het raadsvoorstel van 24 juni 2021 inzake de herijking van het sociaal domein. In dat raadsvoorstel zijn maatregelen voorgesteld om aan die taakstelling invulling te geven. Die maatregelen hebben betrekking op de uitvoering van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en bijzondere bijstand en minimabeleid.

Om de in het voornoemde raadsvoorstel voorgestelde maatregelen te effectueren, zal een aantal verordeningen en/of beleidsregels moeten worden aangepast.

7.2 Preventie

- *Langer thuis wonen*

Belangrijk uitgangspunt van het (rijks)beleid is dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Om dat te realiseren moet de gemeente nauw samenwerken op de thema's wonen, thuiszorg, (1^e lijns) medische zorg, welzijn, Wmo. De samenwerking op dat gebied willen we voortzetten en waar mogelijk verder vormgeven en intensiveren. Dat is een continu proces.

- *Meer algemene voorzieningen*

We streven ernaar om onze reguliere voorzieningen zo vorm te geven dat ze aansluiten op de wensen en behoeften van alle groepen kwetsbare inwoners.

In het kader van de transformatie gaan we meer inzetten op het zo veel mogelijk vervangen van individuele verstrekkingen door algemene voorzieningen.

- *Ouderen*

In demografisch opzicht kenmerkt onze gemeente zich door een toenemende vergrijzing. Het aandeel ouderen ligt boven het landelijk gemiddelde. Ouderen worden ook steeds ouder.

Een groot deel van onze ouderen is heel vitaal. Nu het streven is dat iedereen zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving moet kunnen blijven, is het goed om te kijken hoe onze vitale ouderen onze minder vitale ouderen kunnen ondersteunen. We gaan daarover graag in gesprek met bijvoorbeeld de ouderenbonden en de organisatie van de jaarlijkse ouderendag.

- *Inzet buurtteams*

In 2018 zijn de twee buurtteams officieel van start gegaan. In de buurtteams komen sociaal, veilig en fysiek samen. De buurtteams zijn laagdrempelig. Hun belangrijkste taak is signaleren en doorverwijzen.

De deelnemende organisaties in de buurtteams zijn Gemeente De Wolden, Welzijn De Wolden, Actium en Politie als kernleden en in de buitenschil het team 'Optimaal Leven' (GGZ, VNN en Cosis) en Icare.

Eind 2019 is deze pilot geëvalueerd door de deelnemende organisaties en inwoners van De Wolden. De conclusie is unaniem van de deelnemende organisaties en inwoners dat deze werkvorm een bijdrage levert aan vroeg signalering en invulling geeft aan de vier P's. Dat er steeds meer aan de voorkant gewerkt wordt zodat duurdere zorg of inzet voorkomen wordt. Deze vernieuwde werkvorm is omgezet naar reguliere werkvorm in de deelnemende organisaties.

Met deze werkwijze wordt preventief zorg voorkomen en levert daarmee een positieve bijdrage aan de taakstelling sociaal domein.

Voor 2022 is een incidentele dekking voorgesteld. Voor een structurele oplossing wordt de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen gevraagd wat de mogelijkheden binnen de SWO zijn.

- *Positief Gezond De Wolden*

Samen met inwoners wordt in De Wolden invulling gegeven aan een traject waarin het vergroten van de zelfredzaamheid in relatie tot hun gezondheid centraal staat. Daarbij wordt een brede definitie van gezondheid conform het model van positieve gezondheid (Machteld Huber) gehanteerd.

7.3 Ondersteunen

- *Beschermd wonen*

Het onderdeel 'beschermd wonen' binnen de Wmo 2015 wordt sinds de invoering van de wet uitgevoerd door centrumgemeente Assen. De rijksoverheid heeft besloten dat de uitvoering van die taak weer teruggaat naar de gemeenten. In eerste aanleg zou dat per 1 januari 2021 zijn. Dat is uitgesteld tot 1 januari 2023.

Daarnaast worden per 2023 de middelen voor Beschermd Wonen in tien jaar overgebracht van de centrumgemeenten naar alle regiogemeenten.

De gemeenteraad wordt gedurende het traject geïnformeerd.

- *Begeleid zelfstandig wonen voor kwetsbare jongeren*

Het gaat om een kleinschalige voorziening voor jongeren (18 – 23 jaar) die (nog) geen geïndiceerde Jeugdhulp nodig hebben, maar die door omstandigheden wel extra ondersteuning nodig hebben op weg naar zelfstandigheid. Het is een pilot voor 3 jaar waarvan 2020 het tweede jaar is.

- *Versterking van het vrijwilligerswerk*

Vrijwilligers zijn onmisbaar in onze (lokale) samenleving. We waarderen het vele werk dat vrijwilligers doen, maar constateren ook dat de druk op hen toeneemt. Als onderdeel van het integrale beleidsplan sociaal domein willen we in 2020 kijken hoe we vanuit de gemeente kunnen bijdragen aan het zinvol, acceptabel en leuk houden van het vrijwilligerswerk in De Wolden.

8. Samenhang Raadsbreed Programma en collegeprogramma

In het Raadsbreed Programma 2018-2022 staan onderwerpen:

1. Waarover de gemeenteraad in gesprek gaat met De Woldense samenleving.
2. Die de gemeenteraad zelf gaat doen.
3. Waarop de gemeenteraad initiatief van het college vraagt.

Binnen de onderwerpen waarover de gemeenteraad in gesprek gaat met de samenleving valt ook het onderwerp 'maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid'. De gemeenteraad heeft in de vorige raadsperiode gezegd dat iedereen:

- Zo lang mogelijk in zijn/haar eigen leefomgeving moet kunnen blijven wonen.
- Kan meedoen in onze lokale samenleving.
- Zo gezond, positief en veilig mogelijk kan opgroeien.

Over die geformuleerde doelstellingen wil de gemeenteraad met alle dorpskernen dialoogbijeenkomsten houden om erachter te komen hoe we daar met onze inwoners invulling aan kunnen geven.

Wat de gemeenteraad ad. 2 zelf gaat doen is jaarlijks in gesprek met de Woldense jeugd.

9. Financiën

In dit onderdeel van de paragraaf komen financiële en financieel gerelateerde onderwerpen aan de orde.

9.1 Budgetten

Het sociaal domein is onder te verdelen in vier 'subdomeinen':

'Wmo', 'Jeugd', 'Participatie' en 'Samenkracht en burgerparticipatie'.

De budgetten zijn als volgt opgenomen in deze begroting:

	<i>Bedragen * € 1.000</i>			
	2022	2023	2024	2025
wmo	6.377	6.377	6.377	6.377
jeugd	4.464	4.464	4.464	4.464
Participatie	3.825	3.825	3.825	3.825
sk&bp	2.715	2.715	2.715	2.715
Totaal	17.381	17.381	17.381	17.381

Tegenover deze budgetten staan rijksinkomsten. Gemeente De Wolden hanteert de lijn dat de uitgaven van het sociaal domein volledig te financieren zijn met de rijksinkomsten voor het sociaal domein.

Verdere informatie over de verschillende budgetten vindt u terug in de verschillende programma's.

9.2 Reserve Sociaal Domein

De reserve is niet alleen bedoeld om jaarlijkse financiële fluctuaties op te vangen en daarmee evenwicht in de begroting te creëren, maar geeft ook ruimte om (nieuwe) initiatieven binnen het sociale domein te ondersteunen.

De gemeenteraad heeft de omvang van de reserve gemaximeerd op € 1 miljoen, waarvan 75% is bedoeld om fluctuaties in de exploitatiebegroting op te vangen en 25% kan worden ingezet voor transformatiedoelstellingen.

9.3 Ontwikkelingen Financiën

Herijking

De laatste jaren waren de inkomsten van het rijk voor het sociaal domein, niet meer afdoende voor de financiering van het sociaal domein. Om binnen de financiële kaders te blijven heeft de gemeente besloten het sociaal domein te herijken. Hierbij wordt bekeken hoe de beleidsdoelen gehaald kunnen worden, binnen de rijksmiddelen voor het sociaal domein. Hiertoe is een plan opgesteld wat ten uitvoer wordt gebracht.

Een risico dat hierbij genoemd moet worden is de invloed van Covid19, welke in alle subdomeinen van het sociaal domein te merken is. Tevens waarschuwt de VNG voor een toename van vraag door autonome ontwikkelingen (als vergrijzing), welke niet volledig in de budgetten is doorgevoerd.

Het subdomein jeugd kent landelijk gezien grote tekorten. Het rijk heeft daartoe besloten € 1,3 miljard beschikbaar te stellen, mits gemeenten financiële maatregelen om jeugd binnen financiële kaders te houden. Aanvullend op de maatregelen uit de herijking is gemeente De Wolden hiermee aan de slag gegaan.

Tot slot: We blijven bouwen aan een nieuw sociaal domein vanuit het uitgangspunt:

'Het sociale domein is onze gezamenlijke zorg én verantwoordelijkheid'

De Verdieping

Van 'Ontmoeting en Verdieping' naar 'Samen Verder'

De visie van De Wolden op participatie

Meepraten en -beslissen van inwoners bij het gemeentelijk beleid is normaal geworden in de gemeente De Wolden. Evenals het betrekken van de gemeente bij initiatieven van de Woldenaren. Eigenlijk spreken we meer in termen van netwerken, we werken samen - vanuit verschillende groepen en organisaties - aan een initiatief of een idee. Met elkaar samen werken om een ambitie te ontwikkelen of te realiseren. Een voorbeeld hiervan zijn de buurtteams.

Dat wil niet zeggen dat vormen van burgerparticipatie en overheidsparticipatie niet meer worden gebruikt. Maar als het gaat om initiatieven waarbij gezamenlijk draagvlak ontwikkeld wordt, is er al snel sprake van een netwerk. Een netwerk als open organisatievorm waar in vrijheid naar verbinding wordt gezocht. Dit streven we na en dit willen we de komende jaren verder ontwikkelen en vormgeven, met de inwoners, de raad en de organisatie. Voor veel inwoners van De Wolden is dit al gemeengoed, voor velen ook niet. Daarom blijft de verdere ontwikkeling van participatie en doorontwikkeling van netwerken een speerpunt van beleid (programma De Wolden Gastvrij, Initiatiefrijke en Stimulerende).

Van 2015 tot en met 2018 liep het programma 'Van Ontmoeting naar Verdieping'. Hiermee heeft de gemeenteraad op 29 januari 2015 ruimte gegeven voor de verdere ontwikkeling van burger- en overheidsparticipatie voor de periode 2015 - 2018.

Vanwege het succes is het beleid geïnterpreteerd en in november 2018 heeft de raad opnieuw € 1 miljoen beschikbaar gesteld voor inwonersinitiatieven, voor de periode 2019, 2020 en 2021. Ook is hieraan extra formatie toegekend (3 x € 63.000) voor uitbreiding van de functie kernen- en dorpenparticipatie met 30 uur per week, voor drie jaar.

Voor de ontwikkeling van het participatiebeleid zijn drie thema's leidend:

- A. het faciliteren van de zelfredzaamheid van de dorpen;**
- B. doorontwikkeling van de netwerken en de dorpsvisies;**
- C. een organisatie die vorm kan geven aan participatie van zowel inwoners als overheid.**

Ad A.

Zelfredzaamheid en Initiatiefrijke De Wolden

Onder het faciliteren van de zelfredzaamheid van de inwoners valt de subsidieregeling 'Initiatiefrijke De Wolden'. Deze regeling, voortvloeiend uit het raadsbesluit op 29 januari 2015 en verlengd op 8 november 2018, is de afgelopen jaren optimaal benut.

Zoals ook in de programma begroting te lezen is, heeft het college in 2020/2021 in navolging van de evaluaties in 2017 en 2019, een analyse uitgevoerd over Initiatiefrijke De Wolden (2015-2020). De resultaten en conclusies hiervan zijn op 20 mei 2021 aan de raad voorgelegd. Op basis daarvan heeft de raad besloten om de regeling met één jaar te verlengen en de resterende middelen van 2021 in te zetten in 2022. Die zijn beschikbaar gebleven omdat er vanwege de Covid-19 pandemie in 2021 en 2020 minder initiatieven zijn ingediend.

Daarnaast heeft de raad besloten om na de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen een besluit te nemen over het vervolg van de regeling Initiatiefrijke De Wolden. Bij de kadernota van 2023 komen wij met voorstellen over de ontwikkeling van het participatiebeleid en de regeling 'Initiatiefrijke De Wolden' voor 2023 en verder. De formatie voor de coördinatie van dorpen- en kernenparticipatie wordt hierin meegenomen. En dit geldt ook voor de aanbevelingen van de Rekenkamer, die onderzoek heeft gedaan naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van de regeling IDW.

Door de verlenging van het programma Initiatiefrijke De Wolden is in 2022 € 37.000 nodig voor de coördinatie (bij vaststelling kadernota 2022 op 24-6-20).

De extra formatie geeft ruimte om het optimale te halen uit de mogelijkheden die de raad biedt voor de ontwikkeling van het participatiebeleid, de kracht van De Wolden. Naast de nauwe samenwerking met de dorpen en de collega's werken we hard aan het goed functioneren van de twee buurtteams (een buurtteam ten noorden van de A28 en een buurtteam ten zuiden van de A28). De buurtteams bestaan uit medewerkers van politie, Stichting Welzijn, woningcorporatie, zorginstellingen en gemeente. De kernen- en dorpenadviseurs hebben een regisserende rol in deze buurtteams.

Ad B.

Veel dorpen hebben de plannen die staan genoemd in hun dorpsvisie gerealiseerd. Een aantal is bezig met een update. Drie dorpen hebben deze nieuwe versie ondertussen klaar en gepresenteerd. Werken met een dorpsvisie is zeer succesvol gebleken. We vragen de dorpen te blijven werken met een dorpsvisie of dorpsagenda. Juist om in het dorp integrale afwegingen te maken en

ook een goede planning. We zien dat de belangenverenigingen een hoge werkdruk ervaren met het verenigingswerk. Een goede planning, ondersteuning door de buurtwerkers van stichting welzijn, en afstemming over zaken die wel/ niet worden opgepakt, kan de gemeenschapszin stimuleren en de verantwoordelijkheid bij de inwoners laten.

Aan de hand van de initiatieven van de inwoners werken we samen aan ontwikkelpunten die naar voren kwamen met de evaluaties van de dorpsvisies en het document 'Van Ontmoeting naar Verdieping', zoals:

- samenwerking en contact verbetering tussen inwoners en overheid, verwachtingen managen;
- om leren gaan met veranderende rollen die horen bij participatie.

Ad C.

Als gevolg van de betrokkenheid vanuit de gemeente bij veel projecten zijn de werkzaamheden voor de organisatie toegenomen. Naast de reguliere werkzaamheden vragen we de medewerkers steeds meer om samen te werken met de inwoners en hierin te investeren. Andere werkvormen vragen tijd, aandacht en ontwikkelkracht van de organisatie. Om ruimte te geven aan en samen te werken rond initiatieven van onze inwoners hebben we als organisatie nog het een en ander te leren. Ook de aanbeveling van de Rekenkamer 'maak het participatiebeleid een integraal onderdeel van de organisatie. De organisatorische borging kan vorm krijgen door meer training op houding en gedrag en duidelijker afspraken over de betekenis van participatie in de reguliere werkprocessen. Betrek medewerkers actief bij de initiatieven, zodat ze er ook meer betrokkenheid bij krijgen', onderschrijft dit. In de opdracht van de raad, om het participatiebeleid meer in te bedden in de organisatie, is dit meegegeven aan de SWO.

Deel B. Financiële begroting

Algemeen en uitgangspunten

Als basis voor de opstelling van de begroting gelden de kerngegevens voor onze gemeente.

Personele kosten versus bedrijfsvoeringskosten

Het personeel is ondergebracht bij de 'Gemeenschappelijke Regeling samenvoeging ambtelijke diensten Hoogeveen – De Wolden'. Naast de personeelslasten zijn daarin ook de interne kosten, de kosten automatisering en tractie (bedrijfsvoeringskosten) van de beide gemeenten ondergebracht. De basis voor de bijdrage 2022 aan de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen is de begroting 2020, e.e.a. gecorrigeerd met inachtneming van wat is vermeld in de reeds door de raad ontvangen begroting 2021 van de SWO.

Verder wordt de op het kostenverdeelmodel gebaseerde bijdrage van de beide deelnemende gemeenten jaarlijks bijgesteld al naar gelang de gecorrigeerde/aanvullende inbreng voor dat betreffende jaar. De bijdrage van De Wolden aan de SWO is volgens de begroting van de SWO voor 2022 bepaald op 28,15% (exclusief de extra mutaties uit de kadernota 2022) van het totaal ad € 60.297.024 is € 17.368.014. Inclusief de gevraagde uitzettingen bij de kadernota 2022, de gevolgen herijking sociaal domein en de aanvullende claims door de SWO 2022-2025 wordt de bijdrage van De Wolden geraamd op € 18.004.014.

Voor een verdere toelichting op de bijdrage aan deze gemeenschappelijke regeling wordt verwezen naar de afzonderlijk voor de SWO opgestelde programmabegroting 2022 en hetgeen is vermeld bij het onderdeel 'Overhead' in de begroting 2022 van De Wolden.

Bestaand beleid inclusief de uitzettingen volgens de Kadernota 2022

Verder is de begroting op basis van bestaand beleid samengesteld, dat wil zeggen de begroting 2021, inclusief de wijzigingen daarop tot en met nr. 5 (t/m de raadsvergaderingen van juli 2020) evenals de in de meerjarenraming voorziene mutaties. Dit betekent dat de besluiten met structurele financiële gevolgen van na juli 2020 te zijner tijd nog in een op te maken begrotingswijziging 2022 verwerkt moeten worden. Verwachte financiële mutaties ingebracht bij de Kadernota 2022, zijn voor zover noodzakelijk en niet anders is vermeld, op voorhand **wel** in de basiscijfers van 2022 verwerkt. Ook is geanticipeerd op de structureel doorwerkende mutaties uit de Bestuursrapportage 2021. De gevolgen van de aanvullende, bij de samenstelling van de Begroting 2022 aangeleverde speerpunten, zijn nadrukkelijk **niet** in de basiscijfers van 2022 e.v. jaren verwerkt. Dit vindt naderhand, na besluitvorming, bij afzonderlijke begrotingswijziging plaats.

Doorberekende loon- en prijsstijgingen van derden

Gebruikelijk is dat door het college, op grond van budgettaire overwegingen, een algehele prijscompensatie naar 2022, daar waar mogelijk achterwege laat. Waar dit wel noodzakelijk bleek, zijn de budgetten op basis van aanvullende informatie onderbouwd en aangepast. Dit heeft onder andere plaatsgevonden bij de onderhoudsbudgetten kapitaalgoederen. Deze zijn in de primitieve begroting 2022 opgehoogd met de verwachte prijsmutatie (CPI) uit de Meicirculaire 2021 gemeentefonds.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De in de begroting 2022 opgenomen algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de uitkomsten van de meicirculaire 2021.

In september/oktober zullen naar aanleiding van de behandeling van de Rijksbegroting op Prinsjesdag eventuele aanvullende maatregelen worden afgekondigd.

Voor de ontwikkeling van het gemeentefonds zijn de volgende punten van belang:

Accres

De voeding van het gemeentefonds als gevolg van de methode 'samen de trap op en samen de trap af' wordt het accres genoemd. De accessen 2020 en 2021 zijn vastgeklit op het niveau van de meicirculaire 2020 ter waarde van respectievelijk € 1.240 en € 1.030 miljoen. Dit om rust en stabiliteit te creëren tijdens de coronapandemie. Er vindt dus geen afrekening plaats.

Anders dan in de septembercirculaire 2020 zijn deze keer de accessen vanaf 2022 bijgewerkt.

Het op dit moment nieuw berekende accres valt tegen, alle jaren vallen negatief uit:

2022: - € 126,5 miljoen

2023: - € 127,4 miljoen

2024: - € 111,3 miljoen

2025: - € 30,7 miljoen

De bedragen zijn structureel en cumuleren dus. In alle jaren zijn de lagere accresen het gevolg van lagere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen. Vanaf 2023 is het accres neerwaartse bijgesteld als gevolg van lagere rentelasten en lagere EU-afrachten. Voor De Wolden betekent dit een uiteindelijk nadeel van circa € 400.000.

Met de eventueel op Prinsjesdag 2021 en eventuele maatregelen na de vorming van een nieuwe coalitie, kon bij de opstelling van de programmabegroting 2022 vanzelfsprekend geen rekening worden gehouden. Voor zover mogelijk en noodzakelijk gaat het college in de bijbehorende aanbiedingsbrief nader in op deze gevolgen.

Uitkomst berekening 2022

Bij het samenstellen van de (meerjaren)begroting wordt voor wat betreft de uitkering uit het gemeentefonds, uitgegaan van de laatste informatie uit de meicirculaire 2021. Op basis van deze circulaire ontvangen we in 2022 € 36,0 miljoen. Voor 2021 zullen we dan € 35,8 miljoen ontvangen.

De in de begroting opgenomen bedragen zijn echter hoger dan de uitkomsten van de meicirculaire. De uitkomsten van de meicirculaire zijn namelijk verhoogd met de extra door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor het opvangen van tekorten binnen de jeugdzorg, het gaat landelijk om € 1,3 miljard. Voor De Wolden is dit voor 2022 € 1,3 miljoen aflopend tot € 6 ton in 2025. Deze bedragen zullen in de septembercirculaire 2021 beschikbaar worden gesteld.

De provincie heeft er in haar rol als toezichhouder mee ingestemd dat gemeenten in hun meerjarige begroting structureel ook mogen rekenen met deze extra middelen.

BTW-Compensatiefonds (BCF)

Als de gezamenlijke declaraties van gemeente onder het plafond blijven van het btw-compensatiefonds wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname uit het gemeentefonds. Het plafond muteert jaarlijks met het accrespercentage. Door de bevriezing van het accres in 2020 en 2021 is het plafond in die jaren ook gefixeerd.

In de septembercirculaire 2020 ging men uit van een onderschrijding van het plafond. Er is een voorschot verstrekt. Nu vindt de afrekening plaats, een plus van € 96 miljoen. Gemeenten hebben nog minder gedeclareerd bij het BCF dan eerder gedacht, de ruimte onder het plafond is groter geworden. De afrekening over 2020 vindt plaats in 2021 als een incidentele compensatie.

Deze afrekening heeft echter ook structurele gevolgen. Voor de begroting 2022 met bijbehorende meerjarenraming is in deze circulaire een advies opgenomen dat die raming maximaal gelijk mag zijn aan de afrekening van 2020, zijnde macro € 192,6 miljoen in alle jaren. Voor De Wolden betekent dit een voordeel van ruim € 200.000.

Herziening verdeling gemeentefonds m.i.v. 2023

Op dit onderwerp is in de kadernota 2022 en in de aanbiedingsbrief bij deze begroting uitgebreid ingegaan. Ook is de laatste stand van zaken vermeld bij het onderdeel 8.9 'Programma algemene dekkingsmiddelen.

Belastingen en tarievenbeleid

Zoals gebruikelijk zijn de op grond van meerjarige afspraken voorgestelde (reguliere) aanpassingen van onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges en begraafrechten op voorhand meegenomen in de ramingen in de primitieve begroting. Ten aanzien van de overige aan te passen belastingen en rechten verwijzen wij u naar de *paragraaf* 'Overzicht lokale heffingen', waarin wij het voorgestane tarievenbeleid uiteen hebben gezet.

Voor wat betreft de afvalstoffenheffing wordt sinds 2021 het zogenoemde 'Diftar-systeem' toegepast, waarbij enerzijds een vast deel van de kosten wordt doorberekend en anderzijds een deel wordt verrekend op basis van het aantal ledigingen van de betreffende mini-container(s).

Exploitatieresultaat 2022

Ten aanzien van het exploitatieresultaat 2021 wordt verwezen naar hetgeen is opgemerkt onder het 'Overzicht van baten en lasten' (zie hierna).

Overzicht van baten en lasten financieel resultaat 2022

In dit overzicht geven we een integraal beeld van de baten en lasten en het saldo per programma, aangevuld met de baten en lasten die samenhangen met de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. Verrekeningen met reserves zijn hiervan in eerste instantie geen onderdeel. Stortingen in of onttrekkingen aan reserves zijn mutaties in het eigen vermogen en worden daarom niet gerekend tot de baten en lasten.

Verrekeningen met voorzieningen vallen overigens wel onder de baten en lasten en zijn daarom verwerkt in de cijfers per programma.

Recapitulatie baten en lasten 2022 per programma

Nr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Totaal lasten 2022	Totaal baten 2022	Resultaat 2022	Mutaties reserves	Saldo begroting 2022
01	DWD gastvrij, initiatiefrijk c.a.	2.687	300	-2.387	65	-2.322
02	DWD een veilig thuis	1.979	9	-1.970		-1.970
03	Duurzaam leven in DWD	5.258	4.217	-1.041	174	-867
04	DWD onderneemt	776	77	-699	35	-664
05	DWD aantrekkelijk en aangesl.	5.720	235	-5.485	177	-5.308
06	DWD ontwikkelt met kleur c.a.	11.830	599	-11.231	79	-11.152
07	Gezond meedoen in DWD	14.085	4.015	-10.070		-10.070
08	DWD actief en opgeruimd	4.030	2.459	-1.571	100	-1.471
	Totaal programma's	46.365	11.911	-34.454	630	-33.824
-	Algemene dekkingsmiddelen	1.541	43.546	42.005	-6	41.999
-	Overhead	7.790	20	-7.770		-7.770
-	Vennootschapsbelasting	15		-15		-15
-	Onvoorzien uitgaven	71		-71		-71
	Sub-totaal programma's (incl. alg. dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	55.782	55.477	-305	624	319
	Mutaties reserves	6	630	624	-624	0
	Geraamd resultaat	55.788	56.107	319	0	319
	Saldo incidentele lasten/baten	-1.037	-972	65	0	65
	Structureel begrotingssaldo	54.751	55.135	384	0	384

(door afrondingen ontstaan er mogelijk kleine afwijkingen in de tellingen)

De optelsom van de baten en lasten (programma's, algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien) resulteert in een begrotingssaldo. Dit saldo geeft een goed inzicht in het gemeentelijk huishoudboekje en laat zien of de begroting daadwerkelijk in evenwicht is.

Aldus ontstaat samen met de mutaties in de reserves uiteindelijk het geraamde begrotingsresultaat. Een specificatie van de verrekeningen (mutaties) met de reserves en voorzieningen per programma over de jaren 2022 t/m 2025 is opgenomen in onderdeel '13. Mutaties reserves' van deze programmabegroting.

Aan het saldo van baten en lasten (*het resultaat*), kan de gemeenteraad vervolgens een *bestemming* geven door bij een tekort het eigen vermogen aan te spreken (de reserves) of door, in het geval van een positief saldo, het eigen vermogen te versterken.

Voor de bepaling van het structurele begrotingssaldo wordt het resultaat gecorrigeerd voor de incidentele lasten en baten. Een specificatie hiervan is opgenomen onder de uiteenzetting van de financiële positie.

Niet alleen in de bij deze begroting behorende aanbiedingsbrief maar ook onder de inleiding van deze begroting en in de uiteenzetting van de financiële positie (zie hierna) is een toelichting opgenomen en wordt nader ingegaan op dit resultaat, ook ten opzichte van eerdere berekeningen.

Uiteenzetting van de financiële positie

Financiële positie

De term financiële positie definiëren we in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) als het vermogen van gemeenten in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's. Belangrijk daarbij is dat het bij de financiële positie nadrukkelijk gaat om het beeld van de financiën van de gemeente over het begrotingsjaar en de daaropvolgende jaren. De term financiële positie is een breder begrip dan het vermogen, maar is ook een breder begrip dan het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen richt zich op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers, terwijl de financiële positie ook betrekking heeft op de meer reguliere exploitatie.

Maatstaven

Om de financiële positie van een gemeente te kunnen beoordelen wordt meestal de balans als maatstaf genomen. De bezittingen worden dan vergeleken met de schulden. Op basis hiervan kunnen dan meerdere conclusies over de financiële positie worden getrokken. Alhoewel wij op grond van de gewijzigde BBV-voorschriften ook een geprognosticeerde balans opstellen, kan de beoordeling van de financiële positie ook van andere gegevens afgeleid worden.

In artikel 20 van het BBV is bepaald wat we onder de uiteenzetting van de financiële positie moeten opnemen. Het betreft de volgende onderdelen:

1. a. een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen;
b. een geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar, die tenminste de posten bevat om het EMU-saldo te kunnen berekenen, en
c. het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar alsmede het jaar volgend op het begrotingsjaar.
2. tenminste aandacht besteden aan:
 - a. jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen;
 - b. investeringen, te onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut;
 - c. de financiering;
 - d. de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves;
 - e. de stand en het gespecificeerde verloop van voorzieningen.

Ad 1a - Exploitatieresultaat 2022 en vergelijking met 2021 en 2020 en incidentele baten en lasten

Voor de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd verwijzen we naar wat is vermeld onder 4.1 -'Algemeen en uitgangspunten' van de Financiële begroting.

Het primitieve exploitatieresultaat **2022** bedraagt (na bestemming) afgerond **€ 319.000** voordelig. Hierin is rekening gehouden met de factoren zoals genoemd in de toelichting op meerjarenramingen. Ook in de bij deze programmabegroting behorende aanbiedingsbrief is daar nog afzonderlijk aandacht aan besteed en vanzelfsprekend ook op welke wijze wij van plan zijn de nodige dekkingsmiddelen aan te wijzen zodat er sprake blijft van een sluitende meerjarenbegroting.

Na de bestuursrapportage **2021** bedraagt de bijgestelde uitkomst van de exploitatie 2021 (saldo baten en lasten) € 228.000 nadelig. Oorzaken zijn deels van incidentele aard en hebben naast voordelen op o.a. de uitkering gemeentefonds en de kapitaallasten, vooral ook betrekking op hogere uitgaven bij de BUIG, de jeugdzorg, het zwembad De Waterlelie, alsmede een stijgende bijdrage aan de SWO en extra kosten van de eigen gemeentesecretaris a.i., etc.

In de tweede kwartaalbrief (3e kwartaal) 2021 vindt een nieuwe update van de exploitatieuitkomsten 2021 plaats. Zoals afgesproken sturen we deze ter kennisname aan de raad.

De voordelige uitkomst van de jaarrekening **2020** bedroeg afgerond € 1.649.000. Dit voordeel is o.a. ontstaan door incidentele mee- en tegenvallers over 2020. De voor- en nadelen zijn uitvoerig toegelicht in de jaarrekening zelf. De grootste voordelen deden zich voor bij het bestuur, lagere lasten bij 'Initiatiefrijk De Wolden, ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, onderwijs, arbeidsparticipatie en inkomensregelingen, alsmede bij de Wmo en maatwerk dienstverlening/geëscaleerde zorg 18+, sportaccommodaties, algemene uitkering en overhead. Nadelen waren er echter

ook, o.a. bij de opbrengsten bouwleges, maatwerk dienstverlening 18-, de afvalinzameling en -verwerking, etc.

De voorlopig berekende primitieve exploitatieresultaten voor de jaren **2023 t/m 2025** bedragen respectievelijk afgerond € 83.000 voordelig, € 92.000 nadelig en tenslotte € 167.000 voordelig. Hierin zijn nadrukkelijk de financiële gevolgen van de bij de samenstelling van de begroting 2022 extra aangeleverde speerpunten en andere nagekomen posten niet verwerkt. In de aanbiedingsbrief gaan we ook in op dit exploitatieresultaat, zodat hier wordt volstaan met daarnaar te verwijzen. De door de raad vast te stellen uitzettingen, afwijkingen en vooral ook de verschillende dekkingsmogelijkheden tijdens de komende begrotingsvergadering, worden verwerkt in een 1^e begrotingswijziging 2022-2025 die dan eveneens ter vaststelling aan de raad wordt voorgelegd. Voor het meerjarenbeeld wordt verwezen naar de uitkomsten van de meerjarenramingen 2022 – 2025 (zie hierna).

Indicatie van de incidentele baten en lasten per programma

Op grond van artikel 19 BBV bevat de toelichting op het overzicht van baten en lasten ook een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als totaalbedrag kunnen worden opgenomen. Het doel hiervan is om, vanwege vragen uit de praktijk, het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten te verduidelijken.

Als posten van betekenis voor 2022 - 2025 kunnen worden genoemd:

Overzicht incidentele lasten	2022	2023	2024	2025
01 - DW gastvrij, initiatiefrij en stimulerend				
- Afscheid oude raad en inwerkprogramma nieuwe raad	11.000			
- Onderzoek reisdocumenten (1 x 3 jaar)			5.000	
- Opkomstbevordering verkiezingen en stemhulp	17.000			
- Onderzoek 'Waar staat je gemeente' (1 x 2 jaar)	8.000			8.000
- Coördinatie subsidieregeling 'Initiatiefrij De Wolden'	37.000			
02 - De Wolden een veilig thuis				
- Veiligheidsanalyse (1 x 4 jaar)				12.000
- Extra boa (Buitengewoon OpsporingsAmbtenaar)	70.000			
- Extra wabo-toezichthouder	* 75.000			
03 - Duurzaam leven in De Wolden				
- Actieplan klimaat & energie	48.000			
- Taskforce Vitale Vakantieparken (t/m 2023)	11.278	11.278		
- Extra formatie implementatie Omgevingswet	45.000			
- Extra formatie implementatie Omgevingswet II	* 79.000			
- Maatwerk dienstverlening leefomgeving	60.000			
04 - De Wolden onderneemt				
- Toekomstbestendig maken bedrijventerreinen	10.000	10.000		
- Corona herstelplan, versterking ondernemerschap	25.000	25.000		
- Regio Zwolle, Human Capital Agenda	43.200	43.200		
- Transitiefonds toekomstgerichte landbouw	* 300.000			
06 - De Wolden ontwikkelt met kleur en talent				
- Vitale verenigingen De Wolden	15.000	15.000		
- Bibliotheekwerk - spreiding en toegankelijkheid	100.000			
- Drentse Culturele gemeente 2023	* 5.000	* 90.000		
07 - Gezond meedoen in De Wolden				
- Extra formatie buurtteams De Wolden	58.000			
- Uitvoering lokaal preventieakkoord mentale gezondheid	20.000			
Overhead				
- Klanttevredenheidsonderzoek (1 x 4 jaar)				5.080
Totalen	1.037.478	194.478	5.000	25.080

Overzicht incidentele baten	2022	2023	2024	2025
02 - De Wolden een veilig thuis				
- Corona compensatiegelden voor inzet extra boa	70.000			
06 - De Wolden ontwikkelt met kleur en talent				
- Provincie Drenthe, bijdrage t.b.v. bibliotheekwerk	100.000			
- St. Werkgelegenheids Initiatieven, uittreedson	122.685			
Reserves				
- Algemene reserve, div. onttrekkingen Kadernota 2022	220.000	50.000		
- Algemene reserve, div. onttrekk. extra begroting 2022	459.000	90.000		
Totalen	971.685	140.000	0	0

* Betreft onderwerpen die nog niet in de basiscijfers van de ontwerpbegroting zijn verwerkt (extra speerpunten, genoemd in de aanbiedingsbrief 2022).

Toelichting incidentele lasten en baten (> € 25.000):

Lasten:

Subsidieregeling 'Initiatiefrijke De Wolden'

De raad is voorgesteld om voor 2022 incidenteel t.l.v. de algemene reserve een bedrag van € 37.000 beschikbaar te stellen ter uitvoering van de bijdrageregeling voor bewonersinitiatieven, genaamd 'Initiatiefrijke De Wolden'.

Extra BOA

Vooruitlopend op de totstandkoming en behandeling van het 'Handhaving Uitvoerings Programma' in 2022 is het noodzakelijk vooralsnog incidenteel voor 2022 een extra buitengewoon opsporings-ambtenaar in te zetten. Volgend jaar zal bij de Kadernota 2023 worden bezien of en hoe tot verdere concrete invulling moet worden overgegaan.

Extra WABO-toezichthouder

Het is noodzakelijk dat in het kader van de handhaving van de regels rondom de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging extra capaciteit wordt ingezet. De exacte gevolgen voor de capaciteit zijn nu nog niet in te vullen. Om de huidige opgaven adequaat uit te kunnen voeren is capaciteit voor 1 fte wabo-toezichthouder voor 1 jaar noodzakelijk.

Actieplan klimaat & energie

Volgens de ombuigingsmaatregel (blz. 36 aanbiedingsbrief begroting 2020) kan m.i.v. 2023 € 48.000 worden bespaard op het 'Actieplan klimaat & energie'. Deze lasten zijn in 2022 dus nog incidenteel geraamd.

Extra incidentele formatie implementatie Omgevingswet

Bij de begroting 2020 is op blz. 32 aangegeven dat er incidenteel € 115.000 (waarvan in 2022 € 45.000) benodigd is voor het project implementatie Omgevingswet. Hiermee is extra tijdelijke capaciteit benodigd voor reguliere werkzaamheden omdat eigen medewerkers worden ingezet voor de implementatie van de nieuwe wet. Naderhand is bij de begroting 2022 via een extra speerpunt hiervoor aanvullend nog eens € 79.000 gevraagd.

Maatwerk dienstverlening leefomgeving

Ook in 2022 wil de gemeente voorzien in de behoefte aan maatwerkdienstverlening. We voeren in 2022 een impactanalyse uit die ons meer inzicht kan geven in de eventueel structureel benodigde personeelscapaciteit vanwege de invoering van de Omgevingswet en de Wkb. De resultaten daarvan nemen we mee in de kadernota 2023-2026. Vooralsnog is deze last in 2022 incidenteel geraamd.

Corona herstelplan

De uiteindelijke gevolgen van Covid-19 zijn niet goed voorspelbaar zolang beperkende maatregelen noodzakelijk zijn om het virus in te dammen. Met name in de horeca en detailhandel is de impact groot. De gemeente maakt vooralsnog incidenteel voor 2 jaar € 25.000 per jaar incidenteel vrij voor versterking en behoud van lokaal ondernemerschap.

Regio Zwolle, Human Capital Agenda

De gemeente heeft ingaande 2020 incidenteel voor 3 jaar € 43.200 per jaar beschikbaar gesteld als extra bijdrage aan de Regio Zwolle i.v.m. de 'Human Capital Agenda'. Het doel hiervan is om potentiële medewerkers op te leiden tot vakbekwame krachten. Het gaat daarbij om de groep die een afstand heeft tot de arbeidsmarkt maar ook om medewerkers die omgeschoold moeten worden.

Transitiefonds toekomstgerichte landbouw

Het financieren van innovatieve projecten is een van de maatregelen die een gemeente kan treffen om bedrijven te ondersteunen. Door het instellen van een fonds kan de gemeente ingediende projecten en aanvragen beoordelen aan de hand van een aantal vooraf bepaalde criteria. Voorop staat dat we als gemeente niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten en dus niet gaan voorschrijven welke maatregelen nodig zijn. Wel kunnen we bepalen aan welke doelen we willen meewerken. Vooruitlopend op het nieuwe economisch actieplan willen we voor de periode 2022-2025 incidenteel alvast een transitiefonds toekomstgerichte landbouw instellen van € 300.000 voor het verlenen van subsidie aan projecten.

Bibliotheekwerk – spreiding en toegankelijkheid

De Drentse gemeenten hebben t/m 2022 tijdelijk extra middelen toegekend gekregen van de provincie (blz. 57 begroting 2020). De gemeente moet deze incidentele bijdrage inzetten t.b.v. de spreiding en toegankelijkheid van de bibliotheek. Zie ook onder de baten.

Extra formatie buurtteams De Wolden

Met de inzet van zogenoemde buurtteams probeert de gemeente om de onderlinge samenwerking tussen instanties te optimaliseren en daarmee de vroeg signalering bij inwoners te verbeteren. Hiermee wordt preventief zorg voorkomen en levert het daarmee een positieve bijdrage aan de taakstelling sociaal domein. Voor de financiering van de fte-uitbreiding willen we voor 2022 een incidentele bijdrage gevraagd. Voor een structurele oplossing na 2022 vragen wij aan de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen wat de mogelijkheden binnen de SWO zijn.

Baten:*Corona compensatiegelden inzet extra BOA*

Zie hiervoor onder de lasten.

Provincie Drenthe, bijdrage t.b.v. bibliotheekwerk

Zie hiervoor onder de lasten.

Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven – uittreedsom

De gemeente krijgt i.v.m. de uittreding uit de gemeenschappelijke regeling Reestmond i.c.m. de oprichting van de Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden, tijdelijk gedurende 5 jaar (t/m 2022) een compensatie uitbetaald krijgt van € 122.685 ter compensatie van verlies van omzet, frictie en desintegratie kosten.

Diverse onttrekkingen algemene reserve

In 2022 wordt tot een bedrag van in totaal € 459.000 incidenteel onttrokken aan de algemene reserve ter dekking van de incidentele lasten. Het gaat daarbij grotendeels om de onderwerpen zoals deze hiervoor zijn vermeld onder de lasten.

Ad 1b en c -Geprognosticeerde begin- en eindbalans en EMU-saldo

Voor wat betreft dit onderdeel is in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheer' en in de paragraaf 'Financiering' de noodzakelijke informatie opgenomen.

In de eerstgenoemde paragraaf is ook nadere informatie verstrekt over het eigen vermogen en de solvabiliteit per inwoner. Zie hiervoor het onderdeel 'Kengetallen/financiële positie'.

Ad 2a – Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen**Algemeen**

In verband met de vorming van de 'Gemeenschappelijke Regeling samenvoeging ambtelijke organisatie Hoogeveen-De Wolden', is een aantal onderdelen van de arbeidskostengerelateerde verplichtingen niet meer in de begrotingen van de deelnemende gemeenten beschreven. Het gaat hierbij onder andere om het vakantiegeld en overlopende vakantiedagen.

Pensioenuitkering voormalige bestuurders

In 2022 zal aan verschillende voormalige bestuurders of hun nabestaanden een pensioenuitkering verschuldigd zijn. Een bedrag van € 90.000 is in de begroting onder het programma 'De Wolden gastvrij, initiatiefrijke en stimulerend' opgenomen. Dekking vindt dus plaats binnen de jaarexploitatie.

Friciekosten voormalig personeel

In 2021 zijn geen frictiekosten en dergelijke aan voormalige personeelsleden (meer) geraamd.

Ad 2b - Investerings, te onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut

De boekwaarden van gedane investeringen bedragen per 1 januari 2022 naar verwachting

Investerings met economisch nut, inclusief overige gronden	55.566.164
Investerings met maatschappelijk nut	10.614.854
Langlopende geldleningen u/g	7.657.949
Leningen en kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.670.765
Bijdragen in vaste activa derden	231.124
Sub-totaal volgens staat van activa	75.740.856
Bouwgrondexploitatie (GREX)	-19.254
Totaal	75.721.602

Naar verwachting wordt in 2022 afgerond € 3.256.453 aan normale afschrijving verantwoord en is er een bedrag van afgerond € 1.896.825 wegens nieuwe investeringen (vermeerderingen geraamd). Hierbij is de aanneming gedaan dat de volledige investering in het HSC te Zuidwolde al per 1-1-2022 is gerealiseerd. In werkelijkheid zal dat echter niet het geval zijn. De onderuitputting op de kapitaallasten hiervan blijven echter als stelpost beschikbaar voor incidentele uitgaven, zoals tijdelijke huisvesting, etc. In de bij deze begroting behorende aanbestedingsbrief is eveneens aangegeven van welke nieuwe en vervangingsinvesteringen, de raad wordt gevraagd de benodigde kredieten vrij te geven. De jaarlijkse kapitaallasten van de gemeentelijke investeringen zijn in de (meerjarige) begroting verwerkt.

Ad 2c – Financiering

De financiering van voormelde boekwaarden per 1 januari 2022 is als volgt voorzien

Opgenomen geldleningen	22.437.687
Reserves en voorzieningen	41.228.661
Totaal	63.666.348

Om mede in de vaste financiering van de boekwaarden te voorzien, zijn in het verleden langlopende leningen afgesloten. Het totaal van de beschikbare langlopende leningen op 1 januari 2022 bedraagt afgerond € 22,4 miljoen. De lasten hiervan zijn in de begroting 2022 en volgende jaren opgenomen. Voorzien is dat in de loop van 2022 € 1.470.000 door de gemeente wordt afgelost op de geldleningen o/g en dat er een aanvullende langlopende lening van circa € 10,0 miljoen benodigd is.

Het saldo van de reserves en voorzieningen zal naar verwachting in 2022 afnemen met afgerond € 1.351.000, exclusief besluitvorming over extra onttrekkingen aan de algemene reserve. Het financieringstekort bedraagt naar verwachting per 1 januari 2022 afgerond € 11,6 miljoen bij volledige besteding van de diverse investeringskredieten, incl. het 'Huis voor Sport & Cultuur'. In de renteberekening voor 2022 is rekening gehouden met verschuldigde rente over het financieringstekort. In het onderdeel 'Algemene dekkingsmiddelen' zijn onder 'Treasury', in verband hiermee de rentegevolgen voortvloeiende uit de liquiditeitsprognose opgenomen.

Ad 2d - Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

De stand en verloop van de reserves en voorzieningen ziet er als volgt uit.

Reserves/voorzieningen	1-1-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	31-12-2022
Algemene reserves	23.071.725	7.773	750.273	22.329.225
Bestemmingsreserves	14.401.375	-	340.775	14.060.600
Voorzieningen	3.755.561	383.413	650.898	3.488.076
Totalen	41.228.661	391.186	1.741.946	39.877.901

De belangrijkste verminderingen (onttrekkingen)	2022
Onttrekking algemene reserve bouwgrondexploitatie (excl. winstnemingen)	8.000
Onttrekking algemene reserve i.v.m. diverse onderwerpen	743.000
Onttrekking reserve cofinanciering speelplaatsen	6.000
Onttrekking reserve herbouw kleedgelegenheden VVR	10.000
Onttrekking reserve bouw brede school te Ruinerwold	25.000
Onttrekking reserve bouw brede school Schoolbrink te Zuidwolde	35.000
Onttrekking reserve bouw bibliotheek MFA de Wijk	4.000
Onttrekking dekingsreserve infrastructuur	171.000
Onttrekking dekingsreserve kunstgrasvelden	89.000
Sub-totaal onttrekkingen reserves	1.091.000
Aanwending voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	411.000
Aanwending voorziening pensioenverplichtingen voormalige wethouders	65.000
Aanwending voorziening locatie 'De Dissel' te Ruinerwold	175.000
Totaal onttrekkingen reserves en voorzieningen	1.742.000

Er wordt geen rente van reserves en voorzieningen als structurele bate aan de exploitatie toegevoegd. Wel worden er ten laste van de exploitatie enkele stortingen in een paar voorzieningen geraamd, zoals de 'voorziening onderhoud gebouwen' en de 'voorziening pensioenverplichtingen voormalige wethouders'.

Een specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen per programma is opgenomen onder het overzicht 'Algemene dekingsmiddelen, onvoorzien en mutaties reserves'.

Voor een totaaloverzicht betreffende het verloop van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 3 van het Bijlagenboek 2022.

De gemeente kent verder geen structurele stortingen in de reserves. Wel heeft de raad uitgesproken eventuele rekeningsaldi te verrekenen met de algemene reserve.

Relatie met en tussen de paragrafen

Reeds opgemerkt is, dat de balans een belangrijke maatstaf is voor de beoordeling van de financiële positie. Gesteld kan worden dat de in de begroting verplicht gestelde paragrafen in feite hierop als aanvulling mogen worden gezien als toelichting op de financiële positie.

Met betrekking tot het totaalbeeld van de financiële positie wordt dan ook verwezen naar deze paragrafen inclusief hun onderlinge samenhang. De in het 'Besluit Begroting en Verantwoording' verplicht voorgeschreven paragrafen zijn eveneens in deze programmabegroting opgenomen.

Uitkomsten meerjarenraming 2022-2025

De jaren die liggen na 2022 laten voor 2023 een positief saldo en voor 2024 negatief saldo zien, terwijl de laatste jaarschijf weer een bescheiden positief saldo vertoont. Samen met uw raad is het dus noodzakelijk zorgvuldige afwegingen te (blijven) maken om ook in de toekomst een sluitende begroting te kunnen (blijven) aanbieden. Daartoe verwijzen wij naar de bij deze programmabegroting behorende aanbiedingsbrief.

MEERJARENRAMING 2022-2025 OPGENOMEN IN DE PRIMITIEVE BEGROTING 2022

Omschrijving	2022	2023	2024	2025
Totaal saldi programma's				
De Wolden gastvrij, initiatiefrijk ca	2.387.092	2.354.431	2.325.256	2.312.256
De Wolden een veilig thuis	1.969.807	1.967.440	1.968.145	1.968.042
Duurzaam leven in De Wolden	1.040.369	854.675	838.862	833.204
De Wolden onderneemt	698.455	695.689	618.392	618.370
De Wolden aantrekkelijk en aangesloten	5.484.435	5.540.370	5.570.482	5.510.069
De Wolden ontwikkelt met kleur ca	11.231.988	11.153.358	11.081.314	11.017.650
Gezond meedoen in De Wolden	10.070.795	9.701.547	9.721.976	9.722.018
De Wolden actief en opgeruimd	1.571.058	1.560.582	1.511.646	1.509.905
Sub-totaal	34.453.999	33.828.092	33.636.073	33.491.514
Algemene dekkingsmiddelen	-42.005.113	-41.090.277	-41.027.401	-41.203.949
Overhead	7.770.187	7.485.008	7.406.589	7.468.777
Heffing Vennootschapsbelasting	15.000	15.000	15.000	15.000
Onvoorzien uitgaven	71.669	189.688	522.153	522.569
Totaal baten & lasten	305.742	427.511	552.414	293.911
Mutatie reserves / voorzieningen	-624.275	-510.775	-460.775	-460.775
Resultaat (+ = nadelig)	-318.533	-83.264	91.639	-166.864

Uitgangspunten voor de opstelling van de meerjarenraming

De begroting 2022 is opgesteld uitgaande van het bestaande beleid. In het bovenstaande meerjarenperspectief is dit bestaande beleid doorgerekend naar de jaren 2023 tot en met 2025. De financiële gevolgen van de in de programmabegroting 2022 nieuw opgenomen speerpunten zijn, voor zover niet anders vermeld, nog **niet** verwerkt in deze meerjarenraming. In de bij deze begroting behorende aanbiedingsbrief zijn de financiële gevolgen hiervan samengevoegd en is door het college een voorstel uitgewerkt betreffende de confrontatie van gevraagde budgetten versus de beschikbare ruimte en de daarvoor benodigde dekkingsvoorstellen.

Andere uitgangspunten bij het opstellen van de meerjarenraming zijn onder andere

- een neutrale loon- en prijsstijging voor de jaren na 2022 vanuit de Gemeenschappelijke regeling samenvoeging ambtelijke organisatie Hoogeveen-De Wolden', doordat de algemene uitkering uit het gemeentefonds in constante prijzen wordt geraamd. Dit betekent dat de geraamde uitkering is geschoond van de loon- en prijsstijgingen, zoals vermeld in de Meicirculaire 2021;
- ook voor de andere verbonden partijen is deze lijn gevolgd, zodat ook daarvoor de bijdrage in constante prijzen is aangehouden;
- een constant rentepercentage voor de berekening van de kapitaallasten (zowel van oude als nieuwe investeringen) op basis van de renteberekening voor 2022 zijnde 0,4%, e.e.a. gebaseerd op de nieuwe voorschriften van het BBV;
- op basis van het gewijzigde BBV vindt geen rentetoevoeging meer plaats aan de exploitatie of aan de reserves/voorzieningen;
- de Meicirculaire 2021 en de daaruit voortvloeiende mutaties. Naderhand is ook het verwachte aandeel van De Wolden verwerkt in de extra toegekende rijksmiddelen jeugdzorg van landelijk € 1,3 miljard. Ook is geanticipeerd op de gevolgen van de herziening van de verdeelsystematiek van het gemeentefonds. Het aanvankelijk berekende nadeel is inmiddels gewijzigd in een ver-

- wacht voordeel voor de gemeente. Desondanks is er vooralsnog een stelpost van afgerond € 4 ton gehandhaafd voor de opvang van de financiële gevolgen;
- een post voor onvoorziene uitgaven van afgerond € 30.000;
 - de restant kapitaallasten (voor zover van toepassing en benoemd) voortvloeiende uit het meerjareninvesteringsplan 2019-2024, voorlopig geparkeerd als stelpost onder 'Onvoorziene uitgaven';
 - een stelpost i.v.m. vrijval kapitaallasten voor vervangingsinvesteringen bedrijfsvoering;
 - de ontwikkeling van de kapitaallasten bestaande investeringen (vaste activa) voor de jaren 2021 – 2025 (vrijval kapitaallasten);
 - tot en met 2024 een (cumulerende) stelpost voor kapitaallasten nieuwe investeringen/ nieuw beleid van € 220.000 per jaar, gebaseerd op een investeringsvolume van € 4,0 miljoen, waarbij de ruimte t/m 2023 al grotendeels in beslag is genomen door de omvangrijke investering in het 'Huis voor Sport & Cultuur' te Zuidwolde. Voor de jaarschijf 2025 is vooralsnog geen extra stelpost toegevoegd. Na de gemeenteraadsverkiezingen 2022 zal bij de samenstelling van het collegeprogramma worden beoordeeld wat de financiële mogelijkheden zijn voor de periode t/m 2025;
 - de uitkomsten van de bijgestelde begroting 2021 (t/m begrotingswijzigingnr. 5);
 - de beheersplannen voor onder andere het onderhoud van de wegen en de gebouwen (voor de gebouwen is vooralsnog rekening gehouden met de ramingen van Planon Advies B.V.);
 - ten behoeve van de dekking van de kosten van de afvalstoffenverwijdering/-verwerking en riolering wordt een 100% kostendekking gehanteerd;
 - de structurele doorwerking van de jaarrekening 2020, de tussenrapportage 2021 en diverse structurele aanvullende autonome mutaties, door de budgethouders aangeleverd voor de concept-begroting 2022.

Bijlagen

Lijst met producten per programma

Lijst met nieuwe taakvelden per programma:	
Nr.:	Omschrijving:
	01 - De Wolden gastvrij, initiatiefrijk en stimulerend
0.1	Bestuur
0.2	Burgerzaken
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie (kernparticipatie)
	02 - De Wolden een veilig thuis
1.1	Crisisbeheersing en brandweer
1.2	Openbare orde en veiligheid
	03 - Duurzaam leven in De Wolden
0.3	Beheer overige gronden
7.2	Riolering
7.4	Milieubeheer
8.1	Ruimtelijke ordening
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
8.3	Wonen en bouwen (bouwvergunningen en volkshuisvesting)
	04 - De Wolden onderneemt
0.3	Beheer overige gebouwen
3.1	Economische ontwikkeling
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
5.7	Openluchtrecreatie en toerisme
8.3	Wonen en bouwen (plattelandontwikkeling)
	05 - De Wolden aantrekkelijk en aangesloten
2.1	Verkeer en vervoer
2.5	Openbaar vervoer
5.5	Cultureel erfgoed
5.7	Openbaar groen (plantsoenen, landschap, sloten, speeltuinen)
7.5	Begraafplaatsen en crematoria
	06 - De Wolden ontwikkelt met kleur en talent
4.1	Openbaar basisonderwijs
4.2	Onderwijshuisvesting
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproduct
5.4	Musea

5.6	Media
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie (jeugdbeleid)
6.2	Wijkteams (Centrum voor Jeugd en Gezin)
6.4	Begeleide participatie
6.5	Arbeidsparticipatie
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+
6.82	Geëscaleerde zorg 18-
	07 - Gezond meedoen in De Wolden
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie (Amw, dorpscentra, vrijwilligers en flankerend ouderenbeleid)
6.2	Wijkteams (eerste lijnsloket Wmo)
6.3	Inkomensregelingen
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+
7.1	Volksgezondheid
	08 - De Wolden actief en opgeruimd
5.1	Sportbeleid en activering
5.2	Sportaccommodaties
7.3	Afval
	09 - Algemene dekkingsmiddelen
0.5	Treasury
0.61	Ozb woningen (lasten)
0.62	Ozb niet woningen (lasten)
0.64	Belastingen overig
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen
3.4	Economische promotie (forensen-en toeristenbelasting)
	10 - Overhead
0.4	Overhead
	11 - Vennootschapsbelasting
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)
	12 - Onvoorzien
0.8	Overige baten en lasten
	13 - Mutaties reserves
0.11	Mutaties reserves

College van burgemeester en wethouders

Burgemeester, mevrouw Janny Vlietstra

e-mailadres: j.vlietstra@dewolden.nl

Voorzitter van het college en de raad.

Programma - De Wolden gastvrij, initiatiefrijk en stimulerend

Overheidsparticipatie

- *Europa/subsidies*
- *Initiatiefrijk De Wolden*

Bestuur

- *Samenwerking met gemeente Hoogeveen*
- *Regionale Samenwerking*
- *Regio Zwolle*
- *Vitale democratie*

Dienstverlening

- *Visie Dienstverlening*
- *Openingstijden*
- *Service*

Programma - De Wolden een veilig thuis

Veiligheid jongeren

- *Aanpak overlast*

Openbare orde

- *Alcohol en drugs*
- *Huiselijk geweld*
- *Georganiseerde criminaliteit*
- *Horeca*
- *Veiligheid bij evenementen*
- *Vernielingen*
- *Cameratoezicht*
- *Brandweer / politie*

Functiegerelateerde nevenfuncties

- *Lid Algemeen Bestuur Veiligheidsregio Drenthe*
- *Lid bestuur Gemeenschappelijke Regeling SWO*
- *Lid Kernteam Regio Zwolle*
- *Lid Bedrijvensociëteit A37*

Persoonlijke nevenfuncties

- *Voorzitter RvC Afvalsturing Friesland*
- *Voorzitter RvC Thialf OG*
- *Voorzitter bestuur It Fryske Gea en Landschapsbeheer Friesland*
- *Lid RvT LandschappenNL*
- *Voorzitter bestuur SESAM-academie*
- *Voorzitter Commissie Bijzondere Situaties Groningen*
- *Voorzitter bestuur Wopke Eekhof Stichting*
- *Lid bestuur The Hague Academy for Local Governance*
- *Lid bestuur VNG-fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering*

Wethouder, 1^e loco-burgemeester, mevrouw Gerrie Hempen-Prent (Gemeentebelangen),
e-mailadres: g.hempen-prent@dewolden.nl

Programma - Duurzaam Leven in De Wolden

Ruimte en wonen

- Ruimtelijke ordening
- Nieuwe ruimtelijke initiatieven
- Bestemmingsplannen
- Omgevingsvergunningen (inclusief dienstverlening omgevingsvergunningen) / Wabo-procedures
- Woningbouw/volkshuisvesting
- Woonplan
- Prestatieafspraken woningcorporaties
- Welstand
- Cultuurhistorie in bestemmingsplannen
- Externe veiligheid
- Vitale vakantieparken

Duurzaamheid

- Klimaat- & energiebeleid
- Milieu vergunningverlening
- Natuur en milieueducatie
- Bodem
- Riolering en waterzuivering
- Regionale Energie Strategie

Programma - De Wolden onderneemt

Ondernemen

- Economische Zaken
- Ondernemen/ondernemersklimaat
- Ontwikkeling bedrijventerreinen
- Revitalisering bedrijventerreinen
- Centrumplannen
- Warenmarkten
- Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe
- Regio Zwolle, Economie incl. Human Capital Agenda
- Samenwerkingsagenda platteland Zuidwest-Drenthe

Toerisme en recreatie

- Marketing recreatie en toerisme
- Recreatieve voorzieningen
- Ondernemen/ondernemersklimaat
- Vitale vakantieparken

Paragraaf Grondzaken

- Grondzaken

Functiegerelateerde nevenfuncties

- Recreatieschap Drenthe, Lid Dagelijks Bestuur
- RUD, Lid Algemeen Bestuur
- Gebiedscoöperatie Zuidwest-Drenthe, Lid Dagelijks Bestuur
- Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden, Lid
- SWO De Wolden Hoogeveen GR, Lid Bestuur
- Fluvius, Lid
- Stuurgroep Regionaal Landschap Drents Friese Grensstreek, Lid
- VDG, Lid Algemeen Bestuur (tijdelijk)

Wethouder, 2^e loco-burgemeester, mevrouw Hilda Mulder (VVD),
 e-mailadres: h.mulder@dewolden.nl

Programma - De Wolden aantrekkelijk en aangesloten

Bereikbaarheid

- Verkeersmaatregelen
- Bewegwijzering
- Beheer en onderhoud wegen, straten en pleinen
- Openbaar vervoer
- Parkeren
- Waterkering, afwatering

Groen en cultuurhistorie

- Groenbeheer (onderhoud, bomenkap)
- Beheer speelplaatsen
- Natuurbescherming
- Streekbeheer (landschapsbeleidsplan)
- Beheer en onderhoud Begraafplaatsen

Programma - De Wolden ontwikkelt met kleur en talent

Werk

- Werkgelegenheidsbevordering
- Participatiewet
- Re-integratie
- Werkgeversbenadering
- Werkvoorzieningsschap

Cultuur

- Cultuurnota
- Samenwerking culturele instelling
- Beheer en onderhoud cultuurgebouwen

Leren en ontwikkelen

- Onderwijs
- Onderwijshuisvesting
- Integrale Kindcentra
- Bibliotheek
- Peuterspeelzalen
- Kinderopvang
- Jeugd en jongerenwerk
- Schoolmaatschappelijk Werk
- Centrum voor jeugd en gezin
- Cultuureducatie
- Jeugdzorg

Functiegerelateerde nevenfuncties

- GGD, Lid Algemeen Bestuur (vervanging)
- Alescon (in liquidatie), Lid Bestuur
- Bureau Recht op Leren (ROL), Lid Bestuur
- Stuurgroep Onderwijs en Krimp, Lid
- Bestuurlijk overleg Arbeidsmarktregio Drenthe, Lid
- Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden, Lid
- Kopgroep wethouders voor kindcentra, lid
- Stark, Lid Bestuur
- SWO GR, Lid Bestuur

Wethouder, 3^e loco-burgemeester, de heer Egbert van Dijk (Gemeentebelangen),

e-mailadres: e.van.dijk@dewolden.nl

Programma - Gezond meedoen

Maatschappelijke participatie: sociale zelfredzaamheid

- Wmo: maatwerkvoorzieningen/beschermd wonen/mantelzorg
- Maatschappelijke dienstverlening: opbouwwerk, maatschappelijk werk, vrijwilligersondersteuning
- Openbare gezondheidszorg/GGD
- Openbare geestelijke gezondheidszorg/maatschappelijke opvang: dak- en thuislozen, verslavingszorg, hulpverlening huiselijk geweld
- Inclusiebeleid
- Preventiebeleid Alcohol- en drugsgebruik

Maatschappelijke participatie: financiële zelfredzaamheid

- Deel inkomen/bijstand Sociale Zaken
- Deel participatie van Sociale Zaken
- Minimabeleid
- Schuldhulpverlening

Programma - De Wolden actief en opgeruimd

Sport

- Sport
- Verenigingsklimaat
- Combinatiefunctionarissen
- Sportvoorzieningen (binnen- en buitensportaccommodaties)

Afval

- Inclusief Afvalstoffenheffing

Paragraaf Financiën

- Financiering
- Weerstandsvermogen
- Rechtmatigheid
- Lokale heffingen

Werk

- Stark

Openbare orde

- Toezicht en handhaving omgevingsvergunningen / RO
- Handhaving milieu

Handhaving

- Handhaving openbare ruimte

Paragraaf Bedrijfsvoering

- Organisatieontwikkeling

Functiegerelateerde nevenfuncties

- Attero Holding, Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
- Rendo, Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
- BNG, Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
- Recreatieschap Drenthe, Lid Algemeen Bestuur (vervanging)
- Stichting Drentse Bedrijvenlocaties, Lid Dagelijks Bestuur (vervanging)
- Stichting Werkgelegenheidsinitiatieven De Wolden, Lid
- Stark, Lid Bestuur
- Essent, Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
- Enexis Holding, Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
- Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V., Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V., Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering
- WMD, Afgevaardigde aandeelhoudersvergadering

- GGD, lid Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
- SWO GR, Lid Bestuur
- Samenwerkingsverband P10, Lid Algemeen Bestuur

Persoonlijke nevenfuncties

- Coöperatie DELA, lid coöperatiepanel

Gemeentesecretaris, mevrouw Vanessa Gosselink- van Dijk,

e-mailadres: v.gosselink@dewolden.nl

Samenstelling gemeenteraad

GEMEENTEBELANGEN

mevr. P.S. Haanstra *, tel. (06-29076186)

p.haanstra@dewolden.nl

R.A.J. Brouwer **, tel. (0522)852709

r.brouwer@dewolden.nl

mevr. B. Vrieling-Linthorst, tel. (0528)373975

b.vrieling-linthorst@dewolden.nl

P. Groot, tel. (0522)482413

p.groot@dewolden.nl

mevr. G.C. Leffers-Heeling, tel. (0522)472932

g.leffers-heeling@dewolden.nl

H. Benning, tel. (0528)250812

h.benning@dewolden.nl

G. Gol, tel. (0522)482440

g.gol@dewolden.nl

B. Jansen, tel. (0528)373301

r.jansen@dewolden.nl

VVD

M.S.J. Hulst *, tel. (0528)391742

m.hulst@dewolden.nl

mevr. H.G. Scheper-Beijering, tel. (0528)373923

h.scheper-beijering@dewolden.nl

R. Smit, tel. (0522)471644

r.smit@dewolden.nl

O.E.A. Pont, tel. (06)44358316

o.pont@dewolden.nl

CDA

C.F.M. Brouwer-Dekker *, tel. (0528)851561

k.brouwer@dewolden.nl

J. Keizer, tel. (0522)482391

j.keizer@dewolden.nl

T.J. de Wit, tel. (0522)470150

t.dewit@dewolden.nl

PVDA

M.P. Turksma *, tel. (0522)481784

m.turksma@dewolden.nl

GROEN LINKS

mevr. I.H. Berghuis-Wiersema *, tel. (0528)372671

i.berghuis@dewolden.nl

D'66

A. Haar *, tel. (0528)372025

a.haar@dewolden.nl

CHRISTEN UNIE

J.H. Wiechers *, tel. (0528)242222

j.wiechers@dewolden.nl

Griffier

mevr. J. van Roeden-Hoekstra, tel. (06)40779939

j.hoekstra@dewolden.nl

* = fractievoorzitter

** = vice-voorzitter van de raad

Vaststellingsformulier

De raad van de gemeente DE WOLDEN,

b e s l u i t :

vast te stellen

- de programmabegroting 2022, alsmede de meerjarenramingen 2022 – 2025.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente De Wolden
in de openbare vergadering van 4 november 2021.

griffier

voorzitter

Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe;
gezien de programmabegroting 2021 van de gemeente DE WOLDEN;
gelet op artikel 203 van de Gemeentewet;

b e s l u i t e n :

de voorgeschreven programmabegroting voor het jaar 2022 goed te keuren.

Gedeputeerde Staten voornoemd,

griffier

voorzitter

